

ΕΚΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Ε΄

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1949

ΑΡΙΘΜΟΣ 8

Στρασβούργο	C. V. Wedgwood	793
Ένας άνθρωπος σέ δύο τροχούς	Egon Larsen	799
Δυναμικές γυναίκες της Βρεταννίας	Mary Stocks	802
Τί κάνετε όταν δέν έχετε δουλειά ;	George Mikes	806
Λευκοτομή; σωτηρία ή καταστροφή; <The Nation> N. Υόρκη		809
Κράτος και Έκκλησία στην Ανατολ. Ευρώπη. <The Times>		813
Έσείς πώς τόν βλέπετε ;—3. Τροῦμαν.	Διεθνείς πηγές	818
«Δύο ἔθνη πού τά χωρίζει μιὰ κοινή γλώσσα»	Graham Hutton	820
Τά σκίτσα τού Στάϊνμπεργκ		825
Ο Κάντ μέ τά νυκτικά του <Blick in die Welt>, Άμβουργο		832
Τό Έλληνικό Παιδικό Βιβλίο	Φωτεινή Τζωρτζάκη	834
Ομορφιές τού Παρισιού	<France Illustration>	839
Πώς θά φθάσουμε στην Ευρωπαϊκή ένότητα	D. G. Van der Vat	843
Φύλλα ήμερολογίου (διήγημα)	Katherine Mansfield	848
Βασίλισσες τού Άτλαντικού		852
Ποιός έχτισε την Νέα Υόρκη	<Letzburger Journal>, Λουξεμβούργο	855
Τά καίκια υπάρχουν ακόμη		856
Μουσικοθεραπεία	<The Lancet>, <The Times>	861
Η έπιστήμη στην υπηρεσία τού ανθρώπου. Διάφορες πηγές		866
Υστερα από ένα χρόνο <Harper's Magazine>, N. Υόρκη		869
Προτίμησα την πείνα	Enid Bagnold	873
Γκόρντον Κραίγκ	Michael Swan	877
Επιστολαί	Αδαμάντιος Κοραής	882
Τί θά σκεφθούν ακόμα οι γυναίκες		888
Emile Mireaux: <Les Poèmes Homériques>		
Ταξιδιωτικά	<Les Lettres Françaises>, Παρίσι	890
	Διεθνείς πηγές	893

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Ὁνειρο ἀπίστευτο ἡ λιόχαρη μέρα. Κι' ἐγὼ κ' ἡ Ἀννούλα,
λίγοι παλιοὶ σύντροφοί μου καὶ κάποιες κοπέλες μαζὶ
μπήκαμε μέσα σὲ μιὰ γαλανή, μεθυσμένη βερκούλα,
μπήκαμε μέσα καὶ πᾶμε μακριά, στῆς Χαράς τὸ νησί.

Οὐτ' ἓνα σύννεφο, κι' οὐτ' ἓνας μαῦρος καπνὸς στὸν ἀγέρα.
Πλαί μας στήθη ἐρωτιάρικα κι' ἄσπροι χιονάτοι λαιμοί,
φῶς στὰ μαλλιά τὰ ξανθὰ, φῶς στὸ πέλαο, φῶς πέρα ὡς πέρα.
Μὰ ποῖος ἐπῆγε ποτέ του μακριὰ στῆς Χαράς τὸ νησί;

ὦ! τί μὲ νοιάζει κι' ἂν πᾶμε ὡς ἐκεῖ; Τί μὲ νοιάζει; Γελάει
ὅλ' ἡ γλυκιὰ συντροφιά μου, γελά ἡ θλιμμένη ζωή,
στ' ἄπειρο μέσα κυλάμε κ' ἡ Ἀννούλα τρελὰ τραγουδάει.
Ὅπου καὶ νά' ναι μακριά, θὰ φανῇ τῆς Χαράς τὸ νησί...

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Η «ΕΚΔΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ECHO — Revue Internationale (Γαλλία).
INTERNATIONAL ECHO (Ὀλλανδία, Βέλγιο).

NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αὐστρία).

ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WHN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα).

WITYA: Γνώση (Σιάμ). — ANGIN BARAT (Ἰνδονησία).

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΕΚΔΟΧΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 8

Α Υ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ 1 9 4 9

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ 1. Τμήμα

ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85

ΑΡΙΘ. 36005

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

Τῆς C. V. WEDGWOOD

(Ἀπὸ τὸ «Time and Tide» Λονδίνο)

Ἡ ἐνότητα τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης
εἶναι ἓνα ἰδανικὸ πλῆθος κατὰ
καιροὺς πολλοὶ διορατικοὶ πολιτικοὶ
τῆς Εὐρώπης. Οἱ πρῶτες προσπάθειες
ἔγιναν στὸ Μισαίωνα, ὅπου καὶ δια-
σπάστηκε ἡ ἐνότητα τῆς καθολικῆς
Χριστιανωσύνης. Σοβαρότερες προσπά-
θειες ἔγιναν στὸ διάστημα μεταξὺ τῶν
δύο Παγκοσμίων Πολέμων ἀλλὰ χω-
ρὶς καίνα ἀποτέλεσμα, γιατί τὰ περισ-
σότερα Εὐρωπαϊκὰ κράτη ὑποστήριζαν
τὸ ἰδεώδες τῆς οικονομικῆς αὐταρκείας
ἐνῶ μερικοὶ ὁπαδοὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς
ἑνότητας κατέστρωσαν μεγαλοπρεπῆ
σχέδια χωρὶς ἀνάλογη προετοιμασία.
Τὰ ἐλεύθερα κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ-
λαβαν ἐπιτέλους—ὅσοι ἀπὸ τὴν πι-
κρὴ πείρα πού ἀπέκτησαν—δὲν δὲν
μποροῦν νὰ ζήσουν τὸ ἓνα χωρὶς τὴν
βοήθεια καὶ τὴν ὑποστήριξη τοῦ ἄλλου.
Τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, πού
θὰ συνεδριάσει γιὰ πρώτη φορὰ αὐτὸ
τὸ μήνα στὸ Στρασβούργο, εἶναι ἀκό-
μη μ.α. ἐκδήλωση τῆς ἐπιθυμίας γιὰ

τὴν πραγματοποίηση τῆς ἐνότητας τῶν
εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ἐχομε λοιπὸν
τώρα τρεῖς οργανώσεις: Το σύμφωνο
τοῦ Ἀτλαντικοῦ γιὰ τὰ στρατιωτικὰ
ζητήματα, τὴν Ὀργάνωση Εὐρωπαϊ-
κῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας γιὰ τὰ
οικονομικὰ καὶ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐ-
ρώπης γιὰ τὰ πολιτικὰ, κοινωνικὰ καὶ
πνευματικὰ ζητήματα.

Τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ἀποτε-
λεῖται ἀπὸ δύο ξεχωριστοὺς ὁργανι-
σμούς: τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν Ὑπουργῶν
καὶ τὴν Συμβουλευτικὴ Συνέλευση.

Οἱ συνεδριάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν
Ὑπουργῶν δὲν θὰ διαφέρουν οὐσια-
στικά ἀπὸ ἄλλες κυβερνητικὲς συνδια-
σκέψεις. Ἡ Ἐπιτροπὴ ὅμως αὐτὴ θὰ
εἶναι μόνιμη. Θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ
Ὑπουργοὺς τῶν Κυβερνήσεων τῶν
δέκα κρατῶν πού συμμετέχουν στὸ
Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης καὶ δὲν θὰ ἔχη
ἄλλο καθῆκον παρὰ νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ κα-
τευθύνει—ὅσο χρειάζεται—τὴν ἀποφά-
σεις τῆς Συμβουλευτικῆς Συνελεύσεως.

Ἡ Συνέλευση αὐτὴ εἶναι κάτι πραγματικὰ καινούριο καὶ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸν συνηθισμένο διεθνή μηχανισμό συνεργασίας μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων. Τὰ μέλη της σὲ μισοὶς χώροι διορίζονται ἀπὸ τὶς Κυβερνήσεις τους καὶ σὲ ἄλλες ἐκλέγονται ἀπὸ τὴ Βουλὴ. Ἡ Συνέλευση εἶναι ἐξω-κυβερνητικὸ σῶμα, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τὰ μέλη της θὰ ἔχουν ὁλόκληρη τὴν εὐθύνη τῆς πρῆφου τους καὶ τῶν ἀποφάσεων τους καὶ δὲν θὰ ἀκολουθοῦν ὁδηγίες τῶν Κυβερνήσεων τους. Ὑπάρχει λοιπὸν βασικὴ διαφορὰ ἀπὸ τὴν Γενικὴ Συνέλευση τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, γιατί αὐτὴ ἡ τελευταία ἀντιπροσωπεύει Κυβερνήσεις. Ἡ Συμβουλευτικὴ Συνέλευση θὰ γίνῃ ὁ τόπος ὅπου θὰ συζητοῦνται θέματα ποὺ ἐνδ. ἀφίρουν τὴν Εὐρώπη.

Τὸ καταστατικὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἔχει καταστροφῇ μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ ἐπιδέχεται ἀλλαγές, γιατί τὸ Συμβούλιο εἶναι μιὰ πειραματικὴ ὁργάνωση ἀπὸ τὴν ὁποία ἐλπίζομε ὅτι θὰ δημιουργηθῇ τὸ δρῶν ποὺ θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν τέλεια ἐνότητα τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἔθνων.

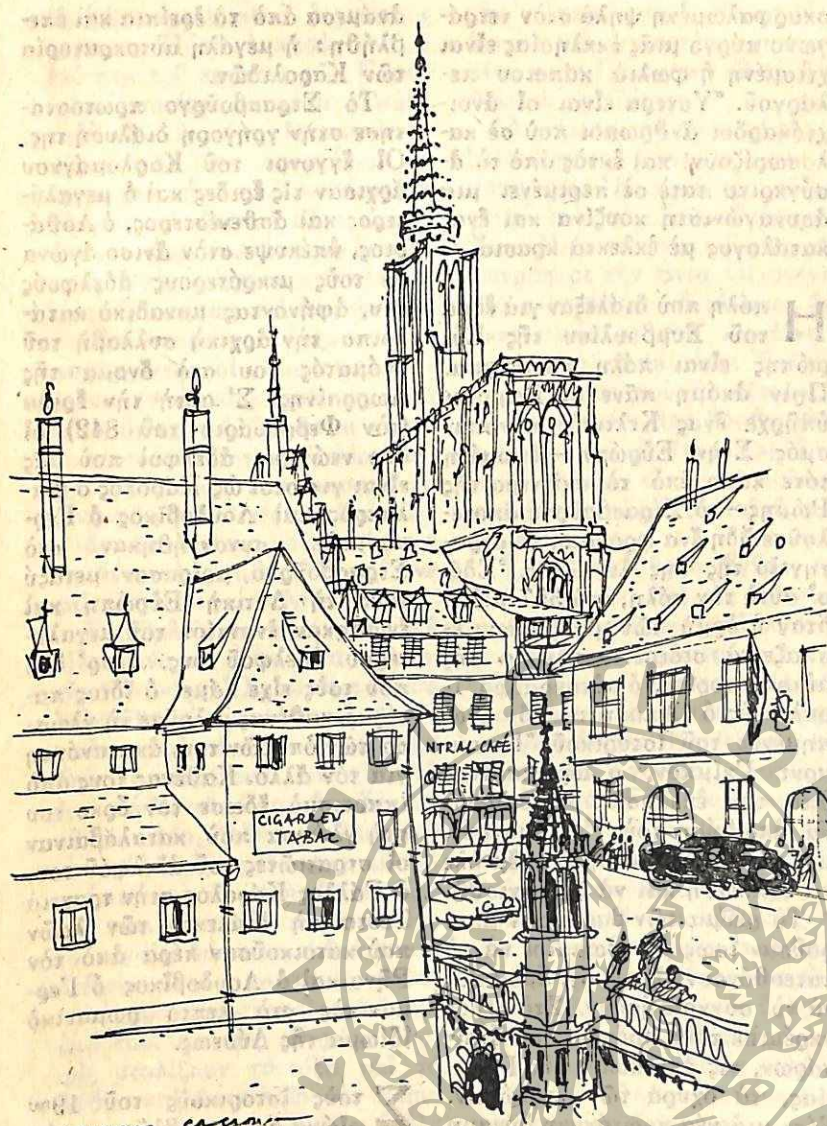
Ἐδῶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης εἶναι τὸ Στρασβούργο. Τὸ παρακάτω ἄρθρο δίνει μιὰ ἐνδιαφέρουσα περιγραφή τῆς πόλης καὶ συγχρόνως μερικὰ ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα στοιχεῖα τῆς ἱστορίας της. Ἡ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου κ. Κ. Β. Γουέλτζοντ εἶναι ἱστορικός, γνωστὴ γιὰ τὶς βιογραφίες τοῦ Στοιόφφορντ, τοῦ Κρόιγκελ, τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηλοῦ. Εἶναι ἀκόμη ἀρχισυντάκτης γιὰ τὰ φιλολογικὰ ζήνηματα τοῦ ἑβδομαδιαίου περιοδικοῦ «Time and Tide» ποὺ διευθύνεται ἀπὸ γυναῖκα.

Τὸ Στρασβούργο, ἡ πόλη αὐτῆς τῆς Ρηνανίας ποὺ πολὺς φορὲς ἄλλαξε κύριο, προτιμήθηκε ὡς ἔδρα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐκλογὴ ἦταν πολὺ τολμηρὴ· ὁπωσδήποτε ὅμως ἦταν καλὴ. Ἡ ἱστορία τῆς πόλης φθάνει σὲ ἐποχὴ

πολὺ παλαιότερη ἀπὸ τὸν τελευταῖο πόλεμο, σὲ παλαιότερα σχέδια ἐνώσεως τῆς Εὐρώπης καὶ μπορεῖ σήμερα νὰ ὁδηγήσῃ σὲ μιὰ νέα ἐνωμένη Εὐρώπη.

Ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ χωρὶς ἀμφιβολία ἔγινε κυρίως γιὰ πρακτικούς λόγους. Ἡ πόλη, παρὰ τὶς ζημίες τοῦ τελευταίου πολέμου, διαθέτει κάθε εἶδους ἀνέσεις, κατὰλληλα ξενοδοχεῖα καὶ αἰθουσες συνεδριάσεων. Ἐπίσης ἔχει τὸ πολιτικὸ γόητρο ποὺ χρειάζεται. Ἐὰν πρόκειται νὰ βρεθῇ στὴν Εὐρώπη ἓνας τόπος συνεδριάσεων χωρὶς ἐπικίνδυνες ἀναμνήσεις θὰ ἦταν κάποιος χωρὶς ἱστορία. Στὸ κάτω-κάτω τὸ νέο Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης δύσκολα θὰ μπορούσε νὰ συνεδριάσῃ ἀξιοπρεπῶς ἂς ποῦμε στὸ Πήσχαβεν ἢ στὸ Πόρτ Σάνλαϊτ.

Ἄν ἡ ὁμορφιὰ μπορῇ νὰ μαλακῶν τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, τὸ Στρασβούργο ἔχει τὴν αἰτμόσφαιρα ποὺ χρειάζεται, ἔχει τὰ σπίτια μὲ τὶς μυτερές στέγες, τοὺς ἐλικοειδῆς δρόμους, τὶς γυαλιστερές ἀνταύγειες τῶν τρεχούμενων νερῶν, τὴν διακριτικὴ κοσμοπολιτικὴ αἰτμόσφαιρα ἐνὸς λιμανιοῦ πάνω στὸν ποταμὸ. Στὴν μέση τῆς πόλης βλέπει κανεὶς τὸ μοναδικὸ κωδωνοστάσιο τῆς μητροπόλεως μὲ τὰ χαρούμενα χρώματά του ποὺ — ὅπως εἶπε ὁ Κλωντέλ — ὑψώνεται ὅμοιο μὲ ἀδράχτι πάνω ἀπὸ τὸ πολυθόρυβο κέντρο τῆς πόλης. Γύρω ἀπὸ τὴν πόλη τὰ χωριὰ τῆς Ἀλσατίας ἀπλώνονται ἀνάμεσα σὲ ἀμπελώνες, καί, ἐδῶ καὶ κεῖ,

Σκίτσο τοῦ Hugh Casson.

σκαρφαλωμένη ψηλά στον τετράγωνο πύργο μιάς εκκλησίας είναι χτισμένη ή φωλιά κάποιου πελαργού. Ύστερα είναι οι ανοιχτόκαρδοι άνθρωποι που σε καλοσωρίζουν και εκτός από το ασύγκριτο πατέ σε περιμένει μια ασυναγώνιστη κουζίνα και ένας κατάλογος με έκλεκτα κρασιά.

Η πόλη που διάλεξαν για έδρα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι πόλη πανάρχαια. Πριν ακόμη πάνε οι Ρωμαίοι υπήρχε ένας Κελτικός συνοικισμός. Στην Ευρώπη — ένωμένη τότε κάτω από το σκῆπτρο της Ρώμης — το Στρασβούργο αποτελούσε ήδη ένα φρούριο, το στρατηγείο της 8ης λεγεώνας. Έδω σ' αυτή την πόλη, στα 357 μ.Χ., ήταν ή όρμη των βαρβάρων έσπαζε τα σιδερένια πλευρά της αυτοκρατορίας, ο αυτοκράτωρ Ίουλιανός ο Αποστάτης, ο αγαπημένος του ιστορικού Έντουαρντ Γκίμπον, ο αφορισμένος από την εκκλησία, κατώρθωσε να άπωθήση τους Άλαμανούς, μιά φυλή που το όνομά της έμελλε να εξαπλωθή και να διαιωνισθή.

Το ρεύμα των βαρβάρων μπορούσαν ίσως οι Ρωμαίοι να το κατευθύνουν άλλοι, όχι όμως και να το συγκρατήσουν. Στο τέλος γκρέμισε τους θρόνους των Καίσαρων, τις επισκοπές της Γαλατίας, τα όχυρά των λεγεώνων. Τότε μιά νέα πρωτόγονη δύναμη — μίμηση αυτού που είχε ή ίδια καταστρέψει από τη μιά, νέος νόμος από την άλλη — ξεπήδησε

ανάμεσα από τα έρείπια και έπεβλήθη: ή μεγάλη αυτοκρατορία των Καρολιδών.

Το Στρασβούργο πρωτοστάτησε στην γρήγορη διάλυσή της. Οι έγγονοι του Καρλομάγνου άρχισαν τις έριδες και ο μεγαλύτερος και άσθενέστερος, ο Λοθάριος, υπέκυψε στον άνισο άγώνα με τους μικρότερους άδελφούς του, αφήνοντας μοναδικό κατάλοιπο την άρχική συλλαβή του ονόματός του στο όνομα της Λωρραίνης. Σ' αυτή την έριδα (τον Φεβρουάριο του 842) οι δύο νεώτεροι άδελφοί που μās είναι γνωστοί ως Κάρολος ο Φαλακρός και Λουδοβίκος ο Γερμανικός, συναντήθηκαν στο Στρασβούργο, μοίρασαν μεταξύ τους τη Δυτική Ευρώπη και ένώθηκαν έναντιον του μεγαλύτερου άδελφού τους. Παρ' όλο που τους είχε κάμει ο ίδιος πατέρας, καθένας μιλούσε τη γλώσσα των οπαδών του, άκατανόητη για τον άλλο. Καθένας τους από ίπποτισμό έδωσε τον όρκο του στη γλώσσα που καταλάβαιναν οι στρατιώτες του άδελφού του, ο Γάλλος Κάρολος στην τραχειά Τευτονική διάλεκτο των λαών που κατοικούσαν πέρα από τον Ρήνο και ο Λουδοβίκος ο Γερμανικός στο λεπτό ρωμανικό ιδίωμα της Δύσεως.

Στους ιστορικούς του 19ου αιώνα άρεσε να βλέπουν κάτι το συμβολικό στον όρκο που δόθηκε στο Στρασβούργο. Το ιστορικό αυτό γεγονός μπορεί να το

διαβάση κανείς κατά διαφόρους τρόπους. Πόσο λυπηρό που ή ένόητα του κράτους των Καρολιδών κατέρρευσε μέσα σ' αυτή τη Βαβέλ ή πόσο ίπποτικό εκ μέρους των δύο πριγκήπων να χρησιμοποιήσουν ο καθένας τη γλώσσα του άλλου! Είναι άραγε ή άρχή της αδιάλλακτης διαιρέσεως ή της σύγχρονης διπλωματίας; Ή μήπως και τα δύο;

Οι αυτοκράτορες έρχονται και παρέρχονται, οι γλώσσες πλουτίζονται, και παρακμάζουν, μιά πόλη όμως που βρίσκεται σε τόσο σπουδαία κεντρική θέση και έχει δραστήριο λαό μπορεί να στηριχθή στις δικές της δυνάμεις — αν αποκλείση κανείς βέβαια τις άτομικές βόμβες. Έτσι έγινε και με το Στρασβούργο.

Συνέβαλε στον πολιτισμό του Μεσαίωνα και στην Άναγέννηση της Ρηνανίας. Ο καθεδρικός του ναός ύψωνόταν σε λεπτές άρμονικές σειρές από γοτθικά τόξα προς το τετράγωνο γέισο και το ένα κωδωνοστάσιο: θα έπρεπε να ήταν δύο, αλλά το κολωβωμένο σχέδιο έγινε όμορφο με τα χρόνια και ή πρόσωση μοιάζει σαν κλεισμένο χέρι με σηκωμένο το μεγάλο δάκτυλο. Αυτή του ή ατέλεια είναι ο χαρακτήρας του, και ο χαρακτήρας του είναι ή όμορφιά του. Άπειρες πέτρινες μορφές στολίζουν τα τόξα και τα βάθρα και αποτελούν την πλουσιώτερη εικονογραφημένη βίβλο της Δυτικής Ευρώπης, με τις ιστορίες της Παλαιάς Διαθήκης και τις παραβολές της Και-

νής. Άλησμόνητη ή Μωρά Παρθένος που χαμογελά προσποιημένα στον Πειρασμό με το ήπιο θελκτικό μειδίαμα.

Αργότερα πέρασαν από και ξυλογλύπτες, ζωγράφοι και τυπογράφοι. Ήταν ένας καλλιτέχνης από το Στρασβούργο, ο Χάνς Μπάλντουινγκ Γκρύν, που ζωγράφισε την Θεία Οικογένεια στο σελινόφως — ο πίνακας βρίσκεται σήμερα στο Λονδίνο — και τα πρόσωπα είναι βαλμένα μέσα σε κάτι που θυμίζει σπίτι κατεστραμμένο από βόμβες, θαρρείς και τα έρείπια και ή πίστη να ήταν οι μόνοι μόνιμοι παράγοντες της Ευρωπαϊκής κληρονομίας.

Το Στρασβούργο βγήκε σχετικά ανέπαφο από τις θρησκευτικές συγκρούσεις και κρίτησε μιά φρόνιμη ούδετερότητα στον Τριακονταετή Πόλεμο. Όσοόσο από τότε ή Άλσατία είχε άρχισε να γίνεται αντικείμενο διαμάχης. Σε λιγότερο ευνόικη θέση από τα Έλβετικά καντόνια, οι πόλεις αυτής της πλούσιας χώρας δεν κατώρθωσαν να επιβάλλουν τον σεβασμό προς την ούδετερότητά τους. Πολλές φορές άλλαξαν κυρίους και συνήψαν άνόητες συνθήκες που, όπως είπε πολύ προσηπτικά ένας διπλωμάτης, ήταν «ο σπόρος αιώνιων πολέμων». Στους πολέμους που άκολούθησαν, το Στρασβούργο υπέφερε, όπως και στην επανάσταση του 1789 και στα 1870 και σήμερα.

Ή εποχή αυτή πέρασε. Το

Στρασβούργο, χτισμένο στο σημείο όπου συναντώνται δύο πολιτισμοί, στην καρδιά της κοιλάδας του Ρήνου, καρδιά της Δυτικής Ευρώπης το ίδιο, αρχίζει μια νέα φάση της μακράς του ζωής. Μια νέα φάση για την Ευρώπη. "Ίσως «ένα σπόρο αιωνίας ειρήνης»". Δύ-

σκολα μπορεί κανείς να ελπίζει τόσο πολλά· μπορεί όμως να ελπίσει σε μια προσπάθεια για την ανέγερση μέσα από τα ερείπια άλλων εποχών που πέρασαν ειρηνικά ή όχι, μιας Ευρώπης που η ένωσή της θα είναι πιο διαρκής και θα μπορέσει να δώσει μια σταθερότερη ειρήνη.

“Ένας άνθρωπος σε δύο τροχούς

Του EGON LARSEN

(Από το «Inventors' Scrapbook», εκδ.
Lindsay Drummond, Λονδίνο)

Μια μέρα στα 1813, ένας άνθρωπος πέρασε στους δρόμους του Μάνχαϊμ πάνω σ' ένα παρτάξνο δχημα. Είχε δυο ρόδες, τη μια πίσω από την άλλη—αντίθετα με τους φυσικούς νόμους—και όσο κινιόταν έτρεχε ωραία. Στο κέντρο του χοντροφτιαγμένου σκελετού υπήρχε ένα κάθισμα μ' ένα μαξιλάρι και εκεί επέαυ καθόταν ο άνθρωπος. Προχωρούσε πατώντας διαδοχικά στο έδαφος μια το δεξί και μια το αριστερό πόδι, ακριβώς όπως κάνει ο παγοδρομός. Έτρεχε όσο ένα άμαξι και για τιμόνι είχε μια σιδερένια βέργα προσαρμοσμένη στην εμπρός ρόδα.

Ο επιβάτης του πρώτου αυτού μονοθέσιου δχημάτος—του «βελουσιπέντ»—ήταν ο γυιός

του Αδελφού Συμβούλου Βαρόνου Ντεράις της Καρλσρούης στο Μπάντεν. Φοροδός το πράσινο επανωφόρι της δασικής υπηρεσίας, γιατί ο πατέρας του επέμενε να τον κάνει δημόσιο υπάλληλο, παρ' όλο το θαυμάσιο ιαλέντο του για τη μηχανική. Τα παιδιά του δρόμου τον είχαν πάρει από πίσω. Οι διαβάτες γλισθούσαν δυνατά· κανένας δεν ενδιαφερόθηκε σοβαρά για την εκκεντρική αυτή επιβύρση. Ο Ντεράις πήγε με το δχημά του από το Μάνχαϊμ στην Καρλσρούη και εκείνο που κέρδιζε πάλι ήταν η ειρωνεία του κόσμου. Έτσι αποφάσισε να κάνει ένα εντυπωσιακό ταξίδι· πήγε από την Καρλσρούη στο Στρασβούργο σε τέσσερις ώρες—δηλ. χρειάστηκε το 1/4 της ώρας που θα

Ο Καρλ Φρεντριχ Κρίστιαν Λούντβιχ Φράιερ Ντεράις φόν Ζάουερμπρονν.

έκανε κανείς αν πήγαινε με τα πόδια.

Επιτέλους το κοινό τόν πρόσεξε. Η κυβέρνηση του έδωσε επίσημο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που ίσχυε όμως μόνο στη μικρή επικράτεια του Μπάντεν. Έξω από τα σύνορά της καθένας ήταν ελεύθερος να αντιγράψει την εφεύρεσή του χωρίς να πληρώσει ούτε μια δεκάρα. Ο Ντράϊς πέθανε πάμπωτος στα 1851 στην Καρλσρούη. άφησε τα τελειοποιημένα μοντέλα μιας μαγειρικής μηχανής, μιας γραφομηχανής και ενός παλαιού «βελουσιπέντ» — δηλ. όλα κι όλα 5 μάρκα.

Ό πόσο ένα δευτερεύον προϊόν της εφευρετικής του μεγαλοφυΐας έσωσε το όνομά του από τη λήθη: η «εντραϊζίνη», ένα χειροκίνητο βαγονέτο για την επιδιώρηση των σιδηροδρομικών γραμμών.

Πριν από πολλά χρόνια η εϊδηση για το κατορθώμα του Ντράϊς δημοσιεύθηκε στις Γαλλικές εφημερίδες και διαδόθηκε στην Άγγλία και στην Αμερική. Σχεδόν μέσα σε μια νύχτα ξεπήδησε μια βιομηχανία κατασκευής

«βελουσιπέντ». Στις λεωφόρους του Παρισιού και στο Χάιντ Πάρκ του Λονδίνου οι μοντέρνοι νέοι άρχισαν να τα χρησιμοποιούν τα έλεγαν «άλογα των δανδήδων» γιατί μόνο οι πλούσιοι δανδήδες μπορούσαν να αγοράσουν τόσο ακριβά πράγματα. Στην Αμερική κτίσθηκαν ειδικές αθούσες για το μοντέρνο αυτό σπόρ—ένα σπόρ που ήταν μόνο για τους πλούσιους.

Τό άλλο βήμα έγινε από ένα νεαρό Σκωτσέζο σιδηρουργό. Ο Κερκπάτρικ Μακκίλλαν, στα 1839, προσάρμοσε δύο βέργες στην πίσω ρόδα, την οποία ο οδηγός μπορούσε να κινη προς τα μπρός και προς τα πίσω με τα πόδια του. Τρία χρόνια αργότερα έκαμε σε δύο ημέρες 40 μίλια από το Νιόμφορς στη Γλασκώβη. Στο δρόμο ένα παιδί έπεσε πάνω του και χρειάστηκε να πληρώσει 5 σελλ. πρόστιμο γιατί έβαλε «σε κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια».

Δέκα χρόνια αργότερα ο Φίλιππ Χάινριχ Φίσερ, ένας μηχανικός από το Σβάινφουρτ της Βαυαρίας προσάρμοσε τα πεντάλ στην εμπρός ρόδα έτσι που

το άπτόμο σπρώξιμο με τα πόδια έγινε μια συνεχής απαλή κυκλική κίνηση. Ένας Γάλλος, ο Έρνέστο Μισώ, πήρε αυτή την ιδέα και ίδρυσε στο Παρίσι το πρώτο εργοστάσιο ποδηλάτων στην Λωφόρο Μονταίν 19.

Υστερα οι ίδιοι οι ποδηλατιστές άρχισαν να κάνουν διάφορες τελειοποιήσεις. Οι ερασιτέχνες αυτοί μεγάλωσαν τις εμπρός ρόδες πολύ, με την ιδέα να αυξήσουν την ταχύτητα. Έτσι έγινε ένα χοιροφτιαγμένο ποδήλατο που έπρεπε να έχει τέχνη ακροβάτη για ν' ανέβει και να κατέβει σ' αυτό.

Ατυχήματα συμβαίνουν συχνά κυρίως όταν οι ποδηλατιστές έφευγαν από τα ψηλά τους καθίσματα. Οι «Τάϊμς» του Λονδίνου έγραφαν στα 1878: «Οι ποδηλατιστές ξέρουν δι διατρέχουν κινδύνους και παθαίνουν ορισμένα ατυχήματα» ωστόσο αναμέτρησαν τις απώλειες και βρήκαν πως αξίζει τον κόπο να κινδυνεύουν.

Ένας Άγγλος, ο Λάσον, έλυσε το πρόβλημα κάνοντας το ποδήλατο μικρότερο και ταχύτερο. Έβαλε το τιμόνι και τα πεντάλ ανάμεσα στους δύο

τροχούς. Ένας Έλβετός εφευρέτης ο Χάνς Ρένολντ που είχε εγκατασταθή στα Μίντλαντς της Άγγλίας πρόσθεσε την άλυσίδα και έτσι στα 1886 ήταν πιά έτοιμο στην πρώτη του μορφή «το ποδήλατο ασφαλείας».

Τό εργοστάσιο του Τόμας Χάμπερ, στην Άγγλία, ήταν το πρώτο που έφτιαξε το ποδήλατο του Λάσον τα ποδήλατα αυτά έδιναν μεγάλη άνεση στον αναβάτη που μπορούσε να χρησιμοποιήσει όλη τη δύναμη του σώματός του.

Ένας άλλος Γάλλος, ο Συβιρέ, τοποθέτησε τους εξονίσκους του τροχού σε μικρές αισαλένιες σφαίρες για να έλαττώνεται η τριβή στο ελάχιστο και να μπορεί το ποδήλατο να προχωρή χωρίς ο αναβάτης να κινη τα πόδια του. Τέλος δύο Άγγλοι—ο Άρτσας και ο Στάρμπυ—τελειοποίησαν αυτή την εφεύρεση: πρόσθεσαν τις ταχύτητες για να μπορεί ο αναβάτης να τρέχει περισσότερο στο ίσιωμα και να κοπιάζει λιγότερο στον άνηφορο.

(Γελοιογραφίες ενός μαγικού ποδηλατιστή, του Τζώρτζ Κρούικσαν, 1819).

ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ

ΤΗΣ MARY STOCKS

Στην προσπάθειά τους να αναλύσουν τις κοινωνικές μεταβολές που έγιναν στη Μεγάλη Βρετανία στο πρώτο ήμισυ του εικοστού αιώνα, οι ιστορικοί του μέλλοντος θα δυσκολευθούν να ξεχωρίσουν δύο κινήματα. Και τα δύο πέτυχαν το σκοπό τους μέσα σε δύο γενιές. Και τα δύο έχουν απλωμένες τις ριζες τους μακριά, στα ήσυχα χρόνια της Βικτωριανής Αγγλίας. Πρόκειται για το 'Εργατικό και το Γυναικείο κίνημα. Το ένα είναι μπλεγμένο με το άλλο, πρώτα γιατί υπάρχει μία συγγένεια ανάμεσα σε ανθρώπους που αγωνίζονται έναντιον μιάς καταπίεσως, και δεύτερο γιατί με την εξισωτική θεωρία του σοσιαλισμού, και την αντίδρασή του έναντιον κάθε προνομίου που αποκτάται τυχαία, είναι δύσκολο να βρεθῇ σοσιαλιστής που να μην είναι συγχρόνως και φεμινιστής.

Υπάρχει ωστόσο ακόμη ένα σημαντικό—σχεδόν παράδοξο, στοιχείο σ' αυτό το μπερδεμα. Το γυναικείο κίνημα το εγκαινίασαν αργόσχολες γυναίκες της επαγγελματικής τάξης. Οι αγωνιστριες του 19ου αιώνα, που στις προσπάθειές τους να εισαγάγουν τη γυναίκα στη μέση και ανώτερη εκπαίδευση συνάντησαν και

αντίσταση και ελθοντικές, οι πρώτες σπουδαστριες των λαικών σχολών καθώς και κείνες που υποστήριξαν την παραχώρηση ψήφου στις γυναίκες και εργάστηκαν γι' αυτό, έκτός από λίγες εξαιρέσεις ήταν αργόσχολες γυναίκες της μεσαίας τάξης—άνησυχες θυγατέρες και άδελφές μορφωμένων επαγγελματιών.

Ο λόγος είναι φανερός: είχαν τον καιρό, τα χρήματα, και το χάρισμα του λόγου. 'Η καρποφορία όμως της χειραφετήσεώς τους εκτός από τις κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές, που επιπευθήσαν από το εργατικό κίνημα, για τις περισσότερες γυναίκες, σήμανε την απόλεια της ήσυχίας τους.

Την αργόσχολη γυναίκα εύκολα θα τη βρή κανείς αν τη ζητήσει στο Γουέστ Έντ του Λονδίνου και η ύπαρξή της διαφημίζεται καλά από τις εφημερίδες. Αποτελεί ωστόσο μία εξαφανιζόμενη μορφή της κοινωνικής ζωής. Οι περισσότερες γυναίκες των επαγγελματιών τάξεων δεν είναι πιά αργόσχολες. Είναι νοικοκυρές που εργάζονται στα σπίτια τους, ή υπάλληλοι, ή συνδυάζουν και τα δύο. 'Η μεγάλη και όμοιογενής φορολογία και η έλλειψη ύπ-

ρετριών με μικρές απαιτήσεις, τους έχει στερήσει κάθε ανάπαυση.

Στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο οι γυναίκες πρόσφεραν δοκιμυστικά τις υπηρεσίες τους που έγιναν με εύγνωμοσύνη δακρύς, σαν άπροσδόκητη θεληματική παραχώρηση από πρόσωπα που θα περίμεναν μία ήσυχη ζωή. Στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ήσυχη ζωή γι' αυτές δεν υπήρχε. Και οι γυναίκες, όπως οι άνδρες, επιστρατεύθηκαν και κατατάχθηκαν στα διάφορα σώματα, με τη διαφορά ότι δεν πολέμησαν στην πρώτη γραμμή. 'Ακόμη και αυτή η εξαίρεση πρέπει να διατυπωθῇ κάπως άλλοιως, όταν θυμηθούμε ότι γυναίκες έπασαν με άλεξιπτατα στη Γαλλία και στην Γιουγκοσλαβία ως σύνδεσμοι με τα απελευθερωτικά κινήματα των χωρών αυτών, μιά περιπέτεια από την οποία πολλές δεν ξαναγύρισαν, ότι νοσοκόμες υπήρχαν στο 'Αντισιο, στις ζούγκλες της Μπούρμας και σε κάθε άλλο μέτωπο. Και όπου γίνονταν βμβαρδισμοί, γυναίκες ήταν στην άμυνα και δεν έπαυαν να εργάζονται ανάμεσα σε κτίρια που γκρεμίζονταν, μέσα σε εκρήξεις και σε φωτιές.

Ποῦ ὠδήγησε ἡ χειραφέτηση τῆς 'Αγγλίδος; Ὡς ποῖο σημεῖο ἀποτελεῖ πραγματικότητα; Είναι ἀκόμη μειονέκτημα νὰ γεννιέται κανεὶς γυναικὶα στὴν 'Αγγλία;

Ὡς πολίτες, ἄνδρες καὶ γυναίκες ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα. Ἀπὸ τὰ 1928 ὅλες οἱ γυναίκες—ἀπὸ 21 χρόνων καὶ πάνω—ψηφίζουν στὶς δημοτικές καὶ κοινοβουλευτικές ἐκλογές. Ὅλα τὰ δημόσια γροφεία καὶ τὰ δικαστήρια εἶναι ἀνοικτὰ γι' αὐτές. Γιὰ πολλὰ χρόνια οἱ παντρεμένες γυναίκες ἀποκλείονταν ἀπὸ τὶς δημόσιες θέσεις καὶ ὅλες οἱ γυναίκες ἀπὸ τὸ 'Υπουργεῖο 'Εξωτερικῶν. Αὐτὸ δὲν ἰσχύει πιά.

Γυναίκες ἔχουν ἐκλεγῇ μέλη τοῦ Κοινοβουλίου, καὶ τὰ πολιτικά κόμματα δὲν νομίζουν πιά πῶς ἂν ὑποδείξουν γυναίκα ὑποψήφιο θὰ κιν-

δυνεύσουν νὰ χάσουν μιὰ ἔδρα. Γιὰ τὴν ὥρα ὑπάρχουν 21 γυναίκες μέλη τοῦ Κοινοβουλίου. Γυναίκες ἔχουν γίνει βοηθοὶ ἢ ἀναπληρωτὲς ὑπουργῶν, ἀκόμη καὶ ὑπουργοί. 'Η Μάργκαρετ Μπόντφελντ χρημάτισε 'Υπουργὸς τῆς 'Εργασίας, ἡ 'Ελέν Οὐίλκινσον τῆς Παιδείας. 'Η Σούζαν Λῶρενς, ἡ Δούκισσα τοῦ 'Αθολ, ἡ Φλῶρενς Χόρσμπωρ καὶ ἡ Δρ. 'Εντὶθ Σάμερσκιλ, ἐφθάσαν στὸ βαθμὸ τοῦ 'Υφυπουργοῦ.

Τὸν 'Ιούλιο τοῦ 1948, γιὰ πρώτη φορά στὴν ἱστορία, μιὰ γυναίκα, ἡ κ. Πάτον ἐγινε «Σπῆκερ» τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

Στὴ Βρεταννία ὑπάρχει γυναίκα Σ διευθύντρια φυλακῶν καὶ γυναίκα ἀνακριτῆς. Καὶ ἀπὸ τὰ 1920 ὑπάρχει λεγεὼν ὁλόκληρη ἀπὸ γυναίκες εἰρηνοδικες, δημάρχους καὶ δημοτικούς συμβούλους. Σὲ σημαντικές δημόσιες θέσεις, ὅπως εἶναι ἡ προεδρεία τοῦ Συμβουλίου 'Εργατικῶν Συνδικάτων καὶ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Λονδίνου ἔχουν ὑπηρετήσει—καὶ μάλιστα μὲ ἐπιτυχία—γυναίκες.

Τὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Λονδίνου ἔχει γιὰ πρώτη φορά γυναίκα 'Αντιπρύτανη, τὴν Ἀλβιαν Πένσον, καθηγήτρια τῆς Νεωτέρας 'Ιστορίας στὸ Κιλλέγιο Μπέντφορντ. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι αὐτὸς ποὺ διευθύνει τὸ Πανεπιστήμιο εἶναι ὁ 'Αντιπρύτανης γιὰτὶ ὁ Πρύτανης εἶναι καθαρὰ τιμητικός τίτλος.

Ἐκτός ἀπὸ τὶς δημόσιες θέσεις οἱ γυναίκες ἐργάζονται ὡς γιατροὶ, καθηγητῆς, δάσκαλοι, ἐπιστήμονες καὶ ἔχουν πολλὲς διοικητικές θέσεις. Στὶς τέχνες καὶ τὴ λογοτεχνία, παράλληλα μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν μᾶς ἔρχονται στὸ νοῦ καὶ ὀνόματα διακεκριμένων γυναικῶν. Στὴ μουσικὴ καὶ τὸ θέατρο οἱ γυναίκες

1. Ὁ «Σπῆκερ» τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ἀντιστοιχεῖ περίπου μὲ τὸν πρόεδρο τῆς 'Ελληνικῆς Βουλῆς. Ὁ Σπῆκερ ἔχει μεγάλη δύναμη. Διευθύνει τὶς συζητήσεις, παρακολουθεῖ τὴν ἐξέταση τῶν κανονισμῶν καὶ τὴν πιστὴ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων.

πάλι έχουν τη θέση τους. Στο διάστημα του μεσοπολέμου εμφανίσθηκαν και στην αρχιτεκτονική. Το καινούριο θέατρο Σαίξπηρ στο Σράτφορντ είναι έργο της 'Ελισβετίας Σκόττ. Στά νομικά οι γυναίκες είναι ακόμη λίγες, αλλά εξαιρετικές. Μόνον η επίσημη 'Αγγλική 'Εκκλησία αρνείται κατηγορηματικά να δεχθώ τις υπηρεσίες των γυναικών, κανένας όμως από τους αρχηγούς της δεν θα μπορούσε να εξηγήσει σε ποιά διδασκαλία της Χριστιανικής θρησκείας στηρίζεται αυτή η αντίληψη. Οι ακόλουθοι αριθμοί μας δείχνουν πόσες γυναίκες ασκούν τα διάφορα επαγγέλματα και κατέχουν δημόσιες θέσεις:

Στην 'Αγγλία υπάρχουν 15 500.000 γυναίκες, από 15-59 ετών. Στο τέλος του 1948, υπήρχαν 5.726.000 γυναίκες μισθωτοί υπάλληλοι. 'Από αυτές 35.000 ανήκουν στις Γυναικείες 'Υπηρεσίες του Στρατού και 5.641.000 εργάζονται άλλοι.

Σας δίνουμε παρακάτω έναν κατάλογο των επιχειρήσεων, εργοστασίων κλπ. που απασχολούν γυναίκες, καθώς και τον αριθμό των γυναικών υπαλλήλων τους:

Είδη διατροφής, ποτά, καπνός	251.000
Δέρματα, ξυλεία, χαρτόπανα	236.000
Γενική Μηχανική και 'Ηλεκτρολογία	219.800
Βαρβακοβιομηχανία	188.800
'Εμβιομηχανία	101.200
Αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, αεροπλάνα	76.900
Τηλεγραφία	124.000
'Επιστημονικά όργανα	26.000
Βιομηχανία μη σιδηρούχων μετάλλων	15.500
Λιανικό εμπόριο	9.8.110
Ξενοδοχεία - εστιατόρια	847.700
'Εμπόριο και οικονομικά	119.800
Ψυχαγωγία και σπόρ	101.000
Πλυντήρια	105.700

γιατροί	7.441
δασκάλοι	125.293
νοσοκόμες κρατ. νοσοκομ.	151.400
αρχιτέκτονες	360
δικηγόροι	246
συμβολαιογράφοι	164
ανακριτές	3.000
δήμαρχοι	24
κοινοτικοί σύμβουλοι	2.960
δημοτικοί σύμβουλοι	330
μέλη του Κοινοβουλίου	21

Όταν κανείς φθάσει στην οικονομική πλευρά του ζητήματος ή κατάσταση δεν είναι τόσο σαφής. Μία άμφισπαστημένη μάχη διε-

γιά την ώρα είναι μεροδιδόμενη και οίτια είναι ο φόβος του πληθωρισμού. 'Η Κυβέρνηση δεν τολμά να αυξήσει την αγοραστική δύναμη ή τους φόρους ανεβάζοντας τους γυναικείους μισθούς στο επίπεδο των ανδρικών. Όσο για το αντίθετο, να εξισώσει την αμοιβή κατεβάζοντας τους μισθούς των ανδρών, δεν τολμά καν να σκεφθώ τι αποτελέσματα θα μπορούσε να έχει.

Το γυναικείο κίνημα μπορούμε να το διακρίνουμε σε δύο περιόδους: α) στα χρόνια πριν από το 1918, (όποτε δόθηκε ψήφος στις γυναίκες που συμπλήρωναν τα τριάντα, αν και οι ανήλικες μπορούσαν να ψηφίζουν από τα 21) και β) στα μετά το 1918 χρόνια. Πριν από το 1918 οι γυναίκες ά-

γώνιζαν για να αποκτήσουν νομική και επαγγελματική ισοτιμία. 'Ηθελαν να αποκτήσουν κι αυτές όλα τα δικαιώματα που είχαν οι άνδρες. Από το 1918 και ύστερα οι γυναίκες ζητούσαν κάτι παραπάνω. 'Ηθελαν έναν κόσμο όπου το κράτος θα φρόντιζε για την κύρια ασχολία τους—τη δημιουργία οικογένειας και θα τους παρείχε κάποια οικονομική εξασφάλιση. 'Ο πιο ισχυρός, αν και όχι ο μόνος υποστηρικτής του «Νέου Φεμινισμού», όπως τον έλεγαν, ήταν η 'Ανεξάρτητη Βουλευτίνα 'Ελντορ Ράμμπον—μία γυναίκα της μεσαίας τάξης, με αρκετό καιρό και χρήματα για να αφοσιωθεί στο έργο

της κοινωνικής έρευνας και της παραγάνδας, και συγχρόνως με φλογερή συμπάθεια για τα βάσανα των ανθρώπων.

Αυτή πρώτη έγκαινισας και έφερε σε πέρας τον αγώνα για την παροχή κρατικών οικογενειακών επιδομάτων. Στεριζόταν όμως στην δύναμη της ψήφου εκατομμυρίων γυναικών που δεν ήθελαν απλώς την ισοτιμία που θα άξιωνε λίγες γυναίκες να ακολουθήσουν ανώτερα επαγγέλματα, αλλά την υψηλότερη εκείνη ιδέα της ισοτιμίας, που είχε σχέση με την δημιουργία οικογένειας, και αυτό ήταν τόσο σπουδαίο όσο η βιομηχανία και το εμπόριο.

ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ πήγε στο Παρίσι και είχε την τύχη να παρακολουθήσει μία συνεδρίαση της δίαιτης του Κραβτσένκο. Ύστερα από λίγο καιρό έλεγε τις εντυπώσεις της σε μια φίλη.

—Κάνουν όμως φεικτά πράγματα στη Ρωσία.

—'Αλήθεια;

—Ναι, αγαπητή μου. Έκπεσε να δής το καπέλλο της πρώην κυρίας Κραβτσένκο!

«FACE A MAIN», Βρυξέλλες

Τί κάνετε όταν δέν έχετε δουλειά;

Του GEORGE MIKES

(Από τό «United Nations World», Λονδίνο)

Ολοι οι λαοί άγαπούν τά σπόρ. Δηλαδή τούς άρέσει νά κάθονται και νά παρακολουθούν τούς άλλους νά τρέχουν και νά κλωτούν, νά ρίχνουν και νά χτυπάνε μπάλλες, ένώ τά παιδιά τούς κάθονται στό σπίτι σκυμμένα πάνω σέ κάποια ιστορία ή τριγωνομετρία.

Τό φούτμπωλλ είναι τό πιό άγαπητό άπ' όλα τά σπόρ. Χωρίζεται σέ δυό μεγάλες κατηγορίες. Στο άπαγγελματικό και στο άρασιτεχνικό. Στην 'Αγγλία (και σέ μερικές άλλες χώρες) τό φούτμπωλλ είναι άπάγγελμα. Στα άλλα μέρη κυριαρχούν οι άρασιτέχνες. Η διαφορά ανάμεσα στους άπαγγελματίες και τούς άρασιτέχνες είναι ότι οι πρώτοι πληρώνονται και τό παραδέχονται, ένώ οι δεύτεροι πληρώνονται και τό κρύβουν.

Οι Φιλανδοί προτιμούν τό δρόμο—άλλα τό δρόμο πολλών μέτρων. Ο 'Αμερικανός Νέγρος όμως πιστεύει ότι κανένας άνθρωπος έξυπνος και άξιόπρεπής δέν τρέχει περισσότερο άπό τά διακόσια μέτρα. Στούς Νορβηγούς και τούς Σουηδούς άρέσει τό σκι γιατί είναι καλοί σκιέρ. Οι Ρώσοι λένε πώς ή άνδρική δύναμη φαίνεται στην άρση βαρών και οι Τοδρκοί πιστεύουν τό

ίδιο γιά τήν πάλη, άπειδή είναι καλοί παλαιστής. Οι 'Αγγλοι ένδιαφέρονται γιά τό τένις και αυτό γιατί οι 'Αμερικανοί παίζουν καλά.

Τό κατά παράδοση άπομονωτικό πνεύμα των 'Αγ- γλων, φαίνεται ακόμη και στην προτίμησή τους γιά τά παιχνίδια πού παίζονται μόνο στην 'Αγγλία, όπως π.χ. τό κρίκετ. Σέ μία συνάντηση φούτμπωλλ, 22 άνθρωποι τρέχουν σάν τρελοί μέσα στό γήπεδο και 50.000 θεατές τούς παρακολουθούν.

Τό κρίκετ είναι τό μόνο παιχνίδι όπου τά περισσότερα μέλη τής ομάδας μπορούν νά στέκονται και νά παρακολουθούν τούς λίγους πού παίζουν. Μόνο ένα έθνος μέ μεγάλη άποικιακή αυτοκρατορία θά μπορούσε νά εφεύρει και νά έκτιμήση τό κρίκετ. Ώστόσο ισχύει και τό αντίθετο. Μόνο ένα έθνος πού παίζει κρίκετ θά μπορούσε νά ιβρώση πραγματικά μεγάλη άποικιακή αυτοκρατορία.

Στή Γαλλία και σέ πολλές άλλες χώρες τής Κεντρικής Εύρώπης ο έρωτας είναι ο καλύτερος παταέμπο. Όχι δηλαδή πώς ασχολούνται μέ τόν έρωτα, αλλά μιλάνε πολύ γι' αυτόν. Όταν σ' ένα έστιατόριο ή σέ ένα

ζαχαροπλαστείο μη μιά κυρία, δλοι θά τήν κουτομπολέψουν άπό πάνω ως κάτω: πρώτα όλη μαζί, ύστερα τό πρόσωπό της, τά πόδια της, τή μέση της και άλλες λεπτομέρειες, τό ντύσιμό της, γιά νά φτάσουν στό παρελθόν και στό μέλλον της. Στο δρόμο γυρίζουν και κυττάζουν κάθε γυναίκα πού είναι κάπως καλύτερη άπό έναν θηλυκό Βελζεβούλ. Κάθε ζαρωμένη 'Αγγλίδα ή Σουηδή γεροντοκόρη θά μπορούσε στή Βιέννη ή τό Βουκουρέστι νά κρατιούνται σφιχτά και νά νοιώθουν ο ένας κοντά στον άλλο. Στην 'Αγγλία χορεύουν γιατί έτσι περνά κανείς σιχάριστα ένα βράδυ χωρίς νά είναι άναγκασμένος νά πη περισσότερες άπό δέκα λέξεις.

Στην 'Αμερική ο έρωτας παίρνει πολλές όρες. Μιά άπό τίς πιό άγαπητές άπασχολήσεις των 'Αμερικανών είναι τά φιλιά. Νεαροί και νεαρές παίρνουν τούς έξεχικούς δρόμους και άπό τίς 6.30' ως τίς 10.15' φιλιούνται. Τό είδος αυτό τής διασκέδασης θεωρείται άπολύτως άξιόπρεπές, ίσως άπειδή άπομακρύνει τή νεολαία άπό τόν κινηματογράφο. Κανένας δέν βροίσει τίποτα τό κακό και, ακόμη και στή Βουστώνη, — τήν πιό πούριτανική πόλη τής 'Αμερικής— μπορούν νά όητε άνθρώπους νά φιλιούνται μέσα στα ατμόκινητά τους, μέρα μεσημέρι.

Όσο γιά τό φατ, μόνο ένα Έθνος έξέρω πού τό έχει γιά πασατέμπο: τούς 'Ελβετούς. Γνώρισα άνθρώπους πού έτρωγαν δυό βραστά αυγά, άρκατό

ζαμπόνι, ένα θεόρατο κομμάτι μηλόπηχτα, και έπιναν δυό ποτήρια γάλα τό άπόγευμα—μέ τήν εύκολία πού άλλος θά κάπνιζε ένα τσιγάρο. Μετά τό φατ, οι κυρίες είναι ίκανές νά καταβάσουν τρία τέσσερα παγωνιά, δυό τρεψές πάστες μέ σοκολάτα, φρούτα και κρέμα, και μετά νά άρχίσουν τή συζήτηση γιά τό καταπληκτικό γεγονός ότι οι 'Αγγλίδες είναι γυνικά λίγο πιό άδύνατες άπ' αυτές!

Υστερα έρχεται ή άπόλαυση τής συζήτησως. Τό γενικό θέμα συζήτησως στην ήπειρωτική Εύρώπη είναι τά πολιτικά. Οι Γάλλοι συζητούν μέ πάθος γιά τά πολιτικά και ο μέσος Γάλλος έχει περισσότερη αντίληψη των πολιτικών πραγμάτων άπό ότι ο μέσος Βρετανός ύπουργός. Στην Κεντρική Εύρώπη λέγονται πολλά νόστιμα γιά τούς πολιτικούς και πολλές καλές κυβερνήσεις πήγαν χαμένες άπό κάποιο μοιραίο γι' αυτές εύφυλόγημα. Σέ πολλές χώρες ή μυστική και στρατιωτική άστυνερμία μπορούν νά καταστείλουν ένοπλες έξεγέρσεις. Σέ πολλές χώρες όμως τά άνέκδοτα έχουν άντικαταστήσει τόν άλεύθερο τύπο και έχουν

οικαιοποιηθή τή δύναμή του. Στη Γαλλία ο κόσμος συζητά. Στην κεντρική Εύρώπη διαγίεται άνέκδοτα, στη Γερμανία όμως περί ψυχής άν και τώρα τελευταία τόν άπασχολούν πιό πιά θέματα.

Οι 'Αγγλοι δέν κουβεντιάσουν πολύ. Δέν ένδιαφέρονται γιά τόν έρωτα περισσότερο άπό όο είναι άπολύτως άπαραίτητο. Κατά κανόνα δέν συζητούν πολιτικά και δέν έξέρουν όβτα νά φάνε όβτα νά μαγειρέψουν. Πίνουν άναρίθμητα φυσιζα-

Οι Γάλλοι συζητούν μέ πάθος πολιτικά.

Όσο γιά τό φατ, μόνο ένα Έθνος έξέρω πού τό έχει γιά πασατέμπο: τούς 'Ελβετούς. Γνώρισα άνθρώπους πού έτρωγαν δυό βραστά αυγά, άρκατό

νια τσάι και συχνάζουν στις διάφορες δανειστικές βιβλιοθήκες. Δεν διαβάζουν. Αγοράζουν όμως ένα σωρό βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες. Τους άρραίνουν οι αυτοβιογραφίες πολιτικών, πυγμάχων, άκκληματιών, κινηματογραφικών αστέρων. Και οι "Άγγλοι, από τους πιο παιδαγωγικούς, φιλήσυχους και πολιτισμένους λαούς του κόσμου, ποτέ δεν κουράζονται να διαβάζουν ιστορίες βίας και δολοφονιών. Δεν άνωθ μόνο τα αστυνομικά μυθιστορήματα. Τό μέσο άγγλικό μυθιστορήμα πρέπει να έχη τουλάχιστον μία δολοφονία.

Στην Κεντρική Ευρώπη, οι άνθρωποι αγαπούν την κουζίνα. Κάθονται στο καφενείο όπου διαβάζουν τις εφημερίδες, συζητούν για τις γυναίκες που μπαίνουν, για τα μαγαζιά και τα πολιτικά, και ρωτούν ανθρώπους που γνώρισαν πριν από δέκα λεπτά, λεπτομέρειες για τα οικογενειακά τους, τα χρήματα που κερδίζουν, την έρωτική τους ζωή, και τις δουλειές τους.

Στη Σουηδία έχουν τη μανία του «προσανατολισμού». Τρέχεται στά δάση με ένα χάρτη και μία πυξίδα στο χέρι ώπου να άποκάμει. Δεν έβρω τί είδους εύχαριότητα είναι αυτή, αλλά πάντως συνηθίζεται πάρα πολύ στη Σουηδία. Ίσως να είναι η αίσθηση άπανάστασης του φυσιολάτρη άναντίον της πόλης όπου είναι άναγκασμένος να ζή. Είναι ένα πάθος που δεν βλέπει σε τίποτα και κοστίζει πολύ φθηνότερα από τη ρουλέττα.

Οι Άμερικανοί διασκεδάζουν παίζοντας με τα διάφορα «κουμπιά». Τό να πατούν διάφορα κουμπιά είναι γι' αυτούς πάθος, και

Οι Άγγλοι πίνουν άτελείωτα φλυτζάνια τσάι και συχνάζουν στις δανειστικές βιβλιοθήκες.

Ίσως μάλιστα να δείχνει το όρεξο που ακολουθούμε όλοι μας. Πατάει ένα κουμπί και έρχεται το άσανσέρ, πατάει ένα κουμπί ή γυρίζετε ένα χειρούλι και βγαίνουν τσιγάρα ή τσιγκλες, γραμματόσημα ή άκόμη και ένα συμβόλαιο άσφαλείας ζωής. Πατάει ένα κουμπί και βρίσκεστε παντρεμένος· πατάει άλλο ένα και ξεπαντρεύεστε. Ο θόρυβος των κουμπιών και των μηχανών τους άκούγεται σε όλα τα έστιάτορία και περί τα 50.000.000 ραδιόφωνα δουλεύουν σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες από την Νέα Υόρκη ως τον Άγιο Φραγκίσκο, και από τα Καναδικά σύνορα ως το Νέο Μεξικό.

Στην Άγγλία το θθνικό πάθος είναι οι οδρές. Προσπαθώντας να το έξηγήσουν λένε ότι ήταν μία άνάγκη της εποχής του πολέμου. Αυτό δαν είναι άληθεια. Είναι μία εύχαριστηση που άνακαλύφθηκε μέσα στις άνάγκες του πολέμου. Είναι η έκφραση της αυτοπεθαρχίας του Άγγλου και συγχρόνως η άναγνώριση των άτομικών δικαιωμάτων. «Πρέπει να περιμένω όταν όμως έρθει η σειρά μου, τότε κανείς, ούτε έκατομμυριοχός, ούτε δούργος, ούτε μικρός ούτε μεγάλος, δέ μπορεί να έξυπηρετηθώ πριν από μένα». Με την παραμικρότερη άμορφή σχηματίζουν ουρά, έτσι για γούστο.

Μία φορά πήγα να πάρω ένα εισιτήριο για τό θάλατρο. Μπροστά στο ταμείο στεκόταν ένας κύριος. Στάθηκε και γώ δίπλα του. Τότε ρώπες και με πολύ σοβαρό ύφος μού είπε: «Έπάρχει ούρά κύριε». «Πού;» τον ρώτησα έκπληκτος.

«Έγώ είμαι η ούρά», μού άπάντησε σοβαρότατα.

ΛΕΥΚΟΤΟΜΗ: σωτηρία ή καταστροφή;

Του Dr. MARTIN GUMPERT

(Από το «The Nation», Νέα Υόρκη)

Μία νέα χειρουργική μέθοδος, η λευκοτομή, κάνει θαύματα και γιατρύει βαρείες διανοητικές διαταραχές. Αυτό όμως πληρώνεται με μία άλλαγή της προσωπικότητας, που μερικές φορές είναι τόσο μεγάλη, ώστε την έχουν ονομάσει «καταστροφή της ψυχής».

Τα ύστερητάματα και οι κίνδυνοι της λευκοτομής έξετάζονται στο παρακάτω άρθρο από έναν άμερικανό γιατρό, ο οποίος τονίζει τη μεγάλη ήθική ευθύνη που έχει ο ψυχίατρος.

Η μετωπική λευκοτομή είναι η καταστροφή, με χειρουργική επέμβαση, μέρους της λευκής ουσίας των μετωπικών λοβών του εγκεφάλου. Την μέθοδο αυτή για πρώτη φορά τη χρησιμοποίησαν στά 1935 δυο Πορτογάλοι γιατροί, ο Έγκας Μονίθ και ο Άλμίντα Δίμα από τότε άπλοποιήθηκε και έξελιχθη. Με την χειρουργική επέμβαση διακόπτεται η επικοινωνία των μετωπιαίων λοβών του εγκεφάλου με ένα τμήμα του θαλάμου, του κέντρου — όπως πιστεύεται — των συναισθημάτων.

Η άγχείρηση αυτή μπορεί να γίνει σήμερα από ειδικούς χειρουργούς και

1. Οι Άμερικανοί μεταχειρίζονται τον όρο «λοβοτομή», οι Άγγλοι: «λευκοτομή».

με άλάχιστο κίνδυνο της ζωής του άρρώστου.

Έκείνοι που υποβάλλονται σήμερα σ' αυτήν την άγχείρηση είναι όσοι πάσχουν από σχιζοφρένεια, κατάθλιψη, καταληψία, ψυχονεύρωση, άφρόντους πόνους, χρόνιο άλκοολισμό, έπιληψία και σεξουαλικές διαταραχές. Με τη λευκοτομή ο άσθενής γίνεται ήρεμος, και

χαρούμενος, και έξαφανίζονται ώρισμένα δυσάρεστα συμπτώματα όπως: άδικαιολόγητα κλάμματα, ταραχή, άγωνία, μανία και φόβος. Οι έμμονες ιδέες μπορεί να παραμείνουν, παύουν όμως να άνοχλούν τον άσθενή. Οι έπιστήμονες λένε πως φαίνεται καλύτερα, είναι άτάραχος και δεν έχει άγωνίες. Και ο ίδιος αισθάνεται καλύτερα μόλις πάφουν ώρισμένες άμεσες μετεγχειρητικές άνοχλήσεις. Όπως τουλάχιστον φαίνεται, μπορεί και προσαρμόζεται καλύτερα στο κοινωνικό του περιβάλλον. Οι πρώτοι γιατροί που έξέτασαν τα άποτέλεσματα της άγχείρησης είδαν κατάπληκτοι ότι οι διανοητικές ικανότητες του άρρώστου φαίνονταν πως δεν είχαν αλλάξει — συνηθισμένα πειράματα ευφυίας έδειξαν πως δεν είχε γίνει καμιά βλάβη αλλά μάλλον βελτίωση. Φαινόταν πως είχε άνακαλυφθί μία καταπληκτική θεραπεία των διανοητικών διαταραχών που υποσχόταν πολλά.

Ἡ λευκοτομή είναι ένα νέο καταπληκτικό κεφάλαιο τῆς ψυχιατρικῆς, πού τώρα τελευταία εφαρμόζει τὴν ναρκωσύνθεση, τὰ σάκ μὲ μεγάλες δόσεις ινσουλίνης καὶ τὰ ἡλεκτρικά σάκ. Οἱ νέες αὐτὲς μέθοδοι ἀνεπτύχθησαν κυρίως ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀπογοήτευση πού μᾶς ἔδωκε ἡ ψυχανάλυση, μὴ μέθοδος πολὺ ἀπολυτή καὶ πού ἡ εφαρμογὴ τῆς ἀπαιτοῦσε πολλὸ χρόνο. Ἦταν ἀνάγκη νὰ βρεθῇ κάποιο συντομότερο ψυχοθεραπευτικό μέσο, μὲ τὸ ὅποιο οἱ ἀσθενεῖς θὰ μπορούσαν νὰ θεραπευθοῦν μέσα σ' ἕνα λογικὸ χρονικὸ διάστημα καὶ μὲ λογικὴ δαπάνη.

Κάθε ιατρικὴ ἀνακάλυψη χρειάζεται μὴ ὀριζμένη περίοδο γιὰ νὰ δοκιμασθῇ, καὶ αὐτὸ γίνεται καὶ μὲ τὴν λευκοτομή. Σήμερα ἀναγνωρίζεται καὶ καθορίζεται μετὰ τὴν ἐγχείρηση μὴ ὀριζμένη διανοητικὴ βλάβη πού στὴν ἀρχὴ δὲν τὴν εἶχαν προσέξει καθόλου. Ὁ Δρ Κούρτ Γκόλντστάιν, τοῦ Νοσοκομείου Μοντεπέρσε τῆς Νέας Ὑόρκης, πού ἴσως εἶναι ἡ μεγαλύτερη αὐθεντία τῆς ἐποχῆς μας γιὰ τὴς ψυχικὲς συνέπειες τῶν διαταραχῶν τοῦ ἐγκεφάλου, βρήκε πῶς ἡ λευκοτομή ἀμβλύνει μὴ σπουδαία διανοητικὴ λειτουργία τὴν ὁποία ὀνομάζει «ἀφαίρεση».

Τι εἶναι ἡ «ἀφαίρεση»; «Οἱ πράξεις μας καθορίζονται ὄχι τόσο ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα πού ἔχουμε μπροστά μας ὅσο ἀπὸ τὸν τρόπο πού σκεπτόμαστε γι' αὐτά», λέει ὁ Γκόλντστάιν. Ἡ λειτουργία τῆς ἀφαίρεσως μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀποσπᾶσουμε τὸ ἐγὼ ἀπὸ μὴ ἐξωτερικὴ ἢ ἐσωτερικὴ κατάσταση, νὰ πάρουμε θεληματικὰ μὴ ὀριζμένη πνευματικὴ θέση, νὰ μεταφερθοῦμε θεληματικὰ ἀπὸ τὸ ἕνα σημεῖο μῆς κατὰστάσεως σὲ ἄλλο, νὰ κάνουμε μὴ ἐκλογὴ, νὰ συλλάβουμε τὰ κύρια σημεῖα ἐνὸς δλοῦ καὶ νὰ διαιρέσουμε ἕνα δλο σὲ μέρη, νὰ προσχεδιάσουμε καὶ νὰ σκεφθοῦμε ἢ νὰ ἐνεργήσουμε συμβολικά.

Οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ζήσουν καλὰ χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν ἀφαίρεση. Ἔτσι συνήθως ἀγνοοῦμε τὴν ἐλλειψὴ τῆς. Τὰ μέλη μῆς οἰκογένειας

ἐνθουσιάζονται ὅταν βλέπουν πῶς ὁ ἀσθενὴς τοὺς γιατροῦτικε ἀπὸ τὰ δυσάρεστα συμπτώματα πού εἶχε. Μπορεῖ νὰ φέρεται καὶ νὰ αἰσθάνεται ἐντελῶς κανονικά. Ὡστόσο, σὲ ὀριζμένες περιπτώσεις οἱ δυσάρεστες συνέπειες μπορεῖ νὰ γίνουν φανερά ἀντιληπτές. Πραγματικὰ γεννιέται τὸ ἐρώτημα μήπως ἡ ἐγχείρηση εἶχε περισσότερα εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὴν οἰκογένεια παρὰ γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἀσθενή.

Σύμφωνα μὲ τὴς ἐκθέσεις οἱ ἀσθενεῖς πού ἔχουν ὑποβληθῇ σ' αὐτὴν τὴν ἐγχείρηση, εἶναι ἀπαιθεῖς, καλόδοχοι καὶ ἀδικαιολόγητα εὐδιάθετοι. Μὴ ἀσθενὴς μπορεῖ νὰ δεχτῇ τοὺς ξένους τῆς σὺν τὴν καλύτερη νοικοκυρά, φτάνει κάποιος νὰ τῆς τὸ ἔχη συστήσει ἀπὸ πρὶν. Καὶ ἐνῶ πρὶν ἦταν μὴ προσεκτικὴ νοικοκυρά, πού παρακολουθοῦσε τὰ πάντα καὶ στὴν παραμικρότερη λεπτομέρεια, τώρα δὲν τὴν νοιάζει κατόλου γιὰ τὸ νοικοκυριό τῆς. Ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ διαδίδῃ πολλὰ βιβλία, δὲν καταλαβαίνει ὅμως τὸ περιεχόμενό τους. Μὴ ἄλλη ἀσθενὴς εἶναι πρόσχαρη καὶ ὑπάκουη, ποτὲ τῆς ὅμως δὲν κάνει οὐτε λέξι κατὶ τὸ αὐθόρμητο. Δὲν φαίνεται νὰ ἔχη καμμιὰ ἐπιθυμία. Τὸ βράδυ γδύνεται μόνον ὅταν κάποιος τῆς τὸ πῇ. «Φαίνεται πῶς πάντα χρειάζεται νὰ ὑπάρχῃ μὴ χειροποιιστὴ αἰτία γιὰ νὰ τὴν σπρώξῃ νὰ ἐνεργήσῃ... Ὅσο κανονικὴ κι ἂν φαίνεται ἡ συμπεριφορὰ τέτοιων ἀσθενῶν στὴν καθημερινὴ ζωὴ, ἀπέχουν οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὸ φυσιολογικόν, κατὰ τὴν γοῖ ὁ Δρ. Γκόλντστάιν. Ἔτσι αὐτὸ πού φαίνεται προσαρμογὴ στὸ κοινωνικὸ περιβάλλον δὲν εἶναι ἐνεργὸς συμμετοχὴ, ἀλλὰ παθητικὴ κατάσταση.

Ὅπως ἔχει πῇ ὁ Δρ Ἀδρην Χ. Σμιθ τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Νοσοκομείου τῆς Πενσυλβανίας: «Ἡ ἐγχείρηση μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἕνα «ἀνθρώπινο φυτό». Οἱ συγγενεῖς τοῦ λένε: «ἔχασε τὴν ψυχὴ του».

Γι' αὐτὸ γεννιέται ἡ «σοβαρὴ ἀμφιβολία ἂν ἡ «ἀπώλεια τῆς ψυχῆς», ὅπως τὴν ὀνόμασαν, ἂν αὐτὴ ἡ μόνιμη καταστροφὴ ἢ μεταβολὴ τῆς προσωπι-

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς λευκοτομῆς διαφέρουν ἀπὸ πρόσωπο σὲ πρόσωπο, ἀνάλογα μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ καὶ τὴν ζωὴ του. Οἱ τρεῖς περιπτώσεις πού ἀναφέρουμε παρακάτω εἶναι παρμένες ἀπὸ μὴ ἐκπομπὴ τοῦ Β.Β.С. γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν τεχνικὴ αὐτῆς τῆς ἐγχειρήσεως.

Ἔνας κληνικός. Πενήντα τριῶν ἐτῶν. Παντρεμένος. Ἀφαίρεση τῶν 3/4 τοῦ κάτω ἀριστεροῦ μετωπικοῦ λοβ. Ὑ. Πιθανὸν τελεία ἀφαίρεση τοῦ δγκου. Προσωπικότης τοῦ ἀσθενοῦς πρὶν ἀρρώστησῃ: ἀκόμη καὶ ὡς παιδί ἤραμος, σοβαρὸς καὶ ἱσορροπημένος. Ὑπόδειγμα παιδιοῦ καὶ μαθητῆ. Ἐγινε ὀργήγρια ἐνοριακὸς ἱερέας, καὶ οἱ συνάδελφοι καὶ οἱ ἀνώτεροι τοῦ τὸν ἐκτιμοῦσαν πολὺ γιὰ τὸν εὐγενικὸ τοῦ χαρακτῆρα. Ὡστόσο ὀριζμένα τοῦ χορηγηστικὰ τὸν ἔκαναν νὰ ἐρχεται σὲ σύγκρουση κυρίως μὲ τοὺς νέους: Ἦταν ἐξαιρετικὰ συντηρητικὸς καὶ σιχαίνονταν τὴς σύγχρονης διασκεδάσεως τῶν νέων. Ὅταν πῆγα καὶ τὸν εἶδα 1 1/2 χρόνο ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγχείρηση, τὸν βρήκα ἐντελῶς ἀλλαγμένο. Ἦταν καλοδιάθετος καὶ χοροῦμενος, δὲν ἤθελε ὅμως νὰ κἀν σχέδια γιὰ τὸ μέλλον καὶ δὲν στενοχωριόταν καθόλου ἐπειδὴ δὲν ἐργαζόταν. Ὁ σοβαρὸς κληνικός πού πρὶν διάβαζε σχεδὸν μόνον ἐκκλησιαστικὴ φιλοσοφία, τώρα προτιμᾷ τὴς ἐφημερίδες—κυρίως τὴν ἀθλητικὴν σελίδα. Ἀκούει ραδιόφωνο—ἀλλὰ μόνο τὰ εὐχάριστα προγράμματα. Τρελλαίνεται γιὰ ἐκπομπὲς ἀπὸ χορευτικὰ κέντρα. Ἐκείνο ὅμως πού τὸν ἐνδιαφέρει περισσότερο ἀπ' ὅλα εἶναι τὰ σπόρ. Ἐγινε θαυμαστὴς μὴς ποδοσφαιρικῆς διόδας καὶ ὅποτε αὐτὴ κερδίζει ἐκείνος ἐξοφνίζει ἀπὸ χάρα, σάν παιδί. Ὁ ἴδιος καταλαβαίνει ὅτι ἦταν διαφορετικὸς ἀλλὰ λέει καὶ τώρα εἶναι πῶς εὐτυχισμένος ἀπὸ ἄλλοτε. Δὲν ἔχει ἀντιρροήσεις νὰ ὑποβάλλεται σὲ ψυχολογικὰ τεστ, ἀλλὰ ὅταν τυχαίνει κατὶ πού δὲν τὸ καταφέρνει, ἐξοφᾷ σὲ δυνατὰ γέλια.

(Δρ. Ράιλντεντ, Σουηδία)

Μία νοικοκυρά. Περίπου 60 χρόνων. Ἡ γυναίκα αὐτὴ βρισκόταν διαρκῶς σὲ μεγάλῃ ἀγωνία καὶ ἐκνευρισμῷ. Τὸ πρῶτ δὲν μπορούσε νὰ τυθῇ γιὰτὶ ἀγωνιοῦσε καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ βάλῃ. Σκοτωνόταν νὰ καθορίσῃ, διαρκῶς γινόταν ἀνω κάτω γιὰ διάφορα ἀσημαντὰ πράγματα.

Λίγους μῆνες μετὰ τὴν λευκοτομή εἶπε σὲ μὴ συνέντευξη: «Μοῦ ἐρχεται ἡ δρεξὴ νὰ νοικοκυρῶ τὸ σπῆτι μου ἀλλὰ τότε λέω στὸν ἐαυτό μου, μπορῶ νὰ τὸ κάνω καὶ αὐριο. Ὅτε ἐκνευρίζομαι ἂν κατὶ ἀσημαντὸ δὲν γίνεῖ τέλει... Χθὲς βράδυ πῆγα στὸν κινηματογράφον—ἔδω καὶ 2-3 χρόνια ποτὲ δὲν ἔβλεπα τὸ ἔργο ὡς τὸ τέλος—ἦταν μαρτύριο γιὰ μένα. Χθὲς βράδυ ὅμως πραγματικὰ διασκεδάσα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν με ἐνοχλοῦν ὅπως ἄλλοτε. Καὶ ἂν με ἐνοχλοῦν, τοὺς τὸ λέω. Πάντα πρόσεχα τὰ λόγια μου, τώρα ὅμως δὲν με νοιάζει τί λέω».

Ἐνα χρόνο ἀργότερα ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι πάντα εὐχαριστιμένη μὲ τὸν ἐαυτό τῆς καὶ δὲν στενοχωριόταν καθόλου πού ἀπὸ σχολαστικὴ νοικοκυρά εἶχε κατανηθῇ σχεδὸν ἀκοτάσταση. Γιατὶ δὲν στενοχωριέται; Τώρα εἶχε ἡσυχάσει. (Ὡστόσο αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία δὲν εἶναι πάντα μόνιμη, καὶ μπορεῖ νὰ διορθωθῇ πολὺ μὲ προσεκτικὴ ματεγχειρητικὴ ἀσκήση).

(Φοῖμαν ὁὐ Ὀνὰτ, Ἡν. Πολιτεῖες)

Ἐνας ἐγκληματίας. Νέγρος τῆς Ἀμερικῆς, περίπου 55 χρόνων. Τὸν εἶχαν καταδικάσει πέντε χρόνια γιὰ φόνο. Εἶχε καταδικασθῇ καὶ ἄλλες πολλὰς φορὲς. Κάθε τὸν ἐγκλημα εἶχε τὴν ἴδια ἀφορμὴ; γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ κάποιον πού τὸν εἶχε προσβάλλει ἐπειδὴ ἦταν μαύρος, τὸν μαχαίρωνε. Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι ἦταν διεστραμμένος καὶ βίαιος.

Τὸν μετέφεραν ἀπὸ τὴν φυλακὴ στὸ νοσοκομεῖο γιὰτὶ παρουσίαζε συμπτώματα τρέλλας, πού κρατοῦσαν πολλοὺς μῆνες. Ὑπέφερε ἀπὸ μανία καταδιδῶς καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ θέλῃ νὰ σκοτώῃ. Ὁ γιατρὸς διέγινωσαν «de-mentia praecox» ἕνα τύπο παρανοίας. Ἐπειδὴ δὲν μπορούσε νὰ προσαρμοσθῇ στὴν κοινωνία καὶ εἶχε ἐγκληματικὰς τάσεις, ὁ γιατρὸς συνέστησαν νὰ ὑποβληθῇ σὲ λευκοτομή καὶ ἡ ἐγχείρηση ἔγινε 14 μῆνες ὕστερα ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ στὸ νοσοκομεῖο.

Τὰ πρῶτα συμπτώματα πού παρουσίασε μετὰ τὴν ἐγχείρηση ἦταν σύγχυση καὶ βραδύνοια· γρήγορα ὅμως ἡ κατάσταση τοῦ ἀρχισε νὰ βελτιώνεται. Ἐπαψε νὰ ἔχη παραισθήσεις, καὶ μέσα σὲ λίγους μῆνες ἔγινε ἡσυχος καὶ ὑπάκουος. Καὶ ἐνῶ πολλὰς φορὲς ἐξοργιζόταν, ἔπαψε νὰ μισῇ ἐκείνους πού τὸν ἔλεγαν νέγρο. Ἐνα χρόνο ἀργότερα ἀποφυλακίστηκε.

Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι βραδύνοος καὶ δὲν ἔχει πρωτοβουλία, οἱ δουλειές πού μπορεῖ νὰ κἀν εἶναι πολὺ ἀπλές καὶ γι' αὐτὸ μόλις πού μπορεῖ νὰ συντηρηθῇ. Ὡστόσο εἶναι καλύτερα νὰ ἐργάζεται κανεὶς μὲ μικρὴ ἀπόδοση μέσα στὴν κοινωνία παρὰ νὰ δουλεύῃ μέρῃ μέρῃ στὴ φυλακὴ ἢ νὰ μὴ δουλεύῃ καθόλου μέσα στὸ ψυχιατρεῖο.

(Ψάττιους καὶ Κόνερ, Ἡν. Πολιτεῖες).

κότητας, θά έπρεπε νά γίνεται ελεύθερα ή νά ελέγχεται κάπως από τό νόμο. 'Υπάρχει νομικός έλεγχος στή χορήγηση ναρκωτικών, όπως και στίς εκτρώσεις και στήν έγκλειση σέ ψυχιατρεία. 'Ωστόσο προκείμενου νά θεραπεύση κανείς μία διανοητική διαταραχή προστάσσεται λιγότερο παρά άν προκείται νά κάμη μία έγχείρηση σκαλικοειδίτιδος. 'Αξιόπιστοι ειδικοί, όπως είναι ο Γκόλντσταϊν, έχουν τή γνώμη πώς ή έγχείρηση θά έπρεπε νά γίνεται μόνο σέ κείνους πού πάσχουν πολύ, πού δέν μπορεί νά τούς βοηθήση κανείς μέ άλλο τρόπο, και πού άλλοιθς μπορεί νά μείνουν κλεισμένοι σέ ψυχιατρεία γιά όλη τους τή ζωή. Κατά τή γνώμη τού όρου Γκόλντσταϊν, ποτέ δέν θά έπρεπε νά χρησιμοποιήται σέ παθήσεις όπου πιθανόν ο άσθενής νά θεραπευθί μόνος του. Δέν πρέπει νά κάνουμε τήν έγχείρηση σέ νέους ανθρώπους έστω και άν είναι σχιζοφρενείς. 'Η λευκοτομή μπορεί νά είναι πολύ εφ'εργατική σέ διανοητικές

διαταραχές οι όποιες δέν υπάρχουν καμμία ελπίδα νά θεραπευθούν μέ άλλο τρόπο, προτού όμως ο γιατρός τήν συστήση, θά πρέπει νά εξετάση προσεκτικά τήν προσωπικότητα του άσθενούς, τό άμεσο περιβάλλον του, τί λογοιάζει γιά τό μέλλον και τί υποχρώσεις έχει καθώς και τή βλάβη πού πιθανόν νά όποστή.

Είναι πολύ πιθανόν οι έρευνας τού μέλλοντος νά αναπτύξουν κατάλληλες μεθόδους γιά τή βελτίωση των διανοητικών διαταραχών μέ έγχείρηση, χωρίς νά βλάπτεται όριστικά ή προσωπικότητα. 'Ωστόσο επιτύχουμε αυτή τήν πρόοδο, ή λευκοτομή θά πρέπει νά γίνεται μόνο μετά συμφωνία ή ειδικών γιατρών άφού εξεταστή ή περίπτωση πολύ προσεκτικά. Μέ τόν τρόπο αυτό λιγοσταύει ή άτομική εθθύνη τού γιατρού, εθθύνη πού δέν μπορούμε νά ζητήσουμε νά τήν αναλάβη ένας μόνον άνθρωπος. 'Η λευκοτομή είναι μία συμφωνία μέ τό διάβολο πού μπορεί κανείς νά τήν πληρώση πολύ ακριβά.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ στήν 'Ανατολική Εύρώπη¹

(Από τό «The Times», Λονδίνο)

Στήν τακτική πού ακολουθεί ή Σοβιετική Ένωση στό θρησκευτικό ζήτημα συνυπάρχουν δύο στοιχεία πού, ενώ κατά τά φαινόμενα είναι άντιφατικά, στήν πραγματικότητα συμπληρώνουν τό ένα τό άλλο : άνοιχτή επίθεση εναντίον τής θρησκείας και ύποστήριξη τής Ρωσικής 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας.

Τό πρώτο Ρωσικό Σύνταγμα, όπως και αυτά των Δορυφόρων Κρατών, ύπόσχονταν έλευθερία και ισοτία, άλλα τό νέο καθեսτώς γρήγορα άρχισε νά καταδιώκη τήν 'Εκκλησία. 'Η διώξη τής 'Εκκλησίας συνεχίστηκε μέ σχετικά διαλείμματα ως τά 1941. Δέν ήταν τόσο οργανωμένη πολιτική όσο προσπάθεια νά τρομοκρατηθούν οι κληρικοί, σέ συνδυασμό βέβαια μέ τήν διαφώτιση των νέων στα Κομμουνιστικά σχολεία και στίς οργανώσεις τής Νεολαίας. Είναι άπόλυτη φόρου τιμής στήν έπιμονή τής 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας ότι 25 χρόνια μετά τήν επανάσταση ή Κυβέρνηση τήν άνεγνώρισε ως σύμμαχο στον πόλεμο εναντίον τής Γερμανίας, άν και δέν είναι γνωστό ως ποιο σημείο έγινε αυτό γιά νά καταπραύνη τήν Δυτική κοινή γνώμη.

Στά 1941 άποκαταστάθηκε τό

Πατριαρχείο τής Μόσχας, τό όποιο, έκτός από ένα μικρό διάστημα, δέν υπήρχε από τήν εποχή πού ο Πέτρος ο Μέγας τό είχε καταργήσει, στα 1700. άκόμη και ή Κυβέρνηση όρισε ένα συμβούλιο πού θά άποτελούσε τόν σύνδεσμο μεταξύ Κράτους και 'Εκκλησίας, έργο πού άλλοτε εκτελούσε ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος τής 'Ιερās Συνόδου. Αυτό ήταν μερική άποκατάσταση παρ' όλο πού θεωρητικά τό Κράτος έμενε ούδέτερο στα θρησκευτικά ζητήματα και στήν πράξη εξακολουθούσε νά προπαγανδίζει τόν Κομμουνισμό. 'Η Ρωσική 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία ούτε είχε ποτέ ούτε και ζήτησε νά άποκτήση τήν κοσμική έλευθερία των Δυτικών 'Εκκλησιών. 'Η Ρωσία προσηλυτίστηκε από τό Βυζάντιο και ή Βυζαντινή εκκλησία ήταν πάντα ύποταγμένη στήν κοσμική εξουσία.

Η 'Αγία Καθολική και 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία, πού ένα τμήμα της άποτελεί ή Ρωσική, ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη 'Εκκλησία τήν παλαιότερη χριστιανική πίστη. 'Ελάχιστα επηρεασμένη από τήν κλασική

1. Δημοσιεύεται μέ τήν άδεια τής «Καθημερινής». ('Αθήναι).

Ο Δρ. ΑΛΦΡΕΝΤ ΑΝΤΛΕΡ, ο μεγάλος ψυχολόγος έκανε κάποτε διάλεξη στή Βοστώνη γιά τή θεωρία του περί κατωτερότητας των όργάνων. Μέ τή θεωρία αυτή ύποστήριζε ότι πολύ συχνά άνθρωποι πού έχουν αδυναμία σέ μία άσθηση ή μία οργανική λειτουργία άποκτούν ειδικότητες πού βασίζονται ακριβώς σ' αυτά τά όργανα. Πολλοί νέοι πού λαχανιάζουν εύκολα γίνονται δομοίς μεγάλων άποστάσεων, άλλοι πάλι μέ αδύνατα μάτια γίνονται ζωγράφοι κλπ.

Όταν ο 'Αντλερ τελείωσε τήν διάλεξη του ρώτησε άν θέλη κανείς νά ρωτήση τίποτε. 'Αμέσως κάποιος τόν πλησίασε και τόν ρώτησε διατακτικά: «Δόκτωρ 'Αντλερ, δέν φαντάζομαι νά ένοητε ότι οι άνθρωποι μέ λίγο μυαλό έχουν τήν τάση νά γίνωνται ψυχιατροί;»

«SATURDAY EVENING POST», Νέα 'Υόρκη

σκέψη, είναι εκκλησία μυστικιστική πιδ πολύ παρά θεολογική. Πάντα θεωρούσε το κράτος ως αναγκαίο κακό, συνέπεια των αμαρτιών του κόσμου, κάτι που έπρεπε να υποφέρει κανείς και όχι να το επηρεάζει, να το υποτάσσει ή να αντιτίθεται σ' αυτό. Το δόγμα—που πιστεύουν Καλβινιστές και Καθολικοί—ότι ίσως να είναι χρέος της Εκκλησίας να επαναστατήσει εναντίον της κακής διοικήσεως της κοσμικής εξουσίας, δεν έχει θέση στις πεποιθήσεις της Ρωσικής Εκκλησίας. Αφού όλες οι Κυβερνήσεις είναι συνέπεια της αμαρτίας, όλες πρέπει να τις ανέχεται με την ίδια υπομονή. Έργο της Εκκλησίας δεν είναι να ανακατεύεται στην πολιτική ή να αλλάξει τον κόσμο, αλλά να προσεύχεται και να περιμένει.

Στενά δεμένη μ' αυτήν την ορθόδοξη αντίληψη σχετικά με τον ρόλο της Εκκλησίας στην ιστορία, είναι η ιδέα ότι η Εκκλησία αποτελεί θεσμό πνευματικό και όχι διοικητικό. Όλα τα μέλη της Ορθόδοξης Εκκλησίας πιστεύουν ότι η Εκκλησία τους είναι αλάθητη, πιστεύουν όμως ότι κανένα όργανό της δεν μπορεί να μιλήσει με κύρος για το σύνολο, και δεν είναι καθόλου βέβαιο ως πού φθάνουν τα όρια της πραγματικής Εκκλησίας σε κάθε δεδομένη στιγμή.

Στην πραγματικότητα φαίνεται ότι το κύρος του Πατριάρχειου της Μόσχας εκτείνεται ως εκεί όπου εκτείνεται η δύναμη

της Σοβιετικής Ένώσεως. Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί ότι αντίθετα με την αργητική στάση της απέναντι στο κράτος και την αμφίβολη θέση που κατείχε πάντα, η Ρωσική Εκκλησία εξακολουθεί να είναι φανατικά εθνικιστική. Η Ρωσική Ορθόδοξη θεωρεί τη Μόσχα διάδοχο της Ρώμης στην αρχηγία του Χριστιανικού κόσμου.

Η αλήθεια είναι ότι σε όλη την κομμουνιστοκρατούμενη Ευρώπη, η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει την υποστήριξη του Κράτους γιατί η Μόσχα την βλέπει σαν συνδέτικο κρίκο των Σλαβικών λαών και συγχρόνως σαν χρήσιμο όπλο για την διείσδυση στην νοτιοανατολική Ευρώπη.

Συγχρόνως η Σοβιετική Ένωση εξακολουθεί να προπαγανδίζει τον Μαξιστικό Κομμουνισμό ακόμη και στις περιοχές όπου υποστηρίζει την Ορθόδοξη Εκκλησία. Οι Δυτικές Εκκλησίες πού, σε διαφορετικό βαθμό καθεμιά, έχουν κληρονομήσει κάποια δυκατότητα κριτικής και ανεξαρτησία από την κοσμική εξουσία, αναγκαστικά δύσκολα μπορούν να βρουν έναν «modus vivendi» με Κυβερνήσεις που καταγγέλλουν το Χριστιανικό δόγμα και απορρίπτουν την Χριστιανική ήθική. Η σύλληψη του Καρδινάλιου Μιντζέντι ήταν το κορύφωμα της συγκρούσεως Εκκλησίας και Κράτους στην Ουγγαρία, που έτοιμαζόταν από τον περασμένο Μάιο, όταν η Κυβέρνηση ανήγγειλε

ότι σκόπευε να εθνικοποιήσει τα σχολεία. Βέβαια αυτό είναι ακόμη ένα σημαντικό γεγονός για την γενική εξέλιξη της Κομμουνιστικής τακτικής απέναντι στις Χριστιανικές Εκκλησίες της Ανατολικής Ευρώπης. Φαινομενικά, η στάση των δορυφόρων Κυβερνήσεων απέναντι στην οργανωμένη Χριστιανωσύνη διαφέρει σημαντικά και πολλοί στη Δυτική Ευρώπη δεν μπορούν να πούν με βεβαιότητα αν αυτό που συμβαίνει πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα είναι οργανωμένη σταυροφορία εναντίον της Χριστιανωσύνης ή πολιτική επίθεση εναντίον της κοσμικής δυνάμεως της Ρωμαιοκής Εκκλησίας και ιδιαίτερα εναντίον του έλέγχου που ασκεί στην παιδεία.

Ο αγώνας στην Ανατολική Ευρώπη είναι πολύ περίπλοκος και μπορούμε να τον καταλάβουμε μόνον αν τον σχετίσουμε με την μακρόχρονη ιστορία της συγκρούσεως Σλάβων και Τευτόνων, Καθολικών και Προτεστάντων, Βυζαντίου και Ρώμης.

Στην Ουγγαρία, όπου σχεδόν τα 60% του πληθυσμού ανήκουν στη Ρωμαιοκή Καθολική Εκκλησία, η σύγκρουση είχε φθάσει στο δεύτερο σημείο. Όσο η έκρηξη δεν ήρθε παρά την ώρα που η Κυβέρνηση ανήγγειλε, τον περασμένο Μάιο, ότι όλα τα σχολεία θα ελέγχονται από το Κράτος.

Η μειονότητα των Καλβι-

στών που είχε διαβεβαιώσει την Κυβέρνηση ότι ήταν πρόθυμη να συνεργαστεί μαζί της, αμέσως άρχισε διαπραγματεύσεις και πήρε την άδεια να κρατήσει μερικά από τα σχολεία της. Το Κράτος δήλωσε ότι στα νέα λαϊκά σχολεία τα πράγματα θα ήταν έτσι ρυθμισμένα, ώστε τα παιδιά θα μπορούσαν να παίρνουν την θρησκευτική μόρφωση που θα ήθελαν οι γονείς τους· συγχρόνως όμως ζητήθηκε από τον κληρικό να κάμη επίσημη δήλωση πίστωσης στο Κράτος. Ο Καρδινάλιος Μιντζέντι δήλωσε εκ μέρους των καθολικών ότι θα έκανε τη δήλωση αυτή μόνο αν το Κράτος εγκατέλειπε την ιδέα να κρατικοποιήσει τα σχολεία και αργήθηκε να έρθει σε διαπρατεύσεις ως την ώρα που θα է-παιρνε αυτή τη διαβεβαίωση. Παρά τις φήμες που διαδόθηκαν στην άρχη ότι υπήρχαν διαφωνίες ως προς την στάση του Επισκοπικού θρόνου, γρήγορα φάνηκε πως ο Καρδινάλιος είχε την υποστήριξη του Καθολικού Ιερατείου. Η Κυβέρνηση προχώρησε στην εφαρμογή της πολιτικής της και τον Ιούνιο έκαιε νόμο το σχέδιο της κρατικοποιήσεως, αποφασισμένη να αντιμετωπίσει την επίμονη αντιπολίτευση της Εκκλησίας.

Ο Καρδινάλιος εξαθρόισε τη θέση του. Ακόμη και αν αισθανόταν ότι μπορούσε να επιτευχθεί στις διαβεβαιώσεις της Κυβερνήσεως σχετικά με το ζήτημα της θρησκευτικής μορφώ-

σεως στα σχολεία, πάλι ήταν αντίθετος προς την εθνικοποίηση και ο λόγος ήταν ότι η Καθολική Παιδεία δεν περιορίζει τη θρησκευτική διδασκαλία σε λίγες ώρες την εβδομάδα. Έμεινε πιστός στην Καθολική άποψη, ότι η διδασκαλία όλων των μαθημάτων πρέπει να φωτίζεται από την θρησκευτική πίστη. Απαντώντας σ' αυτή την απαίτηση, η Ούγγρική Κυβέρνηση έδρασε σύμφωνα με τον πατροπαράδοτο επαναστατικό τρόπο και θα μπορούσε ασφαλώς να αναφέρει προηγούμενα παραδείγματα από την Δυτική Ευρώπη για να υποστηρίξει τη θέση της. Αλλά αυτό δεν είναι όλη η αλήθεια. Ο Καρδινάλιος και οι δπαδοί του βεβαιώθηκαν ότι το Κράτος, απέχοντας πολύ από το να είναι ουδέτερο στα θρησκευτικά ζητήματα, είχε βαλθεί να επιβάλει μια ιδεολογία και να κλείσει τα καθολικά σχολεία μόνο και μόνο για να καθαρίσει το έδαφος για την εφαρμογή της πολιτικής του. Αναγκασμένος να αντιμετωπίσει αυτήν την πρόκληση, ο καθολικός κληρικός της Ούγγαρίας, έμεινε πιστός στην αντίληψη ότι λόγοι ταχικής και αξιοπρέπειας επέβαλλαν στην Έκκλησία να επωφεληθεί από την πρώτη ευκαιρία και να παρουσιάσει το ζήτημα στην κοινή γνώμη.

Μια ιδέα για τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιήσει η Ούγγρική Κυβέρνηση το μονοπώλιο της παιδείας παίρνουμε από τα δορυφόρα κράτη. Στην

Πολωνία πριν από τον πόλεμο το κράτος είχε τον έλεγχο της κατωτέρας εκπαιδευσεως διορίζοντας τους ιερείς που θα διδασκαν το μάθημα των θρησκευτικών και η εκκλησία είχε στην δικαιοδοσία της λίγα μόνον δημοτικά σχολεία και μερικά γυμνάσια. Έφ' όσον το Κράτος ήταν απόλυτα καθολικό, το σύστημα αυτό ικανοποιούσε την Έκκλησία και η ύπαρξή του ανέβαλλε την σύγκρουση με το νέο καθεστώς. Σήμερα υπάρχουν πολλές αποδείξεις ότι η σύγκρουση αρχίζει.

Το Κράτος ανέλαβε την πρωτοβουλία και αποφάσισε να σπάσει τη συμμαχία Καθολικισμού—Εθνικισμού, διαδίδοντας την ιστορία ότι ο Πάπας καταδίκασε την προσάρτηση της Ανατολικής Γερμανίας στην Πολωνία, μία διάδοση που γρήγορα άντεκρούσθη. Το Κράτος εξακολούθησε να έχει στα χέρια του την θρησκευτική παιδεία και περίπου 3 εκατ. παιδιών, όπως λέγεται, την παρακολουθούν. Είναι όμως λίγοι μήνες τώρα που άρχισε πάλι νέα επίθεση εναντίον του συστήματος αυτού. Το Υπουργείο Παιδείας που αποφασίζει ποιός θα μπη στο Πανεπιστήμιο ώρισε πέρυσι ότι 42% από τους φοιτητές πρέπει να προέρχονται από οικογένειες της εργατικής τάξης, και απόδειξη προλεταριακής καταγωγής είναι η συμμετοχή σε κομμουνιστικές οργανώσεις, τις

οποίες το Κράτος υποστηρίζει και ενισχύει οικονομικώς.

Μία άλλη έθελοντική οργάνωση που ενισχύεται από το Κράτος, η Εργατική Έταιρία των Φίλων των Παιδιών, ίδρυσε δημοτικά σχολεία στα οποία απαγορεύεται η διδασκαλία των θρησκευτικών. Κατά τον ίδιο τρόπο τα παιδιά που πέρασαν από Κομμουνιστικά Κέντρα εκπαιδευσεως βρίσκουν ευκολώτερα θέση στα βιομηχανικά εργοστάσια: οι διδασκαλικές οργανώσεις στις οποίες κυριαρχούν οι Κομμουνιστές ζητούν τώρα την κατάργηση των ιδιωτικών γυμνασίων και τον αποκλεισμό των ιερέων από τα δημοτικά σχολεία. Όσα έγιναν στην Πολωνία φαίνεται πως δικαιολογούν την αγωνία του Καρδινάλιου Μιντζέντ. Ένω τυπικά διατηρή την φιλελεύθερη αρχή της μη κομμουνιστικής καθοδηγήσεως των μαθητών, το κομμουνιστικό καθεστώς έχει στη διάθεσή του αρκετά μέσα εξαναγκασμού για να επιτύχει το σκοπό του από τη στιγμή που

αρχίζει να ελέγχει την εκπαίδευση.

Στη Σλοβακία όπου πριν να επιβληθεί το σημερινό καθεστώς οι καθολικοί είχαν τα δικά τους γυμνάσια, από τα 1945, το Κράτος επέβαλε και σ' αυτά την εθνικοποίηση. Τον Οκτώβριο το Κράτος προέτεινε να αναλάβει αυτόν τον διορισμό και την πληρωμή των κληρικών. Στην πρόταση αυτή οι Έκκλησιαστικές αρχές απάντησαν ότι δεν ήταν διατεθειμένες να υποταχθούν σε τόσο μεγάλο έλεγχο, ακόμη και αν κινδύνευαν οι κληρικοί να χάσουν τον μισθό τους.

Μπορεί λοιπόν κανείς να είναι έντελώς βέβαιος ότι η στάση των Κομμουνιστικών Κυβερνήσεων απέναντι στις Δυτικές Εκκλησίες, Καθολικές και Προτεσταντικές, είναι παντού έχθρική και ότι ο βαθμός της έχθρότητας ποικίλλει κατά τόπους, παντού όμως προαγγέλλει σύγκρουση πολύ μεγαλύτερη από την αντίθεση εκκλησιαστικής και κοσμικής εξουσίας σε παλαιότερες εποχές.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ κανείς να πη ότι χρησιμοποιούμε το βέτο πιο συχνά από τους άλλους. Αλλά αυτό είναι εύκολονόητο αφού είμαστε η μειοψηφία. Αν είχαμε την πλειοψηφία στα χέρια μας, η κατάσταση θα ήταν πολύ διαφορετική.

M. VISHINSKI

ΤΡΟΥΜΑΝ 3

Σκίτσο του
Vicky, από το
«Current
Affairs»,
Λονδίνο

Σκίτσο του
Jordaan,
από το
«Vrij»,
Όλλανδία

Σκίτσο του
Low, από το
«Evening
Standard»,
Λονδίνο

Σκίτσο του
Wins,
από το «Daily
Telegraph»,
Λονδίνο

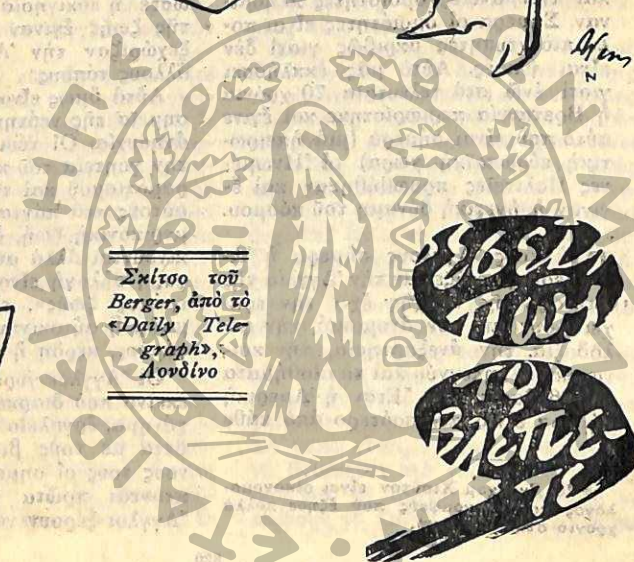

Αριστοτέλης: Σκίτσο του Tom,
από το «OBS!», Στοκχόλμη

Δεξιά: Σκίτσο από το
«Curieux», Γενεύη

Σκίτσο του
Berger, από το
«Daily Tele-
graph»,
Λονδίνο

«Δύο ἔθνη πού τά χωρίζει ἡ ἴδια γλώσσα»

«Ετσι εἶπε ὁ Μπέρναρντ Σῶ γιὰ τὴν Βρεταννία καὶ τὴν Ἀμερική. Βρεταννοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ εἶναι τόσο ἴδιοι ὥστε νὰ ἰσχύη καὶ γιὰ τοὺς δυὸ ὁ ὅρος «Ἀγγλοσάξονες»· Ἡ μήπως οἱ Βρεταννοὶ συγγενεῖον πρὸς πολλὰ μὲς τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους;

Τοῦ GRAHAM HUTTON*

(Ἀπὸ τὸ «Future», Λονδίνο)

Τὸ καταπληκτικὸ δὲν εἶναι ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς καὶ Βρεταννικὸς τρόπος ζωῆς εἶναι τόσο διαφορετικοί· τὸ καταπληκτικὸ εἶναι ὅτι ἀκόμη ἐξακολουθοῦν νὰ μοιάζουν τόσο πολὺ. Στὸ ὕλικο πεδίο τὰ δύο ἔθνη ἔχουν σημαντικὰ ἀπομακρυνθῇ τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού τελείωσε ὁ Ἀμερικανικὸς ἐμφύλιος πόλεμος, στὰ 1865. Οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι τοῦ 20οῦ αἰῶνα δὲν ἔκαναν ἄλλο παρὰ νὰ ἐπιταχύνουν αὐτὴν τὴν ἀπομάκρυνση.

Ἀλλὰ ἐνῶ οἱ ὕλικες διαφορὲς γίνονταν ὀξύτερες, οἱ ἠθικὲς ψυχικὲς, καὶ πνευματικὲς ὁμοιότητες πληθαίνουν. Σήμερα οἱ ὁμοιότητες εἶναι πολὺ πρὸς χτυπητὲς ἀκριβῶς γιατί δὲν εἶναι ὕλικες. Αὐτὸ μᾶς ἐκπλήσσει γιατί ἐνῶ στὰ τελευταῖα 70 χρόνια ἡ Βρεταννία περιορίστηκε καὶ ἔγινε αὐτὸ πού εἶναι σήμερα (μιά ἡπειρωτικὴ εὐρωπαϊκὴ χώρα) οἱ ἠνωμένες Πολιτεῖες προωθήθηκαν καὶ ἐγίναν ἡ ἡγετικὴ δύναμις τοῦ κόσμου.

Γιὰ τοὺς Ἀγγλοὺς σήμερα ἡ Ἀμερικὴ μοιάζει μὲ τὴν Ἀγγλίαν τῆς Βικτωριανῆς ἐποχῆς· ἔχει τὴν τραχεῖα δύναμη, τὸν ἀτομισμὸ, τὴν φιλοδοξία, τὴν ἀνεξαρτησία, τὴν κοινωνικὴ ἀλλολεγγυή καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς βεβαιότητος. Ἔτσι ἡ Ἀμερικὴ σήμερα εἶναι περισσότερο ἀπὸ κάθε

ἄλλη φορὰ Ἀγγλικὴ καὶ ἀκριβῶς σὲ ἐποχὴ πού ἡ Ἀγγλία ἔχει γίνῃ πρὸς εὐρωπαϊκὴ, πρὸς κολλεκτιβιστικὴ, λιγότερο ἀτομιστικὴ, λιγότερο ἀπόλυτὴ στὴ βεβαιότητά της γιὰ «τὴ ζωὴ, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀσκήτηση τῆς εὐτυχίας» καὶ πολὺ πρὸς φτωχή.

Οσο ἡ Ἀμερικὴ μεγάλωνε καὶ ἀναπτύσσονταν περνώντας ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν στὴν ἀστικὴ οἰκονομία τόσο βελτιώνει τοὺς κοινωνικοὺς της θεσμούς.

Τόσο γρήγορη ἦταν ἡ πρόοδος ὥστε ἡ εὐκίνησις, ὁ γοργὸς ρυθμὸς τῆς ζωῆς ἔγιναν τὰ διακριτικὰ πρὸς ἐξχώριζαν τὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τοὺς ἄλλους τόπους.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι καὶ τὰ διακριτικὰ σημεῖα τῆς νεότητος. Νεότης θὰ πῇ ἀνησυχία. Οἱ νέοι σὲ ὅλα βλέπουν τὴν γοητεία τοῦ καινούριου, τοῦ πειραματισμοῦ καὶ τῆς περιπέτειας. Γι' αὐτοὺς «τὰ πάντα ρεῖ» καὶ στὴν Ἀμερικανικὴ ζωὴ, ὅχι μόνο τὰ πάντα κινεῖται ἀλλὰ αὐτοκινεῖται. Γρήγορη ἀλλογὴ εἶναι ὁ «ἀμερικανικὸς τρόπος ζωῆς», εἴτε πρόκειται γιὰ μπόρ ἢ αὐτοκίνητα, εἴτε γιὰ σπίνια, γάμους, κέρδη ἢ ἐπιθυμίες.

Οἱ Ἀγγλοὶ γυρεύουν τὸ κλασσικόν, ἐκεῖνο πού διαρκεῖ, ἀμάξι, σπίνι, μηχανήμα, ἐργαλεῖο ἢ κόμμωση. Ἀντίθετα μὲ τοὺς βικτωριανοὺς προγόνους τοὺς οἱ σημερινοὶ Ἀγγλοὶ σκέπτονται πρῶτα τὴν ἀσφάλεια. Οἱ Ἀγγλοὶ ἔξερουν νὰ πολλαπλασιάσουν

τὸν πλοῦτο τῆς χώρας τοὺς. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπιτρέπουν στὸν ἑαυτὸ τοὺς ἀπάνταστες σπατάλες. Οἱ Ἀγγλοὶ μπαλλώνουν, διορθώνουν, τὰ βολέβουν ὅπως μποροῦν. Συμπεριλαμβάνουν στὸ κεφάλαιο, «συντήρηση ὕλικου» τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν κεφαλαίων τοὺς.

Οἱ Ἀμερικανοὶ πετοῦν καὶ ἀχρηστεύουν μὲ τὰ δυὸ χέρια. Σὲ διάστημα τρεῖς φορὲς λιγότερο ἀπὸ ὅ,τι οἱ Ἀγγλοὶ ἀχρηστεύουν τὶς παλαιῆς μηχανὲς καὶ παραγγέλλουν καινούριες. Σὰν ἄτομα πάλι, οἱ ἴδιες διαφορὲς χαρακτηρίζουν τὴν προσωπικὴ τους ζωὴ. Ὁ Ἀμερικανικὸς τρόπος ζωῆς, εἶναι πραγματικῶς προῖον ἐνὸς παρόντος πού ἀρχισε ἐδῶ καὶ ἑκατὸ χρόνια, καὶ μεταβάλλεται μὲ τόση τρελλὴ ταχύτητα καὶ τόσο ἀπροσδόκητα, ὅς' ἓνα ἀτελείωτο μέλλον, πού οὕτως τὸ φαντάστηκε οὕτως μπορεῖ νὰ τὸ φαντασθῇ κανεὶς.

Ετσι οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι εὐμετάβλητοι· ἡ διάθεσή τους ἀλλάζει πολὺ εὐκόλα· ὅπως ὅλοι οἱ νέοι, εἶναι ἀστατοί. Ἡ καθημερινὴ τους ζωὴ δὲν χωρίζεται σὲ μικρὰ κανονικὰ τμήματα μὲ σαφὴ καὶ ἀπαρβαλιστά ὅρια ὅπως τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων.

Ὁ Ἀμερικανὸς εἴτε ἐργάζεται, εἴτε παίζει, εἴτε μελετᾷ, εἴτε κάνει γνωριμίες—δὲν περιορίζεται μόνο στὸ ἓνα ἢ στὸ ἄλλο, ἀλλὰ κινεῖται διογκῶς ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο. Αὐτὸ κατὰστροφὴ καὶ τὰ νεῦρα τοὺς καὶ τὴν ἐνεργητικότητά τους. Ἀλλὰ μέσα σ' ἓνα κόσμον πού διαρκῶς γίνεται καὶ πρὸς μηχανικὸς καὶ πρὸς ἀπρόβλεπτος, ὅπως τὰ 100 τελευταῖα χρόνια τῆς Ἀμερικῆς, αὐτὸ τοὺς βοηθᾷ στὰ πάντα· στὶς ἐπιχειρήσεις, στὸν πόλεμο, στὴν πολιτικὴ. Πάντα τοὺς κάνει νὰ εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ πετάξουν τὸ παλόνι, νὰ παραρριμωστοῦν στὸ καινούριον καὶ νὰ τὸ υἱοθετήσουν, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρωνται πόσον θὰ πληρώσουν σὲ δολάρια, σὲ ὕλικο, ἀκόμη καὶ σὲ αἰσθήματα. Στὴν διακυβέρνηση τῆς χώρας τοὺς, ὅπως στὶς ἑ-

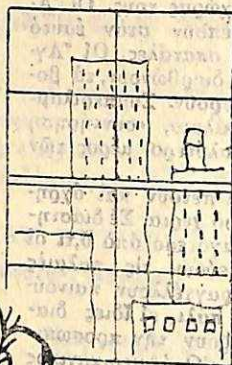
νόπλες δυνάμεις τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου, ἐργαλεῖα καὶ μηχανικὰ μέσα μεταρρυθμίζονται καὶ ἀντικαθίστανται, κάνουν πίσω γιὰ νὰ προχωρήσουν ἀπὸ ἄλλοι, ἀλλάζουν, σπαταλοῦν ὑπέρμετρα καὶ ὑπέρμετρα οἰκονομοῦν.

Συχὰ λένε πὼς οἱ Ἀγγλοὶ—ἡ γενικὰ οἱ Εὐρωπαῖοι—εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Δὲν εἶναι γέροι βαρετοὶ καὶ κοιμισμένοι, (στὸ κάτω-κάτω δὲν μετανάστευσαν στὴν Ἀμερικὴ ὅλοι οἱ δραστήριοι ἄνθρωποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Εὐρώπης!) ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐργάζονται καὶ ὅταν διασκεδάζουν καὶ ὅταν σκέπτονται, ἡ ὠρία ἀπόδοσή τους δὲν εἶναι τόση ὅση τῶν Ἀμερικανῶν. Ἀργοῦν νὸ θυμώσουν, νὰ συγκινηθοῦν, νὰ ἐνθουσιασθοῦν (καὶ κατὰ συνέπεια νὰ ἀπογοητευθοῦν καὶ νὰ ἀποκαρδιωθοῦν) ἄργοῦν πρὸς πολὺ νὰ δεχτοῦν ἀνεξέταστα τὶς καινούριες ἰδέες. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι σκέπτονται περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς· λέγοντας σκέπτονται ἐννοοῦν τὴν συνειδητὴ καὶ συστηματικὴ ἔρευναν τῆς λύσεως ἐνὸς προβλήματος. Σκέπτονται ὅμως κυρίως σὲ στιγμὲς κρίσεως.

Στὴν καθημερινὴ ζωὴ ὁ Ἀγγλὸς κάνει σχεδὸν ὅλα ὅσα κάνει χωρὶς νὰ σκέπτεται· ὑπακούει σὲ συνήθειες συμβατικὰς πού συχνὰ ἀπόκτησε ἀνεξέταστα, ἀλλὰ πού τοὺς ἔχουν γίνῃ ἓνα εἶδος στενογραφίας τῆς σκέψεως πού τὸν ἀπαλλάσσει ἀπὸ κάθε πνευματικὴ ἢ νευρικὴ προσπάθεια· εἶναι ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἐνστικτὸ στὸ ζῶον. Γι' αὐτὸ ὅποτε ἀναγκασθῇ νὰ ἀλλάξῃ κάτι, ἀλλάζει τὴν οὐσία, ἀλλὰ κρατᾷ ἐπίμονα τὸν ἐξωτερικὸ τύπον, τὸ πατροπαράδοτο.

Υπάρχουν ὅμως καὶ στιγμὲς ὅπου οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ σκεφθοῦν. Τότε σκέπτονται γρήγορα, βλέπουν μακρὰ καὶ δροῦν γρήγορα. Τὸ κοκὸ εἶναι, ὅτι πρέπει ἡ Ἀγγλία νὰ βρῇ κατὰ τὸν ὅσον μίαν ἀδύνατον γιὰ νὰ δεχτοῦν οἱ Ἀγγλοὶ νὰ πᾶσουν νὰ ζοῦν μὲ τὸ ἐνστικτὸ καὶ

* Ὁ Γκράχαμ Χιούτον εἶναι οἰκονομολόγος καὶ συγγραφεὺς πού ἔζησε πολλὰ χρόνια στὴν Ἀμερικὴ.

— Έκεί στη Βρετανία, όπως μου λέγε, δεν έχεις παρά να σηκώσεις το ακουστικό και μπορείς να επικοινωνήσης με την άλλη άκρη της χώρας.

να σχεφτούν σαν έθνος με ενότητα και συνοχή. Δεν το κάνουν όταν υπάρχει ακόμα καιρός, από προβλεπτικότητα, για ν' αποφύγουν τις σκουτούρες. Οι Άμερικανοί ζουν κάθε ώρα κρίσιμες στιγμές. Οι Άγγλοι προσπαθούν να τις ζήσουν μία φορά κάθε τριάντα χρόνια.

Οι Άγγλοι, επειδή είναι γέροι, είναι υπομονητικοί. Οι Άμερικανοί είναι ανυπόμονοι. Ο Άγγλος φαίνεται πως προσηλώνεται κυρίως σ' ένα δικαίωμα να υποφέρει χωρίς να υπάρχει ανάγκη. Θα ήθελε αυτόν και την γυναίκα του να ανέχονται, μια ζωή ολόκληρη, πράγματα που θα έκαναν τους Άμερικανούς να επαναστατήσουν και να κινητοποιήσουν την έθνοφροσύνη. Πουθενά δεν φαίνεται αυτό καλλίτερα από τα σπίτια. Για να συντηρήσει το σπίτι του ο Άγγλος θα κοπιάσει τρεις φορές περισσότερο από τον Άμερικανό και ως έχει το ίδιο μ' αυτόν εισόδημα.

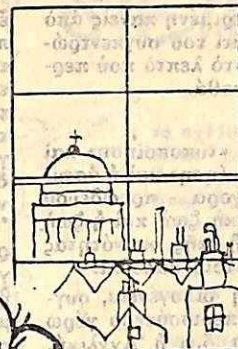
Οι Άμερικανοί δεν είναι τόσο επιπόλαιοι για να πιστεύουν ότι η

ύλικη πρόοδος δίνει την ευτυχία στα άτομα. Πιστεύουν όμως ότι και στο σπίτι και στη δουλειά πρέπει να καταργηθεί κάθε περιττός κοπός.

Πιστεύουν ότι πρέπει να δουλεύουν γρήγορα και λίγες ώρες, ότι πρέπει να πληρώνονται καλά και η δουλειά τους να αξίζει τα λεπτά που παίρνουν. Πιστεύουν ότι πρέπει να εξοικονομούν χρόνο με τις μηχανές ή μ' οποιονδήποτε άλλον καταλληλό τρόπο, έστω και αν ώριμα άτομα μένουν προσωρινά χωρίς εργασία. Σ' αυτό πιστεύουν και οι άρχηγοι των εργατικών συνδικάτων και οι επιχειρηματίες, γιατί μόνο μ' αυτόν τον τρόπο έκαναν τόσα μηχανήματα ώστε να εξοικονομούν εργάτες και να παραγάγουν τόσα πολλά αγαθά καταναλώσεως για όλους, ακόμη και για τους άνεργους.

Όταν συγκρίνεις κανείς τον άγγλικό με τον αμερικανικό τρόπο ζωής δεν πρέπει να ξεχνάς πως, τι παράγεται στην Αμερική παράγεται σε μεγάλες ποσότητες. Το ύψιλό βιοτικό επί-

Toungasse

— Έκεί στις Ήνωμένες Πολιτείες, όπως μου λέγε, δεν έχεις παρά να σηκώσεις το ακουστικό και μπορείς να επικοινωνήσεις με την άλλη άκρη της χώρας.

πεδο αυτής της χώρας δεν είναι δυνατόν παρά μόνο μ' αυτό το σύστημα. Αν σ' αυτήν την ύλικη οικονομική «τυποποίηση» προσθέσουμε το κοινωνικό σύστημα που «τυποποιεί» ακόμη και τους μετανάστες σε καλούς Άμερικανούς πολίτες, οι διαφορές αντίληψης και νοοτροπίας γίνονται πολύ πιο χτυπητές.

Η «τυποποίηση» αυτή π.χ. εξηγεί γιατί οι Άμερικανοί δίνουν τόση σημασία στα ύλικά πράγματα. Εξηγεί τη στάση τους απέναντι στους μεγάλους επιχειρηματίες που τους λατρεύουν σαν ήρωες και που ως ένα σημείο το αξίζουν γιατί αυτοί επέβαλαν τον αμερικανικό τρόπο ζωής. Εξηγεί — το παράξενο για μας τους ευρωπαίους — την απουσία του σοσιαλισμού από την Αμερική, που προέρχεται από την εξίσου παράξενη για μας πνευματική συνεργασία που επικρατεί μεταξύ των εργατικών συνδικάτων και των εργοδοτών. Εξηγεί το ρόλο της διαφημίσεως, την τέχνη να πουλιέται, να «φεύγει» το εμπόρευμα που αναγκάζει τους Αμερι-

κανούς να ζητούν προϊόντα «τυποποιημένα», για μια ζωή επίσης «τυποποιημένη». Αυτή η τυποποίηση ώδηγησε αναγκαστικά στην ανάπτυξη της αστυφιλίας που αυτή πάλι με τη σειρά της κατάστρεψε τελείως την αγροτική παράδοση της Παλιάς Αμερικής.

Το γεγονός ότι όλο το βάρος έπεσε στην άστική ζωή και στη βιομηχανία είχε βαθειά επίδραση στις δοξασίες, στην πίστη, στη θρησκεία και στον τρόπο ζωής. Είναι σπουδαίο ότι στην Αμερική όλες οι θρησκείες και όλα τα δόγματα είναι πολύ πιο κοσμικά, πιο υλιστικά, πιο παροδικά και πιο εμπορικά όργανα από ότι τα αντίστοιχα τους στην Ευρώπη. Κατά συνέπεια ο ενθουσιασμός προς τις νέες θρησκείες, τις νέες πίστεις, τις περιέργες αίρέσεις είναι μεγαλύτερος στην Αμερική γιατί ο τρόπος της ζωής τους, έδειξε πόσο παράλογο ήταν να μένουν πιστοί στις πατροπαράδοτες δοξασίες. Και εδώ ακόμη φανερώνεται η τάση των Αμερικανών προς το πείραμα. Αυτό

θά έπρεπε νά τώ περιμένη κανείς άπό ένα λαό πού τώ μάτι του συγκεντρώνεται στό παρόν, στό λεπτό πού περνά, στό έπίγεια άγαθά.

Στήν 'Αμερική ή «τυποποίηση» και ή «βιομηχανοποίηση» και ή αστυφυλία τόσο γρήγορα προώδευσά ώστε ή οίκογενειακή ζωή και ή ζωή του προαστείου ή τής κοινότητας είναι χυμένες στό ίδιο καλούπι.

Η 'Αμερικανική οίκογένεια, συγκεντρώνεται πολύ περισσότερο γύρω άπό τώ παιδί, άπό ό,τι ή 'Αγγλική. Καί, αντίθετα μέ την 'Αγγλία και τη Δυτική Εύρώπη, ή 'Αμερική δίνει στή γυναίκα την πρώτη θέση και στήν οίκογένεια και στήν κοινωνική ζωή. Μετά άπ' αυτό δέν χρειάζεται παρά ένα μικρό βήμα γιά νά φθάσωμε στόν τεράστιο ρόλο πού παίζει ή γυναίκα δίνοντας, τώ γούστο, τίς μόδες και τά έθιμα. Ένα 'Αμερικανικό περιοδικό μέ μεγάλη κυκλοφορία ποτέ δέν κάνει διαφήμιση πού νά μήν άπειθύνεται στίς γυναίκες, έστω κι άν πρόκειται γιά άνδρικά ρούχα, γιατί ή γυναίκα αποφασίζει γιά όλα. Η εργασία είναι άρετή και συγχρόνως άποδείξη άνδρισμού. Ως

ένα ώρισμένο σημείο είναι τώ μόνο πεδίο πού έχει μένει στους άνδρες, τώ μόνο όπου μπορούν νά δείξουν τί είναι, νά δείξουν την ένεργητικότητα τους, τίς ιδέες τους, τόν άνδρισμό τους, πράγμα πού τώ κάνουν μέ μεγάλη έπιτυχία. Η δουλειά είναι άνδρική υπόθεση άσχετα άν είναι κανείς διευθυντής, εργάτης ή αγρότης. Ο ρυθμός τής δουλειάς στήν 'Αμερική, άφίνει έκπληκτους τούς 'Αγγλους ή Εύρωπαίους, συνδικαλιστές ή εργοδότες, και οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στόν γρήγορο ρυθμό τής 'Αμερικανικής ζωής, όπως άνέφερα παραπάνω. Κατά ένα μεγάλο μέρος όμως είναι κυρίως ζήτημα έπιδεξιότητας τεχνικής και ικανότητας.

Ένα είναι βέβαιο: παρ' όλες τίς φανερές διαφορές μεταξύ 'Αμερικανικού και Βρετανικού τρόπου ζωής, παρ' όλη την άπότομη και πλήρη άνατροπή των υλικών συνθηκών και τής δυνάμεως των δύο χωρών μέσα σέ μιá μόνο γενιά, ό τρίτος «τρόπος», ό τρόπος ζωής όλου τού άλλου κόσμου, κάνει τίς βαθύτερες όμοιότητες και τίς κοινές πεποιθήσεις τους νά έπισκιάζουν τίς χτυπητές αλλά έπιφανειακές διαφορές τους.

ΤΑ ΣΚΙΤΣΑ ΤΟΥ STEINBERG

Ο Θέρμπερ* και ό Στάινμπεργκ απέκτησαν την φήμη τους την ίποχή πού έργάζονταν στό περιοδικό «Νιού Γιόρκερ». Είναι οι δυό καλύτεροι 'Αμερικανοί γελοιογράφοι. Πότε πότε έχουν μερικές όμοιότητες—ό σκύλος μέ τά μικρά του, σκίτσο τού Στάινμπεργκ, έχει δπωσδήποτε κάτι άπό τόν άέρα τού Θέρμπερ—τό στυλ τους όμως είναι πολύ διαφορετικό. Σέ αντίθεση μέ τούς άόριστους και άσχημάτιστους χαρακτήρες τού Θέρμπερ και τώ μισοτελειωμένο φόντο των σκίτσων του,

τά σχέδια τού Στάινμπεργκ είναι λεπτολογημένα και διακοσμητικά. Ένώ ό Θέρμπερ βρísκει χιούμορ στό συναισθήματα, στίς προσποιήσεις και στίς ψυχολογικές άνησυχίες, ό Στάινμπεργκ διασκεδάζει μέσα σέ ένα κόσμο τόσο λογικό, ώστε περνά λίγη ώρα, προτού καταλάβουμε τά άστεία του.

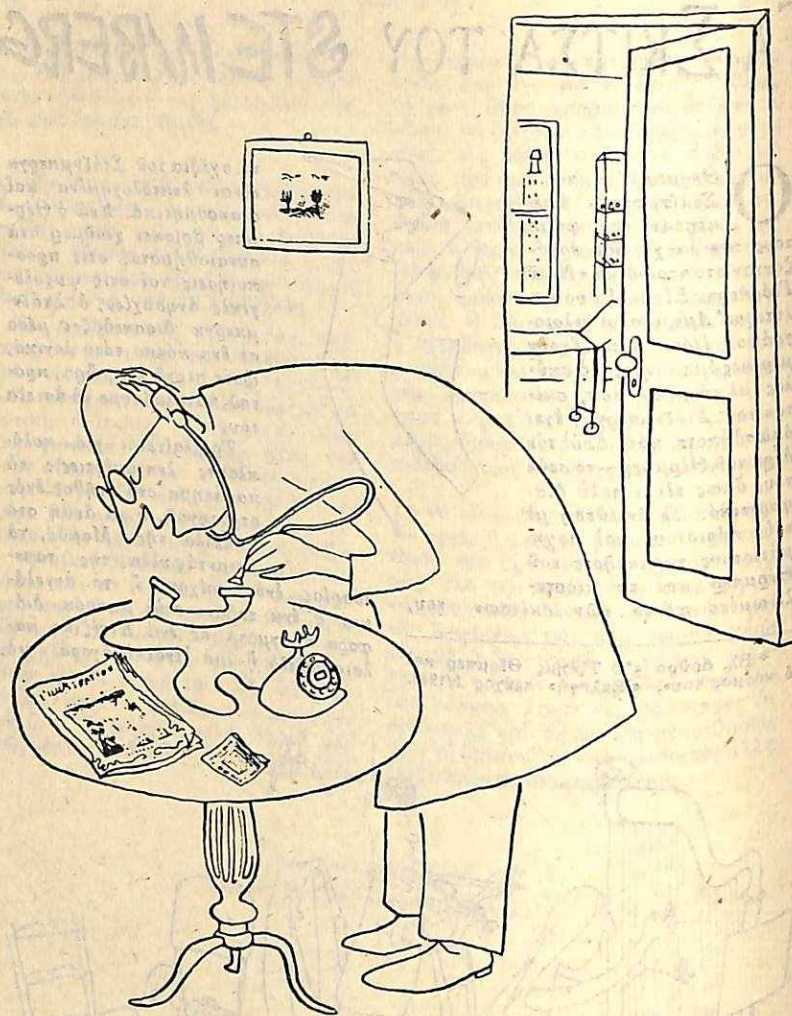
Τρελάινεται γιά πολύπλοκες λεπτομέρειες: τά παράσημα στό στήθος ένός στρατηγού, ή τά άνθη στό καπέλλο τής Μαμάς, τά τριαντάφυλλα τής ταπεταρίας ένός τοίχου, ή τά άγγελάκια σ' ένα ταβάνι στυλ μπαρόκ, διάφορα πράγματα σέ ένα Κινέζικο παλαιπωλείο ή μιá 'Ινδική άγορά' γιά

* Βλ. άρθρο «Ο Τζέιμς Θέρμπερ και ό κόσμος του», «Έκλογή» τεύχος 5/1948.

Σκίτσα τού ROUGASSE

(Μέ την άδεια τού «Punch», Λονδίνο.)

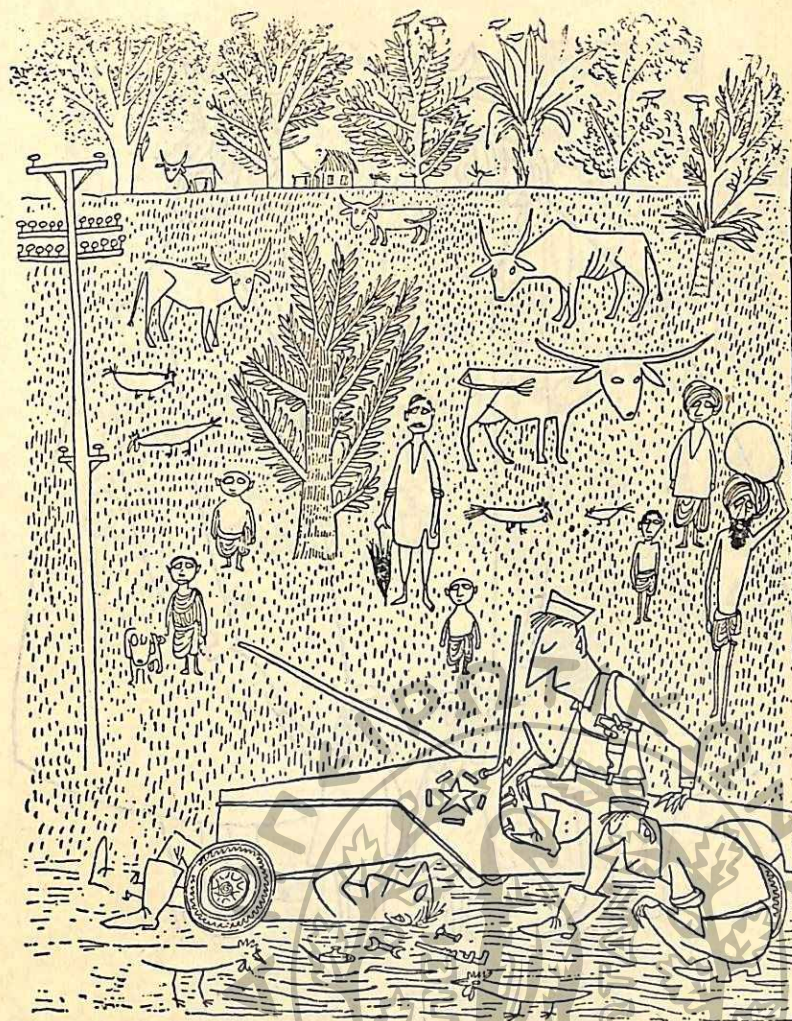

— Τώρα αναπνεύστε βαθειά, Κυρία Σάουντρες.

την αρχιτεκτονική του ουρανοξύστη και του υπόγειου σιδηροδρόμου, για τις τρεις γενιές μιας οικογένειας, που οι φωτογραφίες των προγόνων την προστατεύουν από τόν τοίχο. Διασκεδάσει ακόμη και με τις πράξεις

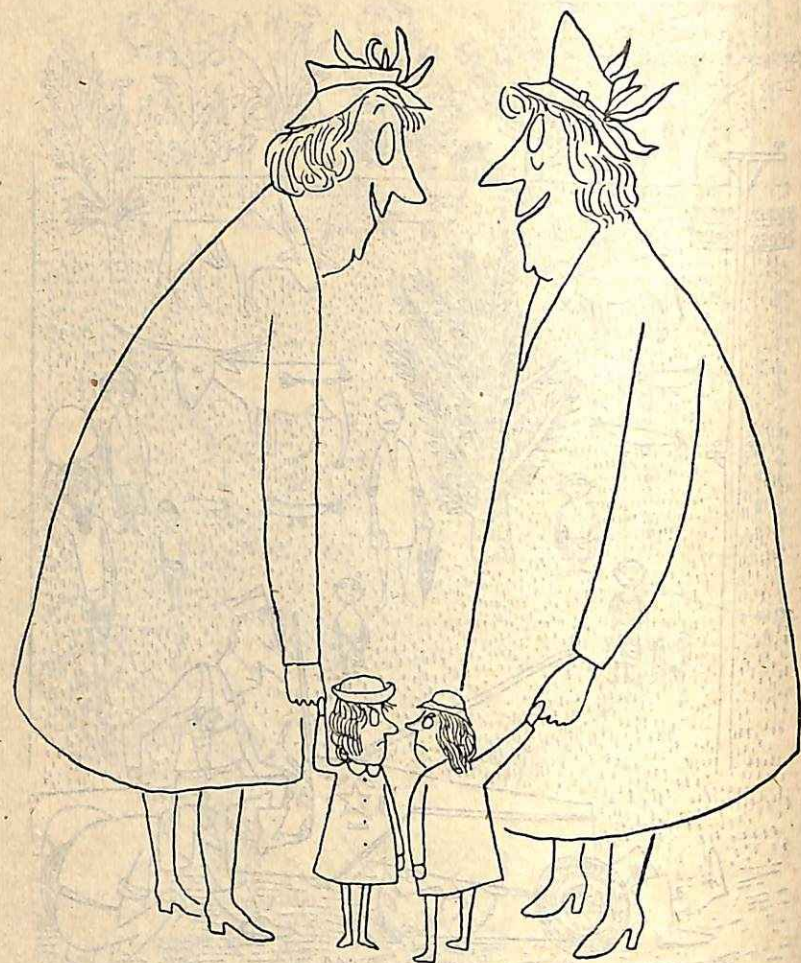
που όλοι μας θέλουμε να κάνουμε: άλλα τόσο σπάνια έχουμε το θάρρος: το μικρό παιδί που δίνει τον ένοχλητικό πατέρα του γιατί δεν το αφήνει ήσυχο να παίξει με το σιδηροδρομικό του, τις νεαρές κόρες δύο καλών γειτό-

νων που λένε καθαρά τί σκέπτεται ή μια για την άλλη, τη γυναίκα που εκφράζει τον εαυτό της παίζοντας τα χέρια της στον τοίχο ή φτιάχνοντας με συμβάνιες κρεμάστρες φανταστικές μορφές, τον άνθρωπο που ταχτοποιεί με

προσοχή τα γυαλιά του, τα παπούτσια του, τα γάντια του, το καθένα στη θέση του στο πάτωμα, δίπλα στο κρεβάτι του.

Ο Στάινμπουργκ γεννήθηκε στη Ρουμανία στα 1909. Σπούδασε στην Ίτα-

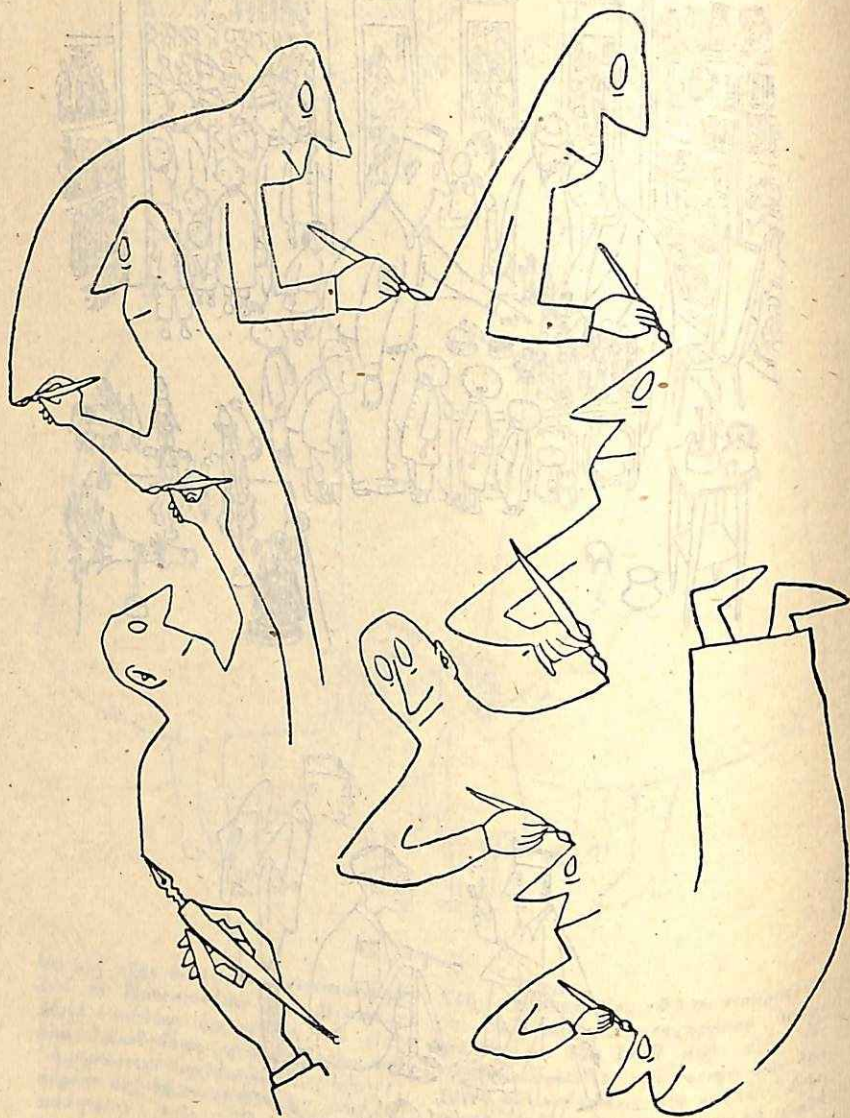

λία και πήρε δίπλωμα αρχιτεκτονικής από το Πανεπιστήμιο του Μιλάνου. Μετά σπούδασε ζωγραφική στο Παρίσι. Εκεί όπως γράφει κάποιος στο Αμερικανικό περιοδικό «Commentary», πέρασε από τα συνηθισμένα στάδια της μαθητείας: τους Γάλλους Ιμπρεσιονιστές, την υπέρτονη γραμμή του Πικάσσό, τη μουσική δνειροπόληση του

Κλη, τις υπερβολές των φουτουριστών και τελείωσε «άποτυχημένος σουβ-ριαλιστής». Στα 1942 πήγε στις «Ηνωμένες Πολιτείες και ύστερα από ένα χρόνο οι έντυπώσεις του για την Αμερικανική ζωή δημοσιεύονταν σε πολλά περιοδικά.

Στα 1944 ο Στάϊνμπεργκ άρχισε μία περιοδεία στα πολεμικά μέτωπα

όπου έδειξε μιά ακόμα πιο ρεαλιστική φλέβα. Τα σκίτσα του ύστερα απ' αυτή την περιοδεία θά μπορούσαμε νά τά ονομάσουμε «Φαντασία πάνω στο θέμα του αιώσιου νοσταλγού στρατιώτη». Δεν του κάνουν εντύπωση οί ταβέρνες του 'Αλγερίου, ή αρχαιολογική της 'Ιταλίας ή τά εξωτικά θαύματα τών 'Ινδιών' μόνο ή Κίνα— όπου μπορεί νά σημαδεύη τά φειδία στους ρυζώνες— φαίνεται νά 'έχη κάποια επίδραση στο έργο του. Οί μικροσκοπικές λεπτομέρειες οέ μερικά από τά πανοραμικά αυτά τοπία, με τίς φειδίσιες γραμμές πού σχηματίζουν τά τζήπ καθώς ανεβαίνουν από μιά κοιλάδα τών 'Απεννινών ή με τούς στρατιώτες, τά παιδιά, τούς χωρικούς, τά σκυλιά και τίς κόττες πού σκορπίζουνε για νά προφυλαχτούν όταν ένα εχθρικό αεροπλάνο εμφανίζεται πάνω από ένα Κινέζικο τοπίο, άξίζουν νά τά μελετήση κανείς με προσοχή.

Ο Σιάϊνμπεργκ άνήκει οέ μιά ομάδα δεκαεσσάρων καλλιτεχνών πού

έξέδωσαν τά έργα τους πέρου στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης. Ίσως αυτό νά είναι ή αίτια πού τά τελευταία του έργα είχαν ένα μάλλον συνειδητό σουρρεαλιστικό τόνο: ένα σχέδιο στο «Commentary» δείχνει ένα ληστρικό όμιλο γυναικών με καπέλλα με φτερά και μοντέρνα παπούτσια, τόσο περίπλοκα περδεδμένο πού δύσκολα μπορεί κανείς νά καταλάβη άν φλυαρούν στή δεξίωση κομιάς λέσχης ή πολεμούν μπροστά στο ταμείο ενός καταστήματος πού έχει έκπτώσεις. Γυρίστε στήν απλότητα παρακαλούμε κ. Σιάϊνμπεργκ! Πολλοί καλλιτέχνες μπορεί νά είναι σουρρεαλιστές, σπάνια όμως μπορεί κανείς νά συναγωνιστή έκαίνη την αλάθευτη αίσθηση της γραμμής πού πηγάζει κατ' ευθείαν από τά όρνιθοσκαλισματα πού κάνουν τά μαθητούδια του σχολείου: 'Ο άνθρωπος πού ζωγραφίζει έναν άνθρωπο πού ζωγραφίζει... αυτό είναι ή λογική τέχνη στήν έσχατη άνάλυσή της.

Τά σκίτσα του Σιάϊνμπεργκ αναδημοσιεύονται από τó βιβλίο του «All in Line», με τήν άδεια τών εκδοτών Messrs. Duell, Sloan and Pearce, Νέα Υόρκη, καθώς και του περιοδικού «New Yorker».

Ο Κάντ με τὰ νυχτικά του

Του FRIEDRICH BURSCHELL

(Από τὸ «Blick in die Welt», Ἀμβούργο).

Κάποια ἀλήθεια θὰ ὑπάρχει στὴν ἱστορία διὰ τὸ δεύτερο ἡμίσιον τοῦ 18ου αἰώνα οἱ καλοὶ πολῖτες τῆς Καινιξέβεργης δὲν αἰσθάνονταν τὴν ἑλλειψὶ μεγάλων δημοτικῶν ρολογιῶν ἀπὸ τὴν πόλιν τους, μιά καὶμποροῦσαν νὰ βασίζονται στὸν συμπολίτη τους Ἐμμανουήλ Κάντ, τὸν φιλόσοφο, ποὺ οἱ συνήθειές του ἦταν πιὸ ἀκριβεῖς καὶ ἀπὸ ρολόϊ.

Ἐφρουσε πῶς σὲ ὅλην τὴ ζωὴν, χειμῶνα καλοκαίρι, σηκώνονταν κάθε πρωτὶ στὴς πέντε παρὰ πέντε. Ἐπὶ σαραντὰ χρόνια ὁ δηρῆτης του—ὁ Μάρτιν Λάμπς, πρῶην στρατιώτης ἑνὸς Πρωσικοῦ Συναγματοῦ, γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Βύρτσμπουργκ—ἐμπαινε κάθε πρωτὶ σὲ δωμάτιό του, στεκόταν ἀπίσημα μὲ τὴν ἀσπρὴ βελλάδα του μὲ τὸν κόκκινον γιᾶκὰ καὶ—σὰν νὰ ἔδινε στρατιωτικὸ παράγγελμα—φώναζε: «Ὡρα νὰ σηκωθῆτε!» Οἱ πρῶτοι βιογράφοι τοῦ Κάντ, σύγχρονοι καὶ φίλοι τοῦ φιλοσόφου, ἤσαν πολὺ καλὰ τὴς διαφορῆς μικροῖδιοτροπίας του καὶ ὁ

λοι ἀνεξαίρετα ἀπαινοῦν τὴν μετριοφροσύνην του. Ἐπίσης ὅλοι συμφωνοῦν, ὅταν μιλοῦν γιὰ τὴν περηφάνειάν του, ὅταν τὴν ὥρα ποὺ καθόταν σὲ τραπέζι, μὲ τοὺς φίλους του ρωτοῦσε τὸν δηρῆτην του: «Πές μου, Λάμπς, χρειάστηκε ποτὲ νὰ μὲ ξυπνήσῃς δυὸ φορές τὸ πρωτὶ;» Καὶ ὁ Λάμπς ἀπαντοῦσε: «Ποτὲ κύριε!» Καὶ ἡ ἀπάντησιν γέμιζε ἱκανοποίησιν τὸν Κάντ.

Στὴς πέντε τὸ πρωτὶ ὁ Κάντ ἦταν ἑτοιμος. Ἐπαιρνε τὸ πρωϊνὸν του καὶ μετὰ καθόταν σὲ γραφεῖο του: Φοροδοσε τὴ ρόμπα του, τὴ μάλλινη σκούφια τῆς νύχτας καὶ ἀπὸ πάνω ἐνα μικρὸ τρίκωχο καπελλάκι. Τοῦ ἔναρε νὰ λήν στοὺς φίλους του πῶς τὸ πρωτὶ ἔπινε μόνον ἑνα ἄλαφρὸ φλυτζάνι τσαΐ. Ἀλλὰ... ἀφηρημένους πολλὰς φορές ξαναγέμιζε τὸ φλυτζάνι καὶ ἔτσι ἔπινε δυὸ καὶ περισσοτέρως.

Πολλὰ χρόνια αὐτὲς τὴς πρωτῆς ὥρας τὴς περνοῦσε μόνος καὶ ἡ-

συχος. Ὅταν ἦταν 78 χρόνων—δυὸ χρόνια πρὶν νὰ παθάνῃ—εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ χάσῃ τὸν Λάμπς. Ἀπὸ τότε οἱ φίλοι ἄρχισαν νὰ παραδίδουν τὴς πιὸ ἱερὰς του συνήθειας. Ἀπὸ τὸν διάκονο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Τράγκχαϊμ, τὸν Βασιάνσκι, ἔναν καλὸτατο ἄνθρωπο ποὺ ἀνδιαφερόταν γιὰ τὰ οικονομικὰ τοῦ Κάντ, ἔφρουσε μερικὰ χαρὰκτηριστικὰ ἀνέκδοτα.

Μιά μέρα ὁ Βασιάνσκι ἔφθασε πρωτὶ-πρωτὶ στὴς τέσσαρες σὲ τὸ σπίτι τοῦ Κάντ, γιὰ νὰ δώσῃ ὁδηγίαν σὲ τὸν καινούριον δηρῆτην καὶ νὰ δῇ ἂν ὅλα ἦταν ἐν τάξει. Ὅταν ὁ Κάντ κἀθισε σὲ τὴν τραπέζιν γιὰ τὸ πρωϊνὸν του, κοίταξε γύρω του μὲ ἀπελπισίαν. Ἡ ἑλλειψὶ τοῦ Λάμπς τὸν ἀναστάτωσε τόσο, ὅσο καὶ ὁ ἐντελὲς καινούριος τρόπος μὲ τὸν ὅποιον ἦταν στρωμένο τὸ τραπέζι. Ὁ Κάντ ἔβαλε κάθε πρῶγμα στὴ θέσιν του ἀλλὰ οὔτε καὶ τότε φαινόταν ἱκανοποιημένος. Ὁ Βασιάνσκι ποὺ εἶχε θρονιασθῇ σὲ τὴν τραπέζιν, τοῦ εἶπε πῶς εἶχε ἔρθει νὰ πῇ ἑνα φλυτζάνι τσαΐ καὶ νὰ καπνίσῃ τὴν πίπιν του. Ὁ οἰκοδομητὴς δέχτηκε τὴν ἐξήγησιν μὲ τὴν εὐγένειαν ποὺ τὸν χαρακτηρίζε. Ὁ νοῦς του ὅμως ἦταν τόσο ταρχαγμένος, ὥστε δὲν μποροῦσε νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν. Τέλος πάντων κατάρθρωσε νὰ βρῇ τὴν ψυχραιμίαν του καὶ νὰ πληροφωρήσῃ τὸν διάκονο—ποὺ εἶχε ἄρχισιν καὶ αὐτὸς νὰ στανοχωρεῖται—διὰ τὴν παρακαλοῦσαν θερμότητα νὰ καθίσῃ κάπου ποὺ νὰ μὴν τὸν βλέπῃ, γιὰτὶ πνήντα χρόνια τώρα καὶ περισσότερον εἶχε συνήθειαν νὰ μὴν βλέπῃ κανέναν αὐτὴν τὴν ὥραν. Ὅπως εἶπε καὶ ὁ Βασιάνσκι: «Τόσο δυνατὴ ἦταν ἡ δύναμις τῆς συνήθειας!»

Οταν ὁ Κάντ διωρίστηκε καθηγητῆς, ἔκανε τὴς παραδόσεις του

7-9 τὸ πρωτὶ. Ἐνας φοιτητὴς εἶπε πῶς στὰ ἐννέα χρόνια ποὺ ἦταν μαθητὴς τοῦ Κάντ, ὁ φιλόσοφος δὲν ἔλειψε ἀπὸ τὰ μαθηματὰ του οὔτε μιά μέρα.

Μιλοῦσε μὲ ἀνεστῆν διὰν κάποτε ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὸ θέμα του ἔρριχνε μιά ματιὰ σ' ἑνα μικρὸ χαρτάκι ὅπου εἶχε γραμμένες διαφορὰς σημειώσεις μὲ ἑνα δικό του σύστημα στενογραφίας. Ὅλη τὴν ἄλλην ὥραν συνήθιζε νὰ κοιτάζῃ κατὰματα ἑνα φοιτητὴν, σὰν νὰ προσπαθοῦσε ἀπὸ τὴν ἐκφρασὴν τοῦ προσώπου του νὰ δῇ ἂν καταλάβαινε, ὅτι εἶπε ἢ ὄχι.

Ἄν ὅμως τύχαινε καμιά φορά νὰ λείπῃ ἀπὸ τὸ σακάκι τοῦ φοιτητῆ καὶ νὰν κουμπί, ἂν τύχαινε νὰ φορῇ ἀνοιχτὸ γιᾶκὰ ἢ νὰ ἔχῃ κακοχτενισμένα τὰ μαλλιά του, τότε ὁ δάσκαλος δὲν μποροῦσε νὰ ἐσκολλήσῃ τὰ μάτια του ἀπὸ πάνω του, συγχίζονταν καὶ σὲ ὅλο τὸ μάθημα ἦταν νευρικός καὶ ἀφηρημένος.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Κάντ ἀπόκτησε ἄλλη μιά ἰδιοτροπία: Δυσπιστοῦσε σὲ κάθε εἰδησιν ποὺ δὲν συμφωνοῦσε μὲ τὴ γνώμην ποὺ εἶχε σχηματίσει αὐτὸς, ἄσχετα ἂν ἡ πηγὴ ἀπὸ ὅπου ἔρχονταν ἦταν ἀπόλυτα ἀξιοπιστὴ. Ἐτοὶ οἱ ἐπισκέπτες του μὲ ἐκπληξὴ τοὺς μάθαιναν διὰ γιὰ πολὺ καιρὸ πίστεις πῶς ὅσα λέγονταν γιὰ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ναπολέοντος στὴν Αἴγυπτον ἦταν ἀπλῆς φαντασίαις ποὺ διαδίδονταν γιὰ νὰ σκαπᾶσουν τοὺς πραγματικούς σκοποὺς τοῦ Κορσικανοῦ.

Ὁ Κάντ ἐπέμεινε πάντα πῶς τὸ ὅριον πολιτικὸ μυαλὸ του θὰ ὁδηγοῦσε τὸν Ναπολέοντα νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἀπόβυσσον στὴν Πορτογαλίαν γιὰ νὰ δώσῃ τὸ σκληρότερον χτύπημα σὲ τὸν μέσον Ἀγγλοδεσμευόμενον τὸ πῶς ἀγαπημένο του κρασί, τὸ πορτό!

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Τὸ Ἑλληνικὸ Παιδικὸ Βιβλίον

Τῆς Κυρίας ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ

Οἱ Ἑλληνικὲς Σελίδες αὐτοῦ τοῦ τεύχους εἶναι ἀφιερωμένες στὸ ἑλληνικὸ παιδικὸ βιβλίον. Τὸ τόσο ἐνδιαφέρον αὐτὸ θέμα τὸ πραγματεύεται ἡ παιδαγωγὸς κ. Φ. Τζωρτζάκη, τέως διευθύντρια τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου Ἑλληνικοῦ.

Η Ἑλλάδα, ὅστερα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ τῆς ἀποκατάστασης τοῦ 1830, ἀπέτελεσε ἕνα κράτος, ἀληθινά, ἐντελῶς ἰδιότυπο καὶ ἐξωριστό.

Ἦσαν δηλαδὴ ἕνα κράτος πρωτοσημαίσιμο καὶ νεαρό, πού ἐπρεπε νὰ διαμορφώσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴ ζωὴ καὶ τὸν πολιτισμό του. Σύγχρονα ὅμως ἐκλείνε μεσα τῆς μιᾶς ἡθικο-πνευματικῆς καλλιέργειας, πού τὴν εἶχε κληρονομήσει ἔτσι ὅπως εἶχε διαμορφωθῇ μεσα σὲ μιὰ πολυκύμαντὴ μὴ ἀδιάσπαστὴ ζωὴ τριῶν χιλιῶν χρόνων.

Καὶ ἂν βέβαια ἡ μεγάλῃ αὐτῇ κληρονομιά τῆς στοιχίσει μιὰ ἀγροναυσταλικὴ στρόφῃ στὰ περασμένα τῆς, ἡ ἴδια αὐτὴ ὅμως βοήθησε ἐπίσης τὸ νεορὸ καὶ πρωτοσημαίσιμο πολιτισμὸ μας νὰ βαδίσῃ μὲ ἕναν καταπληκτικὰ γοργὸ ρυθμὸ τὸ δρόμο τῆς ἀνοδημιουργίας του καὶ νὰ μωρέσῃ μὲ ἱκανότητα μοναδικὴ νὰ παρακολουθῇ καὶ σὲ πολλὰ καὶ νὰ φτάσῃ τὸν ἀκμαῖο πολιτισμὸ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, καὶ μάλιστα πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο ἐπιτρέπαν οἱ ἀδιάκοπες πολεμικὲς ἀναστατώσεις καὶ οἱ πολιτικὲς ἀναταραχὲς

πού κάθε φορὰ τὶς ἀκολουθοῦν.

Ὅταν ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, ὁ Ἰωάννης Καποδιστριας, ἀέλωβ-τὸ τραχὺ καὶ ἐπίμοχθον ἔργο ν' ἀνασυγκροτήσῃ, τὴν ἐρειπωμένη χώρα μας, εἶδε καθαρά ὅτι, γιὰ νὰ στηριχθῇ ὁποιοδήποτε προσπάθεια, χρειαζόνταν θεμέλια γερά, καὶ τὰ θεμέλια αὐτὰ θὰ τὰ ἐξασφάλιζε μόνο ἡ διάδοση τῆς παιδείας σὲ λαό. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔδωσε βασιλικὴ σημασία στὴν ἀγωγή καὶ τὴ μόρφωση, καὶ μάλιστα στὴ στοιχειακτὴ, τὴ δημοτικὴ, ὅπως λέμε, ἐκπαίδευση. Ὁ Καποδιστριας δικαιολογεῖ μὲνα θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθῇ ὁ πρῶτος, ὁ ἔθνικὸς παιδαγωγὸς τοῦ νεοσύστατου ἑλληνικοῦ κράτους.

Φυσικὰ ὅλη ἡ προσοχὴ καὶ ὅλες οἱ προσπάθειες τότε ἀποβλέπαν στὸ νὰ δημιουργηθοῦν σχολεῖα, προπάντων ὅσο ἦσαν δυνατό πρὸς πολλὰ σχολεῖα γιὰ τὴ βασικὴ μόρφωση. Οὕτε καιρὸς, οὕτε χρῆμα, οὕτε πνευματικὲς δυνάμεις ὑπῆρχαν σὶν τόπο μας τότε γιὰ μιὰ καλλιέργεια τῶν παιδιῶν παράπλευρη καὶ συμπληρωματικὴ στὴ σχολικὴ μόρφωση, ὅπως εἶναι ἡ καλλιέργεια πού ἔχει τὴν τέχνη νὰ μορφώσῃ μαζί καὶ νὰ τέρπῃ καὶ πού ἕνα ἀπὸ τὰ πρὶν σημαντικὰ μέσα πού διαθέτει γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ ἐλεύθερο, τὸ ψυχαγωγικὸ παιδικὸ βιβλίον.

Ἄν ὅμως δὲν ὑπῆρχαν σὶν τόπο μας οἱ δυνατότητες γιὰ μιὰ τέτοια προσπάθεια, πού ἀντίθετα σὶς εὐρωπαϊκὲς χώρες, αὐτὸ δὲ σημαίνει πὼς

δὲ ζοῦσε—καὶ ἔγνενα μάλιστα—μέσα στὴν καλλιεργημένη ἑλληνικὴ συνείδηση ἡ συναίσθηση τῆς ἀνάγκης γιὰ ἕνα ἄλτρωμα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου καὶ ἔξω ἀπὸ τοὺς αὐστηροὺς τοίχους τῶν σχολείων μας. Ἐταὶ ἀπὸ πολὺ νωρὶς βλέπομε σποραδικές, μονωμένες, ἀλλὰ εὐσυνειδητές καὶ συστηματικὲς προσπάθειες, πού ἀποσκοποῦν νὰ χαρίσουν στὰ ἑλληνόπαιδα ἀναγνώσματα ψυχαγωγικὰ μὲ περιεχόμενο μορφωτικὸ, κυρίως ἐθνικὸ ἢ καὶ γενικότερα ἡθοπλαστικὸ.

Ἀξίζει μεσα στοὺς πρῶτους ν' ἀναφέρῃ κανεῖς τὸ Λέοντα Μελά, τὸν ἐκλεκτὸ Ἑλληνα πού δὲ νόμιζε ἀνάξιο γιὰ τὴν περιωπὴ του—εἶχε διατελέσει ἀντιεπισταγγελέας τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης—ν' ἀφιερωθῇ στὴν ἀκμὴ τῆς δημιουργικῆς ἡλικίας του—ἀπὸ τὸ 1858—στὴ συγγραφή βιβλίων γιὰ τὴν παιδικὴ καὶ τὴ νεανικὴ ἡλικία, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ συντελέσῃ καὶ αὐτὸς ἔτσι στὴ διαπαιδαγώγηση τοῦ ἔθνους του (Γερουσιαστὴς, Μικρὸς Πλοῦταρχος κ.ἀ.).

Τὴν ἀτομικὴν προσπάθεια τοῦ Α. Μελά ἔρχεται σὲ λίγο νὰ τὴν ὑποβοηθήσῃ καὶ νὰ τὴ συμπληρώσῃ μιὰ ἄλλη, συλλογικὴ. Τὸ 1869 συστήθηκε στὴν Ἀθήνα, ὁ «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων», πού παράπλευρα μὲ τὸν κύριο σκοπὸ του—νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν ἰδρύοντας σχολεῖα καὶ στέλνοντας στὴν Εὐρώπῃ γιὰ σπουδὲς δυσκόλους καὶ παιδαγωγοῦς—ἐδείξε ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὸ παιδικὸ βιβλίον. Ἐταὶ στὴ σειρά τῶν ἐκδόσεών του βλέπομε, ἀνάμεσα σὲ ἄλλο, καὶ τὸ «Γερουσιαστὴ» τοῦ Α. Μελά καὶ τοῦ Α. Βικέλα, τὸν «Λουκὴ Λάρα».

Σὲ δέκα χρόνια, τὸ 1879, ὁ Ν. Π. Παπαδόπουλος χαρίζει στὰ παιδιά καὶ τοὺς ἐφήβους τῆς Ἑλλάδας τὸ περιοδικὸ τους. «Ἡ Διάπλασις τῶν παιδῶν» ἀποτελεῖ ἕνα σταθμὸ σημαντικὸ καὶ δειχνε καθαρά πὼς ἡ ἀνάγκη νὰ δοθῇ στὰ παιδιά ἕνα μορφωτικὸ ψυχαγωγικὸ ἀνάγνωσμα

ἔχει πρὸς ἄλτρωθῇ καὶ δυναμώσῃ τόσο, πού νὰ ὑπόσχεται ὄχι μόνο τὴν ὑποστήριξη τῶν μικρῶν συνδρομητῶν πού θὰ ἐξασφάλιζαν τὴ σταθερὴ καὶ ἀδιάκοπη ἐκδοσὴ του, ἀλλὰ καὶ τὴ συλλογικὴ συνεισφορά καὶ ἐκείνων, πού γράφοντας σὲ περιοδικὸ θὰ τὸ συγκατατόσαν σ' ἕνα ταῖρια—στὸ ἐπίπεδο. Ἐταὶ στὴ Διάπλαση, πού στὴν πρῶτῃ τῆς περιόδου ψυχῇ τῆς ἦσαν ὁ παιδαγωγὸς Ἀριστοτέλης Κουρτίδης καὶ στὴ δεύτερῃ ὁ λογοτέχνης μας κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος, βλέπομε καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Ι. Πολέμη, τοῦ Γ. Δροσίνῃ, τοῦ Χ. Ἀννίνου, τοῦ Γ. Σουρῆ, τοῦ Γ. Βιζυνοῦ, τοῦ Κ. Πολομά, καὶ στὰ νεώτερά τῆς χρόνια τοῦ Τέλλου Ἀγρα κ.ἀ.

Στὰ 1899 ἔχομε καὶ πάλι μιὰ νέα προσπάθεια συλλογικὴ. Εἶναι ὁ «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων», πού τὸν ἱδρύσῃ ὁ Δ. Βικέλας μὲ κύριο σκοπὸ νὰ δοθοῦν σὲ λαὸ βιβλία ἀπλά καὶ φτηνά. Πλάι ὅμως στὴ φροντίδα γιὰ τὰ βιβλία αὐτὰ τοῦ λαοῦ, βλέπομε μιὰ στοργικὴ προσοχὴ καὶ γιὰ τὰ παιδιά, πού γιὰ χάρε τους ἐκδίδονται ἀπὸ τὸ Σύλλογο μερικὰ βιβλία.

Ἡ φροντίδα ὅμως γιὰ τὸ παιδικὸ βιβλίον ἀπὸ τοὺς Σύλλογους αὐτοὺς δὲν εἶναι συστηματικὴ, ἀλλὰ παράπλευρη, καὶ αὐτὸ εἶναι φυσικὸ, ἀφοῦ ἄλλοι ἦσαν οἱ κύριοι σκοποὶ τους.

Ἡ ἔγνοια ὅμως γιὰ τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ παιδιοῦ ἐκδηλώνεται ὅλο καὶ πρὸς τὴν καὶ μὲ τὴ συνεργασία στὴ Διάπλαση ὀνομαστικῶν λογοτεχνῶν, καὶ ἀκόμη μὲ ἐκδόσεις παιδικῶν ποιημάτων καὶ ἀφηγημάτων ἢ παραμυθιῶν ἀπὸ ποιητὲς καὶ λογοτέχνες, ὅπως ὁ Ἀλ. Πάλλης (τὸ 1889 κιόλας), ὁ Ι. Πολέμης, ὁ Γ. Δροσίνης, ὁ Δ. Γρ. Καμπούρογλου κ.ἀ.

Παράλληλα ἀρχίζουν σιγά-σιγά νὰ παρουσιάζονται παιδικὰ βιβλία γραμμένα καὶ ἀπὸ πρόσωπα πού δὲν τὰ κινεῖται ἡ φιλοδοξία νὰ μποῦν σὲ μεγάλο νὰ τῆς λογοτεχνίας, ἀλλὰ μιὰ ἀληθινὴ ἔγνοια καὶ ἀγάπη γιὰ τὰ παιδιά, ὅπως ὁ Ἀντρέας Σα-

ρής και ο Άριστ. Κουρτίδης, που έργαστηκε για το σχολό αυτό εύσεινήδητα και όσο καλύτερα μπορούσε με μικρά πρωτότυπα έργα ή με μεταφράσεις.

Ανάμεσα στους συγγραφείς, που άφιέωσαν όλη τους την προσπάθεια και την ιδιοφυία τους άποκλειστικά στην παιδική λογοτεχνία, ξεχωριστή θέση έχει η Πηνελόπη Δέλτα, όχι μόνο γιατί μόνη της αυτή πήρε άπάνω της μιá ευθύνη, που θά άνήκε πού πολύ σέ μιá συλλογική προσπάθεια, να έργαστεί δηλαδή προγραμματικά και με σύστημα για να δώσει στή έλληνόπαιδα μιá σειρά από βιβλία που να μεταγγίζουν στή παιδιά τη δική της γνήσια και ωμαλέα έθνική πίστη, αλλά άκόμη και γιατί τά παιδιά, με τά Ιστορικά της μυθιστορήματα γίνονται «θεαταί των λόγων» και «άκροαταί των έργων», για να θυμηθούμε τον Παπαδιαμάντη, που τόσο χαριτωμένα χρησιμοποιεί τη φράση αυτή του Θουκυδίδη, για να δείξει με πόση ύποβλητική ζωντάνια διηγούνταν οι γυναικες του νησιού του τό θρόλο για τó «Φωχό Άγιά» του. Η διήγησή της φέρνει, άληθινά, δλοζώντανα μπροστά στή παιδικά μάτια τά περιστατικά και τά έργα των ήρώων της — ήρώων της μεσαιωνικής και νεώτερης Ιστορίας μας, που λές και μέσα στό έργο της μιλούν μόνα τους.

Η πρώτη συλλογική υπεύθυνη προσπάθεια, που μέσα στους κύριους και πραγματικούς σκοπούς της βάσει και τó παιδικό βιβλίο, είναι ό «Εκπαιδευτικός Όμιλος», που ίδρύθηκε τον Αύγουστο του 1910. Όπως και ό «Σύλλογος προς διάδοσιν των Έλληνικών γραμμάτων» και ό «Σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων», έτσι και ό «Εκπαιδευτικός Όμιλος» γενικά άποσκοπούσε στόν ύψωμό του Έθνους με την άγωγή και τη μόρφωση του λαού, που οι δυό πρώτοι Σύλλογοι την επιδίωκαν κυρίως με την καλλιέργεια και τó άπλωμα της παιδείας

ή με την προσφορά στό λαό βιβλίων άπλών και φτηνών. Ό «Εκπαιδευτικός Όμιλος» ζητούσε και πιό ριζικό και άναγκοίο πιά. Την άναγέννηση της παιδείας. Ανάμεσα στή μέσα για μιá τέτοια άναγέννηση δίνει σημαντική θέση και στή συστηματική και άπό κάθε άποψη μελετημένη έκδοση βιβλίων για παιδιά. «Μιά άπό τις μεγαλύτερες άνάγκες θεωρήσαμε έξαρχής την έκδοση σειράς παιδικών βιβλίων, που να άάμουν τους μικρούς των άναγνώστες ν' αγαπήσουν νωρίς τó βιβλίο και να καταλάβουν την άξία του. Έτσι άρχισε η παιδική βιβλιοθήκη, που θά είχε κατά τó πρόγραμμά της βιβλία με λογοτεχνική άξία, με τó ύλικό τους άπό τη σύγχρονη ή την περασμένη έθνική ζωή και των τόσο παραμελημένο φυσικό κόσμο, έργα πρωτότυπα ή μεταφράσεις και διασκευές, γραμμένα όλα στή ζωντανή γλώσσα», λέει ό κ. Μ. Τριανταφυλλίδης στόν άπολογισμό που έκαμε τó 1921 για τη δράση του Έκπαιδευτικού Όμίλου».

Και πραγματικά οι ίδρυτές και άκούραστοι έμψυχωτές του Όμίλου, ζητώντας τη συνδρομή για την επιτυχία του έργου τους άπό πρόσωπα που είχαν ήδη γράψει βιβλία καλά και για παιδιά ή βιβλία παιδικά (Ι. Βλαχογιάννης. Π. Δέλτα) και παρακινώντας άλλα, που διακρίναν πώς θά μπορούσαν να γράψουν για παιδιά (Άδάμ, Ίουλ. Δραγούμη, Α. Ν. Ζαρίφη) παρουσιάζουν σιγά σιγά λίγα, μά φροντισμένα παιδικά βιβλία — φροντισμένα στό περιεχόμενο, στή γλωσσική έκφραση και την όρθογραφία, και άκόμη και στή εμφάνιση, μιá εμφάνιση που ταίριαζε για τά παιδιά ενός λαού, που είχε και εφάρμοσε στή λαμπρότερα χρόνια του εκείνο τó έξαισιο «φιλοκαλούμεν μετ' εύτελείας». Και είναι πολύ συγκινητικό να συλλογίζεται κανείς ένα Δελμούζο να μεταφράζει με στοργή παρρημύθια για τά παιδιά, τά παρρημύθια του Ewald, και ένα Τριανταφυλλίδη να δαπανά άο-

κνα τον πολύτιμο χρόνο του φροντίζοντας για την επιστημονικά ζυγασμένη και ώραία γλώσσα των βιβλίων αυτών.

Τί κρίμα που ή προσπάθεια εκείνη σταμάτησε τόσο γρήγορα. Όπως δήποτε άφησε μιá παράδοση ύποδειγματική, που θά μπορούσε να καθοδηγήσει και πάλι όσους θά ασθάνονταν ξανά ού ή την εύγενική παρόρμηση — μεγάλοι και σοβαροί επιστήμονες αυτοί — να σκύψουν με κατανόηση και στοργή προς τά παιδιά, για να τους δώσουν την έσωτερική καλλιέργεια και μαζί και τη χαρά. Σήμερα, περισσότερο ίσως άπό κάθε άλλη φορά, τά παιδιά μας έχουν άνάγκη άπό μιá τέτοια στοργική φροντίδα.

Οι έκδόσεις παιδικών βιβλίων, που άρχισαν άλήθεια να γίνονται άπό έκδοτικούς οίκους άπό πολύ νωρίς, (Μάρτ και Χίρστ, 1886) και συνεχίζονται ως τις ημέρες μας, μ' όλο που ποσοτικά έδωσαν άσύγκριτα μεγαλύτερο αριθμό βιβλίων άπ' ό,τι οι άλλες προσπάθειες, και μολονότι πολλές φορές πρόσφεραν και ποιοτικά βιβλία αξιόλογα, δέν μπορεί να συγκατολεχτούν όπωσδήποτε με τις προσπάθειες εκείνες, που τις κινούσε άποκλειστικά ό άγνός ένθουσιασμός και ή ιδεαλιστική πίστη και τις κατοχύρωνε ή υπεύθυνη μέριμνα προσώπων βαθύτερα μυημένων.

Τό έλληνικό παιδικό βιβλίο έκτός άπό λίγα θεατρικά έργα (Γ. Ξενόπουλος, Ρ. Ράπας, Β. Φ. Φέρης κλπ.) και άπό μερικές ποιητικές συλλογές και άνθολογίες (Άλ. Πάλλης, Α. Γ. Καμπούρογλου, Γ. Δροσίνης, Ζ. Παπαντωνίου, Μυτιώτισσα, Σ. Σπεράντζας, Ν. Έλατος κλπ.), είναι κυρίως πεζογραφήματα, και άνάμεσα σ' αυτά πρωταρχική θέση έχουν τά Ιστορικά άφηγήματα.

Ακολουθούν τά παρρημύθια, προπάντων ύστερα άπό τη στεραφή της προσοχής στή λαογραφία μας, και αξίζει να σημειώση κανείς ιδιαίτερα τη στοργική προσφορά της Εύδ. Ά-

θανασούλα και της Μαρίας Αιουδάκη άπό τó γνήσιο θησαυρό της νεοελληνικής ψυχής. Σχετικά είναι λίγα τά παιδικά βιβλία που στηρίζονται στό θρησκευτικό συναίσθημα ή στό φυσιογνωστικό κύκλο — άξιοσημείωτα είναι τά φυσιογνωστικά διηγήματα του Άνδρ. Κορκοβίτσα με τόν Ε. Παπαμιχοήλ. Επίσης λιγοστά είναι και αυτά που έχουν πάρει τά θέματα τους άπό την ζωή των ίδιων των παιδιών, άπό την κοινωνική παιδική ζωή, και άνάμεσά τους ξεχωρίζουν για τó γνήσιο έλληνικό χαρακτήρα τους «Τά ψηλά βουνά» του Ζ. Παπαντωνίου.

Η μικρή αυτή μελέτη στηρίζεται στό έλληνικό παιδικό βιβλίο ως λίγα χρόνια πριν άπό τόν τελευταίο μεγάλο πόλεμο. Άπό τότε, και μάλιστα ύστερα άπό την άπελευθέρωση, συνεχίζεται ή συγγραφή παιδικών λογοτεχνημάτων με νέα όρμη και με κάπως νέες τάσεις. Δέν παρουσιάζει όμως άκόμη νέα υπεύθυνη συλλογική προσπάθεια, άνάλογη με τις παλαιότερες. Αλλά είναι πρόωρο να μιλήση κανείς για τη σύγχρονη κίνηση, που ούτε ολοκληρώθηκε βέβαια ούτε καταστάλαξε άκόμη. Δείχνει μονάχα πώς γίνεται όλο και πιό έντονη ή αίσθηση της άνάγκης του παιδικού βιβλίου, πράγμα εύχάριστο και για τά παιδιά μας τά ίδια, αλλά και σά δείγμα της καλλιέργειας του πολιτισμού μας, γιατί νομίζω ή αίσθηση μιás τέτοιας άνάγκης συμπορεύεται με την πρόοδο του πολιτισμού ενός λαού.

Και ό δρόμος που άνοίγεται στό έλληνικό παιδικό βιβλίο είναι άκόμη μεγάλος. Γιατί βέβαια ούτε ό Ιστορικός ούτε ό λαογραφικός μας θησαυρός έχει εξαντληθί με τά βιβλία που άφησαν στή έλληνόπαιδα, σά θυμητικά στοργικά δώρα, οι συγγραφείς τους πριν φύγουν άπό τη ζωή. Περιμένουμε επίσης άπό τó έλληνικό παιδικό βιβλίο να δροσίση περισσότερο, άπ' ό,τι τó έκαμε ως τώρα, τις παιδικές ψυχές άπό τις

ἀστείρευτες πηγές τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Φύσης, καὶ ἀκόμη νὰ δώσῃ σελίδες, πού σ' αὐτὲς τὰ παιδιὰ θὰ βρίσκουν, σὲ κάποια ἀπόσταση ἢ καὶ ἐξιδανικευμένο ἴσως, ἀλλὰ πάντοτε ἀληθινὸ καὶ ζωντανό, τὸν μικρὸ ἑαυτό τους, μὲ τὶς ἀγάπες, τὶς ἐγνοιες καὶ τοὺς καημούς τους, μὲ τὶς τρέλλες, τὰ πάθη καὶ τοὺς θυμούς τους, μὲ τὶς χαρὲς καὶ τὶς πίκρες τους, μὲ τοὺς δικούς τους ἡρωϊσμούς — σελίδες πού διαβάζοντάς τις τὰ παιδιὰ θὰ ζοῦν τὴ δική τους ζωὴ καὶ θὰ βλέπουν πὼς καὶ αὐτὴ ἔχει τὴ σημασία καὶ τὴν ἀξία της. Καὶ ἀπὸ τὸ παραμῦθι περιμένουμε ἀκόμη πολλά. Τὸ πιὸ σημαντικό εἶναι νὰ μπορῇ πάντα νὰ κρατῇ ἀπείραχτο καὶ ἀκέραιο τὸ γοητευτικὸ του κόσμον μέσα στὴ δική του ὑπερφυσικὴ σφαῖρα, χωρίζοντάς τον σὰ μὲ μαγικὸ πλέγμα ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ζωὴ, καὶ νὰ συνειριάζῃ ἔτσι τὴν ἀνοντικατάστατη γιὰ τὴν παιδικὴ φαντασία γοητεία τῆς μαγικῆς ἀτμόσφαιράς του μὲ μιὰ βλακὴ παιδαγωγικὴ ἀπαίτηση. Τὴν ἀπαίτηση δηλαδὴ νὰ μὴν ταραῖξουν καὶ νὰ μὴ θολῶνουν οἱ διάφορες διηγήσεις μας τὴν ἀσχημάτιστη καὶ ἀδύναμη ἡθικὴ κρίση τῶν παιδῶν, καὶ νὰ μὴν πληγώνουν τὸ συναίσθημά τους.

Τὴν παιδαγωγικὴ αὐτὴ ἀπαίτηση δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὴν ξεχνᾷ γενικὰ τὸ παιδικὸ βιβλίον. Νομίζω πὼς δὲν εἶναι ἀσήμαντο οἱ φιλόσοφοι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας δὲν ἔμειναν ἀδιάφοροι γιὰ τὰ παιδικὰ ἀφηγήματα καὶ οἱ ἀπαιτοῦσαν προπάντων ἀπ' αὐτὰ νὰ ἔχουν χαρακτήρα ἠθοπλαστικό.

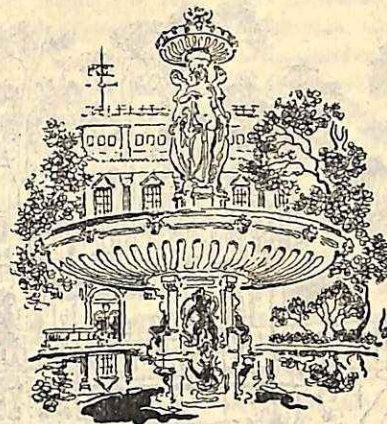
Εἶναι χαρακτηριστικὸν οἱ ὁ ἴδιος δὲ Πλάτων, ὅταν ἀναπτύσσει τὴν «Πολιτείαν» τὶς ἰδέες του σχετικὰ μὲ τὴν παιδείαν μιλεῖ καὶ γιὰ τὶς διηγήσεις καὶ τοὺς μύθους πού πρέπει νὰ λέγονται σὰ παιδιὰ, καὶ μάλιστα σὰ πρῶτα τους χρόνια. Τονίζει οἱ χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ

στὸ διάλεγμά τους, ἐπειδὴ οἱ διηγήσεις αὐτὲς ἐισχωροῦν βαθιὰ σὲ ψυχὰς ἀπλαστες ἀκόμη καὶ μένουν ἐκεῖ σταθερῶς, ὅπως χαράχτηκαν γιὰ πρώτη φορά. Ἔτσι ὑπάρχει φόβος νὰ σχηματίζουν τὰ παιδιὰ ἄσθηστα καὶ ἀμετάβλητα, ἐντυπώσεις καὶ γνώμες ἐντελῶς διαφορετικὰς ἀπὸ ἐκεῖνες πού θὰ πρέπη νὰ ἔχουν ὅταν γίνουν ἄντρες. Γιατὶ ἡ παιδικὴ κρίσις δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ξεχωρίσῃ τὸ ποιητικὸ καὶ τὸ φανταστικὸ ἀπὸ τὸ ἀληθινόν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ—ἐπιμένει ὁ Πλάτων—πρέπει ὅλοι, μυθοπλαστές, μητέρες καὶ τροφοί, νὰ φροντίζουν νὰ προσφέρουν σὰ παιδιὰ μόνο τέτοια ἀφηγήματα, πού θὰ μπορούσαν νὰ τὰ καλλιεργήσουν καὶ νὰ τὰ παρακινήσουν σὲ τὴν ἀρετὴ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ὁ Ἀριστοτέλης στὰ «Πολιτικά» τονίζει πὼς πρέπει οἱ ἱστορίες καὶ οἱ μῦθοι γιὰ τὰ παιδιὰ νὰ εἶναι τέτοιοι, πού νὰ μὴν ἀγγίζουν τὴν παιδικὴν ψυχὴ μὲ ταπεινότητες, μοχθηρίες καὶ ἔχθρες. Ἀργότερα καὶ ὁ Πλούταρχος στὸ ἔργο του «Περὶ παιδων ἀγωγῆς» λέει τὰ ἴδια, καὶ μάλιστα ἀναφέρει, γιὰ νὰ στηρίξῃ τὶς γνώμες του, καὶ ὅσα εἶχε γράψῃ καὶ ὁ Πλάτων πρὶν στὴν «Πολιτείαν».

Ἀληθινὰ, τὰ βιβλία πού ἀπευθύνονται σὰ παιδιὰ ἀπαραίτητα πρέπει νὰ ἔχουν λογοτεχνικὴ χάρι, ὅχι μόνο γιὰ νὰ τὰ ἐλκύουν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τὰ καλλιεργοῦν οἱσθητικά.

Πρέπει ὅμως ἐπίσης ἀπαραίτητα νὰ ἔχουν καὶ ἠθοπλαστικὴ δύναμη, γιὰ νὰ ἐκπαινεῖ σὲς παιδικὲς ψυχὰς, ὅ,τι πιὸ εὐγενικὸ κλείνουν μέσα τους καὶ νὰ γεννοῦν σ' αὐτὲς τὴν παρόρμηση γιὰ πράξεις εὐγενικὰς καὶ τὴν τάση καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ θαυμάζωσιν καὶ νὰ ἀγαποῦν τὸ ἠθικὸ ὄρατο. Ἀλλιῶς, ὅσο κι ἂν εἶναι ἀμορφογραμμένα καὶ ἑλκυστικά—σὰ βιβλία παιδικὰ—δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν πραγματικὴ ἀξία.

Ὁμορφιές τοῦ Παρισιοῦ

Τοῦ ANDRÉ WARNOD

Εἰκονογράφηση τοῦ CARLIEZ

(Ἀπὸ τὸ «France Illustration», Παρίσι)

Η ἀνταύγεια ἐνὸς δένδρου, ἐνὸς σπιτιοῦ, ἐνὸς παλατιοῦ εἶναι συχνὰ πιὸ συγκινητικὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἀντικείμενον. Τὰ περήφανα μέγαλα τοῦ Σαῖν Λουί, ἡ Παναγία τῶν Παρισίων ἢ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Σαῖν Ζερβαί καθὼς καθρεπτίζονται στὸν Σηκουάνα, τὰ σπιτία πού βρίσκονται γύρω ἀπὸ τὰ κανάλια τοῦ Σαῖν Μαρτέν, ἄλλοτε ἀκίνητα καὶ ἄλλοτε τρεμουλιαστά, δίνουν εἰκόνες γοητευτικὰς, γεμάτες παλμό.

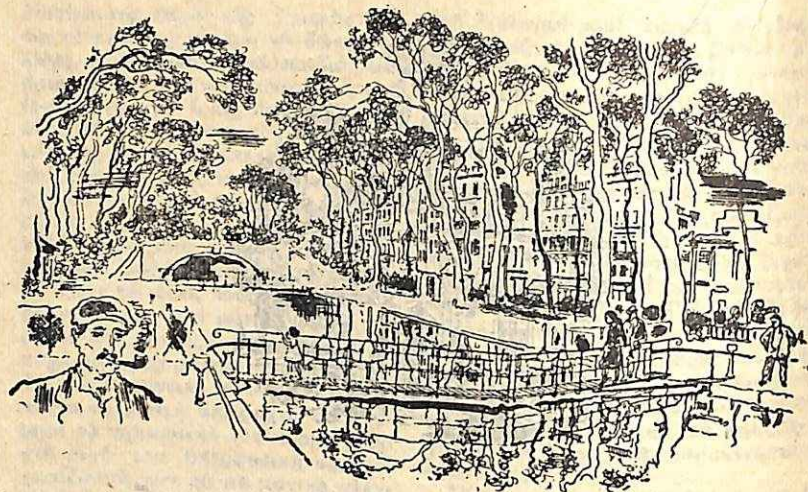
Οἱ κρήνες καὶ οἱ μικρὲς λιμνοῦλες θυμίζουν, στὸ σημερινὸ Παρίσι, τὴν ἡρεμία καὶ τὴν σιωπὴν πού γνώρισεν ἄλλοτε καὶ δίνουν στὸ διαβάτη τὴν ἐντύπωση πὼς βρίσκεται μίλια μακρὰ ἀπὸ τὸ δρόμον, σὲ χρόνους πολὺ μακρυ-

νούς. Τὸ νερὸ δημιουργεῖ πολλὰς ὀφθαλμαπάτες.

Οἱ κρήνες τοῦ Παρισιοῦ σὲ πολὺ παλιότερα χρόνια ἐξυπηρετοῦσαν κάποιον σκοπὸν. Σήμερον κανεὶς δὲν στηρίζεται σ' αὐτὲς γιὰ νὰ πάρῃ νερὸ γιὰ τὸ σπιτί του καὶ ὁ τελευταῖος νεροῦν λάς ἀπὸ τὴν ὁμηγερέν γύρις ἀπὸ καιρὸ τώρα στὰ βουνὰ του. Σήμερον βέβαια τὰ σπιτία ἔχουν νερὸ ἀφθονοῦ καὶ αὐτὸ φαίνεται ἐντελῶς φυσικόν. Ἡ παρουσία του μᾶς κάνει ἐντύπωση μόνο ὅταν γεμίζῃ τὶς λιμνοῦλες καὶ πιάνει στὴν παγίδα τοῦ καθρέφτη του ἕνα κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ.

Ὑπῆρχε ὅμως μιὰ ἐποχὴ πού τὸ νερὸ στὸ Παρίσι ἦταν εἶδος σπάνιον.

Τὸ ρωμαϊκὸ ὑδραγωγεῖον πού τὸ εἶ-

Τὸ κανάλι Σαιν - Μαργκν.

χαν καταστρέψει οἱ βάρβαροι δὲν ἐπιδιορθώθηκε παρὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Μαρίας τῶν Μεδίκων¹ καὶ αἰῶνες δόλοκληρους οἱ Παρισιοὶ ἐπρεπε νὰ ἀρκοῦνται σ' ἓνα ρυάκι πὸν τὸ ἐκμεταλλεύονταν οἱ μοναχοὶ τοῦ Πρὸς Σαιν-Ζερβαί. Μερικὲς σταγόνες τοῦ ἐπεφταν ἀπὸ τρεῖς κρήνες κοντὰ στὸ "Αλ, σὰν ἀπὸ ναοὺς τῆς θεότητας τοῦ νεροῦ. Ὁ πλούσιος γλυπτὸς διάκοσμος ἦταν μιὰ ἀνταμοιβὴ γιὰ τὸ λιγοστὸ νερὸ πὸν ἐτρεχε.

"Αν ἡ κρήνη Μανὲ ὑπάρχει, ἀκόμα ταπεινὴ, ἀντίθετα ἡ «Κρήνη τῶν Ἀθώων», τὸ ἀριστούργημα τοῦ Πιερ Λεσκώ καὶ τοῦ Ζὰν Κουζόν, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἓνα πολὺτιμο πετράδι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἀπὸ τὸ Ὑδραγωγεῖο τῆς Μαρίας τῶν Μεδίκων βγήκε μιὰ κρήνη πὸν ὕψιστρα

1. Ἐξήσε 1573-1842.

ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες ἔγινε ἡ Κρήνη τῶν Μεδίκων στὸν κήπο τοῦ Λουξεμβούργου. Στὸ νερὸ τῆς λιμνούλας τῆς καθρεφτίστηκαν φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες δλων τῶν γενεῶν — ἀπόγονοι τοῦ Ροδόλφου καὶ τῆς Μιμῆς — μαζὶ μὲ τὸν γιγαντιαῖο Πολύφημο τοῦ ἀγάλματος, πὸν γεμάτος ζήλεια βλέπει τὸν "Ακι καὶ τὴν Γαλάτεια ἀγκαλιασμένους στὴ σπηλιά τους. "Αν καὶ ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' προτίμησε νὰ κρατήσῃ γιὰ τίς Βερσαλλίαις τίς φαντασμαγορικὰς πὸν συνέλαβε ἡ φαντασία τοῦ Λεγόντρ² ὁ σὺντοσο χάρις στὸ Παρίσι μερικὲς ὠραιῆς κρήνες.

Τὸν ἐπόμενον αἰῶνα, γύρω στὰ 1900, ἔγιναν οἱ κρήνες τοῦ Μπράγκ καὶ τοῦ Μπουσαρντόν² ἡ δευτέρη μεταφέρθηκε ἀργότερα στὴν πλατεῖα Μόντ-

2. André Lenotre (1813-1700) ἀρχιτέκτων εἰδικὸς γιὰ τοὺς κήπους.

"Όταν ὁ Καρμοντέλ³ ἔκαμε γιὰ τὸν Δούκα τῆς Ὁρλεάνης τὸ πάρκο Μονσὼ δὲν ἔχασε τὸ νερὸ.

"Εἰσι ἔφτιαξε μιὰ λιμνούλα γιὰ νὰ καθρεφτίζῃ τοὺς κορινθιακοὺς κίονες πὸν ἦρε ἀπὸ ἓνα ἐρειπωμένο παρεκκλήσι τοῦ Σαιν Ντενί, ἐκαίνο ὁμως πὸν εἶχε μεγάλη σημασία ἦταν ἡ πέτρα. Οἱ κρήνες καὶ οἱ δεξαμενὲς ἦταν ξερὲς.

"Επὶ τέλους ἦρθε ὁ Ναπολέων καὶ ἔβγαλε μιὰ διαταγὴ: «Τὸ νερὸ θὰ τρέχῃ στὶς κρήνες τοῦ Παρισιοῦ μέρα νύχτα». Κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ παῖξῃ μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ τοῦ Αὐτοκράτορα. Τὸ νερὸ ἔτρεξε.

3. Louis Carmontelle (1717-1806) ζωγράφος, χαράκτης καὶ λόγιος, συγγραφεὴς θεατρικῶν ἔργων καὶ ἐνὸς βιβλίου γυναικῶν.

Ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος δὲν φοβόταν τὸ νερὸ τόσο ὅσο θὰ φανταζόταν κανεὶς φέροντας στὸν νοῦ τὴν παροιμιώδη ὁμπρίλλα πὸν κρατοῦσε πάντα. Ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος χάρισε στὸ Παρίσι τίς θαναμάσεις κρήνες τῆς Πλὰς-ντε-λά-Κονκόρντ.

Ὑπάρχει ὠραιότερο θέαμα ἀπὸ μιὰ καλοκαιρινὴ μέρα ὅπου τὸ νερὸ πὸν πηδᾷ ἀπὸ τὸ στόμα τῶν Τριτῶνων ἀνεβαίνει στὸν οὐρανὸ καὶ παιχιδίζει μὲ τὸν ἥλιο παίρνοντας τὰ χρώματα τοῦ οὐράνιου τόξου:

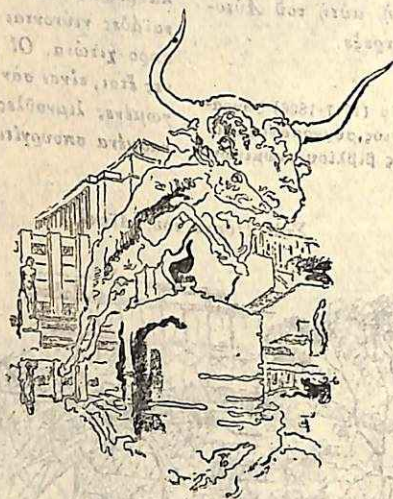
Ὁ χειμῶνας ἀλλάζει τοὺς ὕγρους καθρέφτες σὲ κατάλευκο πάγο καὶ οἱ ναϊάδες ντύνονται μ' ἓνα παράξενο ἄσπρο χιτώνα. Οἱ κρήνες, μισοκρυμμένες εἰσι, εἶναι σὰν ὄνειρο, ἐνῶ στὶς παγωμένες λιμνούλες χοροπηδοῦν τὰ πειρασμένα σπουρχίτια.

Στὸν Πύργο τοῦ "Αἴφελ.

Ὅσοι οἱ ὕδροι καθρέφτες τοῦ Παρισιῦ γνώρισαν μιὰ καινούρια δμορφιά—ἄγνωστη σὰ περασμένα χρόνια—ὅταν ὁ Τζακοπόλλι, ἀριστοτέχνης τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἄρχισε νὰ πλάσσει μὲ τοὺς ἀδιάκριτους διαβολικοὺς προβολεῖς του τίς παλιές πέτρες τῶν μνημείων παραβιάζοντας τὰ μυστικά ποὺ κρατοῦσαν ἀπὸ αἰῶνες. Οἱ λαξευμένες πέτρες τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων ἔγιναν σὰν νταντέλλες. Οἱ πολέμιστές σὲ βάθρο τῆς Ἀψίδας τοῦ Θριάμβου πῆ-

ραν ζωὴ καὶ οἱ ὕδροι καθρέφτες τοῦ Τροκαντερό, τοῦ Πύργου τοῦ Ἀἵφελ, τοῦ Σηκουάνα, συμπλήρωναν αὐτὴ τὴ φαντασμαγορία, ἐνῶ ὁ Ὁβελίσκος τοῦ Λουξόρ ὑψώνεται κατάλευκος ἀνάμεσα σὲ φωτεινὴ ὕψη σκόνη ποὺ στέλνουν οἱ Τρίτωνες. Καθρέφτες καὶ ἀνταύγιας, εἰκόνες ρευστές, παραλλαγμένες συχνὰ ἀπὸ τὴν πανουργία τοῦ νεροῦ, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα θέλητρα τοῦ Παρισιῦ.

Τροκαντερό.

Πῶς δὰ φθάσωμε εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑνότητα;

Τοῦ D. G. VAN DER VAT

(Ὁμιλία ἀπὸ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Πρόγραμμα τοῦ B.B.C.)

Ὁμοσπονδιακὴ Ἑνωσις - Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο - Συνεργασία. Ποιὰ εἶναι ἀραγε ἡ ἀσφαλεστέρη μέθοδος διὰ τὴν πραγματοποιήσῃ τῆς Ἑνότητος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; Εἰς τὸ ἄρθρον τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ, ἓνας Ὁλλανδὸς σχολιάζει τὴν Βρετανικὴν ἀποφιν καὶ συγχρόνως ἐκφράζει ὁρισμὴνα παράπονα τῶν χωρῶν τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης.

Μεγάλῃ καχυποψία παρατηρεῖται εἰς τὴν Εὐρώπην σχετικῶς μὲ τὰ κίνητρα τὰ ὁποῖα ὠθοῦν τοὺς Ἀγγλους εἰς τὴν στάσιν των ἀπέναντι τῆς Δυτικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν ἐκτιμᾶται εἰς τὴν πραγματικὴν του ἀξίαν, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν Κυβερνητικῶν κύκλων. Καὶ ἡ καχυποψία, δικαιολογημένη ἢ ὄχι, δὲν προσφέρει γόνιμον γῆν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σπανίου καὶ λεπτοῦ ἀνθους τῆς παγκοσμίου ἐνώσεως. Νομίζω λοιπὸν ὅτι θὰ ἦτο χρήσιμον νὰ ἀναλύσω μερικοὺς ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους λόγους τῆς καχυποψίας ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πλέον σημαντικοὺς λόγους εἶναι ἐντελῶς ὑποσυνείδητος διὰ τοὺς περισσοτέρους κατοίκους τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Καταλαβαίνουν ὅτι διὰ

νὰ εἰσέλθῃ ἡ μεγαλύτερα Δύναμις εἰς τὴν Ἑνωσιν πρέπει νὰ κάμῃ τὰς μεγαλύτερας θυσίας διὰ νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ γενικὸν πλαίσιον. Καὶ ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἔχουν τὴν ἀόριστον ἀλλὰ καὶ ἀδιάραιστον πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ μιᾶς κυβερνήσεως δὲν εἶναι παρὰ ἐθνικὸς ἐγωϊσμός ἀνηγμένος εἰς σύστημα, δυσκόλως μποροῦν νὰ πιστεύσουν ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἐνὸς ξένου κράτους ἡμπορεῖ νὰ εἶναι περισσότερον ἀλτρουϊστικὴ ἀπὸ τοῦ ἰδικοῦ των.

Εἰς αὐτὸ πρέπει κανεὶς νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν ὑποκρισίαν ἡ ὁποία ἐκ παραδόσεως ἀποδίδεται εἰς τὴν Βρετανικὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν. Ἡ κατηγορία αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἀδυναμίαν ὁλων σχεδὸν τῶν Εὐρωπαίων νὰ καταλάβουν τὸν περιέργον τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον λειτουργεῖ τὸ Βρετανικὸν πνεῦμα, τὴν ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τὴν λογικὴν, τὸν εἰλικρινῆ ρεαλισμὸν του, τὴν προτίμησιν του εἰς τὰ ἀπτά γεγονότα καὶ τὴν ἀντιπάθειάν του πρὸς τὰς θεωρίας «αἱ ὁποῖαι δὲν ὀδηγοῦν πούθενά». Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι δύσκολον εἰς πολλοὺς Εὐρωπαίους νὰ πιστεύσουν εἰς τὴν Βρετανικὴν εἰλικρίνειαν

σχετικῶς μετὰ τὴν Δυτικὴν Ἑνωσιν.

Δεύτερος λόγος αὐτῆς τῆς καχυποψίας εἶναι ἡ μέθοδος—ἐάν πορῇ κανεῖς νὰ τὴν ὀνομάσῃ μεθόδον—τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησεν ὁ κ. Μπέβιν ὡς ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεώς του. Ἡ συμβολή του εἰς τὸ κοινὸν ἰδεῶδες εἶναι ἀξιόλογος. Ἡ ἡπειρωτικὴ Εὐρώπη δὲν ἔχει λησμονήσει τὴν πρωτοποριακὴν του ἐργασίαν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας τῆς ἐνότητος. Διὰ τοῦτο μᾶς ἔκαμε πολὺ μεγαλυτέραν ἐντύπωσιν ὅταν, εἰς ὠρισμέναις στιγμαῖς, ἐνῶ μία δὴλωσις τοῦ κ. Μπέβιν θὰ ἐκαθάριζε τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ ἀπάντησις ἦτο σιωπὴ. Καὶ ὅταν ὁ κ. Ντάλτον ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς εἰς τὸ Παρίσι—ὁ κ. Ντάλτον εἶναι γνωστὸς εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς ὁ θερμότερος πρωτεργάτης τῆς Δυτικῆς Ἑνώσεως, ἐπὶ παγκοσμίου σοσιαλιστικῆς βάσεως—μιταίως ἢ ἡπειρωτικὴ Εὐρώπη ἀνέμενε μίαν ἐξήγησιν διὰ τὴν ἀναλύσιν τῆς ἀνησυχίας τῆς. Τότε τὰ βρεταννικὰ κίνητρα ἐφάνησαν ὑποπτα περισσότερον παράποτε εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἡ αἰτία ἦτο ἡ σιωπὴ εἰς στιγμὰς ὅπου δὲν ἔχρειάζετο.

Μία τρίτη αἰτία ἦτο καὶ εἶναι ἡ Κοινοπολιτεία καὶ τὸ πρόβλημα τῶν Αὐτοκρατορικῶν προτιμήσεων. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, ὅπως παντοῦ ἄλλου, καθεὶς ἔχει τὴν τάσιν ν' ἀπλοποιῇ τὰ προ-

βλήματα τὰ συνδεόμενα μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Δυτικῆς Ἑνώσεως. Εἶναι κοινὴ ἡ γνώμη ὅτι διὰ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν συμμετοχὴ εἰς τὴν Ἑνωσιν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἐκλέξῃ ἂν θὰ μείνῃ πιστὴ εἰς τὴν Κοινοπολιτείαν ἢ θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν νέαν Εὐρωπαϊκὰς τῆς ὑποχρεώσεις. Διὰ τὸν δὲ ὅσον σαφέστερα, ὑπάρχει ἡ ὑποψία ὅτι ἡ Βρεταννία θὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς Ἑνώσεως ἐν ὅσῳ ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια θὰ καθιστᾷ τὴν συνεργασίαν ἐπικερδὴ καὶ ὅτι θὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν Κοινοπολιτείακὴν τῆς ἀπομόνωσιν εὐθύς ὡς ἀποκαταστήσῃ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνεξαρτησίαν. Νομίζω ὅμως ὅτι ἔχει ἀποδειχθῇ πόσον ἄδικος εἶναι αὕτη ἡ τελευταία ὑποψία.

Τέταρτος λόγος εἶναι ἡ τυπικότης μετὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Βρεταννία ἀντικούζει τὸ πρόβλημα τῆς Δυτικῆς Ἑνώσεως. Εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην ὅλοι ἐκτιμοῦν τὴν θυσίαν εἰς τὴν ὁποῖαν κατ' ἀνάγκην θὰ ὑποβληθῇ ἡ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, ὡς ὁ μεγαλύτερος καὶ ἰσχυρότερος παράγων τῆς Ἑνώσεως. Ὅτι προτιμᾷ τὴν πρακτικὴν λύσιν φαίνεται πόσον σαφῶς, ὥστε μόνον μία ἐξήγησις—τὸ συμφέρον—ἔρχεται εἰς τὴν σκέψιν τῶν κατοίκων τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Οἱ ἄνθρωποι αὗτοι θὰ προτιμοῦσαν νὰ ἰδοῦν τὴν Βρεταννίαν εἰς ταῦθ' ἀπὸ τὴν ὁποῖαν, λόγῳ τῆς θυσίας πολλῶν κυριαρχικῶν δι-

καιωμάτων, θὰ τῆς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀποχωρήσῃ.

Προσωπικῶς συμμερίζομαι τὴν γνώμην τῆς Βρεταννικῆς πλειοψηφίας ὅτι μόνον ἡ πρακτικὴ ἀντιμετώπισις θὰ δώσῃ τὴν δυνατότητα τῆς τελικῆς ὁμοσπονδιακῆς ὁργανώσεως καὶ τότε πάλιν, ἴσως μόνον εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον. Μόνον ἐκεῖναι αἱ μορφαι τῆς συνεργασίας αἱ ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν ὡς ἀποτελεσματῆς παροδικῆς—ἀς ἐλπίζω—πενίας καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἀδυναμίας, ποροῦν νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀπαραίτητον βᾶσιν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν δυτικῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν εἰς μίαν στενωτέραν ἑνωσιν. Ὁ ἐθνικισμὸς εἶναι ἀκόμη πολὺ ἰσχυρὸς ὥστε αἱ ἰδέαι τῆς ὁμοσπονδιακῆς ὁργανώσεως καὶ ἡ θυσία τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας νὰ εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ ἓνα συγκεχυμένον ὄνειρον. Θὰ ἤθελα νὰ δοθῇ περισσοτέρα σημασία εἰς τὰς προετοιμασίας διὰ μίαν πραγματικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἐνας Βρεταννὸς σχολιαστὴς εἶπεν: Ἡ Ἑνωσις μετὰ σκοπὸν τὴν ἀμυναν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν εἶναι λογικὴ, νοητὴ, ἀπολύτως ἀναγκαία. Εἶναι ὅμως ἀπολύτως ζήτημα ἐγκεφάλου καὶ ὄχι καρδίας—καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς. Τίποτε τὸ μεγάλο δὲν ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸν κόσμον μόνον ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον».

Θὰ ἤθελα νὰ συμπληρώσω τὴν γνώμην αὐτὴν καὶ νὰ υποδεί-

ξω τρόπον τινὰ μερικὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἔχουν τόσον πολὺ ἀγνοηθῇ. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν διότι λογικῶς συνδέονται πρὸς τὴν μέθοδον τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ σήμερον ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις καὶ τὴν ὁποῖαν μετὰ τὴν ἰκανότητα ὑποστηρίζει ἡ πλειονότης τῶν περὶ Δυτικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως ὁμιλητῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην μου οἱ οἰκονομικὴν συνεργασία ἐπιβαλλομένη εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην—λόγῳ ἐλλείψεως χρημάτων καὶ στρατιωτικῆς συνεργασίας ἀπαραίτητος λόγῳ τῆς σχετικῆς ἀδυναμίας ὅλων—δυσκόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς σταθερὰ θεμέλια ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ οἰκοδομηθῇ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἐνότης. Ἡ στρατιωτικὴ ἀσφάλεια, ἂν καὶ ἀπαραίτητος, δὲν ἔχει ἀπλήρως εἰς ἐκείνους—ὄχι κυβερνήσεις ἢ στρατιωτικὰ ἐπιτελεῖα ἀλλὰ λαοὺς—οἱ ὁποῖοι θ' ἀποτελέσουν τοὺς ζωντανοὺς συνδέτας τῆς νέας Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως καὶ ἡ οἰκονομικὴ συνεργασία, ὅταν ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τῆς καὶ ἀποκαταστήσῃ σχετικὴν εὐημερίαν, τότε πολὺ εὐκόλως μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μίαν ἀναβίωσιν τοῦ ἔθνικισμοῦ ὁ ὁποῖος σήμερον ἐμποδίζει τὴν Δυτικὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑνωσιν. Κανένα ἐκ τῶν δύο αὐτῶν στοιχείων δὲν μοῦ φαίνεται ἀρκετὰ ἰσχυρὸν διὰ νὰ ἐγγυηθῇ κάποια μελλοντικὴ ἐπιτυχίαν καὶ κανένα δὲν εἶναι ἄξιον νὰ συναρπάσῃ τὴν φαντασίαν τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου.

Υπάρχουν άλλα πολύ επιποδομητικώτερα στοιχεία τα οποία θα έπρεπε να αναπτυχθούν συγχρόνως με εκείνα τα οποία αναγκαστικώς μᾶς επιβάλλει η κατάσταση. Πρώτον και κύριον είναι η εκμετάλλευσις του αποθέματος καλής θελήσεως το οποίον κινδυνεύει να χαθή μόνον και μόνον επειδή δεν του δίδεται καμμία προσοχή. Εδώ θα ήθελα να μιλήσω από την πείραν που έχω ως Ολλανδός.

Πρό του πολέμου η καλή θέλησις των Ολλανδών απέναντι της Αγγλίας ήτο μεγαλύτερα από ότι γενικώς ενόμιζαν οι Αγγλοι. Κατά τον πόλεμον η καλή αυτή θέλησις ετέραφη με το θάρος το οποίον της έδιδε δια του B.B.C. ο κ. Τσώρτσιλ και άλλοι, καθώς και με την αδιάπτωτον αποφασιστικότητα με την οποίαν η Μεγάλη Βρεταννία εξηκολούθησε μόνη τον κοινόν μας αγώνα. Τότε έφθασε εις πρωτοφανή ύψη. Τι συνέβη όμως όταν ο πόλεμος ετελείωσεν; Οι πλούσιοι καρποί της καλής θελήσεως ουδέποτε έθερίσθησαν. Οικονομικοί και δημοσιονομικοί λόγοι προεβλήθησαν — και από τας δύο πλευράς — δια την επιστροφην εις την απομόνωσιν η οποία μόνον ψυχικόν χάσμα θα μπορούσε να δημιουργήση. Άλλωστε τελικώς αυτό έκαμε. Εις την ψυχράν αυτήν ατμόσφαιραν η οικονομική και στρατιωτική συνεργασία, γοιμιμοποιουμένη από τα Αμερικανικά δολλάρια, μπορεί να εξακολουθήση, αλλά η αληθινή φιλία

μαραίνεται και μόνον η υποψία και η άγνοια μπορεί να καλλιεργηθή.

Εάν τα μέλη των διαφόρων εθνών τα οποία υποτίθεται ότι θα συμμετάσχουν εις την Δυτικήν Ένωσιν κρατηθούν εις απόστασιν, εάν πραγματικώς η μόνη επικοινωνία των συντελείται δια της όδοϋ της επισήμου προπαγάνδας, δια των διαφόρων συμβουλίων και των άρθρων των ξένων ανταποκριτών τα οποία τόνον γρήγορα λησμονούνται, δεν βλέπω κατά ποίον τρόπον η Δυτική Ένωσις θα γίνη ζωντανή πραγματικότης. Ίσως να είναι αληθές ότι η έλλειψις νομισματικής ελευθερίας καθιστά τα ταξίδια πρακτικώς αδύνατα. Άν όμως οι έπίσημοι οικονομολόγοι των ενδιαφερομένων χωρών καταστρώνουν τα πλέον περίπλοκα προγράμματα οικονομικής συνεργασίας, θα πρέπη να είναι ικανοί να καταστρώσουν ένα σχέδιον το οποίον θα επιτρέπη εις τους πολίτας των κρατών της Ένώσεως να κινούνται ελευθέρως εντός αυτής, αδιακρίτως συνόρων.

Ολα αυτά δεν αποτελούν κριτική της Βρεταννικής πολιτικής. Κτυπούν και τα δύο μέρη. Άν όχι τίποτε άλλο, τουλάχιστον η Βρεταννική Κυβέρνησις συντελεί περισσότερον εις την προώθησιν της ιδέας της ενότητος, δίδουσα περισσότερον συνάλλαγμα εις τους επιθυμούντας να ταξιδεύσουν εις την Ολλανδίαν από ότι η Ολλανδική Κυβέρνη-

σις εις τους επιθυμούντας να ταξιδεύσουν εις την Αγγλίαν. Οι λόγοι είναι φανεροί, όχι όμως και πειστικοί. Δεν μπορεί κανείς να μη σχηματίση την εντύπωσιν ότι εν εκ των σημαντικώτερων στοιχείων δια την πραγματιστικήν λύσιν του προβλήματος της Ένώσεως και συγχρόνως το μόνον ικανόν να διαλύση την αμοιβαίαν καχυποψίαν, συστηματικώς παραμελείται. Ποτέ αι διπλωματικές η κυβερνητικές συνδιασκέψεις δεν μπορούν ν' αντικαταστήσουν την προσωπικήν επαφήν των ανθρώπων. Μόνον δι' αυτής είναι δυνατόν να θεμελιωθή η παγκόσμιος φιλία και κατανόησις. Εκείνο το οποίον επιθυμούμεν είναι να υπερισχύση ο κ. Μπέβιν μεταξύ των ήπειρωτικών του συναδέλφων, πείθων

αυτούς να συνεργασθούν σοβαρώς εις την προσπάθειαν όχι μόνον δια την εξάλειψιν των υφισταμένων εμποδίων, αλλά και δια την ενθάρρυνσιν των φιλικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων Εθνών.

Τότε θα ήτο εύκολον δι' όλους μας να πάμε εις τον σταθμόν της Βικτωρίας εις το Λονδίνον η εις τον Σταθμόν του Βορρά των Βουξελλών η εις τον Κεντρικόν Σταθμόν του Άμστερνταμ, να πάρωμεν το εισιτήριόν μας και να επισκεφθώμεν ανεμπόδιστοι οίονδήποτε μέρος της Δυτικής Ένώσεως. Είμαι πεπεισμένος ότι εκείνοι οι όποιοι θα μᾶς σώσουν δεν θα είναι τελικώς ούτε οι στρατοί ούτε οι οικονομολόγοι, αλλά αι στρατιαι των τουριστών.

Ο ΒΕΑΓΟΣ Καρδινάλιος Μερσιέ, ήρωας του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, όταν τελίωσε ο πόλεμος έκανε μιᾶ περιόδεα στις Ήνωμένες Πολιτείες. Η ψυχική του δύναμη, η μέρφωση και η όρατα του εμφάνιση έκαναν βαθειά εντύπωση. Στο Τολέδο του Όχάιο δόθηκε προς τιμήν του ένα μεγάλο γεύμα. Τελευταίως ήταν ένας εξυμνος άνθρωπος με πολύ θετικές αντιλήψεις. Στο λόγο που έβγαλε μιλήσε για κοσμικά και εκκλησιαστικά ζητήματα, και ο γέρος διπλωμάτης και θεολόγος τον άκουε απελπισμένος. Όταν επιτέλους ο νέος εξάνιλησε όλα τα θέματα, έδωσε το λόγο στην εξοχότητά του.

Ο Καρδινάλιος, ένας ψηλός αδύνατος άνθρωπος, σηκώθηκε και περίμενε να σταματήσουν τα χειροκροτήματα. Έστερα άνοσκειυάζοντας βαθειά και μ' ένα εθγενικό χαμόγελο είπε: «Θα ήθελα να είμαι τόσο βέβαιος για ένα μόνο πράγμα, δυο είναι ο νέος αυτός για όλα».

•SATURDAY EVENING POST• Νέα Υόρκη

Τ Ο Δ Ι Η Γ Η Μ Α Μ Α Σ

ΦΥΛΛΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Τῆς KATHERINE MANSFIELD

(Ἀπὸ τὸ «Bliss», ἐκδ. Constable and Co., Λονδίνο)

Ηταν πραγματικά ἀκατανόητος ἄνθρωπος. Κυρίως πάρα πολὺ ντροπαλός. Δὲν εἶχε ἀπολύτως τίποτα νὰ πῇ γιὰ τὸν ἑαυτό του. Καὶ τί φόρτωμα! Μιά κι ἔμπαινε σὲ στουντιό σου ποτὲ δὲν ἤξερε πότα ἔπρεπε νὰ φύγῃ, μόνο καθόταν, καθόταν, καθόταν, ὥσπου σχεδὸν σοῦ ἐρχόταν νὰ βάλῃς τὲς φωνές, καὶ δταν ἐπιτέλους ἀποφάσιζε νὰ φύγῃ, κόκκινος ὡς τ' αὐτιά, καὶ γόοσεν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία ν' ἀρπάξῃ κατὶ μεγάλο—σὺν τὴν σαλαμάντρα—καὶ νὰ τοῦ τὸ πετάξῃ σὲ κεφάλι. Τὸ παράξενο εἶναι πὼς μὲ τὴν πρώτη ματιὰ φαινόταν πολὺ ἐνδιαφέρον τύπος. Ὅλοι συμφωνοῦσαν σ' αὐτό. Πῆγαινες ἕνα βράδυ σὲ καφενεῖο, κι ἔβλεπες καθισμένο στὴ γωνιά, μ' ἕνα φλυτζάνι καφφέ μπροστὰ του, ἕνα λεπτὸ μελαχροινὸ παιδί μὲ μπλὲ ζέροσὺ ποκάμισο καὶ ἀπὸ πάνω ἕνα γκρι φανελλένιο σακκάκι. Καὶ τὸ μπλὲ αὐτὸ ζέροσὺ ποκάμισο καὶ τὸ γκριζοσακκάκι μὲ τὰ μανίκια του ποὺ ἦταν πολὺ κοντὰ γι' αὐτόν, τὸν ἔκαναν νὰ φαίνεται σὺν παιδί ποὺ εἶχε ἀποφασίσῃ νὰ τὸ σκάσῃ μὲ κάποιο καράδι. Σὺν παιδί ποὺ εἶχε κιόλας φύγει καὶ ποὺ σὲ λίγο θὰ σηκωθῇ, θὰ δόσῃ στὴν ἀκρὴ ἐνὸς ραβδιοῦ τὸ παραλάκι του μὲ τὸ νυχτικὸ του καὶ τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας του, θὰ φύγῃ μέσα στὴ νύχτα καὶ θὰ πνιγῇ... Θὰ σκουνοφυλῇ στὴν ἀκρὴ τῆς ἀποδείρας πηγαίνοντας σὲ κα-

ράδι... Εἶχε μαῦρα μαλλιά, κομμένα πολὺ κοντὰ, γκριζὰ μάτια μὲ μακριὰ ματόκλαδα, λευκὰ μάγουλα καὶ ἕνα στέμα σφιγμένο σὺν νὰ εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν κλάψῃ... Πῶς μποροῦσε κανεὶς νὰ μὴν τὸν συμπαθήσῃ; «Ἀχ! ἡ καρδιά σου καιγόταν μὲ τὸν ἔρωτα. Καὶ σὺ μὴν ἔφτανε αὐτό, εἶχε καὶ τὸ ἐλάττωμα νὰ κοκκινίξῃ... Ὅποτε τὸν πλησίαζε τὸ γκαρσόνι γινόταν κατακόκκινος—σὺν νὰ εἶχε μὲ τὴν βγῇ ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ τὸ γκαρσόνι νὰ τὸ ἤξερε...

«Ποῖος εἶναι ἀγαπητὴ μου; Μήπως εἶσαι;»

«Ναί. Τὸν λένε Ἰαν Φρέντς. Εἶναι ζωγράφος. Πολὺ καλός, ὅπως λένε. Κάποια ποὺ τὸν γνῶρισε τοῦ φέρθηκε μὲ μητρικὴ τρυφερότητα. Τὸν ρώτησε κάθῃ πότε ἔπαιρνε εἰδήσεις ἀπὸ τοῦ δικοῦ του, ἂν εἶχε ἀρκετὰς κουβέρτες σὲ κρεβάτι του, πόσο γάλα ἔπινε τὴν ἡμέρα. Ὅταν ὅμως πῆγε σὲ ἀτελιὲ του γιὰ νὰ τοῦ μπαλλῶσῃ τὲς κάλτσες, χτυποῦσε, χτυποῦσε τὸ κουδούνι καὶ ἐνῶ θὰ μποροῦσε νὰ ὀρῇ στὴ πὼς κάποιος βρισκόταν μέσα, κανεὶς δὲν τῆς ἀνοίξε... Μάταιος κόπος!»

Κάποια ἄλλη ἀποφάσεις πὼς δ' Ἰαν ἔπρεπε νὰ ἐρωτηθῇ. Τὸν κάλεσε νὰ καθίσῃ κοντὰ τῆς, τὸν εἶπε «ἀγόρι» καὶ ἔκουθε κοντὰ του γιὰ νὰ μὴν ρίση τὸ μαγικὸ ἄρωμα τῶν μαλλιῶν τῆς, τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι, τοῦ εἶπε πὼς ὥραία μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ζωὴ φτάνει νὰ ἔχῃ κανεὶς θάρρος,

καὶ πῆγε ἕνα βράδυ σὲ ἀτελιὲ του καὶ χτύπησε, χτύπησε... τίποτα. Μάταιος κόπος!

«Ἐκεῖνο ποὺ πραγματικὰ χρειαζόταν τὸ καθμένο τὸ παιδί εἶναι νὰ ἐμπνέσῃ», εἶπε μιὰ τρίτη. Καὶ πῆγαν σὲ καφενεῖο καὶ καμπαρέ, σὲ χοροὺς καὶ σὲ μέρη ποὺ ἔπινες κάτι ποὺ ἡ γεύση του ἦταν σὺν χυμὸς ἀπὸ βερύκοκο ἀλλὰ στοίχιζε 27 σελλ. ἡ μποτίλια καὶ τὸ ἔλεγαν σαμπάνια. Πῆγαν σὲ μέρη ποὺ προκαλοῦν τόσο συγκίνηση ὥστε δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ περιγράψῃ μὲ λόγια. σὲ μέρη ὅπου κάθῃ μέσα σὲ φοβερὸ σκοτάδι καὶ πάντα κάποιοι ἔχῃ σκοτωθῇ τὴν προηγούμενη νύχτα. Ἐκεῖνος ὅμως πάντα ἔμενε ὁ ἴδιος. Μόνο μιὰ φορά μέθυσε πολὺ, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ ἐανοιχθῇ, καθόταν, ἀκαμπτos, κρύος σὺν πέτρα, μὲ δύο κόκκινες βολβὲς στὰ μάγουλά του, ἀκρῶς ἀγαπητὴ μου, μάλιστα ἀκριβῶς, σὺν τὴν ἀψυχὴ εἰκόνα ἐκείνης τῆς σαχλαμάρας ποὺ ἔπαιξε ἡ μουσικὴ. Ὅταν ὅμως τὸν πῆγε σὲ ἀτελιὲ του εἶχε σχεδὸν ἐμεθύσει καὶ τῆς εἶπε «καληνύχτα» ἀπὸ κάτω, σὲ δρόμο, σὺν εἶχαν γυρίσει σπῆτι κατευθαίναν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν... Μάταιος κόπος!

Ἰσχυρὰ ἀπὸ δὲν ἔβρω πῶς ἀποπείρεις—γιατὶ τὸ αἶσθημα τῆς καλοσύνης οὐκ εἶχε πολὺ γρήγορα στὲς γυναῖκες—τὸν ἐγκατέλειπες. Βέβαια ἦταν πάντα καλὸς μαζὺ του καὶ τὸν καλοῦσαν καὶ τοῦ μιλοῦσαν σὲ καφενεῖο—ἀλλὰ τίποτα πάρα πάνω. Ὅταν εἶναι κανεὶς καλλιτέχνης ἀπῶς δὲν ἔχει καιρὸ γιὰ ἀνθρώπους ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται. Ἔτσι δὲν εἶναι;

«Καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, πραγματικὰ πιστεύω πὼς κάτι δὲν εἶναι ἐν τάξει μ' αὐτὸ τὸ παιδί... Ἔτσι δὲν νομίζεις; Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τόσο ἄθως ὅσο φαίνεται! Γιατὶ ἔρχεσαι σὲ Παρίσι ἀνὰ πρόκειται νὰ κἀνῃ τὴν Παναγία; Ὅχι, δὲν εἶμαι χαχούπολη, ἀλλὰ...»

Ἐμενε σὲ τελευταίον πάτωμα ἐνὸς φηλοῦ, πένθιμο κτερίον ποὺ ἔβλεπε σὲν ποταμό. Σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ κτερία ποὺ φαίνονται τόσο ρομαντικὰ τὲς βροχερὲς καὶ φεγγαρόλουστες νύχτες, δταν τὰ παραθυρόφυλλα εἶναι κλει-

στά, καὶ ἡ βαρεῖα πόρτα κι ἡ ταμπέλα ποὺ διαφημίζει ἕνα «μικρὸ διομέριον πρὸς ἄμυσον ἐνοικίαισι», λάμπει ἔρημη, τόσο ἔρημη, ποὺ δὲ λέγεται ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ κτερία ποὺ ἡ θωρορὸς του εἶε σ' ἕνα γυάλινο κλουβὶ σὲ ἰσόγειο, τυλιγμένη σ' ἕνα βρωμερὸ σάλι ἀνακατεῖται κατὶ μέσα σὲ μιὰ κατσαρόλα καὶ ρίχνει μὲ τὴν κουτάλα κομματάκια φαί σὲ χοντρὸ γέρο σκύλο ποὺ κοιμᾶται σ' ἕνα μαξιλάρι... Σκαρφαλωμένο ψηλὰ στὸν ἀέρα τὸ ἀτελιὲ εἶχε θαυμάσια θέα. Τὰ δύο μεγάλα παράθυρα ἔβλεπαν σὲν ποταμό, μποροῦσε νὰ βλέπῃ τὰ πλοῖα καὶ τὲς καουδὲς νὰ πηγαίνουσιν καὶ τὴν κοματιστὴ ἀκτὴ ἐνὸς νηιοῦ μὲ δέντρα, ποὺ ἐμοιάζε σὺν στρουγυλὸ μπουκέτο. Τὸ πλατὺ παράθυρο ἔβλεπε πρὸς ἕνα ἄλλο σπῆτι, ἀκόμη φτωχότερο καὶ πῶς μικρό, καὶ κάτω χαμηλὰ ἦταν μιὰ ἀγορὰ πὺν πουλοῦσαν λουλούδια. Ἐβλεπες τὲς πελώριες ὀμπρέλλες, ποὺ δεξιὰ κι ἀριστερὰ τοῦς ἔφευγαν λουλούδια. Ἦταν καὶ παράγκες σκαπαομένες μὲ ριγωτὰς τέτατες ὅπου πουλοῦσαν φυτάνια καὶ γυαλιστερὰς δροσερὲς φοινίκες μέσα σὲ γλάστρες. Ἀνάμεσα στὰ λουλούδια οἱ γριεὲς πηγαίνουσιν σὺν καθόδρια. Πραγματικὰ δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ βγῇ ἔξω. Ἀν καθόταν σὲν παρῖθυρο ἀκόμα κι ὥσπου νὰ γεράσῃ καὶ ν' ἀσπρίσῃ, πάντα θὰ ἔβρισκε κατὶ νὰ ζωγραφίσῃ...

Πόσο ἐκκλημῆτες θὰ ἔμεναν αὐτὰς οἱ τρυφερὲς γυναῖκες ἀνὰ κατὰ φερναν νὰ μποῦν σὲ δωμάτιό του... γιατί κρατοῦσε τὸ ἀτελιὲ τοῦ καθαροῦ σὺν ἐκκλησία. Ὅλα ἦσαν ἔτοιμα γιὰ νὰ, ὥστε νὰ σχηματίζουν ἕνα πίνακα, μιὰ μικρὴ «νεκρὴ φύση»—οἱ κατσαρόλες μὲ τὰ καπάκια τοῦς κρεμασμένα στὸν τοίχο πῶς ἀπὸ τὴ γκαζιέρα, ἡ σουπιέρα μὲ τ' αὐγά, ἡ γαλιτέρια καὶ ἡ τσαγιέρα σὲν ράφι, τὰ βιβλία καὶ ἡ λάμπα μὲ τὸ σκουρὸ χάρτινο ἀμπαζοῦρ σὲν τραπέζι. Μιὰ Ἰνδιάνικη κουρτίνα σκέπαζε τὸ κρεβάτι τὴν ἡμέρα, καὶ σὲν τοίχο, διπλα σὲν κρεβάτι, ἔκει ποὺ ἔπαψε τὸ

βλέμμα όταν ήσουν ξαπλωμένος. Ήταν ένα μικρό χαρτί που έλεγε: ΣΗΚΩ ΑΜΕΣΩΣ.

Κάθε μέρα έμοιαζε πολύ με την προηγούμενη. Όταν το φως ήταν καλό τόν άπορροφούσε ή ζωγραφική του· ύστερα έφηνε το φαί του και καθάριζε το δωμάτιό του. Και τὰ βράδια έβγαίνε και πήγαινε στο καφενείο ή έμεινε σπίτι και διάβαζε ή έγραφε τόν πτό περίπλοκο κατάλογο λογαριασμών. Από πάνω έλεγε: «Τί θα πρεπε να κάνω για να τα βγάλω πέρα» και τελείωνε με ένα βρακο... «Όρκίζομαι να μὴν ξεπεράσω αυτό το ποσό τόν έρχόμενο μήνα.»

Ίαν Φρέντε

Τίποτα το παράξενο σά όλα αυτά. Αλλά αυτές οι διορατικές γυναίκες είχαν πολύ δίκιο. Δέν ήταν μόνο αυτό.

Ένα βράδυ καθόταν στο πλαϊνό παράθυρο κι έτρωγε δαμάσκηνα και πετούσε τὰ κουκούτσια στίς πελώριες όμπρέλλες τών έρηνων άνθωπωλείων. Από χωρίς είχε βρέξει — ή πρώτη πραγματική άνοιξιάτικη βροχή της χρονιάς — άπό παντού κρέμονταν άσημένιες δροσοσταλίδες και ο άέρας ήταν γεμάτος άπό τό άρωμα τών λουλουδιών και της νοτισμένης γής. Κουρασμένες και χαρούμενες φωνές άκούγονταν μέσα στο σκοτάδι και οι άνθρωποι που πήγαιναν να κλεισουν τὰ παράθυρα και να στερεώσουν τὰ παραθυροφύλλα έμειναν εκεί και έδλεπαν έξω. Κάτω χαμηλά στην αγορά τὰ δέντρα είχαν στολιστή με καταπράσινο χρώμα. Τι αϊδους δέντρα να ήταν; άναρωτιόταν ο Ίαν. Και νά, φάνηκε ο άνθρωπος που άναβε τίς λάμπες του δρόμου. Κοίταξε προς τό σπίτι που βρισκόταν άπέναντι, τό μικρό, φτωχό σπίτι, και έαφνικά, σάν άπάντηση στη ματιά του, και έαφνικά, σάν άνοιξε διάπλατα και ένα κορίτσι βγήκε στο μικρό μπαλκόνι με μία γλάστρα με άσφοδελοός στη χέρια. Ήταν ένα πολύ αδύνατο κορίτσι με σκούρα ποδιά και ένα ρέζ μαντήλι δεμένο στο κεφάλι. Είχε τὰ μαυκία σηκωμένα οχεδόν ως τούς ώμους και τὰ λεπτά της μπράτσα έ-

λαμπαν δίπλα στο σκούρο ύφασμα.

«Ναι, είναι άρκετή ζέστη. Οά τούς κάνη καλό», είπε, σά κάποιον μέσα στο δωμάτιο βάζοντας κάτω τη γλάστρα με τούς άσφοδελοός. Καθώς γύρισε σήκωσε τὰ χέρια της στο μαντήλι και έβλεπε μέσα λίγα μαλλιά που είχαν ξεφύγει. Κοίταξε κάτω την έρμη αγορά και ύστερα πάνω στον ουρανό· εκεί όμως που καθόταν αυτές λές και ήταν κάποιον κενό στην άτμόσφαιρα. Έκείνη άπλωσε δέν εις τό άπέναντι σπίτι. Και ύστερα χάθηκε.

Η καρδιά του έπεσε άπό τό παράθυρο τού άτελέ κάτω στο μπαλκόνι τού άντικρυνό οπιτιού — και έαφτηκε μέσα στη γλάστρα με τούς άσφοδελοός κάτω άπό τὰ μισοανοιγμένα μπουμπούκια και τὰ σπαθωτά πράσινα φύλλα.

Τό δωμάτιο αυτό με τό μπαλκόνι ήταν ή τραπέζαρία, και τό άλλο, τό διπλανό, ήταν ή κουζίνα· άκουσε τέν κρότο τών πιάτων που τὰ έπλενε μετά τό φαί, ύστερα την εις να έρχεται στο παράθυρο, να τινάζη μία μικρή πετσέτα και να τήν κρεμά σ' ένα καρφί για να στεγνώσει. Ποτέ της δέν τραγουδούσε ούτε έάπλεκε τὰ μαλλιά της, ούτε άπλωνε τὰ χέρια της στο φαγάρι όπως λέγα ότι κάνουν τὰ κορίτσια. Και πάντα φορούσε την ίδια σκούρη ποδιά και τό ρέζ μαντήλι στά μαλλιά της... Με ποιόν ζούσε; Κανένας άλλος δέν έβγαίνε στά δυο αυτά παράθυρα, και όμως αυτή πάντα μιλούσε σά κάποιον μέσα στο δωμάτιο. Η μητέρα της, θά είναι άνάπηρη, σκέφθηκε ο Ίαν. Θά ράβανε.

Έργάζονταν δηλ την ήμέρα και κέρδιζαν τό ψωμί τους, ποτέ όμως δέν έβγαίναν, ούτε είχαν φίλους. Τώρα δταν καθόταν στο τραπέζι του έδινε ένα σωρό νέους όρκους... «Δέν θά πάω στο πλαϊνό παράθυρο πριν άπό μία ώρισμένη ώρα: ύπογραφή, Ίαν Φρέντε. «Νά μὴν τήν σκεφθώ πριν να τελειώσω τη ζωγραφική της ήμέρας», ύπογραφή, Ίαν Φρέντε.

Ήταν πολύ άπλό. Αυτή ήταν τό μόνο πρόσωπο που ήθελε να γνωρίσει γιατί, — κατέληξε στο συμπέρασμα — ήταν τό μόνο πρόσωπο της ηλικίας

του. Δέν μπορούσε να ύποφέρη τὰ κορίτσια που γελοΐσαν άνόνητα και οι μεγάλες γυναίκες δέν τού χρειάζονταν... Αυτή ήταν της ηλικίας του, ήταν — ναι, άκριβώς, σάν κι αυτόν. Κοίταξε τό παράθυρό της και έβλεπε τόν έαυτό του μαζί της μέσα στο δωμάτιο. Είχε βίαιο χαρακτήρα· πολλές φορές μαλώνανε πολύ. Ύστερως δέν πόδια της και σκούπιζε τὰ χέρια της στην ποδιά της μ' ένα τρόπο... όλο μανία. Και πολύ σπάνια γελοΐζε. Συνήθως όμως καθόνταν οι δυο τους πολύ ήσυχα, αυτές, όπως άκριβώς καθόταν τώρα και αυτή με τὰ χέρια σταυρωμένα στην ποδιά της και τὰ πόδια της μαζεμένα. Μιλούσαν σιγά ή καθόνταν σιωπηλοί και κουρασμένοι ύστερα άπό τη δουλειά της ήμέρας. Βέβαια, ποτέ δέν τόν ρωτούσε για τη ζωγραφική του· και βέβαια της είχε κάνει θαυμάσιους πίνακες, εκείνη όμως δέν μπορούσε να τούς ύποφέρη, γιατί λέει την έφτιαχνε πολύ αδύνατη και πολύ σκετινή... Αλλά πώς θύκανε για να την γνωρίσει; Αυτό θά μπορούσε να συνεχιστή χρόνια και χρόνια...

Τότε άνακάλυψε πως μία φορά τη βδομάδα, τό βράδυ, έβγαίνε για ψώνια. Δυο πέμπτες συνέχεα βγήκε στο παράθυρο με μία καλά παλιάς μόδας πάνω άπό την ποδιά της και ένα καλάθι στο χέρι. Από εκεί που καθόταν δέν μπορούσε να δη την πόρτα τού οπιτιού της· την άλλη όμως πέμπτη τό βράδυ, την ίδια ώρα, άρπαξε τό καπέλλο του και κατέβηκε τρέχοντας τη σκάλα. Έξω όλα ήταν σκεταμένα μ' ένα θαυμάσιο ρόδινο φως. Τό εις να λάμπη μέσα στο ποτάμι· ρόδινα ήταν τὰ πρόσωπα και τὰ χέρια τών άνθρώπων.

Ακούμπησε στον τοίχο τού οπιτιού του περιμένοντας την χωρίς να έχη ιδέα τι θά έκανε ή τι θά της έλεγε: «Νά την έρχεται», ειπε μία φωνή μέσα του. Περπατούσε πολύ γρήγορα με μικρά, λαφριά βήματα· με τό ένα χέρι κρατούσε τό καλάθι, με τό άλλο κρατούσε σφιχτά άπάνω της την κάπα... Τι μπορούσε να κάνη; Μόνο να την

άκολουθήσει... Πρώτα μπήκε στο μπακάλη και έμεινε πολλήν ώρα· ύστερα στο χασάπη όπου περίμενε νάρθη ή σιρά της. Ύστερα κάθισε αιώνα δολοκλήρο στο κορδέλα, για να ταιριάξη κάτι, έπειτα πήγε στον μανάδη και άγόρασε ένα λεμόνι — όπως την παρατηρούσε κατάλαβε καλύτερα άπό κάθε άλλη φορά ότι έπρεπε να τη γνωρίσει, τώρα.

Η ήρεμία της, ή σοβαρότητα και ή μοναξιά της, ή τρόπος που περπατούσε σάνα ήθελε να ξεφύγη άπό τόν κόσμο αυτών τών μεγάλων, όλα τού φαινόταν τόσο φυσικά και τόσο άναπόφευκτα.

«Ναι, είναι πάντα ή ίδια», σκέφθηκε με περηφάνεια. «Δέν μές συνδέει τίποτα μ' αυτούς τούς άνθρώπους.»

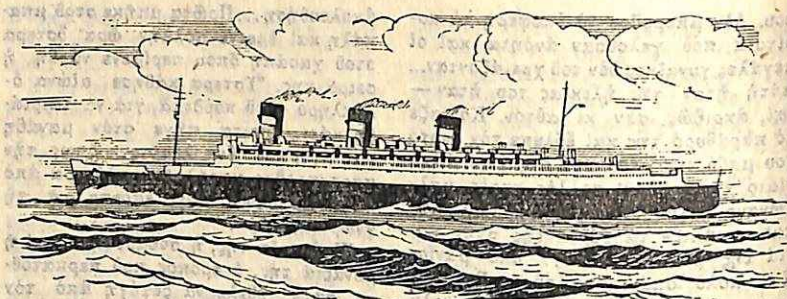
Η κοπέλλα τώρα γύριζε στο σπίτι της και κείνος άκόμη δέν την είχε πλησιάσει... Έαφνικά μπήκε στο γαλατάδικο και την εις μέσα άπό τό παράθυρο ν' αγοράζη ένα αυγό. Τό πήρε μέσα άπό τό καλάθι με τόση προσοχή — ένα σκούρο αυγό, με ώρατο σχήμα, σάν κι αυτό που θά διαλέγε, κι αυτός. Κι όταν εκείνη βγήκε άπό τό γαλατάδικο μπήκε εκείνος.

Σ' ένα λεπτό έναβγήκε, κι άκολουθώντας την, πέρασε τό σπίτι του, τὰ άνθωπωλεία περπατώντας άνάμεσα στίς πελώριες όμπρέλλες και πατώντας στά πσομένα λουλούδια και τὰ στογγυλά σημάδια που είχαν αφήσει οι γλάστρες... Μπήκε στην πόρτα της, και άνέβηκε έσπώ της τη σκάλα, προσέχοντας ν' άναβήνη τὰ σκαλιά την ίδια στιγμή μ' αυτήν για να μὴν τόν προσέει. Τέλος, εκείνη σταμάτησε στο πλατύκαλο κι έβγαλε άπό τό πορτοφόλι τό κλειδί της.

Τή στιγμή που τόβαζε στην πόρτα της εκείνος άνέβηκε τρέχοντας τὰ σκαλιά και στάθηκε μπροστά της.

Και κοκκινίζοντας σάν παπαρούνα, πτό πολύ άπό κάθε άλλη φορά την κοίταξε άδοτηρά και της ειπε οχεδόν θυμωμένα: «Με συγχωρήτε δεσποινίς, σάς έπεσε αυτό.»

Και της έδωσε ένα αυγό.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΕΣ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ

«Οι κάτοικοι της Νέας Υόρκης που τους άρδαι να νομίζουν πως ποτέ τίποτα δεν μπορεί να τους εκπλήξει, δεν έπαυσαν να βλέπουν με ενδιαφέρον δύο «Βασίλισσες», την «Ελισάβετ» και την «Μαίρη», να μπαινοβγαίνουν στο λιμάνι τους, επί 8 χρόνια ή μία και επί 12 ή άλλη. Όταν μία από τις δύο «Βασίλισσες» είναι αραγμένη — και κάθε μ'α μένει αραγμένη δύο μέρες κάθε εβδομάδα στην Αποβάθρα 90 — δημιουργούνται διάφορες ανωμαλίες στην συγκοινωνία γιατί οι σωφρηνιστές τους για να γλυκοκοιτάζουν τα μεγάλα υπερωκεάνεια.»

Αυτά έγραφε ο Ρούφους Τζάρμαν στην έφημερίδα «Σάτερντναιτ» «Ηβρινγκ Πόστ», της Φιλαδέλφειας.

Τι δίνει αυτή την αίγλη στις δύο Βασίλισσες; Μήπως ο κατάλογος των έπιβατών όπου μπορεί να βρίσκεται το όνομα του Οβίνισον Τσώρτσιλ, του Μολότωφ, της Μάργκαρετ Ο' Μπράιεν και του Γίσιου Χάιφρετ, του Μαχαργιά της Μπαρόντια και της Μαίρη Ούεστ; Μήπως είναι τα πολυτελή διαμερίσματα φτιαγμένα από σπάνια ξύλα δένδρων των τροπικών και ντυμένα από μετάξι; Είναι μήπως οι κινηματογράφοι, τα καταστήματα, οι πισίνες, τα τουρκι-

κα λουτρά, τα γυμναστήρια; Η τα ραδιοτηλέφωνα με τα οποία οι έπιβάτες μπορούν να μιλήσουν από τα διαμερίσματά τους με όποιο μέρος του κόσμου θέλουν; Μήπως είναι ή κοιμή τους εμφάνιση παρ' όλο τους τόν ογκο, ή εύκολία με την οποία αράζουν στο γεμάτο καράβια λιμάνι της Νέας Υόρκης;

Όποια κι αν είναι ή γοητεία τους, οι υπάλληλοι της Κιούναντ Λάιν με κανένα τρόπο δεν έννοούν να παραδεχτούν ότι οι «Βασίλισσες» σχεδιάστηκαν για διαφημιστικούς λόγους ή για να ξεπεράσουν τη «Νορμανδία», το γαλλικό υπερωκεάνειο. «Όταν φτιάχναμε την «Βασίλισσα Μαίρη» και την «Βασίλισσα Έλισάβετ», λέει ένας υπάλληλος της Κιούναντ, «δεν προσπαθήσαμε να νυπηήσουμε τα μεγαλύτερα και ταχύτερα καράβια του κόσμου, αλλά τα πιο μικρά και άργα σκάφη που θα μπορούσαν να μας εξυπηρετήσουν σ' αυτό που θέλαμε; δηλ. στο να διατηρήσουμε ένα εβδομαδιαίο δρομολόγιο με δύο μόνο πλοία.»

Ας δούμε τώρα μερικά καταπληκτικά στοιχεία και αριθμούς που άφορουν αυτά τα «μικρά και άργα σκάφη»:

Ταχύτης: Η Βασίλισσα Μαίρη έχει το ρεκόρ ταχύτητας στον διάπλου του Ατλαντικού και από την

Ευρώπη στην Αμερική, και από την Αμερική στην Ευρώπη. Το ρεκόρ αυτό το πέτυχε στα 1918, λίγο καιρό μετά την «Νορμανδία».

Προς Δ. (από το Μπίσπος Ρόν, στο Άμπροξ Λάι)... 3 ήμερες, 21 ώρες, 48'. Προς Α. (από το Άμπροξ Λάι: ο δ Μπίσπος Ρόν)... 3 ήμ., 22 ώρες, 42'. Αν ένα από τα δύο αυτά καράβια καθυστερήσει έξ ατίας της κακοκαιρίας, μπορεί να υποχρεωθεί να μείνει μόνο 24 ώρες στη Νέα Υόρκη. Αυτό είναι καταπληκτικό κατόρθωμα, αν σκεφθώ κανείς τι πρέπει να γίνει μέσα σ' αυτό το διάστημα: Πρέπει να ξεφορτωθούν κάπου 1000 μπουλά, 6000 βαλίτσες και 2000 δέματα και να φορτωθούν άλλα τόσα. Να καθαριστούν 35 αθουσες και κάπου 1200 διαμερίσματα λουξ (εκτός από τις καμπίνες, τα λουτρά, τα διαμερίσματα του πληρώματος, κ.τ.λ.). Να αλλάχουν 100.000 κλινωσκεπάσματα, πετσέτες, τραπεζομάντηλα κλπ. Πρέπει να μπουν στις δεξαμενές του 1.700.000 γαλόνια πετρέλαιο και 1.600.000 γαλόνια νερό. Η ποσότητα αυτή είναι μεγαλύτερη απ' ότι χρειάζεται. Το περισσευμα χησιμεύει ως σαβούρα για το ταξίδι της επιστροφής από την Ευρώπη όταν ή καύσιμη ύλη και τα αποθέματα σε τρόφιμα έλαττώνονται.

Πρέπει να αποθηκευθούν σε ψυγεία και σε ντουλάπια τρόφιμα για 100.000 γεύματα, κάθε είδος στη θέση του.

Μέγεθος: «Βασίλισσα Έλισάβετ»: Μήκος περίπου 345 μ., πλάτος 40 μ., όλικό εκτόπισμα 81.235 τόν.

«Βασίλισσα Μαίρη»: Μήκος 340 μ., πλάτος 40 μ., όλικό εκτόπισμα 81.235 τόν.

Στη «Βασίλισσα Έλισάβετ», τέσσερις στροβίλοι κινούν τέσσερεις έλικες που καθένα τους έχει βάρος 32 τόν. και διάμετρο 18 π.δ. Οι κινητήρες έχουν δύναμη 160.000 ίππ.

Το ρεύμα που παράγεται σε κάθε σκάφος είναι άρκετο για το φωτι-

σμό και όλες τις άλλες ανάγκες μιας πόλης με 150.000 κατοίκους.

Κάθε άγκυρα ζυγίζει όσο 12 μετρίου μεγέθους ούτοκίνητα.

Το τιμόνι κάθε πλοίου ζυγίζει 140 τόν.

Η «Βασίλισσα Μαίρη», έχει τρία φουγάρα και ή «Βασίλισσα Έλισάβετ», δύο: ή διάμετρος τους είναι τόση ώστε μπορούν να κινηθούν παράλληλα τρεις άτμομηχανές.

Η «Βασίλισσα Μαίρη» έχει 12 κατσερώματα, ή «Βασίλισσα Έλισάβετ» 14.

Από την καρίνα ως το ψηλότερο κατάρτι το ύψος της «Βασίλισσα Έλισάβετ» είναι 78 μ.

Αποθήκη: Έχει γίνει έτσι ώστε να περιέχει εφόδια για 10.000 γεύματα την ήμερα, και περιέχει:

10.000	λίβρ.	άσπρο άλεύρι.
50.000	>	πατάτες
10.000	>	ζάχαρη
3.600	>	κυρί
10.000	>	χοιρομέρι και καπνιστό κρέας
3.500	λίβρ.	βούτυρο
64.800	>	αυγά
2.000	>	νωπά ψάρια (44 είδη)
20	τόν.	κρέας
10	λίβρ.	σκόρδα
50	>	φύλλα μέντας για γαρνιρίσματα και ποτά εναντίον της ναυτίας
120	γαλόν.	ξύδι
8.010	λίβρ.	κρεμμύδια
1.000	>	άσταχοι

Καμπίνες: Όταν κλειστούν όλες της οι θέσεις ή «Βασίλισσα Έλισάβετ» έχει: 822 έπιβάτες πρώτης θέσεως, 668 δεύτερας και 798 τρίτης.

Οι καμπίνες λουξ συνήθως έχουν δύο κρεβάτια και αν θέλει κανείς μπορούν να μετασχηματισθούν σε σαλόνι ή τραπεζαρία με συνεχόμενη κρεβατοκάμαρα. Οι καμπίνες της πρώτης θέσεως έχουν μεγάλη πολυτέλεια: ο διάκοσμος και ή έπιπλωση της «Βασίλισσας Μαίρης» είναι εξαιρετικά γιατί έχουν γίνει πριν από τον πόλεμο.

Οι καμπίνες της δευτέρας θέσεως έχουν γραφεία και τουαλέτες και μερικές φορές χωριστό λουτρό.

Οι καμπίνες της τρίτης θέσεως είναι μικρές, μέσα στο μικρό τους χώρο όμως υπάρχουν 2-4 κουκέτες, ένας νιπτήρας, μία τουαλέτα και μερικές καρέκλες.

Κάθε θέση έχει ιδιαίτερα έστιατόρια, σαλόνια, μπάρ, βιβλιοθήκη, καπνιστήριο, διαμερίσματα για να παιδιά και στη «Βασίλισσα Μαίρη» κινηματογράφο.

Η πρώτη και δεύτερη θέση έχουν καθενιά δική τους πισίνα και γυμναστήριο.

Στο έστιατόριο της πρώτης θέσεως μπορούν να φάνε συγχρόνως 800 άτομα και ο κινηματογράφος της έχει περίπου 380 θέσεις.

Εφόδια: Κάθε πλοίο έχει πάνω από 500.000 πόρσελάνες, γυαλιά και άσημικά. Πάνω από 380.000 τραπεζομάνδηλα, πετσέτες και σεντόνια.

Αρκατές ηλεκτρικές σκούπες για

να σκουπίζονται κάθε μέρα 6 μιλια χάλια.

Περίπου 15 τόν. μαγειρικά σκεύη. Περισσότερα από 4.000 β βλία.

Το Ιατρικό τμήμα—νοσοκομείο, απομονωτήριο, χειρουργείο και φαρμακείο—μπορεί να συγκριθεί με τα εκπαιδευτικά νοσοκομεία της ημερας.

Ναύλα: Πρώτη θέση: 365—818 δολλ.

Πρώτη θέση: διαμέρισμα: 1305—2000 δολλ.

Δευτέρα θέση: 225—270 δολλ.

Τρίτη θέση: 165 δολλ. (περίπου).

Το καλοκαίρι οι τιμές αυξάνονται κατά 10%.

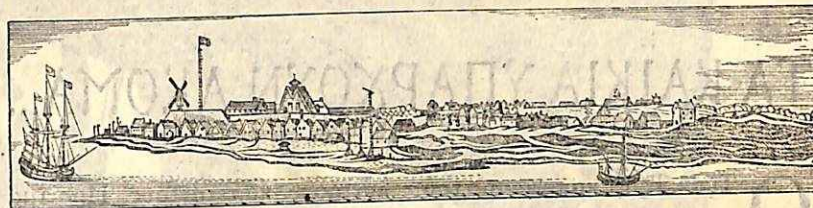
Τα μικρά αυτοκίνητα πληρώνουν 500 δολλ. και τα μεγάλα 850 δολλ.

Οι υπηρέτες: 292 δολλ.

Τα παιδιά αν είναι κάτω από 6-νός έτους δεν πληρώνουν. Αν είναι κάτω από 12 χρόνων πληρώνουν μισό εισιτήριο.

Τα σκυλιά 50 δολλ. Οι γάτες 10 δολλ. Δύο πουλιά σ' ένα κλουβί 5 δολλ. Αν είναι περισσότερα 10 δολλ.

Αν είναι περισσότερα 10 δολλ.

Ποιός ἔχτισε τὴν Νέα Ὑόρκη

(Ἀπὸ τὸ «Letzeburger Journal»

Λουξεμβούργο)

Σὸ κέντρο τοῦ Νίξερχ, ἓνα μέρος λίγο πὺδ πέρα ἀπὸ τὸ Ἀμερσפורν, στὴν Ὀλλανδία, ὑπάρχει μιὰ παλιὰ ἐκκλησία. Ἐχει ἓνα ψηλὸ λιγνὸ καμπαναριὸ καὶ οἱ καμπάνες τῆς σιέλουν καθὲς τέσσαρτο τὸν ἥχο τους πάνω ἀπὸ τὶς ψηλὲς στέγες τῶν σπιτιῶν.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ τρέχουν βιαστικοὶ στοὺς στενοὺς τοῦ δρόμου σπάνια κοιτάζουν τὴν παλιὰ ἐκκλησία. Πολλοὶ λίγοι ξέρουν πὺς ἐκεῖ μέσα βρίσκεται θαμμένος ὁ ἱδρυτὴς τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ὁ 17ος αἰώνας βρισκόταν ἀκόμη στὴν ἀρχὴ τοῦ ὅταν ὁ Χένρυ Χούντσον, ἓνας Ἀγγλὸς υπάλληλος τοῦ Κίλλεαν βάν Ρενσαλάερ καὶ ἄλλων Ὀλλανδῶν ἐμπορῶν πῆρε διαταγὴ νὰ πῇ ταξίδι στὸν Νέο Κόσμο. Ὑστερα ἀπὸ ἓνα ἀτελείωτο ταξίδι ὁ Χούντσον ἐφθάσε στὶς ἐκβολὲς ἑνὸς ποταμοῦ, ἀκολούθησε τὴν κοίτη τοῦ, καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομά του.

Μερικὰ χρόνια ἀργότερα, στὰ 1609, πᾶνω στὸ νησί Μανχάταν εἶχε ἱδρυθῇ μιὰ Ὀλλανδικὴ ἀποικία μετὸ ὄνομα Νέο Ἀμστερνταμ. Ὁ Κίλλεαν βάν Ρενσαλάερ δὲν ἦταν ἰδιοκτήτης μόνο τοῦ Νέου Ἀμστερνταμ. Εἶχε στὴν κατοχὴ τοῦ 1150 τετραγωνικὰ μίλλα—ὁλόκληρο τὸ Ὀλλανδὸν Ρενσαλάερ, τὸ Σενέκταντι καὶ ἓνα μέρος τῆς Κολούμπια. Ὁ ἴδιος ποτὲ δὲν ἐπισκέφθηκε τὶς ἀπέραντες αὐτὲς ἰδιοκτησίες του.

τὶς κυβερνοῦσε ἀπὸ τὴν Εὐρώπη.

Στὶς περιοχὲς αὐτὲς οἱ μετανάστες ἦταν σχεδὸν μόνο Ἀγγλοὶ καὶ Ὀλλανδοὶ καὶ γρήγορα ἀνάμεσα τοὺς ἄρχισε μεγάλος ἀνταγωνισμός. Στὸ τέλος, στὰ 1664—διὰ κυβερνήτης τοῦ Νέου Ἀμστερνταμ ἦταν ὁ Δῆιερ βάν Ρενσαλάερ—ἡ ἀποικία πέρασε στυὺς Βρεταννοὺς καὶ πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ Δουκὸς τῆς Ὑόρκης, τοῦ μετέπειτα βασιλιᾶ Ἰακώβου Β'.

Ὁ Κίλλεαν βάν Ρενσαλάερ, ποὺ ἀσφαλὲς δὲν θὰ εἶχε ἂν ὄνειρευετὶ ὅτι ἡ ἰδιοκτησία του θὰ γινόταν τὸ οἰκονομικὸ κέντρο τοῦ κόσμου, πέθανε ἡσυχῶς στὸν τόπο του. Τὸν ἔθαψαν στὸ Ἀμστερνταμ, ἀργότερα ὅμως ἡ σορὸς τοῦ μεταφέρθηκε στὸ Νίξερχ, ὅπου εἶχαν ταφῇ καὶ τὰ ἀδέλφια του, Γιόχαννες καὶ Χίτριχ βάν Ρενσαλάερ.

Ὁ τάφος τοῦ βρισκόταν στὴν αὐλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶναι ὅμως πολλὰ χρόνια ποὺ κατὰ παράκληση μιᾶς ἀπογόνου τῆς οἰκογενείας—κάποιας δεσποινίδος βάν Ρενσαλάερ ποὺ ζῇ στὴν Ἀμερική—τὸν μετέφεραν καὶ τὸν ἐγκατέστησαν κοντὰ στὸ λεορὸ.

Σπάνια οἱ ταφιδώτες περνοῦν ἀπ' ἐκεῖ γιὰ νὰ δοῦν τὴν ὁμορφὴ πολιὰ ἐκκλησία. Σταματοῦν ὅμως γιὰ λίγο μπροστὰ στὸν τάφο διὰ ἀκούσουν ἀπὸ τὸν ἐκκλησοῦρη πὺς ἐκεῖ κάτω ἔχει ταφῇ ὁ ἄνθρωπος ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγους αἰῶνες, ἔβαλε τὰ θεμέλια τῆς Νέας Ὑόρκης.

ΤΑ ΚΑΪΚΙΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΚΟΜΑ...

Ο Τζάκ Τζός, καπετάνιος του καϊκιού «'Αρντβίνα», είναι ένας από τους λίγους ναυτικούς της 'Αγγλίας που παρ' όλη την επικράτηση των ατμοπλοίων, μπορούν ακόμη να κερδίζουν κάπου 1.000 λίρ. το χρόνο με τα καϊκια τους. Καϊνούρια καϊκια βέβαια δε γίνονται αλλά τα 150 περίπου που υπάρχουν κρατούν τη θέση τους· είναι τα φτηνότερα μέσα για τη μεταφορά εμπορευμάτων που δεν έχουν φόβο να χαλάσουν.

Ο Τζάκ Τζός επηρεασμένος από τις διηγήσεις των θείων του που είχαν ταξιδέψει πολύ, τ'όσκασε από το σχολείο όταν ήταν 13 χρονών, και μπήκε σ' ένα καϊκι. Σήμερα, στα 63, έχει πενήντα χρόνων πείρα θαλασσινής ζωής. Δούλεψε οξέ μαοῦνες στην Καληδονική Διώρυγα, στο Ρήνο και ταξίδεψε με μεγάλα βαπόρια ως τη Βοστώνη και το Κουόρτερμαστερ. Τώρα αποφάσισε μόνος του να σταματήσει τα μακρινά ταξίδια, αν και όλοι αναγνωρίζουν ότι είναι ένας από τους κα-

λύτερους καπετάνιους. Προτιμά να μεταφέρει σε μικρές αποστάσεις στάρι, ξυλεία ή λιπάσματα από το Λονδίνο στις άκτες του Κέντ ή του Νόρφολκ. Έτσι ζή ανετα το σπίτι του.

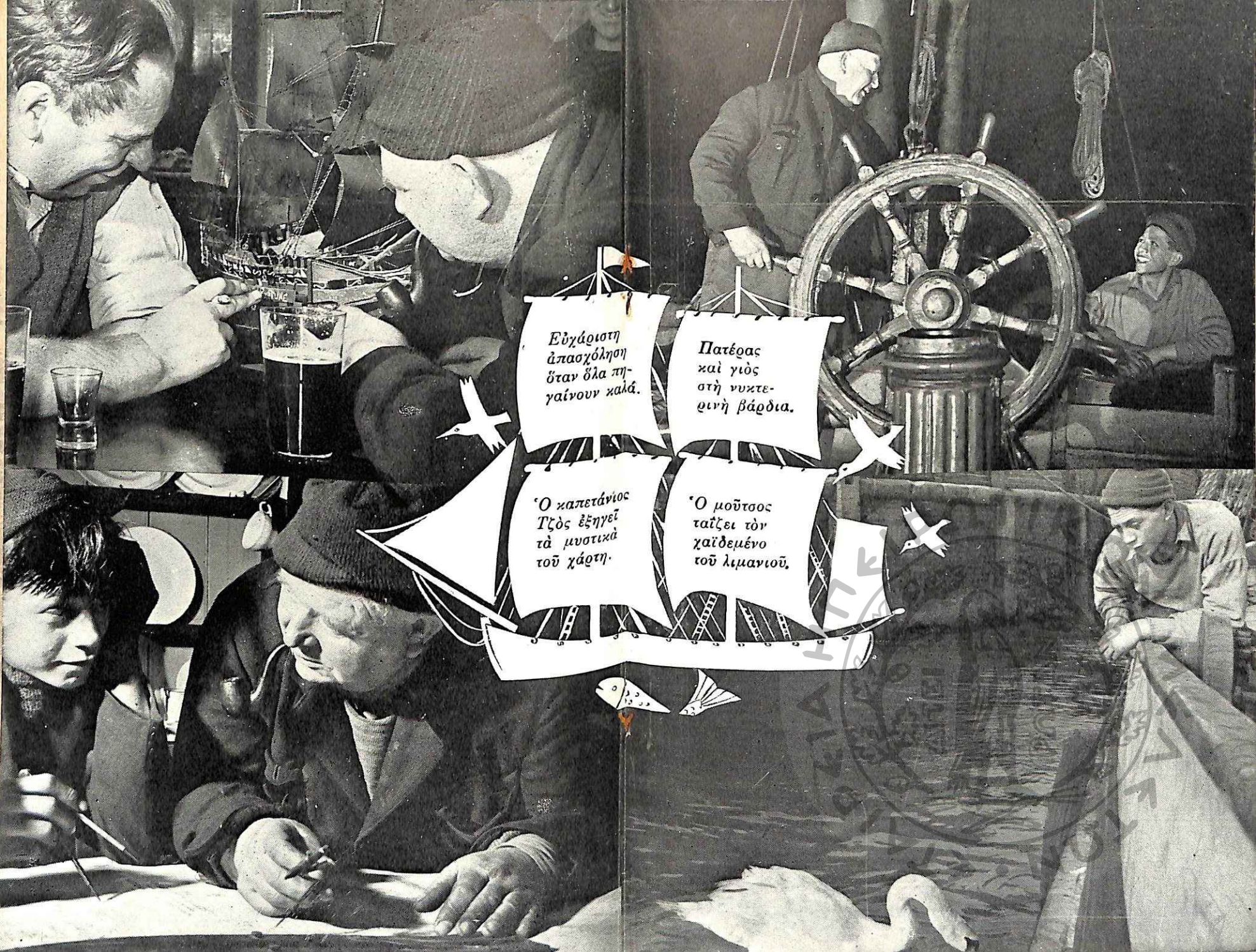
Τò να είναι κανείς καπετάνιος σ' ένα καϊκι δεν σημαίνει πώς είναι υπάλληλος. Οί ιδιοκτήτες δίνουν το καράβι, το συντηρούν και βρίσκουν τα φορτία, ενώ ο καπετάνιος βάζει την τέχνη του. Δεν παίρνει μισθό αλλά 50% από τα κέρδη. Απ' αυτά πληρώνει το φαί του, τα μισά τελωνειακά και το πλήρωμα.

Σήμερα κατά μέσο όρο κερδίζει 12-13 λίρ. την εβδομάδα· αν οι δουλειές πάνε καλά μπορεί να φθάσει τις 1.000 λίρ. το χρόνο.

Ο καπετάνιος Τζάκ Τζός έχει δεκατρία παιδιά και έξη από τα επτά αγόρια του δουλεύουν σε καράβια. Η φιλοδοξία του είναι να αναπαυθῇ στο ωραίο του σπίτι στις όχθες του Τάμεση και να αγοράσει μιὰ βαρκούλα για να τριγυρίζη στον ποταμό.

«'Η «'Αρντβίνα» ξεκινά για το ταξίδι της...

Εὐχάριοι
ἀπασχόλησι
ὅταν ὅλα πη-
γαινούν καλά.

Πατέρας
καὶ γιὸς
σὴ νυκτε-
ρινὴ βάρδια.

Ὁ καπετάνιος
Τζὸς ἐξηγεῖ
τὰ μυστικὰ
τοῦ χάρτη.

Ὁ μούτσος
ταῖζει τὸν
χαϊδεμένο
τοῦ λιμανιοῦ.

Περιμένοντας το καινούριο ταξίδι...

Μουσικοθεραπεία

Μπορεί η μουσική να θεραπεύση ψυχικές ασθένειες; Ψυχολόγοι και γιατροί μελετούν σήμερα τις δυνατότητες που τόσο καλά γνώριζαν οι Άρχαίοι. Ένα άρθρο στους «Τάιμς» του Λονδίνου παρουσίασε νέα στοιχεία της θεραπευτικής με τη μουσική καθώς και ένα πείραμα που έκαναν τελευταίως δύο γιατροί.

Η μουσική δεν λείπει από την εκκλησία, από το σχολείο από το θέατρο. Αυτό το γνωρίζουν όλοι. Η χρησιμοποίηση της όμως στα νοσοκομεία είναι κάτι καινούριο. Όσο από τις έπωνες του πρωτόγονου ανθρώπου ως τα τραγούδια που έπαιζε ο Δαβίδ στον Σαούλ και ο Φρινέλλι τραγουδούσε στον Φίλιππο τον Ε' της Ισπανίας, ξέρουμε ότι χρησίμευε ως θεραπευτικό μέσο. Από τα 500 π.Χ. ως τα 200 μ.Χ., προσωπικότητες σαν τον Πυθαγόρα, τον Εμπεδοκλή, τον Ίπποκράτη, τον Κέλσους, τον Γαληνό, συνιστούσαν τη μουσική ως θεραπευτικό μέσο. Τον Μεσαίωνα στα Άρραβικά νοσοκομεία υπήρχε ειδικός θάλαμος μουσικής: ακόμη πίστευαν πως είχε καλά αποτελέσματα στην ψυχική κατάπτωση, την μελαγχολία και στο γτελίο, στην άπνία και στους πόνους. Οι ψυχοπάθειες έχουν αυξηθεί με την καταθλιπτική ατμόσφαιρα που δημιούργησε η εποχή της μηχανής και η διαρκής κίνηση. Οι άρχαίοι Έλληνες ήξεραν πόσο καταπραΰνει και ενίσχυε η μουσική την άρρωστη ψυχή. Ο Πλάτων έγραψε

για την επίδραση της μουσικής στην υγεία και στον χαρακτήρα. Ο ρυθμός και η αρμονία, λέει, φθάνουν ως τα βάθη της ψυχής και εκεί αναπαύονται με μεγαλοπρέπεια, και χαρίζουν ήρεμία.

Στον 18ο και 19ο αιώνα Ιταλοί, Γάλλοι και Άγγλοι φυσικοί έκαναν πολλά πειράματα. Παρατήρησαν την επίδραση της μουσικής στην κυκλοφορία του αίματος και στην λειτουργία του εγκεφάλου. Βρήκαν πως η αισθηματική μουσική επιταχύνει τον μεταβολισμό, επηρεάζει τους μυς, την κυκλοφορία και την αναπνοή. Η όχι ευχάριστη μουσική, επιδρούσε λίγο ή καθόλου. Από το 1918 χρησιμοποιείται ο ήλεκτροκαρδιογράφος για την μελέτη της επιδράσεως της μουσικής στην κυκλοφορία του αίματος.

Στα 1891 ο Φρέντερικ Κίλλ Χάρφορντ, κληρικός του Ουέστμινστερ, ίδρυσε ένα σύνδεσμο, που κύριος σκοπός του ήταν να προσλαμβάνει μουσικούς που θα ανέλαμβάναν να γράφουν μουσική ανάλογη για κάθε ασθένεια, σύμφωνα με τις υποδείξεις του γιατρού του. Η μουσική θα μεταδιδόταν τηλεφωνικά σε όρισμένους θαλάμους των μεγαλύτερων νοσοκομείων του Λονδίνου. Οι γιατροί έδειξαν απλή ανοχή στο σχέδιο του Χάρντφορντ: οι μουσικοί το κορόιδευαν. Όσο ο Χάρντφορντ έβαλε σ' εφαρμογή το σχέδιό του και έκαμε αρκετές παρατηρήσεις, ώσπου στα 1896, ύστερα από μία θυελλώδη ζωή, ο σύνδε-

μός του διαλύθηκε. Από τα 1847, υπάρχει στην Αγγλία ένα Συμβούλιο. Το συμβούλιο αυτό φροντίζει ώστε κάθε μήνα να δίνονται συναυλίες σε όλα τα νοσοκομεία της χώρας. Για την ώρα αυτό γίνεται μόνον στα ψυχιατρεία και κατ' εξαίρεση σε μερικά σανατόρια και ορθοπεδικά νοσοκομεία.

ΤΙ ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ ΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Όταν σκεφτή κανείς το θέαμα και τη μυρωδιά που έχουν κάποτε οι θάλαμοι των ψυχιατρείων, ή χρησιμοποίηση της μουσικής ως ομαδικού θεραπευτικού μέσου θα τους φανή χαμένος κόπος. Παρ' όλα αυτά, τα αποτελέσματα της εργασίας δύο γιατρών ήταν εξαιρετικά ενδιαφέροντα. Πήραν μια ομάδα από 15 περίπου ασθενείς, νεορροσθενείς, σχιζοφρενείς, παρανοιακούς και μανιοκαταθλιπτικούς, άνδρες και γυναίκες, κυρίως νέους και μεσήλικες. Μία φορά την εβδομάδα, τους πήγαιναν σε ένα θάλαμο—μια μικρή βιβλιοθήκη του νοσοκομείου—και επί μια ώρα άκουγαν μουσική από δίσκους. Τα κομμάτια ήταν διαλεγμένα ώστε να ικανοποιούν κάθε γούστο και να αντιπροσωπεύουν όλες τις σχολές. Μια φορά το μήνα δινόταν μια διάλεξη με θέμα την εξέλιξη της μουσικής και παίζονταν διάφορα κομμάτια. Έρωτοῦσαν τους ασθενείς αν τους άρεσαν και γιατί, αν τους προκαλούσαν συγκίνηση ή σκέψεις. Ακολοιθούσε συζήτηση όχι μόνο πάνω στη μουσική αλλά και σε προσωπικά και γενικά θέματα. Παρατηρήθηκε πως οι άρρωστοι γίνονταν πιο ήρεμοι και έδειχναν πε-

ρισσότερη προτίμηση σε ώριμα είδη μουσικής. Προτιμούσαν την κλασική μουσική και το έδειχναν με ιόση σιγουριά, όση και ένας υγιής. Η ρομαντική μουσική τους ανακούφιζε ψυχικά, αλλά πολλοί ασθενείς, ιδίως ενδοσκόπικοί τύποι, δεν μπορούσαν να συσχετίσουν τις σκέψεις και τα αίσθήματα που τους προκαλούσε ή μουσική και βρίσκονταν σε μια κατάσταση ανάμεικτου ένθουςιασμού και ροσταλγίας, πράγμα που παθαίνουν συχνά και υγιείς άνθρωποι όταν ακούν ώριμα κομμάτια. Η ιμπρεσιονιστική μουσική ξυπνούσε το ενδιαφέρον κυρίως στους μελαγχολικούς ασθενείς, δεν είχε όμως θεραπευτικές ιδιότητες. Σοβαρή μουσική συγχρόνων συνθετών όπως του Στραβίνσκυ, του Μπαρτόκ και του Βαρέζ, κατώρθωσε κάποτε να ξυπνήσει στην ψυχή των ασθενών δυνάμεις άγνωστες ως εκείνη την ώρα, κυρίως σε ανθρώπους με διάσπαση ή υποχώρηση της προσωπικότητας. Ωστόσο ή διάσπαση αυτή δεν υποχωρούσε άναγκαστικά, αντίθετα, μάλιστα έμπο-διζόταν, γιατί ο ασθενής δεν μπορούσε να παίρνει τις συγκινήσεις που του προκαλούσε ή μουσική. Η μουσική χορού είχε μικρή επίδραση, ενώ όλοι οι ασθενείς δέχονταν με την ίδια χαρά τη λαϊκή μουσική και τα λαϊκά τραγούδια. Αυτά, αν και ξυπνούσαν αίσθήματα βαθειά ριζωμένα, βοηθούσαν στην εξέλιξη ώριμων διανοητικών ελαττωμάτων. Μπορούμε—συμπεραίνουν οι γιατροί αυτοί—να αποκαταστήσουμε την προσωπικότητα ενός ανθρώπου επικαλούμενοι την ανάγκη που νοιώθει καθένας για να γνωρίσει την ομορφιά.

(Από το «Lancet», Λονδίνο)

Ο Αμερικανός δρ. Σίντνεϋ Λίχι, στο βιβλίο του «Art and Therapy» (Τέχνη και Θεραπεία), λέει: Το κύριο χαρακτηριστικό της θεραπείας με τη μουσική πρέπει να είναι ή απουσία του «καλλ τεχνικού ταμπουραμέντου». Αυτός που φτιάχνει το πρόγραμμα δεν πρέπει να διαλέγει τα κομμάτια σύμφωνα σά τις δικές του προτιμήσεις. Ο Δρ. Λίχι τονίζει ότι ο ασθενής πρέπει να ακούη τη μουσική που αγαπάει, και ότι αυτό που του άρεσει πιο πολύ είναι παλιές επιτυχίες—γνωστά βάλς είχαν την μεγαλύτερη επιτυχία στον κατευνασμό των

σχιζοφρενών. Η κακή μουσική είναι καλύτερη από την καλή για τα νοσοκομεία, γιατί το κοινό μουσικό γούστο βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο.

Όπως ανέφερα μία νοσοκόμος, μία δρχήστρα τζαζ από ερασιτέχνες μουσικούς κατώρθωσε να ανυψώσει το ήθι-κό ενός δλόκληρου θαλάμου, με την εξαίρεση ελαχίστων άσθε-ων. Έτσι ο μουσικός που αναλαμβάνει να χρησιμοποιήση τη μουσική του ως θεραπευτικό μέσον, σε πολύ λίγα ερωτήματα της συνειδήσώς του θα έχη να απαντήση.

(Από τους «Times», Λονδίνο)

ΕΝΑΣ ΝΕΑΡΟΣ μασέτρος πρόκειται να διευθύνη για πρώτη φορά μια ορχήστρα και βεβαίως ήθελε να κάνει εντύπωση στους μουσικούς. Όταν ανακάλυψε ένα τυπογραφικό λάθος στο μέρος του τρίτου όμπου δέν ελπ τίποτε πριν από τη δοκιμή. Μόλις όμως πέρασε το σημείο με το λάθος, χτύπησε με τη μαγκιέτα το αναλόγιο και η ορχήστρα σταμάτησε.

— Στο δωδέκατο μέτρο του άλλέγκρο, είπα, το τρίτο όμπου έπαιξε λά όψηση ενώ έπρεπε να είναι λα άπλό.

Ένας από τους μουσικούς σήκωσε δειλά το χέρι του.

— Τι συμβαίνει; ερώτησε νευριασμένος ο μασέτρος.

— Μασέτρο, είπα ο μουσικός, το τρίτο όμπου δέν ήρθε σήμερα.

(«SATURDAY EVENING POST», Φιλαδέλφεια)

«Τουλιωμανία»

Οποιοι καλλιέργει τουλίπες έρασι-
τεχνικά είναι άνθρωπος θερμός,
άνησυχος, νευρικός, γεμάτος
πάθος. Πηγαίνει στον κήπο μόλις άνα-
τείλει ο ήλιος και τόν βλέπετε άκίνητο
μπροστά στην «Μονήρη»: «Άνοιγει
διάπλατα τὰ μάτια, τρίβει τὰ χέρια
του, σκύβει, την κοιτάζει από κοντά—
ποτέ δεν την είδε τόσο όμορφη— ή
καρδιά του φουσκώνει από χαρά. Την
άφηνει και πάει στην «Ανατολίτισσα»
και ύστερα στη «Χήρα». Σε λίγο στα-
ματά στην «Χρυσόπτελη», ύστερα ξα-
ναγυρίζει στην «Μονήρη» εκεί στέκε-
ται, κοιτάζεται, κάθεται, ξεχνά να
φάη: τὸ λουλούδι έχει τόσο ώραιες
άποχρώσεις, τόσο λάμψη, τόσο ώρατο
κάλυκα. Την βλέπει και την θαυμά-
ζει. Δεν θαυμάζει καθόλου τὸν Θεό
και τὴ φύση. Δὲν πάει πὶό μακριά
ἀπὸ τὸν βολβὸ τῆς τουλίπας τὸν πὺν
δὲν θὰ τὸν εἶδινε οὐτε γιὰ χίλια τάλ-
ληρα».

Ο καυμμένος δὲ Λά Μπρυγιέρ! τί θὰ
έγραφε άραγε ἂν φανταζόταν ὅτι μιὰ
μέρα θὰ ὑπῆρχαν χιλιάδες εἶδη και
ὅτι συνεχῶς θὰ βόσκοιαν ἄλλα και-
νούρια; Ἴσως θὰ ἔγκατέλειπε τὴν ουλ-
λογίαν του, κοινοποιῆτος ἀπὸ τὶς ἀναρίθ-
μητες ποικιλίες. Ἴσως θὰ ἔβαζε μυα-
λό, ὅπως ἔκείνοι οἱ Ὀλλανδοὶ πὺν με-
τατρέψανε τὴ μανία τους σὲ ἔθνικὴ
βιομηχανία.

Οἱ βολβοὶ λουλουδιῶν ἤρθαν στὴν
Ὀλλανδία ἀπὸ τὴν Κωνσταντινού-
πολη και ἄρχισαν νὰ καλλιεργοῦνται

στὰ 1575· πολλές φορές ἡ καλλιέργειά
τους προκαλοῦσε τὴν ἐπέμβαση τοῦ κρά-
τους. Πρὶν ἀπὸ τρεῖς αἰῶνες ἡ κυ-
βερνητικὴ ἐπέμβαση ἔγινε γιὰ νὰ στα-
ματήσει ἡ φοβερὴ «τουλιωμανία», σή-
μερα γιὰ νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ἐπέκταση τῆς
καλλιέργειας τῶν λουλουδιῶν και νὰ
ἀνακτηθοῦν βαθμιαία οἱ ἐκτάσεις πὺν
ἐγκαταλείφθηκαν μετὸν πόλεμο.

Στὸν τελευταῖο πόλεμο μερικοὶ Ὀλ-
λανδοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ φάινε βολβούς
τουλίπας... και μάλιστα ἔβγαζαν και
ἀλεύρι πὺν τὸ χρησιμοποιοῦσαν σὲ
ψωμί.

Δὲν ἦταν πρώτη φορὰ πὺν γινό-
ταν αὐτὸ και ὁ Μαξιμ ντὺ Κάν διη-
γεῖται τὸ ἔξης ἀνέκδοτο: «Μιὰ φορὰ
ένας ναυτὴς πὺν εἶχε βαρεθῇ νὰ περι-
μῆνι σὲ ναυτολογικὸ γραφεῖο, ἄρχισε
νὰ κάνη βόλτες μέσα σὲ ὁμαίτιο» εἰ-
δε ἐπάνω σὲ μιὰ σανίδα κάτι κρεμμύ-
δια και σκέφτηκε νὰ φάη ένα, νὰ πε-
ράσει ἡ ὥρα. Ἐβγαλε ένα κομματί-
ο ψωμί ἀπὸ τὴν τσέπη του, πῆρε ένα
κρεμμύδι, τὸ δάγκωσε, τὸ βῆκε πιερό,
τὸ πέταξε, πῆρε ἄλλο... ὕστερα ἄλλο...
αὐτὸ ἔγινε ἔντεκα φορές. Ἐν τῷ με-
ταξὺ μῆλκε σὲ γραφεῖο ὁ ἐφοπλιστὴς
και τὸν εἰδωξε μετὶς κλωσιῆς. Ὁ

ναυτὴς τοῦ εἶχε φάει ἔντεκα σπάνιους
βολβούς πὺν κόστιζαν 30.000 φιο-
ρίνια».

Ὁ ἐφοπλιστὴς ἦταν χωρὶς ἀμφιβο-
λία ένας ἀπὸ τοὺς τουλιωμανεῖς πὺν
εἶναι εἰτοιμοὶ νὰ χάσουν τὴν περιουσία
τους γιὰ νὰ ἀποκτήσουν ένα σπάνιο
εἶδος τουλίπας. Τὴν ἐποχὴ πὺν γινό-
ταν ἡ μεγαλύτερη ἐκμετάλλευση τῶν
λουλουδιῶν (1634-1639), ὑπῆρχαν μό-
νο δύο βολβοὶ τῆς τουλίπας «Semper
Augustus», ένας σὲ Χάαρλεμ και ένας
σὲ Ἀμστερνταμ. Γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ
πρώτου βολβοῦ κάποιοι προσέφερε ἔνα
ἀμάξι με δύο θανάσια ἄλογα και γιὰ
τὸν δεύτερο, ένας ἄλλος, 12 στρέμματα
γῆς. Οἱ προσφορὲς ὅμως αὐτὲς δὲν
ἔγιναν δεκτικὲς γιατί δὲν ἦταν ἱκανο-
ποιητικὲς.

Η τουλίπα μετὸ ὄνομα «Μπυραρία»
λέγεται ἔτσι γιατί ένας ἐρασιτέ-
χνης ἀνθοκόμος, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὸν
μοναδικὸ βολβὸ τῆς πὺν ὑπῆρχε, ἐγ-
κατέλειψε τὸ ζυθοπωλεῖο του πὺν δού-
λευε θανάσια και ἄξιζε 30.000
λίρες.

Ἡ τουλίπα μετὸ ὄνομα «Γάμος τῆς

κόρης μου» ἦταν ἡ μοναδικὴ προίκα
μιᾶς κοπέλλας και ὁ γαμπρὸς ἦταν πο-
λὺ εὐχαριστημένος.

Ένας ἄλλος τουλιωμανὴς ἀπέκτησε
τὴν τουλίπα «Αντιβασίλες» δίνοντας
100 ἑκατοντάλιτρα σάρι, 200 ρύζι, 4
βόδια, 12 πρόβατα, 8 θρεμμένους
χοίρους, 2 βαρέλια κρασί, 4 βαρέλια
μύζα, 2 βαρέλια βοτύρο, 1.000 λίβρ.
τυρί, ένα κρεβάτι, ρούχα και ένα
μεγάλο ἀσημένιο φλυτζάνι. Ὅλα αὐτὰ
ἄξιζαν 2.500 φιορίνια.

Οἱ κοινὸι λογικοὶ ἄνθρωποι σκέ-
φθηκαν ὅτι θὰ γελοιοποιοῦσαν τοὺς
ἐρασιτέχνες αὐτοὺς βαφτίζοντάς τους
τουλιωμανεῖς. Οἱ συγγραφεῖς τοὺς εἰ-
ρωνεύτηκαν ὅπως ὁ Λά Μπρυγιέρ ἡ
ἀγανακτοῦσαν ὅπως ὁ καθηγητὴς τῆς
βοτανικῆς τοῦ Λέυντε Ε. Φόροτιους
πὺν χτυποῦσε μετὸ μπασιούνη του ὅ-
λες τὶς τουλίπες πὺν ἔβλεπε μπροστὰ
του. Τὸ πὶό σκληρὸ χτύπημα ὁ «θαν-
μάσιος βολβός» τὸ δέχτηκε σὲ τέλος
τοῦ 18ου αἰῶνα, διὰ ὁ κόσμος ἄρχισε
νὰ προτιμᾷ τοὺς κήπους σὲ ἀγγλικὸ
στὺλ και παρ' ὀλίγο νὰ ἐξαφανιστοῦν
τὰ παρίερα.

Ἡ τουλίπα τότε ἔχασε τὴ διακοσμ-
τικὴ τῆς ἀξία ἀλλὰ μετὴν ὁμορφιά
τῆς και τὶς σχεδὸν ἀτελείωτες ποικιλίες
τῆς κράτησε μιὰ διαλεχτὴ θέση. Τὰ
ρεσέματα τῆς μόδας δὲν τὴν ἐπηρέα-
σαν και ἔμεινε πάντα ένα πολὺ ἀγα-
πητὸ λουλούδι.

Patrice Boussel

Ἀπὸ τὸ «Le Monde Illustré», Παρίσι

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Το ακίνδυνο αυτοκίνητο όπως το θέλει ένας γιατρός.

Ο Δρ. Φ. Ντ. Γούντγουρντ, ένας Αμερικανός γιατρός, κοροϊεύει το γυαλιστερό χρώμα και το στρογγυλό σχήμα του σημερινού αυτοκινήτου και κατηγορεί τους μηχανικούς των αυτοκινήτων γιατί δεν πήραν από το σχέδιο του αεροπλάνου τίποτα άλλο παρά την λανθασμένη ιδέα ότι οι αρχές της αεροδυναμικής μπορούν να εφαρμοστούν σε οχήματα που κινούνται στο έδαφος και βραδύτερα.

Πολλοί άνθρωποι, θα μπορούσαν να σωθούν, βεβαιώνει ο Δρ. Γούντγουρντ, αν το σχέδιο των αυτοκινήτων διορθωνόταν με βάση μόνο την ασφάλεια. Ας δούμε πως θέλει το αυτοκίνητο ο γιατρός.

Το εμπρός του μέρος να είναι χαμηλό ώστε ο οδηγός να βλέπει καλά το δρόμο, και το επάνω του μέρος να είναι βαμμένο μαύρο για να μη γυαλίζει. Για τον ίδιο λόγο όλα τα μέρη του αυτοκινήτου που είναι από χρώμιο, θα έπρεπε να μην τα βλέπει ο οδηγός. Επίσης όλα τα παράθυρα να είναι σχεδόν κάθετα ώστε να δίνουν καλύτερη ορατότητα, κυρίως όταν βρέχει. Το κρύσταλλο του παραθύρου που βρίσκεται μπροστά στον οδηγό, θα έπρεπε να συγκλίνει για να εμποδίζει την λάμψη. Αλλά όλα βέβαια θα κοστίζουν περισσότερο, ωστόσο θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, αν γινόταν οικονομία και δεν φορτώνονταν τα αυτοκίνητα με τα διάφορα ρολόγια, τα ραδιόφωνα, τα καλοριφέρ και άλλα άχρηστα πράγματα.

Οι πόρτες θα πρέπει να έχουν όλες το ίδιο σχέδιο, μεγάλα παράθυρα, ώστε να μπορούν οι επιβάτες σε περίπτωση

που το αυτοκίνητο αναποδογυρίσει, να βγούν εύκολα. Τα παράθυρα πρέπει να είναι πολύ ψηλά για να μπορεί ο επιβάτης να ακουμπά τον αγκώνα του στο περβάζι και να ξεκουράζεται. Οι πόρτες των πίσω καθισμάτων να μπορούν να ανοίγουν και από μέσα κι από έξω. Επίσης μεγάλη ασφάλεια θα ήταν να τοποθετηθούν κλειδαριές ασφαλείας για να μη μπορούν να τīs ανοίγουν τα παιδιά.

Επίσης να υπάρχει υδραυλικό τιμόνι το οποίο να κινείται προς τα εμπρός ώστε σε περίπτωση συγκρούσεως να προλαμβάνονται οι τραυματισμοί στο στήθος.

Τα λάστιχα να είναι έξι κατασκευασμένα, ώστε και αν σκάσουν, να μην άχρηστεύονται παρ' όλο που αυτό θα χαλούσε κάπως την άνεση των επιβατών.

Τελικά ο Δρ. Γούντγουρντ προτείνει να ρυθμιστούν οι ταχύτητες του αυτοκινήτου έτσι ώστε η μεγαλύτερη ταχύτητά του να είναι 55 μίλια την ώρα. Στα πάντα αυτοκινητιστικά ατυχήματα που γίνονται, λέει ο Δρ. Γούντγουρντ, τα δύο όφειλονται στη μεγάλη ταχύτητα.

Νυκτερινές φωτογραφίες.

Με τη φωτογραφική μηχανή του Δρ. Χόκινς και του Ντόναλντ Φέντερ του Ίνστιτούτου Όπτικής του Πανεπιστημίου Ρότσεστερ των Ηνωμένων Πολιτειών, στην οποία χρησιμοποιείται συμπιεσμένο αέριο για να κάμψη το φίλμ, δερνικαται μια μεγάλη συστολία. Με τον συνηθισμένο τρόπο ήταν αδύνατο να φωτογραφίσουμε με-

γάλες επιπεδες επιφάνειες. Οι δύο αυτοί άνθρωποι κατεσκευάσαν ένα φακό με 2 1/2 φορές ταχύτερη λήψη από τους συνηθισμένους, που δίνει εξαιρετικά καθαρά αντίτυπα των αντικειμένων που φωτογραφίζονται τη νύχτα από πολύ μεγάλη απόσταση και με το συνηθισμένο φως μαγνητίου. Καθώς παίρνει φωτογραφίες τη νύχτα από αεροπλάνο και φωτογραφίες με ακτίνες X, θα χρησιμοποιηθεί πάρα πολύ για τη φωτογράφιση αθλητικών αγώνων και συγκεντρώσεων, κυρίως τη νύχτα.

Ο κύριος νεωτερισμός αυτής της μηχανής είναι ο εξής: πριν τραβηχτεί η φωτογραφία, διοχετεύεται στη μηχανή συμπιεσμένο αέριο περίπου—25 λιθρών σε κάθε τετραγωνική ίντσα—που σπρώχνει το φίλμ πάνω σε μια κοίλη πλάκα, της οποίας παίρνει το σχήμα. Αφού τραβηχτεί η φωτογραφία το αέριο βγαίνει από μια βαλβίδα και το φίλμ ξαναγίνεται επίπεδο ώστε να μπορεί να τυλιχτεί για την επόμενη φωτογραφία. Είναι μια θαυμάσια απλή μέθοδος και ο χειρισμός του φίλμ γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε δεν υπάρχει ανάγκη να χρησιμοποιηθεί κανένα μηχανήμα, πράγμα που θα μπορούσε να εμποδίσει την είσοδο του φωτός.

Ένα νέο δίλημμα των γιατρών.

Τελευταίες έρευνες επιβεβαιώνουν απόλυτα τους φόβους των γιατρών ότι η στρεπτομυκίνη είναι ένα φάρμακο στο οποίο οι παθόντες μικροοργανισμοί συνηθίζουν τόσο γρήγορα ώστε η χρησιμοποίησή του πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικά σοβαρές περιπτώσεις και μόνο εκεί όπου δεν υπάρχει καμιά ελπίδα να έχει αποτέλεσμα άλλη θεραπεία.

Δύο Βρεταννοί γιατροί, ο Δρ. Κρόφτον και ο Δρ. Ντ. Α. Μίτσιαν, βρήκαν πως οι βίκιλλοι της φυματώσεως σε 12 από 13 ασθενείς απέκτησαν μεγάλη άντοχή στη στρεπτομυκίνη και, έκτος

από μία εξαίρεση, η μεταβολή ήταν τόσο μεγάλη, ώστε η συγκέντρωση του φαρμάκου στους ιστούς δεν μπορούσε πια να εμποδίσει την ανάπτυξή τους. Παρ' όλα αυτά, η κατάσταση 8 ασθενών εξακολούθησε να βαλτώνεται.

Η άνωμαλία αυτή φαίνεται πως δημιουργεί ένα από τα σκληρότερα ιατρικά διλήμματα. Δικαιολογείται να σώσει κανείς τη ζωή ενός αρρώστου, εκθέτοντας άλλους στον κίνδυνο μόλυνσεως που η στρεπτομυκίνη είναι ανίσχυρη να θεραπεύσει;

Οι Δρς Κρόφτον και Μίτσιαν γράφουν: «Παρ' όλο που η άντοχή των βακίλλων στη στρεπτομυκίνη δεν αποκλείει την ανάρρωση, είναι εξίσου βέβαιο—αν και από όσο έφραυσε ως σήμερα όχι απόλυτα αποδεδειγμένο—ότι εάν εισαγάγουμε τέτοιους βακίλλους σε άλλο άτομο, η θεραπεία με τη στρεπτομυκίνη δεν θα κάνει τίποτα. Αυτό είναι μεγάλος κίνδυνος για το μέλλον, και ο σπουδαιότερος από πολλούς λόγους για να περιοριστεί η χρησιμοποίηση της στρεπτομυκίνης μόνο στις περιπτώσεις όπου υπάρχει η πιθανότητα να έχει ευεργετικά αποτελέσματα.

Αν το φάρμακο αρχίσει να κυκλοφορεί πολύ στο εμπόριο, θα το ζητούν πολλοί ασθενείς στους οποίους η ωφέλειά του πιθανόν να είναι μόνον προσωρινή. Καθώς των γιατρών σ' αυτές τις απαιτήσεις θα είναι να αρνούνται. Προσθέτουν ακόμη ότι δεν υπάρχουν στοιχεία ότι ένας οργανισμός που έχει αποκτήσει αντίδραση στην στρεπτομυκίνη μπορεί να την χάσει.

Πριν από δυο χρόνια αποδείχτηκε ότι η αντίδραση ώριμων οργανισμών στη στρεπτομυκίνη κατά πολύ ξεπερνά και το στάδιο της αντιστάσεως και ο οργανισμός δεν μπορεί να κάνει χωρίς αυτήν. Έχοντας δη' όψη του την εργασιολογική εργασία δύο Αμερικανών επιστημόνων, του Δρ. Μίλνερ και του Δρ. Μπόνχοφ, ένας συνεργάτης του Βρετανικού Ιατρικού Δελτίου είπε ότι: «Σήμερα παρατηρείται ακόμη ένα στάδιο μετά τον εθι-

μό, όχι λιγότερο κομικό, κατά το δ-
ποτον ένας πρώην αδύνατος μικροορ-
γανισμός χρειάζεται στρεπτομυκίνη
για να αναπτυχθεί και να προκαλέσει
την αρρώστια... Αναπτύσσεται μόνο
με ούσιες που περιέχουν στρεπτομυκί-
νη, γιατί είναι έντελως ανίκανος να
αναπτυχθεί με τα συνθιγμένα μέσα...

Θα μπορείτε να κοιμάστε στο τραίνο.

Πριν από 20 χρόνια (τόν Φεβρουά-
ριο του 1929) ο κ. Αντρέ Μισελάν
πέρασε μία δολοκλήρη νύχτα δύνος στο
τραίνο, πηγαίνοντας στην Κωννή 'Ακτι-
δόνη. Έτσι από διάφορες δοκιμές η 'Εθ-
νική 'Εταιρία Γαλλικών Σιδηροδρόμων
έδωσε σε κυκλοφορία το πρώτο τραίνο
με λάστιχα στις ρόδες. Το τραίνο
αυτό κάνει τη γραμμή Παρίσι — Στρα-
σβούργο.

Το πρωτότυπο αυτό δχημα «Μισε-
λάν» άρχισε να δοκιμάζεται ήδη από
το 1931 και οι διάδοχοί του κυκλο-
φορούσαν στην Μαδαγασκάρη, στη Δυ-
τική 'Αφρική και στα προάστια του
Παρισιού — ένα ηλεκτρικό δχημα που
κινείται πάνω σε γραμμές έχει μήκη
στην κυκλοφορία από το 1938. Ώ-
στόσο το σημερινό τραίνο δεν είναι
πιά μόνο ενδιαφέρον παίραμα. Φέρνει
πολλούς νεωτερισμούς και στην κατα-
σκευή και στην άνεση των σιδηρο-
δρόμων.

Το τραίνο αυτό αναπτύσσεται σταθερά
ταχύτητα 60 μίλια την ώρα και δεν
κάνει θόρυβο. Διαψεύδει την αντίληψη

ότι η ασφάλεια και η άνεση μπορούν
να επιτευχθούν μόνο με την αύξηση
του βάρους: τα βαγόνια ζυγίζουν μόνο
16 τόνους. Για την κατασκευή τους
χρησιμοποιείται καθαρός χάλυβας
και μίγματα ελαφρών μετάλλων. Τα
ελαστικά που περιβάλλουν τους τρο-
χούς ελαρμόζουν στις γραμμές πάρα
πολύ καλά.

Στρεπτομυκίνη για φυτά

Η πρώτη αντιβιοτική ούσια, Ικανή
να καταστρέφει τους μύκητες, άνα-
καλύφθηκε από την 'Εταιρία 'Ακτι-
δόνη. Η αρρώστια που παθαίνουν τα
φασόλια, έρυσίδη ή κοινή (σπίρικας),
καταπολεμήθηκε μέσα σε 48 ώρες: το
ίδιο και οι παρόμοιες αρρώστιες που
προσβάλλουν τα τριαντάφυλλα και τις
ντομάτες.

Η 'Ακτιδόνη απομονώθηκε από καλ-
λιεργήματα στρεπτομυκίνης: Ώς σή-
μερα, τουλάχιστον, δεν υπάρχει ένδει-
ξη ότι θα χρησιμοποιηθεί για τη θε-
ραπεία μολύνσεων που προκαλούν στον
άνθρωπο ώρισμένοι μύκητες: το μόνο
που έχουμε είναι ότι στα εργαστηρια-
κά πειράματα που έγιναν σταμάτησε
την ανάπτυξη του *Cryptococcus*
neoformans. Ακόμη και αν η 'Ακτι-
δόνη χρησιμοποιηθεί μόνο στην κατα-
πολέμηση των μυκήτων που προσβάλ-
λουν τα φυτά, θα αποβεί σημαντική
από οικονομική άποψη, γιατί η ζημία
που προκαλούν οι μύκητες είναι του-
λάχιστον 50% και αυτή που προκα-
λούν τα έντομα.

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ

Του JOHN W. VANDERCOOK

(Από το «Harper's Magazine», Νέα Υόρκη)

Είναι ένας χρόνος τώρα που άρχισ-
ε να εφαρμόζεται στην 'Αγγλία ένα σύ-
στημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων για
όλους τους πολίτες. Ένας 'Αμερικανός
μας λέει πόσο πέτυχε το σχέδιο στην
εφαρμογή του και τονίζει την σημασία
του από πολιτική άποψη.

Από το που άπασχολεί τη σκέ-
ψη των Βρετανών και που
συζητείται παντού, είναι η
εφαρμογή του Σχεδίου Κοινωνι-
κών Ασφαλίσεων που άρχισε
στις 5 'Ιουλίου, 1948. Είναι δύ-
σκολο να φανταστεί κανείς ένα
τόσο τολμηρό νομοθετικό διά-
ταγμα να εφαρμόζεται από μια
κυβέρνηση ειρηνική που ήρθε
στην άρχη με κανονικές εκλογές.
Το ίδιο δύσκολο είναι να βρῆ
νομοθέτημα περισσότερο άγα-
πητό στο κοινό.

Όλοι — άνδρες, γυναίκες, παι-
διά, πλούσιοι, φτωχοί, άεργοι
και εργαζόμενοι — έχουν ένα βι-
βλιάριο όπου κολλούν τα ένση-
μα των κοινωνικών ασφαλίσεων
που πουλιούνται σε κάθε ταχυ-
δρομείο. Οι εργαζόμενοι άνδρες
αφήνουν 4 σελ., 7 πένν. την έ-
βδομάδα και οι γυναίκες 3 σελ.
7 πένν. Ο εργοδότης πληρώνει
ένα ελάχιστο μικρότερο ποσό την
εβδομάδα. Όσοι δεν εργάζονται
— νοικοκυρές, κόμητες, και άλ-
λοι παρόμοιοι, πληρώνουν λίγο

περισσότερα, και όσοι έχουν δική
τους δουλειά ακόμη περισσότερα.

Είσι όλοι έχουν τα ίδια δι-
καιώματα στον μακροσκελή κατά-
λογο των ευεργετημάτων. Δεν
λογαριάζεται πόσο κερδίζει κα-
νείς. Όταν γεννιέται ένα παιδί
στο Μάιλ Εντ Ρόουντ, ή οίκο-
γένειά του παίρνει 4 λίρες για
τά επί πλέον έξοδα. Όταν πε-
θάνη ένας ευπατρίδης ο στενώ-
τερος συγγενής του μπορεί να
συμπληρώσει ένα έντυπο και να
πάρη 20 λίρες ώστε να του κά-
μη μία καλή κηδεία.

Από την ώρα που θα γεν-
νηθῆ κανείς ως την ώρα που θα
πεθάνη, λίγα πράγματα δεν προ-
βλέπονται.

Δίδονται επιδόματα άσθε-
νείας, αναπηρίας, έγκυμοσύνης,
γήρατος, ανεργίας και χηρείας,
επιδόματα σε χήρες μητέρες και
ανήλικα παιδιά. Κανένα απ' αυ-
τά δεν είναι πολύ μεγάλο. Μία
οικογένεια π.χ. με δυο παιδιά,
όταν ή μητέρα δεν εργάζεται και
ο πατέρας άρρωσμένος για ένα
διάστημα, παίρνει 2 λίρες, 9 σελ.
και 6 πέννες την εβδομάδα.

Οι Κοινωνικές Ασφαλίσεις
παρέχουν άρκετή βοήθεια όχι
όμως άση χρειάζεται. Πρέπει
κανείς να είναι πολύ αναισθητός
για να μπορέσει αυτήν να περνά

Τα άρθρα της σειράς αυτής είναι από τό: «Journal of the American Medical
Association», Σικάγο. — «Illustrated London News», Λονδίνο. — «Industrial
Bulletin of Arthur D. Little», Λονδίνο. — «Hypotheses Politiques» — «British Medi-
cal Journal», Λονδίνο. — «Chemical and Engineering News», Ουάσινγκτον.

τή φτώχεια του. Δέν είναι κάτι πού σπρώχνει τούς ανθρώπους στην όκηνηρία. Αντίθετα όλα — και πιό πολύ τά πρόσωπα τών ανθρώπων από τά όποια έχει λείψει ή έκφραση τής άγωνίας και τοῦ φόβου τής ίδιας τής ζωής, οί πλάτες πού δέν καμπουριάζουν πιά και τό χαμόγελο πού έχει γίνει πιό εύκολο στους ανθρώπους—όλα δείχνουν έντελώς τό αντίθετο.

Ο μεγαλύτερος ένθουσιασμός —κάθε άλλο παρά βρετανικός στην ύφή του —είναι για τήν Ύληρεσία Ίατρικής Περιθάλψεως πού ιδρύθηκε πέρισυ τό καλοκαίρι συγχρόνως μέ τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις. Ο τρόπος μέ τόν όποιο εργάζεται είναι άπλός. Μπορείτε νά διαλέξετε τόν γιατρό πού θέλετε. "Αν σās δεχθῇ θά καταχωρήση τό όνομά σας στά βιβλία του. ("Αν πάλι δέν σās άρσηση μπορείτε νά τόν αλλάξετε). "Αν θέλετε άπλως ό,τι χρειάζεται για τή θεραπεία σας και όχι υπερβολικές άνέσεις — όπως π.χ. ιδιαιτερο δωμάτιο στό νοσοκομείο — δέν θά δώσετε τίποτε άλλο παρά τά έξοδα σας, όπως όλοι οί άλλοι, σύμφωνα μέ τή γενική φορολογία.

Οί Ιατρικές επισκέψεις, είτε εσεις πάτε στό γιατρό, είτε τόν καλέσετε στό σπίτι σας, είναι δωρεάν. Τά γιατρικά, οί έγχειρήσεις, τά άναισθητικά, ή παρακολούθηση από ειδικούς, ή άκτινοθεραπεία, οί βιολογικές εξετάσεις—άκόμη και τά γυαλιά, τά

άκουστικά μηχανήματα, και τά τεχνητά μέλη—είναι όλα δωρεάν. Επίσης παρέχεται όδοντιατρική περίθαλψη.

Οί όδοντογιατροί είναι λίγοι και κινδυνεύουν νά πάθουν νευρική υπερκόπωση. Ο λόγος πού είναι τόσο λίγοι είναι ότι οί περισσότεροι "Αγγλοι ως τώρα δέν αποφάσιζαν νά πάνε στόν όδοντογιατρό επειδή ήταν μεγάλο έξοδο.

Παθολόγοι και χειρουργοί άνακαλύπτουν τώρα, πόσο καλό είναι πού οί ασθενείς τους τους επισκέπτονται άμέσως, αντίθετα μέ τήν παλαιά συνήθεια, όπου ό φτωχός θεωρούσε τόν γιατρό σάν τό τελευταίο καταφύγιο. Έκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, για πρώτη φορά στη ζωή τους φορούν τά γυαλιά πού τους χρειάζονται και βλέπουν καλά. Έτσι δέν είναι παράξενο πού από τή μιá μέρα στην άλλη έγιναν καλύτεροι στη δουλειά τους. Από τό σύστημα ευεργετούνται και οί μικροί εισοδηματίες για τούς όποιους ό γιατρός ήταν μιá πολυτέλεια.

"Αν μέ τό καινούριο σχέδιο επικρατήσουν οί αναρμόδιοι και άνθιση ή διαφθορά, αυτό θά τό δείξη ό χρόνος. Κυβέρνηση, λαός και γιατροί άνοίγουν νέους δρόμους. Η περιοχή είναι άνεξερεύνητη. Οί προφητείες είναι επικίνδυνες. Τό μόνο πού μπορεί κανείς νά πῇ από πριν είναι ότι όποιαδήποτε τροποποίηση και άν χρειαστή νά γίνη, οί "Αγγλοι ποτέ δέν θά ξαναγυρίσουν στά

παλιά. "Αν άμφιβάλλετε γι' αυτό άκούστε μερικές συζητήσεις στην ούρα τοῦ ύπογείου.

«...Θυμάσαι τόν πονοκέφαλο πού είχε πάντα ή μητέρα; ήταν από τά μάτια της. Πάει πιά. Είναι μιá χαρά».

«...Για χρόνια ό Τζωρτζ δέν μπορούσε νά μασήσει στερεά τροφή. Τώρα έβαλε τεχνητή όδοντοστοιχία. Φαντάζεσαι τί θά τοῦ κόστιζε άλλοτε...»

«...Τί άνακούφιση πού σου δίνει! Σχεδόν πάντα ήμουν αντίθετος σ' αυτό τό σύστημα. Τό νά ξεξη όμως κανείς ότι οί λογαριασμοί τών γιατρών δέν θά τοῦ πάρουν ό,τι έχει οικονομήσει...»

«...Μας στενοχωρούσε πάρα πολύ ότι θά λέγαμε στόν γιατρό μας, πού τόν είχαμε χρόνια, νά μās περιλάβη στόν κατάλογο τών ασφαλισμένων ασθενών του. "Η γυναικα μου ήταν τής γνώμης νά μὴν τοῦ ποῦμε τίποτα και νά πᾶμε σέ άλλον. "Οφείλω όμως νά πῶ ότι τό δέχτηκε μάλλον καλά...»

"Υστερα από μακρόχρονη αντίδραση, για πολλούς πρακτικούς λόγους, οί γιατροί συμβιβάστηκαν. Τά 93 % τών γιατρών τώρα συνεργάζονται. Τά νοσοκομεία πού σέ έποχες μεγάλης άκρίβειας οπου και οί περιουσίες ξαναεμίζονταν προσπαθούσαν σχεδόν χωρίς άποτέλεσμα νά κρατηθούν στη ζωή από δωρεές, στηρίζονταν σήμερα στό κράτος. Και πραγματικά βλέπουν τά έξοδά τους νά ελαττώνονται γιατί οί

δωρεάν νοσηλευόμενοι ασθενείς δέν πηγαίνουν πιά για μικροπράγματα στα Ιατρεία τών νοσοκομείων, αλλά σέ παθολόγους.

Βέβαια ή Βρετανία πολύ απέχει από τό νά είναι ένας επιγεοις παράδεισος. Τό φλέγον ζήτημα, τό «πού θά βρεθούν τά χρήματα», δέν έχει βρῇ Ικανοποιητική λύση. Αυτά πού αφήνει κάθε ασφαλισμένος είναι εκατομμύρια λίρες λιγότερα από όσα χρειάζονται.

Τό ανθρώπινο υλικό όμως μπῆκε σέ τάξη. Η θεωρία πού βρίσκεται πίσω από τό σύστημα αυτό είναι ότι ό λαός αποτελεί τόν εθνικό πλούτο και όσο μεγαλύτερη ασφάλεια έχει αυτός ό λαός, όσο πιό γερός και μορφωμένος είναι, τόσο περισσότερο και καλύτερα εργάζεται.

Από τούς αριθμούς πού υπάρχουν σήμερα τουλάχιστον, φαίνεται πώς ή θεωρία είναι σωστή. Τά τρόφιμα πού παράγονται σήμερα στην "Αγγλία είναι κατά ένα τρίτο περισσότερα από ότι προπολεμικά. "Αν και τά εργαλεία, τά σπῆτια, τά πάντα έχουν καταστραφῇ από τόν πόλεμο, ή γενική βιομηχανική παραγωγή είναι κατά 25 % άνώτερη τοῦ 1938. Υπάρχει έμπιστοσύνη στην ατμόσφαιρα. Κανείς δέν μπορεί νά μὴν προσέξη ένα αλάθρευτο σημάδι, μιá σταθερότητα, ένα καινούργιο αίσθημα αίσιοδοξίας. Ο δρ. Γκάλλοπ θά ήταν ό πρώτος πού θά δίσταζε νά πῇ τί πορεία

ακολουθεί ή κοινή γνώμη στις στατιστικές. Άλλά πολλοί Βρεταννοί είναι πεπεισμένοι ότι έχουν αρχίσει να μπαίνουν στο σωστό και ίσως το μόνο δρόμο.

Άσχετα αν ο δρόμος αυτός είναι σωστός ή όχι, άσχετα αν το μεταβατικό αυτό διάστημα αποδείξει καλές τις διαφορές μεταρρυθμίσεις, ή αλήθεια είναι ότι αυτό που γίνεται σήμερα στην Άγγλία είναι έργο τεράστιο. Πριν από είκοσι, από δέκα, από πέντε χρόνια, όλοι παραδέχονταν πως ή θεωρία του είδητικού και μετριοπαθούς σοσιαλισμού μέσα στα πλαίσια μις έντελως ελεύθερης δημοκρατικής κοινωνίας ήταν θεωρία τόσο νεκρή όσο και ο ιδρυτής της Φάμπιους!

Για ένα διάστημα ο κόσμος πίστεψε πως ο Μαρξ είχε κερδίσει. Μας βεβαίωναν ότι ή μέση όδός είχε χρεωκοπήσει. Άν πρόκειτο να γίνουν κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, μόνον κάτω από τη βία του κομμουνισμού θα μπορούσαν να γίνουν. Ή άλλοιως, ο κόσμος θα έπρεπε να καταφύγει στην αμφίβολη σε αποτελέσματα ύπομονή, μέσα στα πλαίσια του άνοργάνωτου καπι-

ταλισμού. Ο Κήρ Χάρντντ, οι Ουέμπς, ο Σω την εποχή που οι ιδέες του είχαν μεγαλύτερη συνοχή, άδικα κουράζονταν. Ύστερα, αν υπήρχαν άνθρωποι καλής θέλησεως ήταν ανίσχυροι και άσθενικοί. Οι φιλελεύθεροι, οι Φαβιανοί Σοσιαλιστές και οι Σοσιαλοδημοκράτες έγιναν ένα με τον έξαφανιζόμενο κομμουνισμό.

Αυτό που κατώρθωσε ο Άγγλικός λαός είναι ότι πραγματοποίησε μία απότομη μεταβολή στον τρόπο του πολιτικώς σκέπτεσθαι όλου του κόσμου. Επιβεβαίωσε, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, την άφοσίωσή του σε κάθε πολιτική και άτομική ελευθερία. Φαβιανοί, Φιλελεύθεροι, όπαδοι του Κέντρου και Σοσιαλδημοκράτες που με τόσο ζήλο τους άνοιγαν το λάκκο και οι Δεξιοί και οι Άριστεροί, αποδείχτηκαν πολύ ζωντανοί. Αυτοί οδηγούν το δυνάτο Έθνος τους και την Αυτοκρατορία όχι στον Κομμουνισμό, αλλά αντίθετα μακριά απ' αυτόν.

1. Ίδρυτής της Φαβιανής Έταιρείας. Ή Έταιρεία αυτή ιδρύθηκε στο Λονδίνο στα 1883 και ήταν αντίθετη στις άρχες του Μαρξισμού και του έπαναστατικού σοσιαλισμού.

Προτίμηση την πείνα...

Της

ENID BAGNOLD

(Από το «Good Living»,

έκδοση

Contact Publications,

Λονδίνο)

Παράξενος κόσμος. Ένώ εκατοντάδες άνθρωποι θα πλήρωναν πρόθυμα τιμές μαύρης αγοράς για να προμηθευτούν τρόφιμα, άλλοι πληρώνουν δσα-δσα για να πεινούν. Σ' ένα έξοχικό πύργο της Άγγλιας υπάρχει μια μοντέρνα κλινική με διευθυντή ένα γιατρό που πιστεύει ότι ή άποχή από κάθε τροφή είναι, τι χρειάζεται για να προετοιμασθή ο οργανισμός για τη σωστή διαίτα. Μία από τις σκελετωμένες τροφίμους του βοηθε τη δύναμη να γράφει με πολύ πνεύμα για τα μαγειρεία και τα κατορθώματα της νηστείας.

Τί ώραία και καταπράσινη έξοχή! Οι κόκκινες καστανιές, δεξιά κι άριστερα στο δρόμο που οδηγεί στο επιβλητικό μας μέγαρο, φέρουν τα γιορτινά τους. Έμεις όλοι που ζούμε εδώ νηστεύουμε — ή νηστεία μας είναι καλά οργανωμένη, με πολύ μέθοδο και πολλή ασυτηρότητα. Έδώ μοθαίνουμε με τί μπορεί να ζήση κανείς, αν γίνει ανάγκη. Έδώ έφφρμόζεται ή θεω-

“Υστερα πιά τη δεκάτη ημέρα δέν πεινούσα καθόλου. Καί άρχισα νά ξαναβρισκώ τή δύναμή μου. Μήπως άραγε ζύμε μέ ρεύμα, μέ ηλεκτρισμό ή ένέργεια; Πώς γίνεται νά μπορώ νά περπατώ 4 μίλια μέ εύκολία ύστερα από δέκα μέρες πού τις πέρασα μέ 10 μικρά ποιτηράκια του κρασιού χυμό πορτοκαλιού και γκρέιπφρουτ;

11η ημέρα. “Έχασα 14 λίβρες: άλλά ο Καιρός, ο Καιρός—αυτό είναι τό βάσανο... Στό σπίτι ή ζωή περνά πολύ γρήγορα. Έδω όταν οι ώρες κατεβαίνουν από τους ουρανούς στέκομαι άκίνητη σάν προβατο στη μέρα.

Μήπως δέν μπορώ κι έγώ νά σκεφθώ; Τό νάχης καιρό καλά — άλλά νά μήν έχης τίποτα νά τον γεμίσης—αυτό σέ έκμηδενίζει.

Έδω κανείς δέν συλλογίζεται τό θάνατο. Αυτό είναι κάτι. Μήπως είναι σημάδι τής αίσιοδοξίας πού μάς ύπόσχονται μέ τήν πείνα; Είναι άλήθεια πώς πορ' όλες τις ώρες τής άνίας, τήν άπάσαια πείνα, τις καθόλου εύσπλαγχνικές παρατηρήσεις γιά τους συνανθρώπους μου, άκόμη δέν έκανα ούτε μία θλιβερή σκέψη. Θά έπιθυμούσα όμως τήν ώρα πού γράφω νά μήν έφθανε ως τό δωματίό μου ή άταλή μυρωδιά του καψαλισμένου ψωμιού πού κάνουν φρυγανιές οι νοσοκόμες.

Ηταν μαγευτικό άπόψε, τήν 11η ήμέρα, νά ακούσω κοντά στην κουζίνα των νοσοκόμων μία μυρωδιά άπό βούτυρο και τυρί πού λιώνανε στή σαχρα και νά μπορέσω νά τή μυρίσω πλατωνικά. Ξαναλήγα στο διάδρομο. Μιλιστα: μπορούσα νά άναγνωρίσω και νά χαίρομαι τή μυρωδιά χωρίς νά θέλω νά τήν άποκτήσω, όπως δέν θά ήθελα ένα κόσμημα ή ένα πίνακα γιά νά μē γίνω κλέφτης. “Ημουν ένα φάντασμα, γυμνασμένο στις μυρωδιές.

Τήν 15η ήμέρα ή πείνα μου διακόπηκε. Είχα χάσει 17 λίβρες. Μού έδωσαν γισούρι και μέλι. Τό τάλαιπωρμένο μου στομάχι βγαίγοντας από τή βαρυγειμωνιά φώναξε: «Μήπως ήρθ' ή άνοιξη;»

Τήν 16η ήμέρα (σήμερα) μέ καθίζουν «στην τραπεζαρία» γιά νά συνέλθω πριν φύγω. Τώρα δοκιμάζω ό,τι πριν άίλω μύριζα. Τώρα άνέχομαι ένα πιάτο μέ παρούλι, μέ χυμό λεμονιού και καρύδια, ύπερχειμώ τό ζελέ από δομάσκηνα, τον ώρατο καφέ πού τά συμπληρώνει. Τώρα ξεκινώ νά συναντήσω τον κόσμο μέ μεγάλη διάθεση επίεικας. Δεκαπέντε ήμέρες νησιτική είμαι θανμάσια και δέν έκανα δνεира εύτυχίας. Τί ήταν οι ψευδαισθήσεις των Άγίων γιά τις όποιες μάς μιλούν; Τί έκανε ο Γ'άντι μέ όλα έκείνα τα δελτία πού κυκλοφορούσαν γι' αυτόν;

Σχέδιο της SUSAN EINZIG

ΓΚΟΡΝΤΟΝ ΚΡΑΙΓΚ

ο καλλιτέχνης του θεάτρου

Του MICHAEL SWAN

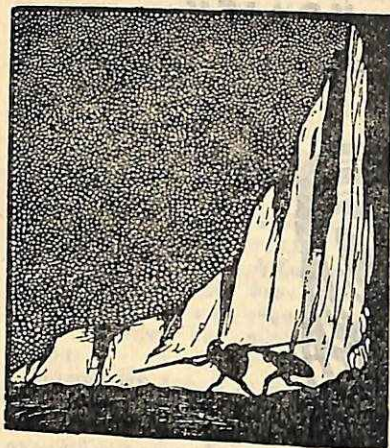
(Όμιλία από τό Τρίτο Πρόγραμμα του Β.Β.С.)

Ο “Έντουαρντ Γκόρντον Κράιγκ είναι μία από τις μυθικές μορφές του Έθνωπαϊκού Θεάτρου. Σήμερα ζει ήσυχά στο Παρίσι, και τό τελευταίο έργο πού άνέβασε ήταν σιά 1926, στην Κοπεγχάγη. Δέν είχε καμιά μεγάλη παγκόσμια επιτυχία. Πολλές φορές βρέθηκε αναγκασμένος νά παραδειχθή πώς ήταν ένας «άνεργος καλλιτέχνης του θεάτρου». Μία μέρα έγραψε: «οι ιδέες μου θά πεθάνουν μαζί μου—γιατί κανείς εκτός από μένα δέν μπορεί νά

τις πραγματοποιήσει». Γνώρισε όμως τήν επιτυχία στην πιό πλατειά της έννοια. Οι ιδέες του καρποφόρησαν και απλώθηκαν σέ όλο τον κόσμο μέ τον Ράινχαρντ, τον Στανισλάσκου, τον Γίεσσονς και τό Ρωσικό Μπαλέτο. Δέν είναι πολς καιρός πού ο Ζάν Λουί Μπαρρό έγραψε: «Ο Κράιγκ ποτέ δέν μ' άφησε. Τό έργο του ήταν γιά μένα κατήχηση και ο ίδιος ο τέλειος καλλιτέχνης του Θεάτρου».

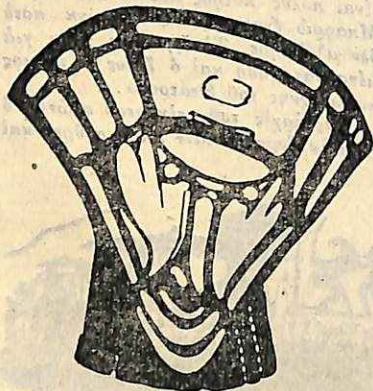
Στις άρχές του είκοστού αιώνα ο Κράιγκ έγραψε και μπροσουόρες και

Μακέτια για το έργο «Βίκινγκς»
του Ίψεν (1908).

άρθρα όπου μιλούσε για το θέατρο του μέλλοντος. Είχε συνεργαστεί με τον Χένρυ Έρβινγκ, τον μεγαλύτερο ορθόδοξο Άγγλο ήθοποιό του 19ου αιώνα και αγαπούσε αυτά για τα οποία αγωνιζόταν ο Έρβινγκ. Ένοιωθε όμως πως η προσωπική επιτυχία του Έρβινγκ επισκίαζε μερικώς από τις καλύτερες άρχες του Ευρωπαϊκού Θεάτρου. Και εκείνος, όχι μόνο ήθελε να ξανα-

γυρίσει το θέατρο στις άρχες αυτές, αλλά και να εφαρμοσθούν στο θέατρο του μέλλοντος. Τις σκέψεις αυτές τις δημοσίευσε με τον τίτλο «Περί της τέχνης του Θεάτρου» και διαβάζοντάς τις κανείς ακόμη και σήμερα, τα χάνει με την οξύτητα της σκέψης του και την ορμή της φαντασίας του.

Ας πάρουμε ένα χαρακτηριστικό κομμάτι του βιβλίου: «Όχι. Η τέχνη του Θεάτρου δεν είναι ούτε η ήθοποις ούτε το έργο» δεν είναι ούτε τα σκηνικά ούτε ο χορός. Την συνθέτουν τα στοιχεία που αποτιλούν όλα αυτά τα πράγματα. Η δράση, δηλ. το πνεύμα της ήθοποιας· οι λέξεις δηλ. το σώμα του έργου. Η γραμμή και το χρώμα, δηλ. η καρδιά της σκηνής. Ο ρυθμός, δηλ. η ψυχή του χορού.» Σ' αυτά βρίσκεται και η ουσία των θεωριών του Κραϊγκ στην πράξη. Σαν φιλόσοφος όμως ήθελε το θέατρο να γίνει ο τόπος όπου θα ξεδιπλώνεται η απόλυτη ομορφιά της ζωής, όχι μόνο η εξωτερική ομορφιά του κόσμου αλλά και η εσωτερική ομορφιά και το νόημα της ζωής. «Είσι το θέατρο γίνεται ναός και αυτό που συντελείται στο ναό αυτό είναι κάτι σαν ιερουργία».

Οι πλούσιοι επιχειρηματίες του Θεάτρου του Λονδίνου καθώς και οι μάνατζερ των ήθοποιων δικαιολογούμενα θα καταλήσσανταν αν το θέατρο του Λονδίνου δοκίμαζε να εφαρμόσει τις θεωρίες του. Αλλά η μητέρα του Κραϊγκ, η Άγγλιδα ήθοποιός Έλεν Τέρνερ πίστευε σ' αυτόν, και στα 1903 του έδωσε την ευκαιρία να δείξει το ταλέντο του. Μερικοί από τους θεατές, όπως ο κόμης Κίσσελρ, σάστισαν πόσο ομορφα είχε ανεβάσει τους «Βίκινγκς» του Ίψεν. Αλλά και οι «Βίκινγκς» και το «Πολύ κακό για το τίποτε» του Σαίξπηρ άφησαν ζημιά.

Ο κόμης Κίσσελρ τον κάλεσε να ανεβάσει ένα έργο στη Βαϊμάρη για τον Μεγάλο Δούκα. Ο Κραϊγκ δέχτηκε υπό τον όρο ότι θα είχε τον απόλυτο έλεγχο, από τους ήθοποιούς και τα σκηνικά ως τις παραμικρές λεπτομέ-

ρειες. Με τη χαρακτηριστική υπεροψία της μεγαλοφυΐας πίστευε πως ο μόνος τρόπος για να φτιάξει κάτι καλό, ήταν να γίνει ένα είδος υπερανθρώπου του Θεάτρου, ακριβώς όπως ήθελε τον ήθοποιό μιὰ «υπερμαριονέτα»—για να χρησιμοποιήσουμε τα ίδια του τα λόγια—έναν άνθρωπο όλο φωτιά και συγχρόνως παιδαρχικό στα ιδεώδη του σκηνοθέτη του.

Ο Κραϊγκ δεν πήγε στη Βαϊμάρη. Πήγε στο «Θέατρο Λέσβινγκ» του Βερολίνου και ανέβασε τα «Παραμύθια του Χόφμαν». Το Βερολίνο αναγνώρισε το ταλέντο του. Οι δυνατές φωτοσκιάσεις των σκηνικών με τα τολμηρά τόξα, με την άπαιτητή απλότητα και τις τελείες αναλογίες, έδωσαν πολλές ιδέες στον Ράινχαρντ, στον Γίσσινγκερ και στον Πέρχαν, και απ' αυτούς γεννήθηκε μετά τα 1920 ο εξπρεσιονισμός του Γερμανικού Θεάτρου.

Η επίδραση του Κραϊγκ άρχισε να απλώνεται σε όλη την Κεντρική Ευρώπη. Στο Βερολίνο όμως ο Κραϊγκ έκαμε μιὰ ανακάλυψη: ήταν η τέχνη της Ίσιδώρας Ντάνκαν που όπως αυτός μισούσε τον ρεαλισμό και τη στεγνότητα του παλαιού Θεάτρου. «Αγάπησε τον ψηλό ομορφο νέο με τα μακριά ξανθά μαλλιά, και όταν της είπε πως άνηκε στο δικό του θέατρο, τον άκολούθησε. Γι' αυτήν την εποχή η Ίσιδώρα Ντάνκαν έγραψε άργότερα: «Ο Γκόρντον Γκραϊγκ ήταν το μεγαλύτερο πνεύμα της εποχής μας—κάτι σαν τον Σέλλεϋ, φτιαγμένος από φωτιά και άστραπές... ένας θαυμάσιος σύντροφος. Ήταν από τους λίγους ανθρώπους που από το πρωί ως το βράδυ βρισκόταν σε έξαρση». Και καθώς γύριζαν όλη την Ευρώπη—έκείνος άπασχολημένος πάντα με το θέατρο και εκείνη με το χορό—δεν έπαιναν να συζητούν το άτελείωτο πρόβλημα του Θεάτρου του μέλλοντος.

Στα 1906 η Νιούζε κάλεσε τον Κραϊγκ στη Φλωρεντία να ανεβάσει τον «Ρόμμερσχολμ» του Ίψεν με πρωταγωνίστρια την ίδια. Η Ίσιδώρα Ντάνκαν έκανε τον διερμηνέα. Όταν

Η μάσκα του τρελλού (για ένα ποίημα του Γέητς, 1911).

Σκίτσο του Κραϊγκ φτιαγμένο από τον ίδιο (Ρώμη, 1919).

ὁ Κραϊγκ ἔδειξε στὴν Ντιούζε τὰ σχέδια του, ἐκείνη τοῦ εἶπε : «Αὐτὸ ἐδῶ τὸ παράθυρο—τὸ φαντάζομαι ἓνα μικρὸ παραθυράκι. Εἶμαι βέβαιη πὼς δὲν πρέπει νὰ εἶναι μεγάλο». Ὅταν τοῦ τὸ μετέφρασε ἡ Ντάνκαν, ὁ Κραϊγκ μάνιασε : «Πές της πὼς δὲν ἀνέχομαι καμιά γυναικα νὰ ἀνακατεύεται στὴ δουλειά μου». Καὶ ἡ Ντάνκαν μετέφρασε : «Λέει πὼς θαυμάζει τίς γνώμες σας καὶ θὰ κάη ὅ,τι εἶναι δυνατό γιὰ νὰ σὰς εὐχαριστήρη». Καὶ γυρίζοντας στὸν Κραϊγκ τοῦ εἶπε : «Ἡ Ἐλσινώρα Ντιούζε λέει, πὼς ἀφοῦ ἔχει ἀπέναντί της μιὰ μεγαλοφυῆα σὰν εἶσαι, δὲν ἔχει νὰ προτείνῃ καμμιὰ ἀλλαγὴ στὰ σχέδια· θὰ μείνουν ὅλα ὅπως εἶναι».

Τὸ ὑπόλοιπο διάστημα πέρασε μὲ τὴν προσπάθεια νὰ κρατοῦνε τὴν Ντιούζε ὅσο μπορούσαν πιο μακριὰ ἀπὸ τὸ στούντιο. Ἡ Ἰσιδώρα Ντάνκαν περιγράφει πὼς εἶδε τὴ σκηνὴ καὶ τὰ σκηνηκὰ τελειωμένα... «Ποτὲ μου δὲν εἶδα τέτοιο ὁμορφο θέαμα. Καθὼς περνᾷ μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ μεγάλο γαλανὸ χῶρο, τίς κυματιστὲς γραμμές, τὰ τεράστια ὑψώματα, νοιώθεις τὴν ψυχὴ σου νὰ τὴν τραβᾷ τὸ φῶς πὺν ἔρχεται ἀπ' αὐτὸ τὸ μεγάλο παράθυρο... Εἶναι τὸ σχεδιαστήριό τοῦ Ρόσμπερσχολμ; Δὲν ξέρω τί θὰ σκεφτόταν ὁ Ἴψεν. Ἵσως νὰ ἔμεινε κι' αὐτὸς ἀφωνος ὅπως κι' ἐμεῖς. Ἡ Ντιούζε βγήκε στὴ σκηνὴ καὶ φώναξε : «Γκόντντον Κραϊγκ! ἔλα ἐδῶ!» τὸν ἀγκάλιασε μὲ τὰ δυνάμεις της χέρια

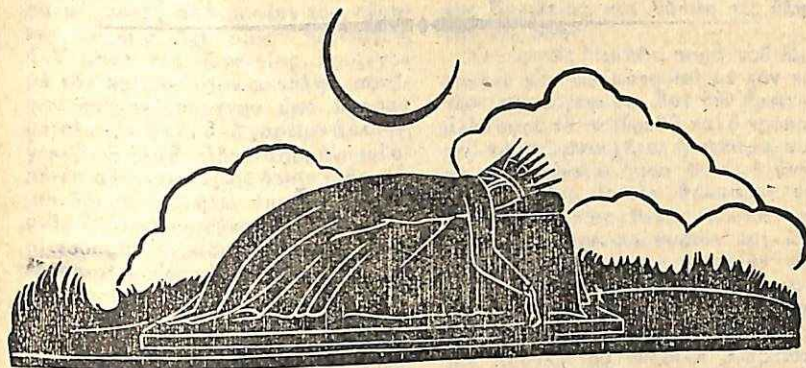
Μακέττα γιὰ τὸ Φάντασμα τοῦ «Ἀμλετ».

καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλη της ἔβγαιναν τέτοιοις χείμαρροι οἱ ἰταλικὲς λέξεις ὥστε μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀκολουθήσω τὸ ρυθμὸ της στὴ μετάφραση».

Αὐτὰ ἦταν τὰ μεγάλα του χρόνια. Τὰ θεάτρα δλης τῆς Εὐρώπης ἀνέβαν τὰ ἔργα τους σύμφωνα μὲ τίς θεωρίες του καὶ ἡ φράση «Eine Craigische Vorstellung» (Κραϊγκικὴ παράσταση) ἦταν κοινὴ σὲ δλη τὴ Γερμανία. Τὸ ἀριστοῦργημά του ἦταν ὁ «Ἀμλετ» στὸ Θέατρο Τέχνης τῆς Μόσχας, στὰ 1910.

Πρωτογνώρισα τὸν Κραϊγκ ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, στὸ σπίτι του στὸ Παρίσι. Τὸν περιτοίχιζαν βιβλία, μάρκες καὶ μοντέλλα. Ἡ κόρη του ἐννιά χρονῶν, ἦταν καθισμένη χάμω δίπλα του καὶ διάβαζε. Ὁ Κραϊγκ ἦταν τότες ἐβδομήντης, ἀλλὰ ἡ ἐνσκηνητικότητα καὶ ὁ ἐκθουσιασμός του δὲν εἶχαν διόλου ἐλαττωθῇ. Μιλοῦσε ἀδιάκοπα καὶ γιὰ ὅλα τὰ θέματα, ἀπὸ τὰ θεωρητικὰ χεῖρόγραφα τοῦ Καρλ διναλλίου Μπέμπο ὡς τὴν τελευταία φιλολογικὴ ἐπιθεώρηση, καὶ κάθε τόσο πετιόταν ἀπὸ τὴν καρδιά του γιὰ νὰ μὴ δειξῇ ἄλλοτε μιὰ ἀκίεφαλη σταύρωση πὺν εἶχε βεῖ σὲ ἓνα παλαιολιθικὸ τῆς Φλωρεντίας, ἄλλοτε μιὰ συλλογὴ διαφημίσεων τοῦ 18ου αἰῶνα ἀπὸ τὴν Μάντινα.

Μετὰ ἀπὸ δυὸ ἡμέρες τοῦ τηλεφώνησα νὰ φάμε ἔξω μαζί μὲ ἓνα φίλο μου. Φοροῦσε τὸ ἴδιο πελῶριο παλτὸ πὺν στὰ 1910 τὸν προστάτευσε ἀπὸ τὸν Ρωσικὸ χειμῶνα, ἓνα μεγάλο συμπρέρο στὸ κεφάλι καὶ στὸ χέρι κρατοῦσε τὸ μαστιοῦνι πὺν

Ὁ βασιλεὺς κοιμᾶται στὸν κήπο. (Ἡ σκηνὴ τῆς παντομίμας στὸν «Ἀμλετ».)

χρησιμοποίησε ὁ Χένρυ Ἑβρινγκ γιὰ νὰ ἐπιβάλῃ σιωπὴ στὴ σκηνή τοῦ Λυκείου τοῦ Λονδίνου. Ὁ Κραϊγκ ἔκανε νόημα μὲ τὸ μαστιοῦνι του σὲ κάθε τι πὺν ἔμοιαζε μὲ αὐτοκίνητο καὶ στὸ τέλος, βλέποντας ἓνα ἀπὸ μακριά, ὤρμησε μέσα στὸ πλῆθος τῶν αὐτοκινήτων, ἐμφανίζοντας δυνατὰ : «Ταξί!» Καθὼς τὰ φρένα τρίζανε μοῦ εἶπε : «Ποτὲ μὴ δίνεις προσοχὴ στὰ αὐτοκίνητα καὶ νὰ εἶσαι βέβαιος πὼς δὲν πρόκειται νὰ πάθης κακό! Εἶναι σὰν τίς σφήκες». Φάγαμε σὲ ἓνα Ρωσικὸ ἐστιατόριο. Μιλοῦσε μὲ κέφι καὶ χάρη κοντὰ δυὸ ὥρες· κάθε στιγμὴ ἔβλεπες αὐτὸ πὺν

ἡ Ἰσιδώρα Ντάνκαν εἶχε ὀνομάσει «φωτιὰ καὶ ἀστραπὴ». Μοῦ εἶπε διὰ ἔγραψε τὰ ἀπομνημονεύματά του καὶ ὅτι ἤθελε νὰ τελειώσῃ τὸν πρῶτο τόμο στὴν Ἰταλία. «Θὰ μπορούσαμε νὰ πᾶμε καὶ οἱ τρεῖς μαζί· τί λέτε;» εἶπε στὸ φίλο μου. «Καὶ πὺν θὰ πᾶμε; Στὴν Τσολκάνη; Ὁχι· κάνει κρύο τὸ χειμῶνα. Στὴ Λιγυρία; Θαυμάσια! Πότε θὰ πᾶμε;» Ὁ ἐκθουσιασμός του ἦταν μεταδοτικὸς· συζητήσαμε κάθε λεπτομέρεια παρ' ὅλο πὺν καὶ οἱ τρεῖς μας ἔφαμε ὅτι, ὅπως πολλὰ ἄλλα μέγαλα σχέδιά του, κι' αὐτὸ δὲν ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιηθῇ.

Ἰσιδώρα Ντάνκαν

1919

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

Ἀνάμεσα στους Νεοέλληνες επιστολογράφους, ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς ἔχει μιὰ θέση ξεχωριστὴ καὶ γιὰ τὴν ποιότητα τῶν ἐπιστολῶν του καὶ γιὰ τὴν ἔκταση τῆς ἀλληλογραφίας του. Σὲ χιλιάδες πρέπει νὰ ὑπολογίζονται τὰ γράμματα ποὺ ἔγραψε στὸ διάστημα τῆς μακρᾶς ζωῆς του, χωρὶς ἡ ἀδιάκοπη αὐτὴ ἀπασχόλησή του νὰ ἀνακόπη τὴν ἀφθονή συγγραφικὴ παραγωγή του. Καὶ δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ σύντομα, συνθησιμῆνα γράμματα ποὺ θὰ στείλλῃ ὁ ξενιτεμένος στους δικούς του, ἢ ποὺ θὰ γράψῃ κανεὶς σ' ἕναν οἰκίω του, νὰ τὸν ἀνακοινώσῃ τὶς σκέψεις του καὶ τὴν πορεία τῶν ἐργασιῶν του. Ἐἵτε νέος γράφῃ ὁ Κοραῖς· στους φίλους ποὺ ἄφηκε στὴν Σμύρνη, ἔἵτε ἀργότερα ἀλληλογραφεῖ γύρω σὰ φιλολογικὰ θέματα μὲ τοὺς ἐταίρους του, ἔἵτε στὰ γράμματα του συμβουλευε τοὺς στρατιωτικούς καὶ πολιτικούς ἡγέτες ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ νὰ δώσουν στὴν Ἑλλάδα ἐλευθερία καὶ εὐνομία, πολλὰ ἀπὸ τὰ γράμματα του ἀποτελοῦν δλόκληρες διατριβές, πολὺτιμες καὶ γιὰ τὸ περιεχόμενό τους καὶ γιὰ τὸ ὅφος τους.

Τὸ περιεχόμενο ἐκφράζει τὶς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματα μιᾶς μεγάλης διανοίας καὶ μιᾶς μεγάλης καρσιμποιοῦ ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ φωτίσῃ τοὺς συμπατριῶτες του, καὶ πιστεύει ὅτι ἐνῶ ἀπὸ τὰ μέσα αὐτὰ εἶναι καὶ ἡ

ἐπιστολή, ποὺ κρατῇ κάτι ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ὅφος του πηγάζει ἀπὸ μακρὰ ἐξοικείωση μὲ τὰ κλασικὰ κείμενα — ἑλληνικὰ καὶ γαλλικὰ — παίρνει κάτι ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια, τὴν διαύγιά τους καὶ τὴν χάρη τους. Καθὼς στὸν ἴδιο τὸν χαρακτῆρα τοῦ Κοραῖ ὑπάρχει κάτι ζωηρὸ καὶ εὐτράπελο, ἡ θυμοσφία του περνάει καὶ στὸ ὅφος του καὶ τοῦ δίνει μιὰ ἐντελῶς ἰδιαιτέρη χροιά.

Ἀκολουθοῦν ἐδῶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἐπιστολὲς τὶς ὁποῖες ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι τὰ πρῶτα χρόνια μετὰ τὴν ἀφιξή του στὴ γαλλικὴ πρωτεύουσα πρὸς τὸ φίλο του Δημήτριο Λάτο, Πρωτοψάλτη στὴ Σμύρνη. Τοῦ γράφει πραγματικὲς δημοσιογραφικὲς ἀνταποκρίσεις, τοῦ ἀφηγεῖται τὰ πὺρ σημαντικὰ ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, τῶν ὁποίων εἶναι αὐτοπτης μάρτυς. Πάντοτε προσπαθεῖ νὰ τονίσῃ τὴν πρόοδο καὶ τὸ φιλελεύθερο πνεῦμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἔτσι περιγράφει, μὲ συγκίνηση, μὲ ἐνδιαφέρον καὶ μὲ πίστη (10 Αὐγούστου 1786) τὶς πρῶτες προσπάθειες ἀεροπλοΐας στὴ Γαλλία μὲ τὸν Μογγολφιέρου.

Αἱ σημεριναὶ διατριβαὶ καὶ συνομιλίες τῶν σοφῶν καὶ ἰδιωτῶν ὕλην ἔχουσι τὴν νέαν εὐρεσιν τοῦ ὀνομαζομένου Μογγολφιέρου. Αὐτοὺς ὁ εὐτυχὴς ἄνθρωπος ὁδη-

γούμενος περισσότερον ἀπὸ τὸ σὺτόματον, πάρεξ ἀπὸ σοφίαν του, εὐρηκεν εὐρημα ὅχι μόνον περιεργον, ἀλλ' ἴσως καὶ ὠφελείας πρόξενον μὲ τὸν καιρόν· μιαν μεγάλην σφαῖραν κατασκευασμένην ἀπὸ ὕψωμα μεταξωτόν, ἢ καὶ ἂν χαρτίον ἀπλοῦν, γεμίζει ἢ ἀπὸ ἔνδεδος ἄερος ὀνομαζομένου αἰολιστοῦ, (τοῦ ὁποίου τὴν φύσιν διὰ νὰ ἐξηγήσῃ ἐπρεπε καὶ ἔχω μιᾶς ἐβδομάδος εὐκαιρίαν καὶ εἰκοσιτέσσαρα τετράδια χαρτίου) ἢ καὶ ἔξαραιοὶ μόνον τὸν περιεχόμενον εἰς τὴν σφαῖραν ἄερα διὰ τοῦ πυρός. Εὐθύς ὅταν ἔξαραιωθῇ ὁ περιεχόμενος εἰς τὴν σφαῖραν ἄηρ, ἡ σφαῖρα γίνεταί πλέον ἀκατάσχετος καὶ ἀφίχουσα τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ ἵσταται πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ διατρίβει εἰς τὰ μετέωρα μέχρις οὗ γεμισθεῖσα πάλιν ἀπὸ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν κοινὸν ἄερα, τὸν ὁποῖον πνέομεν, καταβαίνει εἰς τὴν γῆν.

Ὁ ρηθεὶς Μογγολφιέρου παραγινόμενος εἰς Παρίσιον τὸ παρελθόν θέρος, ἐκονώνησεν αὐτὴν του τὴν εὐρεσιν εἰς τὴν ἐκεῖνος Ἀκαδημίαν. Οἱ φυσικοὶ τοῦ Παρισίου ἔκμαν διάφορα πειράματα μὲ διαφόρους σφαίρας, αἱ ὁποῖαι ὄλαι εὐκλῶς ἀνέβησαν εἰς τοσοῦτον ὕψος, ὥστε νὰ γενῶσιν ἀόρατοι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τριακοσίων χιλιάδων θεατῶν. Δὲν ἠρκέσθησαν εἰς αὐτὸ, ἀλλ' ἐτόλμησαν καὶ νὰ ἀναβῶσιν ὁμοῦ μὲ τὴν σφαῖραν δύο περίφημοι φυσικοί, ὁ Κάρολος καὶ ὁ Ρ. βέρτος, οἱ ὁποῖοι ὅχι μόνον ἀνέβησαν εἰς ὕψος ἐννέα χιλιάδων ποδῶν ὥστε νὰ μὴ διακρίνωσι πλέον τὰ ἐν τῇ γῇ, μήτε πόλεις, μήτε πολίχνια (ἢ γῆ ἐφαίνετο εἰς αὐτούς, ὥς λέγουσιν, ἕνας ὁμοῦ ἀληθῶς «ἀόρατος καὶ ἀκατασκέυατος») ἀλλ' ἐμακρύνθησαν ἀπὸ τὸ Παρίσιον ἐννέα λεύγας γαλλικὰς, εἰς δύο σχεδὸν ὥρων διάστημα· ταχύνει μὲ τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μήτε οὐ ἡ τῶν ὀρνίθων ἢ πτηνῶν. Αὐτὴ ἡ ἀπροσδόκητος εὐρεσις κατεγράφη εἰς τοὺς κώ-

δικας τῆς Ἀκαδημίας, εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Βασιλείας, καὶ ἐδόθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Ὁ εὐρετὴς ἐτιμήθη παρὰ τοῦ Μονάρχου μὲ δωρήματα καὶ μὲ τὸν τίτλον τῆς εὐγενείας. Καὶ δὲν ἔμεινε ἄλλο παρὰ τὸ νὰ εὐρεθῇ καὶ ὁ τρόπος τοῦ νὰ πηδαιουχῇται ἡ σφαῖρα, καὶ νὰ κατευθύνεται ὅπου θέλει ὁ ἀναβάτης καθὼς εἰς τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖα· καὶ τότε θέλει πλέωσιν ἐν ἁέρι οἱ ἄνθρωποι καθὼς καὶ ἐπὶ θαλάσσης. Αὐτὴν τὴν δευτέραν εὐρεσιν πολλοὶ τὴν θέλουσιν ἀδύνατον, ἄλλοι τὴν νομίζουσι δυνατὴν ὥς καὶ τὴν πρώτην. Ὡς τόσον ἡ Ἀκαδημία τοῦ Λουυδούνου ἐκήρυξε βραβεῖον, γρόσσια τετρακόσια, δι' ἐκεῖνον ὁστις ἤθελεν εὐρεῖν τὸν τρόπον νὰ πηδαιουχῇ αὐτὰ τὰ ἐναέρια πλοῖα. Ὁ κύριος Κάρολος ἀναφέρει, ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ υπερβολικὸν ὕψος εὐρισκόμενος ἡσθάνθη τοσοῦτον ψυχος, ὥστε νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰς χειρὰς του ὁ κάλμος, τὸν ὁποῖον ἐκράτει διὰ νὰ σημειώσῃ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις.

Αὐτὴ ἡ εὐρεσις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰ γελοιώδη συμβεβηκότα, διότι εἰς πολλὰ χωρία ὅπου κατέβαινον οἱ σφαῖραι, βλέποντες οἱ κάτοικοι (ἄνθρωποι ἄγριοι καὶ μηδεμίαν εἰδῆσιν ἔχοντες κατ' ἀρχὰς τοῦ τοιούτου) τοιοῦτους υπερμεγέθεις ὄγκους καταβαίνοντας κατὰ τῆς κεφαλῆς των, καὶ διευθυνομένους ὑπ' ἀνθρώπων, ἐντρομοὶ καὶ καταπεπληγμένοι ἐφρουρῶν σταυροκοπούμενοι, ὥς ὑπὸ δαιμόνων ἐλαυνόμενοι. Καὶ τοῦτο σὲ τὸ λέγω διὰ νὰ μὴν ἐκπλαγῇ, ἀν μὲ ἰδῇς καμμίαν ἡμέραν καταβαίνοντα ἐπὶ σφαῖρας εἰς τὸ σῶμα σου. Πολλοὶ πρίγκιπες ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους ἠθέλησαν νὰ ἀναβῶσι, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον. Αἱ ὠφέλειαι τὰς ὁποίας προσδοκῶ εὐρεθῇ τῆς εὐρέσεως, εἰν μὲν εἰς αὐτῆς τῆς πηδαιουχίας, εἶναι τὸ νὰ κάμνωσι πολλὰς ὁδοπορίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀεροπορίας εἰς βραχυτάτον διάστημα καιροῦ, τὸ

1. ἐννοεῖ: τῶν πουλιῶν.

ὁποῖον συμβάλλει πολὺ εἰς τὸ νὰ συντέμῃ τὸν χρόνον τῶν ὅσα γίνονται διὰ ταχυδρόμων· ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτὸς ὁ τρόπος δὲν εὐρεθῇ, αὐτὸ θέλει χρησιμεύσει πάντοτε (καθὼς φαντάζομαι εὐλόγως ἢ ἀλόγως δὲν ἤξεύρω) εἰς νυχτερινὰ σημεῖα ἀπὸ στρατοπέδου εἰς στρατόπεδον εἰς καιρὸν πολέμου, εἰς πολιορκίας τειχῶν καὶ τὰ λοιπὰ· καὶ εἰς καιρὸν εἰρήνης εἰς τὰς μετεωρολογικὰς τῶν φυσικῶν παρατηρήσεις.

Στὸ δεύτερο ἀπόσπασμα (15 Νομβρίου 1791) ἔχομε τὴν μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Βολταίρου στὸ Παρίσι. Ὁ Γάλλος φιλόσοφος ἦταν τότε ὄχι μόνον γιὰ τοὺς Γάλλους ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς Ἕλληνας τὸ σύμβολο τῆς ἐλευθεροφροσύνης, ὁ «ἄθεος», ὁ «μιαρὸς» Βολταίρος. Ἀλλὰ ὁ ποσοδευτικός Κοραῆς τὸν κρίνει μὴ ἐντελῶς ἀλλὰ κριτήρια καὶ ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται τὴν προσωπικότητά του. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὁ καὶ μὲς τοῦ τέλος τοῦ ἀποσπάσματος, «ὅταν ἡ σκίψη τοῦ γυρίζει ὅπως πάντα στὴ παλιὰ δόξα τῆς ἀγαπημένης του πατρίδας καὶ σὺν συμπατριώταις τοῦ πού ζοῦν κάτω ἀπὸ τὸ ζυγόν».

Ἰσως ἤκουσας, ὅτι ἀποθανόντα τὸν περιφθονοῦν Βολταίρον, ὁ κληρὸς τοῦ Παρισίου δὲν ἐσυγχώρησε νὰ θάψωσι εἰς τὸ Παρίσιον, ἀλλ' ἔκαμαν εἰς τὸν ὅσον ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ νὰ τὸν θάψωσι πολλὰς λεύγας μακρὰν ἀπὸ τὸ Παρίσιον.

Ἦλθαν λοιπὸν πλῆθος ἀνὰριθμον εἰς τὸν τάφον του, τὸν ἐξέχωσαν καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Παρίσιον τῇ δεκάτῃ τοῦ Ἰουλίου ἡμέρᾳ Κυριακῇ πρὸς τὸ ἐσπέρας καὶ τὸν ἔθηκαν ἐπάνω εἰς τὴν Βασιλίαν, εἰς τὸ προδεδύσθαι ἐντέμνωσιν τὴν ἐπαύριον. Ἡξεύρεις ὅτι ἡ Βασιλία εἶναι ἐκεῖνη ἡ περιφθόμος φυλακὴ τὴν ὅτιαν ἐκρήμνισεν ὁ λαὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν ταραχῶν πλησίον τῆς Βασιλείας κα-

τοικῶ καὶ ἐγὼ, καὶ ἡ πομπὴ ὅλη ἐπρεπε νὰ περάσῃ κατάντικρυ τῶν παραθύρων μου. Τὸν ἔθηκαν ἐξέπληθες εἰς τὴν Βασιλίαν διὰ νὰ τὸν ἐκδικήσωσι καὶ ἀπὸ τὴν παλαιὰν τυραννίαν τῆς αὐλῆς, ἡ ὁποία τὸν εἶχε φυλακώσει εἰς αὐτὸ τὸ φρονύριον, ἀκόμη εἰκοσαετῇ νέον ὄντα. Τῇ ἐπαύριον, 11 Ἰουλίου ἐβαλαν τὴν θήκην ἡ ὁποία περιεῖχε τὰ ὅσα τῷ ἐπάνω εἰς μίαν λαμπρὰν ἀμυσσαν... ἀλλ' ἔλησμόνησα νὰ σὲ εἰπῶ ὅτι τὸν ἐβαλαν εἰς τὴν Βασιλίαν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἴδιον τόπον τῆς κρημνισμένης οἰκίας, ὅπου ἀληθῶς ἐφυλακίσθη ζῶν, ἀνεγείραντες σωρὸν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λίθους τῆς κρημνισμένης Βασιλείας, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἐγραψαν τοιαύτην ἐπιγραφὴν: «Δέξαι, Βολταίρε, τὰς τιμὰς τῆς Πατρίδος σου, εἰς τοῦτον τὸν ἴδιον τόπον ὅπου σὲ ἐφυλάκισεν δέσμιον». Τὸ πρῶτον ἐξῆλθεν ἡ αἰαξὰ συρομένη ἀπὸ δώδεκα λευκοὺς ὠραίους ἵππους ἀπὸ τὸ ἐν μέρῳ τῆς ἀμάξης ἦτον γεγραμμένος: «Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἐγενήθη αὐτεξούσιος πρέπει νὰ κυβερνᾶται καὶ νὰ δεσποῖται μόνος του», ἀπὸ τὸ ἄλλο: «Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κολάζῃ τοὺς τυράννους του». Ἐπάνω εἰς τὴν θήκην τοῦ λειψάνου του, ἦτον τὸ ἀγαλμα τοῦ Βολταίρου ἀπαρτάκτως ὁμοιον, κείμενον εἰς τὴν κλίνην ὕπτιον, σκεπασμένον μὲ πᾶπλωμα πλὴν τοῦ προσώπου. Εἰς τὴν θήκην ἦτον ἡ παρούσα ἐπιγραφὴ: «Ποιητὴς, φιλόσοφος, ἱστορικός, ἐφώτισεν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καὶ μᾶς προητοίμασεν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς ἐλευθερίας». Εἰς καθὲς ἄλογον ἦτον ἓνας ἱπποκόμος ἐνδεδυμένος ρωμαϊκὴν στολὴν· πρὸ τῆς ἀμάξης ἦτο καὶ ἄλλο ἀγαλμα τοῦ Βολταίρου καθήμενον εἰς θρόνον, καὶ τριγύρω του αἱ εἰκόνες ὅλων τῶν μεγάλων ἀνθρώπων φερόμεναι ἐπάνω εἰς κοντάκια, οἷον τοῦ Ρουσό, τοῦ Μισοβό καὶ τῶν τοιοῦτων, κατόπιν αὐτοῦ τοῦ καθήμενου ἀγάματος, εἰς μίαν μικρὰν βιβλιοθήκην, ὅλα τοῦ τὰ συγγράματα εἰς ἑβδομήκοντα τόμους

χρυσοδεμένους (ἐπειδὴ ἡξεύρης ὅτι αὐτὸς ἤρχιον νὰ γράφῃ ἀπὸ τῶν 17 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐγραφε ἕως τοῦ 83 ἔτους· τὸ πρῶτον τοῦ σύγγραμματος ἦτο μία τραγωδία ὁ Οιδίπους λεγόμενος, τὴν ὁποίαν ἐγραψε πρὸ τοῦ Βολταίρου καὶ ὁ ἡμέτερος Σοφοκλῆς) τὴν Βιβλιοθήκην αὐτὴν περιεκύκλωναν ὅλοι οἱ σπουδαῖοι καὶ Ἀκαδημαῖκοι τοῦ Παρισίου. Δὲν σὲ λέγω τὰ μουσικὰ ὄργανα, τὸ ἀπειρον πλῆθος ὅσον προηγέτω καὶ ἡκολούθει αὐτὴν τὴν παράδοξον λειτανείαν, ὅσον ἦτον διεσπαρμένον εἰς τοὺς τόπους ὅλους τῆς πόλεως ὅθεν εἶχε περάσει ἡ πομπή, τὸ πλῆθος τῶν ξένων, ὅσοι ἦλθον ἀπὸ ὅλα τὰ ξένα μέρη τῆς Εὐρώπης, Πάρθοι, Μῆδοι καὶ Ἑλλαῖται, ἐπειδὴ εἶχον τὴν εἰδήσιν πρὸ ἐνὸς οὐδεὶς μηνός, τοῦτο μόνον σὲ λέγω, ὅτι εἶδον πρὸ τούτου καὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ Μισοβό ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ποῖαν νὰ ὀνομάσω λαμπροτέραν. Τὸ λείψανον ἐξῆλθε εἰς τὰς ἐννέα ὥρας τὸ πρῶτον ἀπὸ τὴν Βασιλίαν καὶ μόλις ἐφθασεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ μεσονύκτιον.

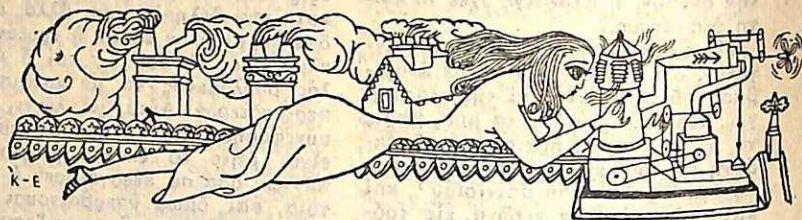
Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδον ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου μὲ πολλοὺς ἄλλους σπουδαίους Γάλλους καὶ Ἀγγλοὺς οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐξέπληθες εἰς τὸν ὅλον μου τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην. Δὲν μὲ ἐξέπληξε, φίλε μου, μήτε ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς κηδεῖας, μήτε ὁ ἀγρυρὸς, ὅστις ἡστραποβόλει ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἐθάμβωσε τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ἀλλ' ὅταν εἶδον τὰ βιβλία τοῦ φερόμενου εἰς θρόνον καὶ περικυκλωμένα ἀπὸ πλῆθος Ἀκαδημαϊκῶν, τότε ἤθελον νὰ σὲ ἔχω πλησίον μου μάρτυρα καὶ τῆς ἀγανακτικῆσός μου καὶ τῶν δακρύων μου, δακρύων, φίλε μου, ἀληθινῶν, δακρύων ἀπαρηγορήτων, τὰ ὅποια μ' ἔκαμαν νὰ χύσω ἡ ἀνάμνησις ὅτι οὕτω οἱ προπάτορές μας, οἱ ἀρίμητοι Ἕλληνας, ἤξευρον νὰ τιμῶσι τὴν σοφίαν. Καὶ ποῖοι ἄλλοι παρ' αὐτοὺς, ἔγιναν τύπος καὶ ὑπογραμμός ὅλων τῶν καλῶν ὅσα βλέπει τις σήμερον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους; Δὲν

εἶναι αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἱ ὅποιοι κατέστησαν ἀρχοντα τῆς Σάμου τὸν Σοφοκλέα, δι' ἀμοιβὴν μίαν τραγωδίας τὴν ὁποίαν ἐσύνθεσε; δὲν εἶναι αὐτοὶ... ἀλλὰ τί ματαίως ν' ἀναγνώσω παλαιὰς καὶ ἀνίατους πληγὰς. Βάρβαρον καὶ ἀχρεϊστάτον γένος, ἔλεγον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου, κἀκιστοὶ Τοῦρκοι πολλοὶ ἀπὸ τὸ γένος μου (ἴσως καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος) ἤθελον εἶναι τὴν σήμερον ἱστίοι τοῦ Βολταίρου, ἂν ἡ ὑμετέρα τυραννία δὲν εἶχε καταστήσει στείραν καὶ ἄγονον τὴν καρποφόρον μητέρα τῶν σοφῶν, τὴν Ἑλλάδα.

Στὸ τρίτον ἀπόσπασμα (29 Ὀκτωβρίου 1787) προέχει ἡ θυμοσοφία τοῦ Κοραῆ. Εἶναι φτωχός, ἀρρωστος, μόνος, ὑποφέρει, πᾶσι νὰ μνησμοιοιῇ σὴν ἀλλὰ πάλι ἡ φιλοσοφική του σκέψη καὶ ἡ ἀρετὴ του, τοῦ ξαναδίνον πίστιν καὶ νηφαλιότητα. Κι αὐτὰ λέγονται ὄχι μὲ βαρὺ διδακτικὸ πνεῦμα ἀλλὰ μὲ χάρη καὶ μὲ διάθεσιν θυμοσοφίαν.

Μίαν νύκτα πρὸς τὸ ἐξημέρωμα ἀτεκοιμήτην καὶ εἶδον καθ' ὕπνου θέαμα περιεργον καὶ ἄξιον νὰ παρηγορήσῃ ὄχι μόνον ἐμέ, ἀλλὰ πάντας τοὺς κακῶς πάσχοντας. Ἀγγελὸς ἐξ Οὐρανοῦ καταβαίνων παρεστάθη εἰς τὴν κλίνην μου, κολλοσιαιὸς τὸ μέγεθος, ἐκράτει τρυτάνην εἰς χεῖρας του, ὡς ἐκεῖνη μὲ τὴν ὁποίαν ζυγίζουσι χαμλίαν φονὴν τὴν ὁποίαν ἐμπροσθεν εἰς τὸν Κουρὰν τὰ ἔπλε ἐμπροσθεν εἰς τὸν Κουρὰν. Παραπονεῖσαι, μὲ λέγει, ὡς μέχοιον. Παραπονεῖσαι, μὲ λέγει, ὡς δίκλημένος ἀπὸ τῆς Προνοίας· ἀλλ' ἡ δίκλησις ἀπὸ τῆς Προνοίας ἡ τρυτάνη! Ἰδοὺ τῆς δικαιοσύνης ἡ τρυτάνη! Βάλε εἰς τὸ ἐν μέρος ὅσα κακὰ ἐδοκίμασας ἐν τῷ βίῳ καὶ πρόσθε νὰ κῆ λησμονήσης τίποτε· ἐγὼ τρέμων ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ὡς βλάσφημος καὶ ἐπιθυμῶν ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ δικαιολογηθῶ, ἤρχισα μὲ μεγάλην προθυμίαν νὰ ἐπιφορτίζω τὴν μίαν πλάστιγγα τῆς τρυτάνης ὅσα κακὰ ἤδυ-

1. τρυτάνη—ζυγιστὴν
2. μουμέριον—τελμαστῆον

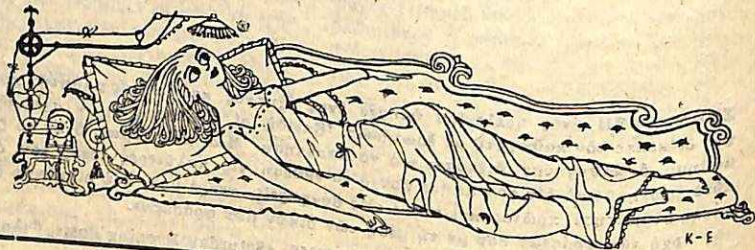
Οι εφευρέσεις είναι ένα πεδίο όπου οι άνδρες πάντα ξεπερνούν τις γυναίκες. Ωστόσο αυτή η αντίληψη δεν είναι απόλυτα σωστή. Σε μία έκθεση εφευρέσεων που οργανώσε πριν από λίγα χρόνια ο Βρετανικός Σύνδεσμος Ευρεσιτεχνών, η συμβολή των γυναικών, εκείνη την εποχή, ασφαλώς θα προκαλесе κατάπληξη σε πολλούς θιασώτες της θεωρίας ότι η εφευρετική ικανότητα είναι προνόμιο των ανδρών.

Σιά μέσα του 17ου αιώνα κάποια κυρία Μάρσαλ πήρε δίπλωμα για μία εφεύρεση «κατασκευής, και χρωματισμού, ύφασμάτων ώστε να μοιάζουν σαν ταπεταρίες». Αυτό έδειχνε θάρος και εφευρετική ικανότητα, γιατί το περίφημο εργοστάσιο στο Μόριλντκ βρισκόταν υπό την προστασία του Βασιλέως και η απομίμηση θα προκαλούσε ασφαλώς αντίδραση. Έκατο χρόνια

αργότερα μία Άγγλιδα βρήκε μία καινούρια μέθοδο χρήσιμους, για να καθαρίζεται η ζάχαρη. Μετά ξανάπαιρνε την αρχική της μορφή και μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για θέρμανση.

Όλοι ξέρουν πως η εφεύρεση της φωτογραφικής μηχανής έγινε από τον Λουί Νιαγκιέρ. Ωστόσο μία Άγγλιδα, η Σάρα Χάινγκτον, είχε κιόλας ανακαλύψει μία συσκευή «που έπαιρνε τις σκιές, και είχε βοηθητικά μηχανήματα για να αποδώσει την ομοιότητα και να δείχνει επιπλέον και διακοσμητικές λεπτομέρειες σε μικρογραφία».

Τα πρώτα χρόνια του 17 αιώνα γνώρισαν κάθε είδους γυναικεία εφεύρεση σχετική με το σπίτι, —σαπούνια, βουλοκέρια, τρόπους καθαρισμού λαμπών, ασφάλειες για πόρτες και παράθυρα και μία μέθοδο χρησιμοποίησής σμάλτου στις καρφίτσες. Πριν από

ένα αιώνα οι γυναίκες, αφού υπέφεραν πολύ από τα ελαττώματα των ανδρικών εφευρέσεων βρήκαν τρόπους να γλυτώσουν από τις πασαλίες και τους καπνούς. Δύο άλλες γυναίκες —σάν πρόκληση στα προνόμια των ανδρών — προχώρησαν πολύ (δύο λένε τα ίδια τα διπλώματά τους) στην προσπάθεια να επιταχύνουν τον ρυθμό της καλλιέργειας της γης με μηχανές. Και τί δεν ανακαλύπτουν οι γυναίκες σήμερα; Μία ηλεκτρική στεγνωτική μηχανή με άτμό, μία διαφανή ομπρέλλα ώστε να μπορεί αυτή που την κρατά να βλέπει πού πηγαίνει, μία πού μπορεί να μετακινείται χωρίς να κινδυνεύει να κλείνει κ.ά.

Οι αιτίσεις μόνο που υποβάλλουν κάθε χρόνο οι γυναίκες στο γραφείο άπονομής διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι σωροί ολοκληρωτοί. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι όλες οι εφευρέσεις φθά-

νουν στο κοινό. Συχνά η εφευρετική παύει να πιστευθεί στο πνευματικό της παιδί ή δεν έχει καιρό και χρήματα για να συνεχιστεί και έτσι παραιτείται από την προσπάθειά της. Άλλων τις εφευρέσεις δεν τις παίρνουν οι βιομήχανοι, είτε γιατί βλέπουν ότι δεν θα

αρέσουν στο κοινό είτε γιατί κοστίζουν πολύ. Μία τέτοια εφεύρεση ήταν ένας ηλεκτρικός πομπός που λειτουργούσε με το συνηθισμένο ρεύμα. Ύπηρχε ακόμη ένα δαχτυλίδι με μία μικροσκοπική βίδα, που μπορούσε να φοριέται σε όλα τα δάκτυλα, και μία βούρτσα με κούφιο χέρι για να μπαίνει η οδοντόσκηλη. Και η σπουδαιότερη, το κοτίτσι με την αμυγδαλίνη πόρτα. Όταν η κόττα μπαίνει στη πόρτα κλείνει την πόρτα πίσω της και ανοίγει πάλι με τον ίδιο τρόπο όταν θέλει να βγει. Είναι οι κόττες θα μπορούν να γίνουν σε αυτήν την απομόνωση.

Τού
MAURICE
BENSLEY
(Από το
«Chamber's Journal»
Εδιμβούργο)

Εικόνες του
KEMPSTER - EVANS

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

EMILE MIREAUX

«Les Poèmes Homériques»

(ΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ)

*Εκδ. Albin Michel, Παρίσι

Εἵναι δυνατόν νὰ ἀμφισβητήσουμε; ὅτι ἔγινε ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος; Βεβαίως, ὅχι. Ἐξώ καὶ 2.600 χρόνια, σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ κόσμου, ἢ σχεδὸν σὲ ὅλα, διδάσκονταν ὡρισμένες λεπτομέρειες σχετικὰς μὲ τὴς ἀφορμὰς αὐτοῦ τοῦ πολέμου, τοὺς στρατοὺς ποὺ ἔλαβαν μέρος, τὰ κυριώτατα ἐπεισόδια, τὸ θάνατον καὶ Ἑκτοῦ τέλους του. Φιλόσοφοι, ποιητὲς, γραμματικοί, δραματοῦργοι, γλύπτες καὶ μουσικοὶ βρῆκαν σ' αὐτὸν τὸν μισοθρῦλικὸν πόλεμον ἀνεξάντλητο θέμα. Ἀναρίθμητα ποιήματα, διηγήσεις, τραγωδία, ἐμπνεύσθηκαν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἱστορίαν. Καὶ ὅλα στηρίχθηκαν σὲ μίαν ἀυτομαγαλοφύῃ ποιητῇ, τὸν Ὅμηρον, ποὺ στοιχεῖται ποὺ θὰ ἦταν γελοῖο νὰ ἀμφισβητήσουμε ὅτι ἠν ἀθανάτιστότητά του τοῦ Ὀμήρου, πῶς ἀπὸ τὸν

Είπατε ἀλλ' ἔσθαι, πῶς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ὁμήρου, ὁ πολιτισμένος κόσμος τὰ γηγενεῖς ποὺ ἐφαλλε ὁ ποιητὴς ἐ- γίνετο. Ἡ ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ φι- λολογία ἐκλαττευσαν τόσο πολὺ καὶ αὐτὴς συγκροτοῦσε, ὥστε οἱ μεγάλες οἰκογένειες πίστεψαν πῶς αὐτοὶ ἦσαν οἱ μακρυνοὶ τοὺς πρόγονοι. Ὁ Καίσαρ ρας ποῦ, ὅπως λένε, καταγόταν ἀπὸ

τὸν Αἰθιοπία, γὰρ ἄρκετο καιρὸ εἶχε τὴ
βέβηλιν σκάφην ἀπὸ μεταφέρῃ τὴν ἰδρα
τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τῆς Ρώμης στὸ
ἀρχαῖο Ἰλίον ποῦ θνῆσκονταν πάλαι
ἐκναχτίσῃ. Γι' αὐτὸν ὁ Τρωϊκὸς πόλε-
μος ἦταν γεγονός ἀδιαφιλονίκητο ὅ-
πως ἡ κατάληψις τῆς Κερκυρῆος ἢ
ἡ κατάκτησις τῆς Παλατίας.

ἡ κατάκτηση τῆς Γαλατίας.
 Νά ὁμως ἓνας Γάλλος λόγιος πού ε-
 χει λόγους ν' ἀμφισβάλῃ γι' αὐτό
 πού ὅλος ὁ κόσμος ὥς σήμερα πί-
 στευε ἀπόλυτα. "Ένας λόγιος πού χρι-
 ναι ἀπό χειροπιαστά στοιχεῖα. "Ο κ.
 "Εὐλ Μιράν, εἶναι μέλος τῆς Γαλλι-
 κῆς "Ακαδημίας καί ἀφίερως πολλὰ
 χρόνια μελέτης σ' αὐτό τό πρόβλημα.
 ὁ πού εἶναι ὁ πρῶτος πού ἔχει

Ἐκτός τῶν ἄλλων βεβίβω που ἄ-
γραφει ἔκαμε καὶ μιὰ σπουδαία με-
λέτη γιὰ τὸ «Ἄσμα τοῦ Ρολάνδου».
Ὁ κ. Μιρὼ λέει ὅτι ὁ Τρωϊκὸς πόλε-
μος δὲν ἔγινε ποτὲ καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς
εἶναι φανταστικὴ ἀφήγησις. Τὸ βιβλί-
ου «Ὀμηρικὰ Ἐπη», θὰ προκαλέσῃ
θύελλα ἀγανακτῆσεως στὸν Γερμανὸς
ἑλληνιστὴν, ποὺ λέει ὅτι ὁ Τρωϊκὸς
πόλεμος ἔγινε, — ὅπως λέει καὶ ἡ πα-
ράδοσις — στὴ θέσιν ὅπου βρίσκεται σή-
μερα τὸ χωριὸ Χισοαρχίλ, στὶς δὺς ἡμέ-
ρες τοῦ Σκαμάνδρου, ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἀ-
ναφέρει ὁ Ὅμηρος στὴν Ἰλιάδα καὶ
ὅπως τὸ ἐπιβεβαιώνει ἡ ἀρχαιολογία.
Τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ προκαλέσῃ ἐπίσης
μεγάλη κατὰπληξιν καὶ στὸ μορφωμέ-

να αναγνωστικό κοινό: δὲν βλέπει κα-
νείς χωρίς πικρία νὰ σήγηι ἕνα τό-
σο ὥρατος θρύλος, ἀκόμη κι ἂν τοῦ
ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν στηρίζεται σὲ
τίποτα ἄλλθινό.

Φαίνεται λοιπόν ότι ο Όμηρος μάς
ξεπατώνει. Και επί 26 αιώνας ακαδη-
μίες, ινστιτούτα και σχολιαστές, άγω-
νίζονταν να υπερασπίσουν αυτή τη με-
γαλοφυή απάτη.

Αλλὰ ποῦ στηρίζει τὴ διατριβὴν τοῦ
δ κ. Μιρῶ; Γιατὶ πρόκειται γιὰ
μὴ θεωρία, ποὺ ἔχει οἰκοδομηθῇ μέ-
διομονή, καὶ τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα
ἔχουν ἀπαληθευθῇ μὴ τὴν σοφίαν, ὥ-
στε καμία κριτικὴ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν
καταρρίψῃ. Χωρὶς ἀμφιβολίαν, σὰν πρα-
γματικὸς ἐπιστήμων, δ κ. Μιρῶ ἀπο-
φύγει νὰ πῇ ὅτι δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ
ἀμφισβητηθῇ τίποτα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἐρ-
ωδιώνει. Ἐξίσσοι τὴ σπουδαίαν τοῦ ἐρ-
γατοῦ ὅση γίνεται μὲ τὸν λογικὴν ὥστε
δὲν τὴν ἀφήνει νὰ ριφοκινδυνεύῃ σὲ
πολὺ ἀπινθητικὰς ὑποθέσεις, ὑποθέ-
σεις δπου τὸ παράδοξον ἀνακαλύπτει-
ται πολὺ γρήγορα. Αὐτὸ ποὺ μᾶς δι-
ναι εἶναι προτὸν μακρᾶς καὶ κοπιᾶ-
στικῆς μελέτης καὶ τὸ βιβλίον του,
πολὺ καθαρὸ, πολὺ προσιτὸν—ἐκτός
ἴσως ἀπὸ τὸ πρῶτον τοῦ μέρους δπου
ἀσχολεῖται μὲ φιλολογικὰ ζητήματα—
ἀχρηστῆς: πολλὰ ἔργα μὴ ἀπαιτήσιμα
τοῦ ὧς σήμερον, περιπλέκουν τὸ πρό-
βλημα ἀντὶ τὰ τὸ φωτισμὸν.

Πολλές Ἑλληνικαὶ πόλεις: ἡ Χαλκί-
δα, ἡ Κόρινθος καὶ ἡ Μίλητος στὴ
Μικρὰ Ἀσία, διεκδικοῦν τὰ πρωταί-
στην κατασκευὴ ἀντικειμένων καὶ ο-
πλίων ἀπὸ ὀρείχαλκου. Γιὰ νὰ φτιά-
ξουν τὸ μίγμα πρέπει νὰ χρησιμοποιή-
σουν κασσίτερο. Καὶ ἐπειδὴ ὁ κασσί-
τερος δὲν ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα, θὰ
πρέπει νὰ τὸν ζητήσουν σὲ μακρινὰς
χωρὰς ὅπου ὡς σήμερα δὲν διηρ-
χῶ κανένας λόγος νὰ πληνθῇ. Ἡ
ἀναζήτησις τοῦ κασσίτερου—μετὰ-
λλοῦ ποῦ ἔδειχνε τὴν ἐποχὴν ἔχει τὴ
θέσιν ποῦ κατέχει σήμερα ὁ χρυ-
σός—ἐπεκτείνεται σημαντικὰ τὸ ἐλλη-
νικὸ ἐμπόριον καὶ εἶναι νὰ εἴσῃ στὸν

κράμο. Ὁ πολιτισμὸς ἀξαπλώνεται. Ὁργανισμοὶ μεγάλης ἐκστρατείας καὶ οἱ κληνοὶ τοῦ κασισιέρου φθά-
νουν ὥς τὴ μεγάλη Βρετανίαν γὰ νὰ
βροῦν τὸ πολέτιμο αὐτὸ μέταλλο. (Ἐ-
πὶ αἰῶνες ἀργότερα, ὁ Κάιζαρ σὺν
ἀπομνημονεῦματι τοῦ μὲλ λέει ὅτι γιὰ
τὴν μεταφορὰ τοῦ κασισιέρου, διὰ θα-
λάσσης, ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ στὴ
Ρώμην, μέσῳ Γαλιανῆς, χρειάζονται λι-
γότερα ἀπὸ 40 ἡμέρες).

Ἐνα ἀπὸ τὰ σημεῖα ἀκινήσεως γι' αὐτὰς τὲς ἐκστρατείας πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, τὸν Καύκασον καὶ τὴν Ἀρμενίαν, θὰ βρισκόμενα στὴν ἄκρην τοῦ τότε Ἑλληνικοῦ κόσμου, στὲς ἐκβολὰς τοῦ Σκαμάνδρου, στὴν εἰσοδὸς τῆς Μαύρης Θάλασσης. Ἐκεῖ ἐγκαταστάθηκαν οἱ Ἑλλήνες ναυτικοὶ στὶς ἀρχαῖς τοῦ 8ου αἰῶνα καὶ ἴδρυσαν σταθμὸ ἀπὸου ἐκκινούσαν γιὰ τὲς ἐπιχειρήσεις τους. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ κατοικοῦσαν οἱ ἀπόγονοι μιᾶς πολὺ παλιᾶς καὶ πολεμικῆς φυλῆς, ποὺ τὸν 13^{ον} αἰῶνα συμμάχησαν μὲ τοὺς Χετταίους καὶ πολέμησαν ἀνέναντι τοῦ Ραμσή Β'. Μιὰ ἀπὸ τὲς πόλεις τους, ἡ ἑπειτα Μυκίαν τῆς Τροίας, εἶχε καταστραφῇ ἀπὸ τὲς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀσιατῶν. (Οἱ ἀρχαιολόγοι παραδέχτηκαν τὴν διαρκῆ ὁκτὼ ὑπερκαίμενων πόλεων ποὺ καταστράφηκαν διαδοχικὰ.) Γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἐγκατάστασίν τους σ' αὐτὴ τὴ χώρα, οἱ Ἑλλήνες προφασίστηκαν πὺς οἱ πρόγονοί τους ἦταν ἄλλοτε ἐκεῖ ἐγκαταστημένοι, καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ ἑθάρχη ἦταν δικὰ τους, καὶ βλαβεροί οἱ μύθοι τοῦ τόπου, στὴ λατρεία τοῦ ἡμίθεου Ἀχιλλεῦ, πρὸς τὰς τῶν πόλεων ποὺ τὸν λάτρευαν στὲς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβου, καθὼς καὶ τοῦ Αἰαντα, ἄλλου ἡμίθεου τοῦ τόπου, οἱ ναυτικοὶ αὐτοὶ μὲ τὴν πλοῖασι φαντασία συνθέσαν ἕνα εἶδος προφορικῆς προειστορίας. Τότε λοιπὸν ἦταν ποὺ ὁ τυφλὸς τῆς Χίου, ἀπὸν ἦταν ποὺ ὁ τυφλὸς τῆς Χίου, ἀπὸν ὑπάρχοντες αὐτὰς τὲς σκόρπιες διηγήσεις, τοὺς ἔδωκε ἑνιαίαν μορφήν. Συγχρόνως γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ καὶ κάποια ἀθεωρητικὴ καὶ νὰ δείξῃ πόσο παλιὰ ἦταν τὰ δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων σ' αὐτὴ τὴν ὁχθὴ τῆς Μι-

κράς 'Ασίας, έγραψε τή μεγάλη έποποιία, έποποιία ίσως φανταστική, αλλά πόσο κολακευτική και εξηρμένη. Και έρχόταν ακριβώς στην ώρα για νά ανάψει τό έθνικό αίσθημα όλου του έλληνικού κόσμου.

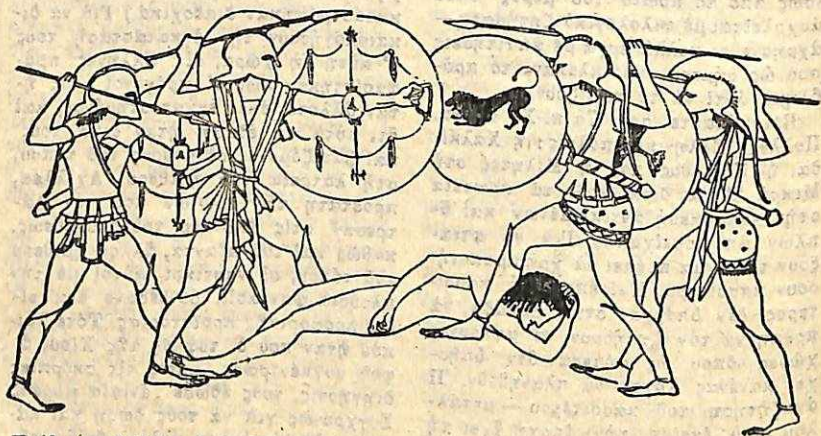
'Αλλά θά αναρωτηθώ κανείς: άραγε ο Όμηρος δημιούργησε εξ ολοκλήρου τά πρόσωπα αυτά που μάς είναι τόσο οικεία; Ώς άδω, θά μπορούσε κανείς νά πιστέψη ότι είχε λαμπρύνει τά κατορθώματα και τίς πράξεις των μισο- μυθικών ήρώων που ο λαός κρατούσε τήν ανάμνησή τους, ήρώων όμως που υπήρξαν πραγματικά, όπως ο Ρολάνδος των Γαλλικών θρύλων. 'Ο κ. Μιρώ πιστεύει πως αυτοί ήταν απλώς δημιουργήματα τής ποιητικής φαντασίας του Όμήρου. 'Ο Όμηρος έχει μεταφέρει στην 'Ιλιάδα τή ζωή των τοπικών θεοτήτων και ή συμπεριφορά τους μάς δείχνει ότι ο ποιητής παρακολούθησε από πολύ κοντά τους μύθους που ενσάρκωνε κάθε θεότητα. 'Η 'Ιλιάδα λοιπόν είναι ένα συμβολικό ποίημα, ένα μεγάλο λαογραφικό και θρησκευτικόζωγραφικό έρ-

γο. Ξέρουμε πως ο 'Αχιλλέας και ο Αίας ήταν ήμίθεοι, ο Μενέλαος έχει πάρει τ' όνομά του από μιά θεότητα του δάσους. 'Ο Πάτροκλος παίζει τό ρόλο του άκολουθού στις Ισράς τελετές αυτός είναι που αντικαθιστά τόν 'Αχιλλέα στις τελετές, όταν εκείνος λείπει, και πεθαίνει για νά του εξασφαλίσουν τήν επάνοδο. Είναι ένα είδος σωσία του θεού και θάβεται στον ίδιο τάφο μ' αυτόν.

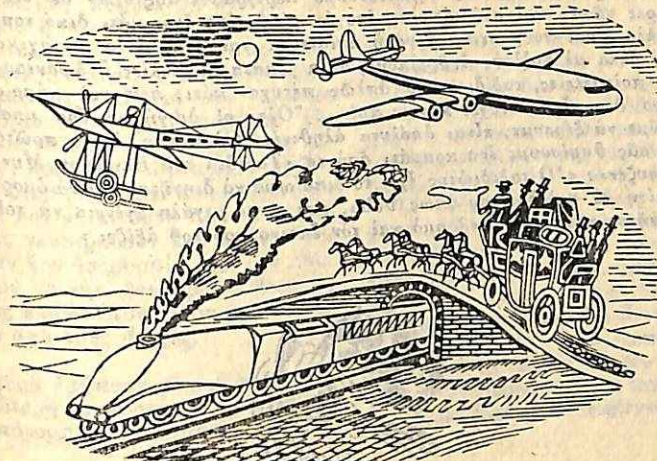
Ό τόσο τόσος είναι ο πλούτος, ή έξαρση, ή όμορφιά τής γλώσσας αυτών των ποιημάτων και ο φωτοστάφανος που τά περιβάλλει τόσοι αιώνες, ώστε καμιά Ιστορική έρμηνεία δέν μπορεί μέ κανένα τρόπο νά τά θίξει. Με τόν κ. Μιρώ όμως συμβαίνει τό αντίθετο. Γιατί οι έρμηνείες του είναι από κείνες που μάς φέρνουν πιο κοντά τόν ποιητή και κάνουν ακόμη πιο ανθρώπινη τή μαγική δύναμη τής ποιήσής του.

Augustin Fontaine

Από τό «Les Lettres Françaises», Παρίσι

Σχέδιο του Μ. και C. H. B. Quennell από τό «Everyday Things in Homer's Greece», (Batsford, Λονδίνο).

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ

«Ταξίδεψα δέκα μέρες σε κείνα τ' νησιά και τις θάλασσες», έγραψε ο Φρανσουά Μπερντέ στα 1665, «και δέν μπορώ νά μήν περάσω χωρίς νά συμβάλω τήν περιγραφή γιατί καμιά μέρα δέν πέρασε χωρίς νά αλληθινώ τα βή κάτι καταπληκτικό». Αυτό είναι τό πνεύμα του άληθινού ταξιδιώτη, είτε πηγαίνει στή δουλειά του με τόν όπλογιο σιδηρό-

δρομο, είτε πηγαίνει να δημιιά θεία του στην έξοχή, είτε διασχίζει μια ανεξερεύνητη έρημο ή πετυχαίνει ένα καινούριο παγκόσμιο ρεκόρ. Σεις παρακάτω σελίδες δημοσιεύουμε περιγραφές ταξιδιών σε διάφορες χώρες και σε διάφορες εποχές. Καθε ένα έχει κάτι δικό του. Άλλα είναι κουραστικά άργα ή απίστευτα γρήγορα, άλλα μοναχικά και άλλα με πολλούς ανθρώπους; άλλα γεμάτα δυσκολίες ή αφάνταστες πολυτέλειες, ταξίδια που απλώς πέτυχαν κάτι, που για κάποιο λόγο δεν είχε πετύχει κανείς πριν... Όλες οι διηγήσεις, όσο μπορούμε να ξέρουμε, είναι απόλυτα αληθινές. Θα πρέπει όμως πρώτα να σās θυμίσουμε ένα κομμάτι από τα «Ταξίδια του Βαρόνου Μυν-χάουζεν»: «Ο ταξιδιώτης έχει το δικαίωμα να διηγείται και να δημιουργεί τα ταξίδια του όπως θέλει, και είναι μεγάλη άγένεια να το άρνείται κανείς τον σεβασμό και τον έπαινο που το αξίζει.»

Ο Άννίβας περνάει τις Άλπεις

TITOY LIBIOY: «Ab urbe condita»
(XXI, 35, 36, 37.)

Τήν εννάτη ημέρα έφθασαν στην κορυφή των Άλπεων περνώντας από άπείρητες έρημιές και άπαιτηλά μονοπάτια, άλλοτε γιατί οι οδηγοί τους τους παραπλανούσαν επίτηδες και άλλοτε—όταν δεν τους έμπιστευόταν—γιατί έμπαιναν στα τυφλά σε κάποια κοιλάδα προσπαθώντας να μαντέψουν το δρόμο. Δύο ημέρες έμειναν στρατοπεδευμένοι στην κορυφή και έτσι μόρφωσαν να ξεκουραστούν οι στρατιώτες που ήταν αποκαμωμένοι από την κούραση και τις μάχες. Μερικά ύποζυγια που είχαν γλυστερήσει στους βράχους, έφθασαν στην κατασκήνωση ακολουθώντας τα ίχνη του στρατού. Έξαντλημένοι και

αποκαρδιωμένοι όπως ήταν οι στρατιώτες από τις πολλές τολαιπωρίες, φοβήθηκαν ακόμη περισσότερο από μια χιονοθύελλα που τους βρήκε. Τήν αυγή που ξεκίνησαν, το χιόνι σκέπαζε τα πάντα και καθώς προχωρούσαν σε μια μακρυνά φάλαγγα, σε όλων τα πρόσωπα μπορούσες να διαβάσεις την απογοήτευση και την απελπισία.

Τότε ο Άννίβας που πήγαινε μπρος από τα λάβαρα διέταξε το στρατό να σταματήσει σ' ένα ύψωμα απ' όπου έβλεπε κανείς πολύ μακριά. Και δείχνοντας την Ιταλία και ειδικά τις γύρω από τον Πάδο πεδιάδες τους είπε ότι εκείνη την ώρα δεν

ανέβαιναν απλώς τις επάλξεις της Ιταλίας αλλά της ίδιας της Ρώμης ή υπόλοιπη πορεία θα γινόταν σε έπτεδο ή κατηφορικό έδαφος...

Όσοι ο ή κάθοδος ήταν πολύ δυσκολότερη απ' ότι η άνάβαση, γιατί πραγματικά η πλαγιά των Άλπεων που βρίσκεται προς το μέρος της Ιταλίας ενώ είναι συντομότερη είναι περισσότερο άπότημη. Σχεδόν κάθε διάβαση ήταν τόσο άπότημη στενή και επικίνδυνη που οι στρατιώτες γλυστερούσαν και καθώς όσοι έχαναν την ισορροπία τους δεν μπορούσαν να την ξαναβρούν, έπεφταν ο ένας επάνω στον άλλον και τα ζώα πάνω από τους άντρες.

Υστερα έφθασαν σε μια πολύ στενότερη χαράδρα, με βράχους τόσο άπότημους που ήταν δύσκολο ά-

κόμα και εφορτωτος στρατιώτης να κατέβη, έστω κι αν πήγαινε ψηλαφητά και κρατιόταν από τις ρίζες και τους θάμνους που προεξείχαν έδω και κεί... Τότε ο Άννίβας πήγε να εξετάση μόνος του το μέρος και σκέφτηκε πώς δεν μπορούσε να κάνει τίποτ' άλλο παρά να οδηγήσει το στρατό κάνοντας κύκλο μέσα από άγνωστες και άπαιτητες χαράδρες, όσο μεγάλες κι αν ήταν αυτές ο γύρος.

Ο δρόμος όμως αυτός άποδείχθηκε άδιαβατος. Πάνω από το παλιό, άπαιτητο χιόνι είχε πέσει άλλο καινούριο στρώμα όχι πολύ παχύ. Και εκεί επάνω όπως δεν ήταν πολύ, οι προπορευόμενοι άντρες προχώρησαν εύκολα όταν όμως πατήθηκε από τα πόδια τόσων άντρών και τόσων ζώων, οι άλλοι που έρχονταν πίσω έπρεπε να περπατούν επά-

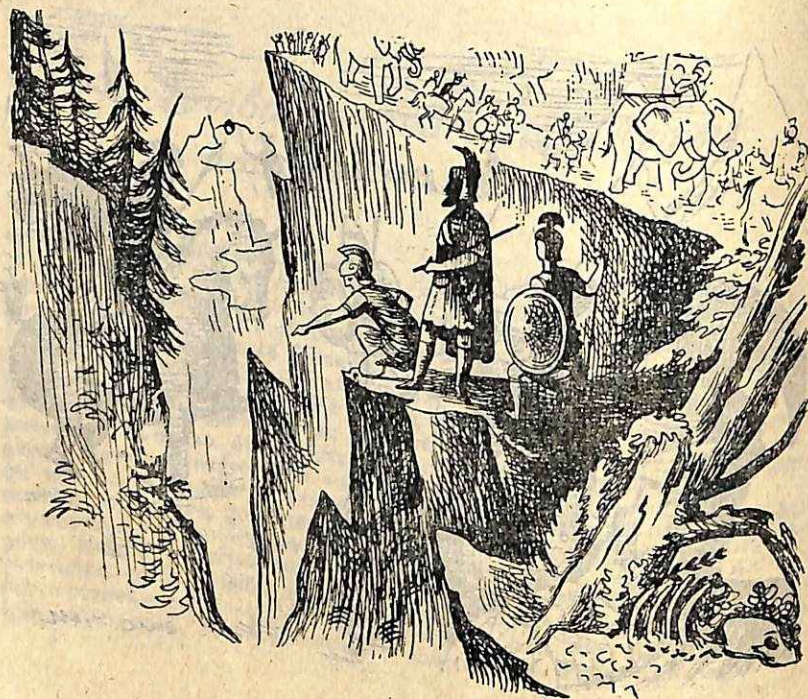
νω στὸν πάγο καὶ τὸ λυωμένο χιόνι.

Τότε ἄρχισε ἓνας τρομερὸς ἀγώνας μὲ τὸ γλυστερὸ χιόνι, καὶ ἐπειδὴ ἦταν κατήφορος γλυστεροῦσαν καὶ ἐπεφταν' καὶ ὅταν προσπαθοῦσαν νὰ σηκωθοῦν χρησιμοποιώντας τὰ χέρια ἢ τὰ γόνατά τους, πάλι γλυστεροῦσαν καὶ ἐπεφταν.

Ἐκεῖ τριγύρω δὲν ὑπῆρχε πούθεν νὰ κλαδὶ ἢ ρίζα γιὰ νὰ στηριχθῇ κανεὶς καὶ νὰ σηκωθῇ μόνο λεῖος πάγος καὶ λυωμένο χιόνι ὅπου γλυστεροῦσαν διαρκῶς. Τὰ ὑποζύγια ὁμῶς ὅπως περνοῦσαν πάνω στὸ χιόνι, μερικὲς φορές ἐσπάζαν τὸν πάγο σ' ὅλο του τὸ βάθος καὶ ἐπεφταν μέσα καὶ ὅπως ἀνασηκώνονταν καὶ χτυποῦσαν μὲ τὰ πόδια τους προσπαθώντας νὰ βγοῦν, ἐπεφταν βαθυτέρα. Ἔτσι πολλὰ ἔμειναν ἐκεῖ σὺν παγιδευμένα μέσα στὸ σκληρὸ καταπαγμένο χιόνι.

Στὸ τέλος, ὅταν ἄντρες καὶ ζῶα ἐξαντλήθηκαν χωρὶς κανένα ὄψελος, στρατοπέδευσαν σὴν ῥάχη... Τότε οἱ στρατιῶτες ἄρχισαν νὰ φτιάχνουν δρόμο γιὰ νὰ περάσουν τὴ χαράδρα. Ἐπειδὴ ἐπρεπε νὰ περάσουν μέσα ἀπὸ τὸ βράχο, ἔρριξαν μερικὰ πελώρια δέντρα ποὺ φύτρωναν ἐκεῖ κοντά, καὶ ἀφοῦ ἔκοψαν τὰ κλαδιά τους, ἔφτιαξαν ἓνα πελώριο σωρὸ ἀπὸ ξύλα. Μόλις ἄρχισε νὰ φουστᾷ ἀναψαν τὰ ξύλα καὶ ὕστερα ἔρριξαν ξύδι πάνω στοὺς φλογισμένους βράχους γιὰ νὰ τοὺς γκρεμίσουν. Ἀφοῦ ἔστησαν τὸν βράχο μὲ τὴ φωτιά, ἀνοῖξαν δρόμο μὲ σιδερένια ἐργαλεῖα καὶ ἐξουδετέρωσαν τὴν ἀπότομη κατηφοριὰ κόβοντας τὸ μονοπάτι ἐλικοειδῶς· εἶσι ὅχι μόνο τὰ ὑποζύγια ἀλλὰ καὶ οἱ ἐλέφαντες μποροῦσαν νὰ περάσουν.

Τέσσερις μέρες χρειάστηκαν γιὰ

νὰ κατέβουν τὴν χαράδρα καὶ τὰ ζῶα σχεδὸν πέθαναν ἀπὸ τὴν πείνα...

Πιὸ χαμηλὰ συναντᾷ κανεὶς κοιλάδες, ἡλιόλουστες πλαγιές καὶ ρυάκια... Ἀφῆσαν τὰ ζῶα νὰ βοσκῶσουν

καὶ τοὺς ἐξαντλημένους ἀπὸ τὶς κακουχίες τῆς πορείας ἄντρες νὰ ξεκουραστοῦν. Ἀπὸ καὶ χρειάστηκαν τρεῖς μέρες γιὰ νὰ μποῦν στὴν πεδιάδα... εἶχαν διαβῇ τὶς Ἄλπεις σὲ δεκαπέντε ἡμέρες.

Πνεύματα μιγοῦν σὶν Μάρκο Πόλο

(Ἀπὸ τὸ «The Book of Ser Marco Polo»
Ἄγγλ. μετάφρ. Sir Henry Yule)

Ἡ Λόπ εἶναι μιὰ μεγάλη πόλη στὴν ἄκρη τῆς Ἑρῆμου Λόπ. Βρίσκεται ἀνάμεσα στὴν ἀνατολὴ καὶ στὸ βορριά· ἀνήκει στὸ μεγάλο Χάν καὶ ὁ λαὸς λατρεύει τὸν Μωάμεθ. Ὅσοι πρόκειται νὰ περάσουν τὴν ἔρημο μένουν μιὰ βδομάδα στὴν Λόπ γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ζῶα τους, καὶ ὕστερα ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ ταξίδι. Παιρνουν μαζὶ τους ἑνὸς μηνὸς τροφίμα γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ τὰ ζῶα τους. Μόλις βγοῦν ἀπὸ τὴν πόλη μπαίνουν στὴν Ἑρῆμο.

Ἡ Ἑρῆμος εἶναι τόσο μεγάλη ποῦ λένε πὼς γιὰ νὰ τὴν περάσῃ κανεὶς μὲ ἄλογο ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρη στὴν ἄλλη θέλει ἓνα χρόνο. Καὶ στὸ στενώτερο σημεῖο τῆς χρειάζεται κανεὶς ἓνα μήνα. Εἶναι γεμάτη λόφους καὶ ἀμμουδερές κοιλάδες καὶ δὲν βρίσκει κανεὶς ἀπολύτως τίποτε

νὰ φάῃ. Ὅταν ταξιδεύῃ μιὰ μέρα καὶ μιὰ νύχτα, βρίσκει δροσερὸ νερό, ἀρκετὸ ἰσως γιὰ πενήντα ἢ ἑκατὸ ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα τους, ὅχι ὁμῶς γιὰ περισσότερους. Παντοῦ ὅπου βρίσκει νερό εἶναι κολὸ ἀλλὰ λίγο· σὲ τέσσερα σημεῖα μάλιστα εἶναι καὶ κόπας ἄλμυρο.

Ζῶα δὲν ὑπάρχουν γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε νὰ φάῃ. Διηγούνται ὁμῶς κατὶ μοναδικὸ γι' αὐτὴν τὴν ἔρημο. Λένε, πῶς ὅταν οἱ ταξιδιώτες περνοῦν τὴ νύχτα ἀπὸ καὶ καὶ τυχὲ κανένας νὰ μείνῃ πίσω ἢ νὰ τὸν πάρῃ ὁ θῆλος, ὅταν προσποθῇ νὰ εἰσέλθῃ τοὺς συντρόφους του ἀκούει νὰ τοῦ μιλοῦν πνεύματα καὶ νομίζει πὼς εἶναι οἱ σύντροφοί του. Πολλὲς φορές τὰ πνεύματα τὸν φωνάζουν μὲ τ' ὄνομά του καὶ ὁ ταξιδιώτης πλαγιάζει καὶ δὲν ξαναβρίσκει τὸ μαρ-

βάνι του. Πολλοί χάθηκαν μ' αυτό τον τρόπο.

Μερικές φορές πάλι αυτοί που χάνουν το δρόμο άκουνε θόρυβο και ποδοβολητό και νομίζοντας ότι είναι οι σύντροφοί τους πηγαίνουν προς το μέρος απ' όπου έρχεται ο θόρυβος. Κι όταν ξεμερώση βλέπουν ότι κάποιος τους ξεγέλασε και η θέση τους είναι πολύ δύσκολη. 'Ακόμη και την ημέρα άκουει κανείς τα πνεύματα να μιλούν. Πολλές φορές άκου-

διάφορα μουσικά όργανα και πιο συχνά τύμπανα.

Γι' αυτό οι ταξιδιώτες πρέπει να προχωρούν ό ένας κοντά στον άλλο. Και όλα τα ζώα πρέπει να έχουν καμπανάκια δεμένα στο λαιμό τους για να μην μπορούν να πλανηθούν εύκολα. Και την ώρα του ύπνου ύψωνουν σήμα που δείχνει την κατεύθυνση της πορείας που θα ακολουθήσουν την επόμενη ημέρα. 'Ετσι γίνεται η διάβαση της 'Ερήμου.

Ένας τολμηρός έληγμὸς

Του THOMAS DALLAM

(Από το «A Brefe Relation of Travell»)

Στά 1599, η Βασίλισσα 'Ελισάβετ Γ' στείλε στην Κωνσταντινούπολη τον Τόμας Ντάλλαμ, διάσημο για τα άρματα που κατασκεύαζε, για να προσφέρει δώρο ένα μεγάλο άρμα στον Σουλτάνο Μωάμεθ Γ'.

Φθάσαμε στη Σάμο στο νησί που γεννήθηκε ο περίφημος φιλόσοφος Πυθαγόρας. Το νησί αυτό κατά το μεγαλύτερο μέρος κατοικείται από Έλληνες. 'Επειδή είχαμε τον αέρα αντίθετο βρήκαμε ένα απάγιο και είχαμε άγκυρα. 'Από κει φαινόταν μία μικρή πόλη, ένα μίλι

και περισσότερο από την άκτι...

Την εκεί ημέρα σηκώσαμε άγκυρα και προσπαθήσαμε να συνεχίσουμε το ταξίδι μας, αλλά δεν τα καταφέραμε γιατί φυσούσε άκομη μαϊστρός όπως και πριν. 'Όταν είχαμε πώς δεν θα μπορούσαμε να νικήσουμε τον άνεμο γυρίσαμε στο ίδιο μέρος όπου είχαμε ρίξει άγκυρα την πρώτη φορά, με σκοπό να προμηθευτούμε μερικά τρόφιμα και φρέσκο νερό. 'Επειδή όμως νύχτωσε πολύ πριν μπορούμε στο λιμάνι, από λάθος αυτού που έδινε την πορεία, το καράβι μας κάθισε, κι έτσι περά-

σαμε την περισσότερη νύχτα μέσα σε φόβο και ανησυχία. Στο τέλος όμως όλα πήγαν καλά.

Το πρωί όταν θελήσαμε να πλησιάσουμε στην άκτι είδαμε τέσσερις γαλέρες και μία φρεγάδα να πλέουνε κρυφά κοντά στην άκτι της Μικράς 'Ασίας' ή φρεγάδα όμως μας πλησίασε για να μάθι ποι οι είμαστε και έριξε άγκυρα. 'Ο Κυβερνήτης μας όταν τα είδε αυτά, χωρίς να ξέρη ποιά ήταν ή πρόθεσή τους, έδωσε διαταγές να σηκώσουμε άμέσως άγκυρα' όταν όμως ξεκινήσαμε, οι γαλέρες και ή φρεγάδα μας έκοβαν το δρόμο.

Τότε ο Κυβερνήτης μας αποφάσισε να πάρη το δρόμο που πριν δεν είχε τολμήσει να ακολουθήσει γιατί ενώ θα έπρεπε ν' αφήσουμε το νησί στα δεξιά μας, τώρα τ' αφήσαμε στ' αριστερά και διακινδυνέψαμε να περάσουμε μεταξύ Σάμου και Μικράς

'Ασίας, δηλ. να περάσουμε από μία δίοδο πολύ στενή για το καράβι μας. Οι τέσσερις γαλέρες μας περίμεναν ακόμα στο στενότερο σημείο' όταν όμως είδαν τη δύναμη και την τόλμη μας, φοβήθηκαν. Οι γαλέρες τους ήταν τόσο κοντά στην άκτι που θα την άγγιζαν είτε με το έμβολό τους είτε με τα κουπιά τους. 'Ωστόσο έμεις βρήκαμε μέρος και περάσαμε ανάμεσα στα κουπιά τους και στην ξηρά της Μ. 'Ασίας.

'Ο Κυβερνήτης μας είπε να μαζευτούμε όλοι στο καστρώμα όσο πιο επίδεικτικά μπορούσαμε και μόλις τους προσπεράσαμε οι 5 σάλπιγγές τους προσηλάσαν. Αυτοί τα έχασαν' μας κοίταζαν γεμάτοι άπορία χωρίς να πουν λέξη. 'Ετσι τους κάναμε να χάσουν την ψυχραιμία τους και ν' αμάς φοβηθούν. 'Ήσαν 11 'Ιουλίου όταν τους αφήσαμε κοντά στην άκτι της Σάμου.

Το ταξίδι του «Μαινέζαουερ»

Του WILLIAM BRADFORD

(Από το «History of Plymouth Plantation»)

'Ο Ουίλλιαμ Μπράντφορντ συγγραφέας του βιβλίου από το οποίο παίρνουμε

το παρακάτω απόσπασμα ήταν από τους πρώτους άποικιστές που έφυγαν από το

Πλόμουθ για την Αμερική στα 1620.

Αφού για πολλές ημέρες χάρηκαν ευνοϊκούς ανέμους και καλόν καιρό, πολλές φορές διασταυρώθηκαν με ανέμους κακούς και συνάντησαν άγριες καταιγίδες. Τό καράβι τους κλυδωνιζόταν και μία φορά τό κεντρικό του κατάρτι λύγισε και έσπασε. Αυτό έκαμε τούς ανθρώπους να φοβηθούν πώς τό καράβι δέν θα μπορούσε να τελειώσει τό ταξίδι...

Και ή άλήθεια, άνάμεσα στους 1. διους τούς ναυτικούς σηκώθηκε μεγάλη ταραχή και διχονομία. Από τη μία θά ήταν πρόθυμοι να κάνουν ό,τι ήταν δυνατό για να μη χαθούν και χάσουν και τά λεπτά τους αφού είχαν κάνει τόν μισό δρόμο. Από την άλλη πάλι δέν ήθελαν να εκθέσουν σε τέτοιο κίνδυνο τη ζωή τους. Αλλά αφού άκούστηκαν όλες οι γνώμες, ό καπετάνιος και μερικοί άλλοι βεβαίωσαν πώς τό καράβι ήταν γερό και ότι θα άντεχε. Έτσι έμπιστεύτηκαν τη ζωή τους στό θέλημα του Θεού και συνέχισαν τό δρόμο τους. Σε μερικές καταιγίδες οι άνεμοι ήταν τόσο άγριοι και ή θάλασσα τόσο τρικυμισμένη, πού δέν μπορούσαν να χρησιμοπονηθούν διόλου τά πανιά και αφήνονταν ημέρες ολόκληρες να τούς οδηγεί τό κύμα.

Αφού πάλαιψαν πολύν καιρό στη θάλασσα παρουσιάστηκε μπροστά τους μία στεριά, τό άκρωτήρι Κόντ. Μόλις άκούστηκε τό νέο όλοι τους ήταν πολύ ευχαριστημένοι. Έστε-

ρα από λίγη συζήτηση με τόν καπετάνιο, αποφάσισαν να προχωρήσουν προς τά νότια... Προχώρησαν λοιπόν, αλλά κατά τό μεσημέρι έπessαν σε ρηχά νερά και σε τεράστια κύματα και τόσο πολύ μπλεγμένοι βρέθηκαν, πού θεωρήσαν ότι βρίσκονταν σε κίνδυνο μεγάλο. Και καθώς ό άέρας σφύριζε, αποφάσισαν να ξαναγυρίσουν πίσω στο άκρωτήρι Κόντ και τό θεωρήσαν μεγάλη εύτυχία πού βγήκαν απ' αυτούς τούς κινδύνους πριν τούς πάρη ή νύχτα, λές και ήταν πρόνοια Θεού. Την άλλη μέρα ήσυχoi πιά μπήκαν στον κόλπο του άκρωτηρίου Κόντ.

Από και ξεκίνησαν ακολουθώντας την παραλία, πουθενά όμως δέν έβρισκαν τίποτε πού να μοιάζει με λιμάνι. Έστερα από λίγες ώρες άρχισε να βρέχει και να χιονίζει και ή απόγευμα ό άέρας δυνάμωσε και ή θάλασσα άγρίεψε πολύ, τόσο πού τούς έσπασε τό τιμόνι. Μόλις και μπορούσαν δύο άντρες να οδηγούν τό καράβι με τά κουπιά. Ο πιλότος όμως τούς φώναξε να μη χάνουν τό κέφι τους γιατί είδε ένα λιμάνι.

Η καταιγίδα δυνάμωσε και ή νύχτα έρχόταν και προσπαθούσαν να μπουν στο λιμάνι όσο έφεγγε. Έκει όμως τό κατάρτι τους έγινε τρία κομμάτια και τό πανί έπεσε μέσα στην τρικυμισμένη θάλασσα. Προτιμούσαν να βρίσκονταν πολύ μακριά από κείνο τό μέρος. Οστόσο με τη βοήθεια του Θεού τά κατάρτησαν, και έχοντας τό ρεύμα ευνοϊκό μπήκαν στο λιμάνι.

Με αερόσκαλο ωάνω από τη Μάγχη

Του JOHN JEFFRIES

(Από τό

«Narrative of Two Aerial Voyages»)

Η πρώτη διάβαση της Μάγχης με αερόσκατο έγινε στα 1785 από τόν Λεα Τζών Τζέφφρις και τόν Ζαν Πιερ Μπλανσάρ, από τό Ντόβερ στο Γκύν.

Ακριβώς στις 1 μ.μ. άρχίσανε να ύψωνώμαστε άργά, όλο μεγαλοπρέπεια. Τό ύψωμα ήταν γεμάτο από κόσμο πού είχε έρθει από την πρωτεύουσα, τις γειτονικές πόλεις και τά χωριά, με άμάξια και άλογα.

Ένα λεπτό πριν άπογειωθούμε ό ύδράργυρος στο βαρόμετρο έδειχνε 29 ίντσες και 1/10 και ό άέρας ήταν βορειοδυτικός, παρ' όλο πού είχε τόσο γαλήνη ώστε ή θάλασσα έμοιαζε σαν καθρέφτης.

Ο ύδράργυρος είχε πέσει τώρα στις 27 ίντσες και 3/10 και περάσαμε πάνω από διάφορα πλοία πού μάς χαιρέτησαν με σήματα. Κατά τις δύο παρά δέκα (έπειδή όπως νομίζω δε προσέξαμε καθόλου τούς έσωτερικούς σωλήνες του σκάφους) είδα πώς κατεβαίναμε γρήγορα. Αμέσως τραβήξαμε τούς σωλήνες μέσα, τούς άσφαλίσαμε και ρίξαμε ένα σάκκι απ' αυτά πού είχαμε για σάβουρα. έπειδή όμως ό ύδράργυρος του βαρομέτρου εξακολουθούσε να ανεβαίνει, ρίξαμε κι άλλο ένα σάκκι. Έστερα άρχίσανε έμεις να ανεβαίναμε και ό ύδράργυρος στο βαρόμετρο να κατεβαίνει.

Σε λίγο είδαμε ότι πάλι κατεβαίναμε και άναγκαστήκαμε να ρίξουμε τόν ένα σάκκο πού μάς έμενε και ό,τι άλλο είχαμε. Και πάλι όμως δέν

ανεβήκαμε τότε ρίξαμε ένα πακέτο προκηρύξεις. Έπειδή όμως και πάλι δέν ανεβαίναμε, άναγκαστήκαμε παρ' όλο πού καθόλου δέν τό θέλαμε, να ρίξουμε τις άγκυρες και τά σκοινιά μας' ώστόσο διαρκώς πλησιάζαμε προς τη θάλασσα και τότε άρχίσανε να πετάμε ένα ένα τά ρούχα μας. Πρώτος ό κ. Μπλανσάρ πέταξε τό ένα έπανωφόρι και την καπαρντίνα του, ύστερα πέταξα ήγώ τό μοναδικό μου πανωφόρι, και ό Μπλανσάρ τό άλλο του πανωφόρι και τό παντελόνι του. Για πρώτη φορά σε όλη την πτήση μας ανεβήκαμε σε τόσο ύψος και ακριβώς στις 3 περάσαμε από την όρεινη περιοχή μεταξύ άκρωτηρίου Μπλανέξ και Μπλάκνες, σχηματίζοντας έτσι με την άνοδό μας ένα μεγαλοπρεπές τόξο.

Έστερα είδαμε πώς πλησιάζαμε σ' ένα δάσος πού φαινόταν πάρα πολύ μεγάλο για να μπορούσαμε να τό περάσουμε ολόκληρο. Πετάξαμε τά φελλένια σακκάκια μας και ύστερα από λίγο και τά άλλα. Αυτό άλλαξε τη γωνία της καθόδου μας. Είχαμε τόσο πολύ πλησιάζει στις κορφές των δέντρων του δάσους ώστε βλέπαμε πώς ήταν πολύ μεγάλα και πώς κατεβαίναμε κατ' έπάνω τους με μεγάλη ταχύτητα. Περάσαμε τόσο κοντά τους και κατά τέτοιο τρόπο, ώστε καταφέραμε να έλαττώσουμε την ταχύτητα μας. Βοήθαμε μία άρκετά μεγάλη και καθαρή έκταση άνάμεσα στα δένδρα και κατεβήκαμε ήρεμα στην έπιφάνεια λίγο πριν από τις τέσσερεις.

Σερβοαλβανικών συνόρων λουσμένα στο κρύο φώς του μεσημεριού. 'Από κει έπρεπε νά κατέβω. Διόρθωσα τὰ σκί μου καί ξεκίνησα. Χιλιόμετρο της δέν υπάρχει στά σκί, ώστόσο μπορεί κανείς νά καταλάβη από τήν όρμη του άέρα πού τόν χτυπάει τί ταχύτητα έχει. 'Υστερα από καμιά εικοσαριά μέτρα, ό άέρας άρχισε νά σφυρίζη σι' αδειά μου καί τó χιόνι πετιόταν ψηλά πίσω μου.

Μέ είχε κυριεύσει ή μανία της ταχύτητας καί διέγραφα όλο καί πιό τολμηρές καί άπότομες καμπύλες. Μετά άρχισε μιá πλαγιά μαλακή, καί ξαφνικά μόλις έστριψα ένα βράχο, παρουσιάστηκε μπροστά μου ένα χωριό μέ καμιά έκασοτή σπίτια χτισμένα σάν πολεμίστρες στήν άπότομη πλαγιά του βουνού.

Τρία παιδάκια πού παίζανε έξω από τó σπίτι τους έβγαλαν τίς φωνές. Μιά αγελάδα πού προσπαθούσε νά πιή από τά νερά πού ήταν χυμένα γύρω από ένα πηγάδι ιθβαλε στά πόδια. 'Ένα παιδί σφύριξε δυνατά καί ένας άνθρωπος βγήκε βιαστικός από τó σπίτι δίπλα στο χάνι. 'Ήταν ό φίλος μου ό γέρο· Σπύρος, αλλά δέν μέ γνώρισε' πρώτα γιατί ήμουν κουκουλωμένος ώς τή μύτη, καί δεύτερο γιατί, έκτός από τά μάλλινα, φορούσα καί μαύρα γυαλιά. Ξ'φνικά τόν άκουσα νά ξεφωνίζει: «ό Σατανάς! ό ίδιος ό Σατανάς!», κοί νά χάνεται σάν άστραλή. Φυσικά δέν ήξερε τί ήταν τά σκί. Καί καθώς έγώ προχωρούσα γρήγορα ανοίγοντας βαθειά αύλάκια μέσα στο μαλακό χιόνι, αυτός δέν έβλεπε από μακριά παρά μόνο τά μπαστούνια μου. Στήν άρχή μέ πιάσανε τέτοια γέλοια πού έπεσα δυό φορές. Σε λίγο όμως έμφανισθηκε μέ τó ντουφέκι του καί τó πράγμα έγινε σοβαρώτερο. Πέταξα τά γυαλιά μου καί του φώναξα

«Σπύρο! Σπύρο! Φίλος!» Κατέβασε τó ντουφέκι του, αλλά δέν μέ πλησίασε παρά μόνο άφου έβγαλα τά σκί, καί τότε μ' άγκάλιασε τόσο δυνατά πού τρίζανε τά κόκκαλά μου.

Τό χάνι γρήγορα άδειασε καί ό μύθος του Ιπτάμενου σατανά διαδόθηκε γρήγορα σ' όλο τó χωριό. Κοιμήθηκα στο χάνι, καί ξύπνησα τó άλλο πρωί στις 6. Πάνω από τó κρεβάτι μου στεκόταν ό δήμαρχος, ένας μεγαλοπρεπής γκριζογένης, μέ ένα φλυτζάνι τούρκικο καφέ καί ένα ποτήρι κρασί. Μέσα στο δωμάτιο είχε 2^ο υπό τó μηδέν καί φυσικά δέν είχα ξετυθί. Μπορούσα λοιπόν νά τόν άκολουθήσω άμέσως στο δημαρχείο του χωριού όπου ήταν μαζεμένα όλα τά μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου. Έπρεπε νά γράψω τó όνομά μου στή «Χρυσή Βιβλο» του χωριού.

Οί χωριάτες τó θεώρησαν πολύ τιμητικό όταν μέ είδαν ντυμένο μέ τά ίδια χοντρά μάλλινα ρούχα πού φορούσαν κι αύτοί καί, όπως μου έξήγησαν μέ πολλή σοβαρότητα—μέ θεωρούσαν ήρωα, γιατί άπ' όταν έγινε τó χωριό, κανείς δέν είχε τολμήσει νά κατέβη χειμώνα από τή Μπαμπούνα Πλάнина. 'Ήπιαμε μερικά ποτηράκια παλιό δυνατό κρασί καί αύτά ήταν ή ατρία πού ή επίδειξη πού έκαμα άργότερα μέ τά σκί δέν είχε τόση έπιτυχία όση θά ήθελα.

Τήν άλλη μέρα τó πρωί έτοιμάσθηκα νά περάσω άλλη μιá χιονισμένη έρημο. Τριανταπέντε άνθρωποι ήρθαν νά μέ άποβγάλουν. 'Ο τελευταίος πού χαιρέτησα ήταν ό Έλληνας παπάς. Του φίλησα τó χέρι καί κείνος μου έδωσε τήν εύλογία του. «'Ο Θεός μαζί σου παιδί μου. Είθε οί Άγιοι νά σε φυλάνε από τά άρπακτικά θηρία!»

Διασχίζοντας τήν έρημο Καλαχάρι

Του FRANÇOIS BALSAN

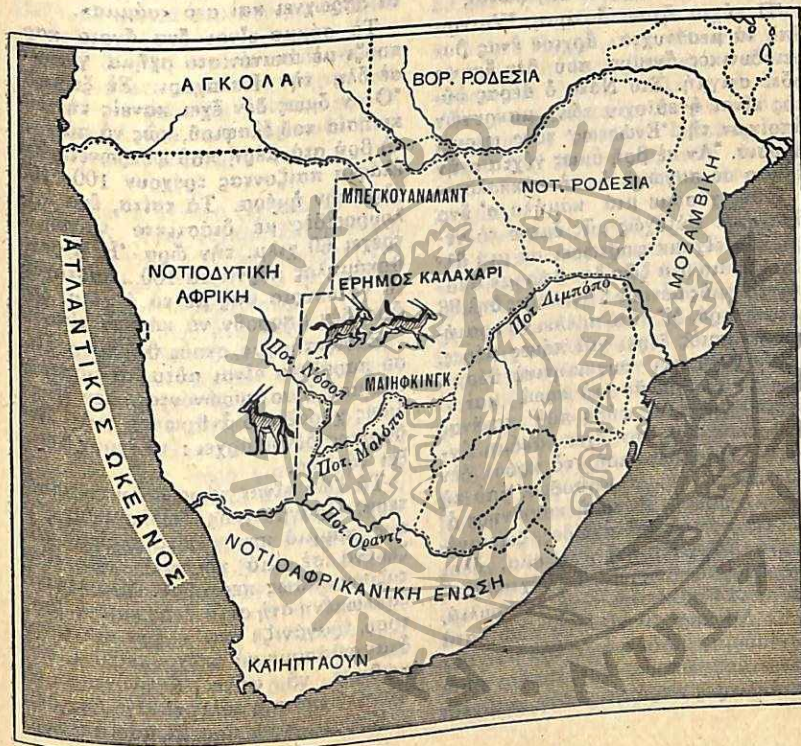
(Από τó «France Illustration», Παρίσι)

«'Ο Γάλλος εξερευνητής Φ. Μπαλσάν πέρασε πρώτος τήν έρημο Καλαχάρι, πού βρίσκεται στο Μπεχοναλάντι της Νοτ. 'Αφρικής» στο παρακάτω άρθρο περιγράφει τó επικίνδυνο ταξίδι του.

Ένα άτέλειωτο καραβάνι, ό,τι άκριβώς χρειαζόταν γι' αύτό τó ταξίδι, μπαίνει ένα ώραίο πρωινό σόν καινούριο τόπο. 'Ο Λούκας Κάρτση, ό 'Οστέντοτος κυνηγός μου, ό Τζών ό ύπηρετής μου, έξη γαϊδούρια, όκτώ καμήλες καί 128 λίτρες νερό.

Λίγη ώρα θέλουμε ακόμη γιά νά βγούμε από τή ζώνη όπου βόσκουν τά κοπάδια. 'Υστερα φαίνεται καθαρά πώς μπαίνουμε στήν έρημο: οί θάμνοι παύουν καί μιá έκταση γεμάτη χρυσάφνια χόρτα κυματίζει καί άπλώνεται ώς εκεί πού φτάνει τó μάτι.

Τό μεσημέρι αφήσαμε πίσω μας τó τελευταίο ανθρώπινο ίχνος, μιá έγκαταλελειμένη κατασκήνωση Βουσμάνων. Τά χελωνόστρακα, οί σκαλαστοί από τίς σαύρες πού τρώνε αύτοί οί άγριοι, τά κελύφη από τά

αυγά των στρουθοκαμήλων που τα χρησιμοποιούν για ποτήρια, γεμίζουν άκομη τον τόπο που είναι μανιρισμένος από τις φωτιές. Ύστερα όσο περισσότεροι οι θάμνοι, τόσο λιγότερο το κυνήγι. Θανάσιμη ερημιά.

Τό σουρούπο συναντούμε ξανά λίγα δέντρα. Κατασκηνώνουμε, γιατί είμαστε πεθαμένοι στην κούραση. Η άμμος που έχει μπη στα πόδια μας έχει πληγώσει τα πόδια. Σφορτώνουμε τις άποσκευές. Βγάζουμε τα σαράκια, λύνουμε τα λουριά που έχουν τρίψει το δέρμα των ζώων και έχουν ματώσει. Δένουμε τα ζώα μας και τ' αφήνουμε να βοσκούν. Η φωτιά τήνουμε. Βράζουμε το τσάι κάτω από ένα δέντρο που διαλέξαμε για στέγη μας. Ο φλοιός αυτού του δέντρου είναι τραχύς και το σκληρό του ξύλο καίγεται εύκολα. Κοιμόμαστε κοντά στη φωτιά.

Η νύχτα ήταν άσκημη. Ύστερα από τα μεσάνυχτα άρχισε ένας βορειοδυτικός άνεμος που δέν έπαψε ούτε στιγμή. Στο Νότο ο αέρας αυτός είναι η ευτυχία των μακρινών αποίκων της 'Ενώσεως' τους φέρνει δροσιά. 'Αν σέ βρή όμως νύχτα στην έρημο σέ παγώνει ως το κόκκαλο.

Χθές χάσαμε μία καμήλα σ' ένα ατύχημα. Εύτυχος μάς έμεινε το νερό που είχαμε φορτώσει σέ μία ελ. Βέβαια στα ζώα δέν δώσαμε άκόμη νερό μάς μένουν 6 άγελάδες δηλ. 96 λίτρες νερό. Μ' αυτό πρέπει να κρατήσουμε ποιός ξέρει για πόσες μέρες.

Υπάρχει πιδ συγκινητικό θέαμα από τό να έυπνās τό πρωί και γ' άντικρύξής μία φύση που κανέναν άνθρωπος δέν την έχει άκόμη άγγίξει; Ποσ' όλο που τό κρύο δέν μάς άφησε να κοιμηθούμε, από τη στιγμή που ή άνατολή κοκκίνησε άπό τις πρώτες ήλιαχτίδες, ζωντανέψαμε. Σάνα δόθηκε σύνθημα, όλοι άρχίζουν τό τραγούδι. Τή νύχτα βασίλευαν τά θηρία, την αυγή τά πουλιά.

Ο Λούκας δίνει λίγο νερό στα γαϊδούρια μένουν δυό καμήλες για πέντε άνθρώπους, δηλ. σχεδόν ούτε έπτά λίτρες νερό για τόν καθένα.

άξίζει να δη κανείς τη μάχη που γίνεται για να χάσουν τις μουσοδές τους στον κουβά με το νερό.

Ο κυνηγός μου την ώρα που κοιμόταν έκανε διάφορες σκέψεις. Συνα γαμάτος άγωνία. Λέει πως τό Νοζόπ δέν έχει ούτε νερό ούτε πηγάδι, ούτε άνθρώπους και ότι όταν φθάσουμε εκεί δέν πρέπει να περιμένουμε σωτηρία.

Όσοσο ή παρουσία όλων αυτών των άγρίων ζώων μάς καθησυχάζει. Πώς θα μπορούσαν να ζήσουν άν δέν υπήρχε πουθενά νερό για να πιούν;

Στόν αναγνώστη όπωσδήποτε θα γεννήθηκε αυτό τό έρώτημα. Νά λοιπόν ή άπάντηση. Τα μεγάλα ζώα είναι όπως τα γαϊδούρια και οι καμήλες κρατούν τέσσερεις μέρες χωρίς νερό. Όταν διψούν, τό ίδιο ένστικτο που τό οδηγεί στις βοσκές, τό σπρώχνει και στί «σάμμα».

Τό σάμμα είναι ένα άγριο καρπούζι με άκανόνιστο σχήμα γνωστό σέ όλη την Καλαχάρι. Σέ ξεδιψά. Όταν όμως δέν έχει κανείς την ευκαιρία του έλαφιού, πως να πάη να τό βρή στα μέρη που φυτρώνει; Τό έλάφια παίζοντας τρέχουν 100-150 χλμ. την ήμέρα. Τό τσίτα, ένα αλ. λουροειδές με διάστικτο τρίχωμα, τρέχει 60 χλμ. την ώρα. Η στρουθοκάμηλος περνά τα 100... Δυστυχώς τα γαϊδούρια μάς με τα 4 χλμ. την ώρα δέν μπορούν να κάνουν τίποτε.

Ξαναμπήκαμε στους θάμνους. Πόσο παρήξενα είναι αυτά τα μονοπάτια που διασταυρώνονται. Δέν τάχει όμως χαράξει ο άνθρωπος γιατί άνθρωπος δέν υπάρχει: τα έχουν φτιάξει τα ζώα.

Τα ζώα είναι τώρα πολύ περισσότερα. Πραγματικός ζωολογικός κήπος καμιά πενήνταριά έλάφια μαζεμένα σέ μία κουφάλα μάς κοιτάζουν καθώς περνούμε. Μιά λείνα ξαπλωμένη στη σκιά ενός καμηλόδεντρου τραγάνιζε ένα έλάφι και μόνο όταν φθάσαμε να απέχουμε 20 μ. σηκώθηκε να φύγει αφήνοντας τό φαγητό της που μόλις τό είχε άρχισει.

Κάθετα στην πορεία μας άπλώνε-

ται από τό βοριά ως τό νότο μία σειρά από λόφους 20-50 μ. ύψος. Μόλις τους περνάμε, στην καινούρια κοιλάδα που μπαίνουμε νέα είδη ζώων παρουσιάζονται. Τό παραμύθι της νεκρής κοιλάδας διαψεύδεται κατηγορηματικά.

Όσοσο βρίσκομε κι ένα φοβερό έχθρό, τόν άρουραίο. Έχει ύπονομεύσει όλόκληρα μέτρα γής, που είναι άδύνατον να τα άποφύγουμε. Τα δυστυχημένα μάς ζώα, έξαντλούνται να περνούν μέσα άπ' αυτούς τους λάκκους όπου βυθίζονται ως την κοιλάδα. Νοιώθει κανείς την ύγρασία που βγαίνει από μέσα. Τό νερό λοιπόν δέν θα βρεσκατά μακριά αυτό είναι τό μυστικό του δάσους.

Κάνουμε την τρίτη μας κατασκήνωση κοντά στα ίχνη των λεονταριών, που συναντά κανείς παντού. Βάζουμε φωτιά στα δέντρα σέ άρκετή έκταση.

Ποτέ δέν θα ξεχάσω αυτή την γέμνη θυρόβους φωτεινή νύχτα, που έστειλε τις χιλιάδες σπίθες της στα χιλιάδες άστρα του ούρανού. Φαντασμαγορική λάμψη.

Και ποτέ δέν θα ξεχάσω τό άλλο πρωί. Χθές είχαμε Παρασκευή, 13 του μηνός την πληρώσαμε για καλά... Όταν ξυπνήσαμε τα γαϊδούρια μάς είχαν εξαφανιστή.

Ο Λούκας είχε μία έκφραση τραγική τό πρόσωπό του. Οι διαμαρτυρίες των άνδρών μου με πνίγουν. Πού τους έφερα; Κινδυνεύουμε βροσκόμαστε πολύ μακριά από τό Νοζόπ για να πάμε με τό πόδι, και είμαστε δίχως νερό γιατί χωρίς τα γαϊδούρια πως θα τό μεταφέρουμε;

Ξεκινούν για να τα βρουν. Έγώ μένω φρουρός. Φρουρός εναντίον τίμνων; Έναντίον του ήλιου που άγεβαίνει άλύπητα ή των μαύρων μου στοχασμών; Όσο περνά ή ώρα άστοχασμών; Όσο περνά ή ώρα άχίζω να πιστεύω πως όλα τελειώσαν. Τα έπαιξα όλα για όλα κι έχασα τό παιχνίδι. Περνώ τις δυό πιδ βαρείες ώρες της ζωής μου.

Βάζω μία φωνή όταν κατά τις 9

ξεπροβάλουν από ένα λόφο οι άντρες μαζί με τα χαμένα ζώα. Όλα τα ζώα. Πως να τό έξηγήσω; Η μεγάλη φωτιά έδίωξε τα λεοντάρια (κανέναν δέν τα είδε) τότε έπωφελούμενα από την ασφάλεια και έπειδή γύρω από την κατασκήνωση είχαν καί οι βοσκές τα γαϊδούρια μας βγήκαν περίπατο.

Τα νεύρα μας χαλαρώνουν. Ξαναβρίσκω την όρεξή μου και τρώγω μία όλόκληρη κοτσέρβα κρέας... Η θύελλα πέρασε. Ο Λούκας δίνει 4 λίτρες νερό σέ κάθε ζώο. Τώρα μάς έμειναν πια μόνον δυό καμήλες και οι άποσκευές μας.

Η γρουσουζιά της Παρασκευής και του 13 περνά... Φανερώνεται ένα σάμμα... Δυστυχώς όμως μόνο ένα. Αν ήταν περισσότερα, θα είχαν φαγωθή. Αλλά μήπως αυτό τό σάμμα ήταν σημάδι που προμήνυνε πως κάπου κοντά βρίσκονταν οι άλλα; Προχωρούμε με καλπισμό, οι άρουραίοι όμως βάλθηκαν να μάς κόβουν τό δρόμο. Όλη ή έκταση είναι ύπονομευμένη. Ακόμη κι όταν προχωρούμε πιδ άργά ή άμμος ύποχωρεί. Και οι φωλιές των τσακαλιών είναι άλλα έμπόδια, άνοιχτοί λάκκοι.

Καινούργια χαρά: Τρεις καλύβες. Έχουν τό κακό ότι είναι άδειες είναι όμως ένα σημάδι ζωής. Επί τέλους τό τοπίο άρχίζει να παρουσιάζη κάποια άλλαγή. Χορταρισμένες έκτάσεις σχεδόν γυμνές. Κατασκηνώνουμε πάνω από μία λαγκοδιά όπου τριγυρίζουν άγρια πουλιά. Δέν υπάρχει άμφισβησία ότι τό Νοζόπ θα βρίσκεται στην επόμενη κοιλάδα.

Απαίσια κυματιστές άμμόβεις εκτάσεις χωρίς να φαίνεται ούτε κανένας ίχνος άλλου πού να μάς Νοζόπ ούτε τίποτ άλλο πού να μάς δίνη έλπίδα ότι κοντεύουμε να φθάσουμε... Δέν έχουμε πια νερό. Και ο άνθρωπος που βασανίζεται όλη την ήμέρα από την παγωνιά δέν μπορεί να άντέξει χωρίς νερό.

Τα γαϊδούρια που τό νερό που τους δώσαμε ως τώρα ήταν ελάχιστο,

δεν μπορούν να προχωρήσουν. Όλη την νύχτα έμειναν κοντά μας ούτε να βοσκίσουν δεν πήγαν. Κάνουμε πώς κοιμόμαστε. Τα βλέπεις και πάνε στις άποσμευές και τις χτυπούν με το κεφάλι και τα πόδια για να βρουν νερό.

Όρα 9. Σερνόμεστε απελπισμένοι. Γίνεται ένα θάυμα. Όλη η άμμος γεμίζει από γυαλιστερά πράσινα μπαλόνια, από χιλιάδες σάμψα. Τα ξάμα μας πέφτουν με τα μούτρα. Κάνουμε και μες το ίδιο. Ο νους μου πάει στο μάννα των Εβραίων της Παλαιάς Διαθήκης.

Βήμα πρὸς βήμα προχωρούμε ὅλη τὴ μέρα δυτικά, χωρίς να μάς ἔγκαταλείψουν τὰ σάμψα, πραγματικὴ τύχη. Καταρραμένος τόπος ὅμως. Ἀμμος. Ἀμμος καὶ τίποτ' ἄλλο. Δὲν βρήκαμε παρὰ ἓνα δέντρο γιὰ νὰ σταθούμε· μιά μισοπεσμένη μισόζα που τὰ κλαδιά της μόλις μπορούσαν νὰ μάς κόβουν τὸν ἄερα. Ἀνάβουμε μιά μικρὴ φωτιά, γιατί τὰ ξύλα τὰ πέρνουμε ἀπὸ τὸ δέντρο καὶ δὲν πρέπει νὰ πάρουμε πολλά. Τὸ στομάχι δὲν μπορεῖ νὰ γεμίσει μες σάμψα καὶ τὰ δεινὰ μας εἶναι τραγμένα. Τὰ γαϊδουρία; Αὐτὰ διασκεδάζουν ὅλη τὴ νύχτα.

Μονομαχίες λαγῶν καὶ ἀρουραίων σὲ μονοπάτια στρωμένα μες ἄμμο. Οὔτε ἓνα σάμψα. Δίψα τρομερή. Πρέπει μες κάθε θυσιὰ νὰ φθάσουμε. Περπατοῦμε συνέχεια καὶ μόνο τὸ μεσημέρι στοματοῦμε. Ξαφνικά κατὰ τις δυόμισι, πάνω ἀπὸ ἓναν ἄμμόλοφο τὰ μάτια μας βλέπουν... καὶ δὲν πιστεύουν...

Μιά πελώρια μεγαλοπρεπὴς λεωφόρος 150 μ. πλατεῖα μες δέντρα δεξιά κι ἄριστερά ἀπλώνεται κάτω. Ἐπὶ τέλους εὐτυχισμένο, ἀπέραντο ἀπροσδόκητο ἔχουμε μπροστά μας τὸ Νοζόπ.

Κατεβαίνουμε. Πέρνουμε τὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ, ξερή, γεμάτη ρωγμές. Σταγόνα νερό. Πρέπει νὰ χωριστοῦμε σὲ δυὸ ομάδες καὶ νὰ προχωρήσουμε πρὸς τὸ Νοτιά γιὰ νὰ βροῦμε ζωή. Ἀκολουθοῦμε τὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ καὶ περπατοῦμε γρήγο-

ρα παρ' ὅλο πού ἔχουμε στεγνώσει ἀπὸ τὴ δίψα.

Στις 6—ὕστερα ἀπὸ 10 ὥρες συνεχὲς πορεία—τὴν ὥρα πού πάει νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, βλέπουμε τὸ πρῶτο σημάδι ὅτι κάπου κοντὰ ὑπάρχει νερό. Ἀπὸ ἓνα κοντινὸ δέντρο πετάγονται κάτω πελώρια πουλιά: Ἐκατὸ γύτες. Πίνουμε ἀπληστια. Δυστυχία μας! Ὅλοι κατσουφιάζουν. Τὸ νερό εἶναι ἄλμυρό.

Ὡστόσο θὰ κατασκηνώσουμε ἐδῶ γιὰ τὸ βράδυ. Μόνο ἀργότερα θὰ καταλάβουμε τι κίνδυνο διατρέξαμε: Τὸ νερό αὐτὸ τὸ εἶχαν ἀνοίξει εἰδικὰ γιὰ τὰ ζῶα τοῦ Ἐθνικοῦ Πάρκου τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἐνώσεως καὶ σὲ σημεῖο ἐκεῖνο θὰ ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ νεροῦ. Τακτικοὶ ἐπισκέπτες ἦταν τὰ λιοντάρια. Αὐτὴ τὴ φορὰ τὰ γαϊδουρία μας δὲν θὰ τὴ γλύωναν... Εὐτυχῶς πού τὰ λιοντάρια κείνη τὴ νύχτα δὲν διψούσαν καὶ δὲν ἤρθαν νὰ δροσιστοῦν.

Ξαναρχίσαμε τὴν πορεία μας πρὸς τὸ Νοζόπ. Καὶ μες αὐτοκίνητο πού νὰ τρέχῃ ἑκατὸ χιλιόμετρα τὴν ὥρα ἂν πᾶς, πρέπει νὰ ἔχῃς μεγάλη ὑπομονὴ γιὰ νὰ κάνῃς ὅλη αὐτὴ τὴ διαδρομὴ.

Ἐμεῖς τὴν κάναμε μες γαϊδουρία. Ἄν δὲν διασκεδάζα μες τὰ ζῶα πού ἔβλεπα θὰ ἀποκοιμιόμουν. Στὴν δεξιά ὁχτὴ τοῦ ποταμοῦ εἶναι μιά λέαινα πού μάς ἀκολουθεῖ. Καὶ τὸ μικρὸ μας σκυλὶ γελοιοποιεῖται ἐντελῶς καθὼς θέλει νὰ ἐπιτεθῇ σ' ἓνα κοπάδι ἀντιλόπες μες πελώρια κέρατα. Στὴν ἄριστερή ὁχτὴ, πρὸς τὴ μεριὰ τοῦ Καλαχάρι, μάς χαιρετοῦν παγῶνα μες οὐρές πού λάμπουν σὰν πολύτιμα πετράδια. Ἀνθρωπος δὲν φαίνεται πουθενά. Φαίνεται πὼς προχώρησα πολὺ ψηλὰ γιὰ νὰ φθάσω σὲ Νοζόπ. Στις ὁχτὲ ξεπερσεύουμε.

Ἡ φωτιά πού ἀνάβουμε, χωρίς νὰ τὸ ξέρω, χρησιμεύει γιὰ σύνθημα. Δύο πελώριοι μαῦροι μες ἐκδικητικὰ μάτια πηδῶνε σὲ φῶς τῆς φωτιάς. Γιὰ νὰ τοὺς καθυστερήσουμε πρέπει νὰ τοὺς ὑποδεχτοῦμε σὰν παλιούς γνωρίμους. Εἶναι ἀπὸ τὰ φυλάκια

τοῦ πρώτου ἀστυνομικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἐνώσεως καὶ ρωτοῦν ποιοὶ εἶμαστε μεῖς πού ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν ἀπαγορευμένη περιοχὴ.

Τὸ ταξίδι μου εἶχε πετύχει. Ἀς περιμένουμε ἥσυχτοι τὴν αὐριανὴ μέρα.

Ἄπο τότε πού ἔφυγα ἀπὸ τὸ Τσαμπόνγκ εἶναι ἡ πρώτη μέρα πού κοιμᾶμαι σὲ κρεβάτι. Σὲ κρεβάτι τοῦ Νοζόπ.

Εἶναι ἡ γῆ τοῦ Νοζόπ πού μου πλῆγώνει τὰ νεφρά.

Ἄπο τότε πού ἔφυγα ἀπὸ τὸ Τσαμπόνγκ εἶναι ἡ πρώτη μέρα πού κοιμᾶμαι σὲ κρεβάτι. Σὲ κρεβάτι τοῦ Νοζόπ.

Ἐσὼ μῆνες σ' ἓνα μονόφυλο

Τῆς LUCILLE IREMONGER

(Ἀπὸ τὸ «The Listener», Λονδίνο)

Αὕτὴ εἶναι ἡ ἱστορία ἑνὸς νέου, τοῦ Ναμπετάρ, πού ζεῖ σὲ ἓνα ἀπομακρυσμένο χωριό, σὲ νησιά Γκιλμπερτ τῆς Νοτίας Θάλασσας, τοῦ πιδ μακρινοῦ μέρους τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Ναμπετάρ εἶναι ἄνας μεγαλοκαμωμένος νέος, μες ἴσια μαῦρα μαλλιά, μελαχροινὸ σκούρο δερμα, καὶ τὸ πλατὺ ἀνεπισκόνητο χαμόγελο πού ἔχουν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν νησιῶν σφῶν. Θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸν ξεχωρίσῃ ἀπὸ τοὺς συντρόφους του σὰν κάποιον πού τοῦ ἔχει συμβῇ κάτι ἑξαιρετικό. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Ναμπετάρ εἶναι περᾶς σὲ τὴ ζωὴ του τὰ μεγαλότερα βᾶσανα πού θὰ μπορούσε νὰ περάσῃ ἄνθρωπος.

Ἰσως ἡ ἱστορία τοῦ Ναμπετάρ νὰ ἀρχίξῃ ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἀφησε τὸ νησί πού τὸν γέννησε, τὸ Νισο, ὅταν ἓνα κοράβι ἦρθε γιὰ

νὰ στρατολογήσῃ σκαφτιάδες γιὰ τὰ ὄρυγεία τοῦ νησιοῦ Ὄσαν.

Ἰσως καὶ νὰ ἀρχίξῃ 1500 χρόνια πρὶν, τότε πού οἱ προπάτορές του ἦσαν σὲ νησί Νικουάου μες ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα κύματα τῶν μεταναστῶν, τότε πού πρωτοκατοικήθηκαν οἱ ἀντίες καὶ τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἦταν καὶ μαῦροι ἄνθρωποι, γεροί, ἀποφασιστικοί, θαρραλέοι, πολυμήχανοι.

Στὰ 1942 λοιπόν, ἐλκοισιδυὺ χροῶν ὁ Ναμπετάρ, ἦταν ἐργάτης σὲ ὄρυγεία τοῦ νησιοῦ Ὄσαν. Τότε πῆγαν σὲ νησί οἱ Ἰάπωνες. Ἀπὸ κοινὸ ἡ Ἰαπωνία ἐποφθαλμιούσε τὸ νησί. Καὶ θαρρεῖς ἀπὸ εἰρωνεία τῆς τύχης, αὐτὸ τὸ μικρὸ νησί πού βγάζει τὰ καλύτερα λιπάσματα δὲν

1. Ὁρυγεία φωσφορικοῦ ἔλατος, πού χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν κατασκευὴ λιπασμάτων.

νά πη ήταν ακόμη μια επιβεβαίωση των Ιαπωνικών μεθόδων: κτηνωδίες, μαρτύρια, δολοφονίες.

Όπως ήταν φυσικό ο Ναμπετάρι ήταν παρών όταν οι Βρεταννοί ξαναπήραν το νησί Όσεαν. Ένας Άγ-

γλος αξιωματικός του έκανε μια έρωτηση που άσφαλώς είχε περάσει το νου όλων. Είχε φοβηθεί καθόλου όλονόμοχος στη θάλασσα τόσους μήνες; «Ναι», απάντησε ο Ναμπετάρι μ' ένα πλατύ χαμόγελο. «Ναι, πολλές φορές».

Ο γύρος του κόσμου χωρίς σταθμό

Του WALTER H. WAGGONER
(Από το «The New York Times», Ν. Υόρκη)

Ένας δημοσιογράφος αφηγείται λακωνικά τον πρώτο γύρο του κόσμου που έκανε ένα Αμερικανικό βομβαρδιστικό χωρίς σταθμό.

Πόρτ Γουόρθ, Τέξας, 2 Μαρτίου.

Ένα βομβαρδιστικό B-50, το «Λάκυ Λέιντν II», γύρισε εδώ σήμερα το πρωί από τον πρώτο γύρο του κόσμου χωρίς σταθμό.

Το μεγάλο αυτό αεροπλάνο που είναι ένα τροποποιημένο B-29, διέτρεξε 23 452 μίλια σε 94 ώρες και 1' (δηλ. σε τέσσερις ημέρες παρά δύο ώρες) και δύο λεπτά χωρίς να σταμάτησε. Ο άνεμος διέσπασε το σκέλετος της πτήσης από τον αέρα από υπερφούρια B-29 που είχαν μετατραπεί σε αεροπλάνα-δεξαμενές.

Το ύψος στο οποίο έγινε ο άνε-

μοδιασμός καθώς και η ταχύτητα παραμένουν ακόμη στρατιωτικά μυστικά: πάντως έγινε χωρίς έπεισόδια σε τέσσερα σημεία. Τα αεροπλάνα-δεξαμενές B-29 απογειώθηκαν και συνάντησαν το «Λάκυ Λέιντν» από βάσεις της στρατιωτικής αεροπορίας στις Αζόρες, στο Νταράν της Σαουδικής Αραβίας, στις Φιλιππίνες και στη Χαβάη.

Η πτήση, σχετικά με την απόσταση ήταν το ίδιο σημαντική όπως ήταν σχετικά με την ταχύτητα ή τα τελευταία διηγερωτικά πτήση σε 3 ώρες και 46' του πυραυλικού βομβαρδιστικού B-47. «Επίσημα χαρακτηρίστηκε ως «κανονική» αυτό δηλ. εσήμαινε ότι έγινε σύμφωνα με το προκαθορισμένο σχέδιο.

Όσοσο για τους εμπειρογνώμονες που ήρθαν να χαιρετήσουν τους

14 κουρασμένους άντρες, το πλήρωμα του αεροπλάνου, η πτήση ήταν κάτι που είχε μεγαλύτερη από την «κανονική» σημασία. Ήσαν έτοιμοι να την θεωρήσουν ιστορική, ένα γιγαντιαίο βήμα προς μια αμερικανική αεροπορική δύναμη που δεν θα είχε δεύτερη σάν κι υπήρχε αυτή στον κόσμο.

Ο Γ. Στιούαρτ Σύνιγκτον, Υπουργός της Αεροπορίας, που έχει καταρρίψει ρεκόρ με το γιγαντιαίο αεροπλάνο B-36, το μεγαλύτερο βομβαρδιστικό του κόσμου και το σπουδαιότερο όπλο της αεροπορικής στρατηγικής, δήλωσε ανεπιφύλακτα πως με τις νέες μεθόδους ανεφοδιασμού στον αέρα τα «μέσης άκτινος» δράσεως βομβαρδιστικά μετατρέπονται σε διηγερωτικά βομβαρδιστικά. Αυτή ήταν μια κατηγορία αεροπλάνων στην οποία το B-36 από δω και πέρα θα είχε αποκλειστικά δικαιώματα.

Οι 14 άντρες που ωδήγησαν το «Λάκυ Λέιντν» στον γύρο του κόσμου, φαίνονταν όλοι απόλυτα ικανοποιημένοι με το ταξίδι. Ο λοχαγός Τζάιμς Γκάλλαχερ είπε στους δημοσιογράφους μετά την προσγείωση πως «όλα πήγαν κανονικά».

«Η κατάσταση του σχεδίου ήταν εξαιρετική», είπε, «και όλα πήγαν καλά» ύστερα πρόσθεσε: «άλλωστε συνήθως έτσι γίνεται».

Το «σημαντικότερο» σχετικό μυστικό της πτήσης, αφού σέφτηκε για λίγο, «ήταν ότι τώρα μπορείτε να πάτε σ' όποιο μέρος του κόσμου θέλετε σε οποιαδήποτε στιγμή».

Πιο όλο που κι αυτός και το πλήρωμα ήταν φρεσκοξυρισμένοι έβλεπε κανείς από το πρόσωπό τους ότι ήταν κουρασμένοι.

Τα πειράματα για τον ανεφοδιασμό στον αέρα άρχισαν το περασμένο καλοκαίρι και ο γύρος του κόσμου είναι ατέλει η πρώτη πτήση από μια σειρά πτήσεων μεγάλης διάρκειας, όπως είπε ο στρατηγός Ράμπελ, Διοικητής της 8ης Αεροπο-

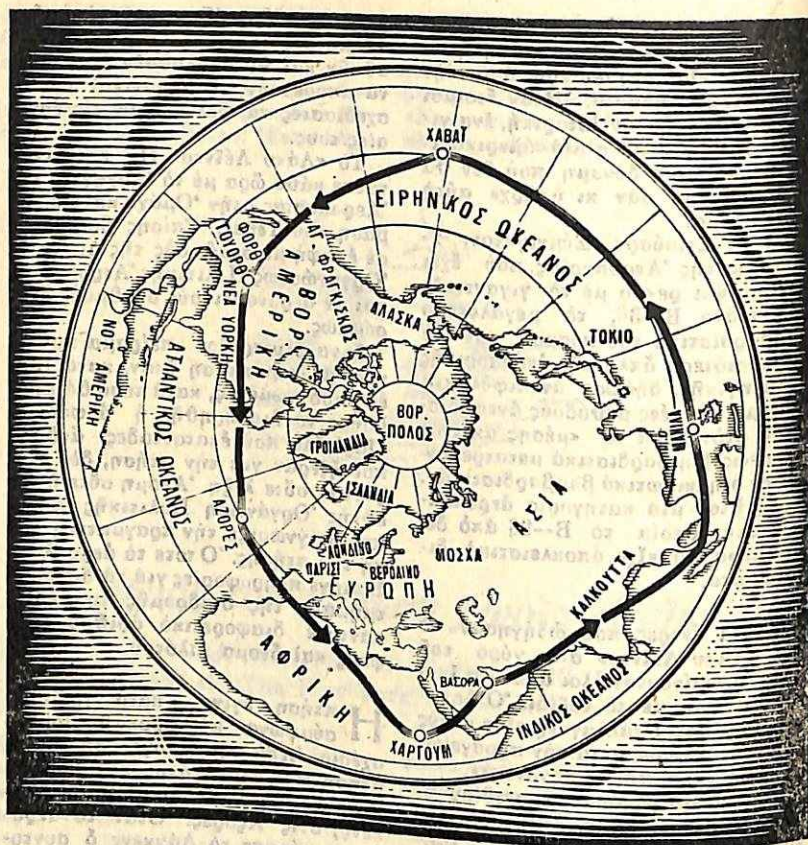
ρικής μονάδας. Ο στρατηγός είπε ακόμη ότι όλα τα έφοδια θα έφευγαν από τον αέρα και θα αναλυθούν έτσι ώστε να μπορέσουν οι μηχανικοί και οι σχεδιαστές να βελτιώσουν τις εργασίες τους.

Το «Λάκυ Λέιντν II» επικοινωνούσε κάθε ώρα με το Αρχηγείο της Αεροπορίας στην Ομάχα και με την βάση του Τέξας. Επίσης βρισκόταν σε επαφή με σταθμούς της Διεθνούς Οργανώσεως Πολιτικής Αεροπορίας και με αεροναυτικούς σταθμούς διάσωσης.

Ένα δεύτερο πείραμα που έγινε με την πτήση ήταν, κατά τους εμπειρογνώμονες, κατά πόσο θα μπορούσε να διατηρηθεί η ασφάλεια. Παρ' όλο που εκατοντάδες άνθρωποι ήξεραν για την πτήση, δεν τους ξέφυγε ούτε λέξη. Ακόμη ούτε η Διεθνής Οργάνωση Πολιτικής Αεροπορίας γνώριζε την πραγματική φύση της πτήσης. Όταν το αεροπλάνο έπαιρνε πληροφορίες για τα διάφορα τμήματα της διαδρομής του, έδινε πάντοτε διαφορετικό αριθμό σκάφους και όνομα πιλότου.

Η πτήση έγινε «κατά γράμμα» σύμφωνα με προκαθορισμένο σχέδιο. Από την απογείωσή του η πτήση του αεροπλάνου κατευλήθη μόνο ως την αεροπορική βάση Λάγκενς, στις Αζόρες. Όταν το αεροπλάνο πέρασε το Λάγκενς ο συντονιστής αξιωματικός έκανε ένα νέο σχέδιο πτήσεως ως τον έρχόμενο σταθμό, το Νταράν: αυτό έγινε για να υπάρχει έλεγχος σε κάθε σημείο ανεφοδιασμού, που να δείχνει ότι το αεροπλάνο ανεφοδιάστηκε κανονικά με καύσιμη ύλη και συνέχισε την πορεία του.

Το «Λάκυ Λέιντν II», ήταν το δεύτερο αεροπλάνο που είχε ξεκινήσει για τον γύρο του κόσμου. Στις 25 Φεβρουαρίου, δηλ. 24 ώρες νωρίτερα, είχε ξεκινήσει ένα άλλο B-50, αλλά αναγκάστηκε να προσγειωθεί στις Αζόρες γιατί πήρε φωτιά ο κινητήρας του. Το αρχηγείο του Τέξας ά-

Ἡ πτήση τοῦ ἀεροπλάνου B. 50 «Λάκν Λαίντη II» ἄρχισε ἀπὸ τὸ Φόρθ Γουόρθ τοῦ Τεξάς. Ὁ ἀνεφοδιασμός του σὲ καύσιμα ἔγινε στὸν ἀέρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἀζόρες, ἐπάνω ἀπὸ τὸ Νταράν τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας, ἐπάνω ἀπὸ τὴν Φιλιππίνες καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν Χαβάη. Ὁ παρακάτω πίνακας δείχνει τὴν ὥρην πὺν τὸ ἀεροπλάνο βρισκόταν στὰ διάφορα σημεῖα τῆς γῆς.

Ἀπογείωση ἀπὸ τὸ Φόρθ Γουόρθ	12.21 μ.μ.	Σάβ., 26 Φεβρ.
Ἀφίξη στὴν Ἀζόρες	3.55 π.μ.	Κυρ., 27 Φεβρ.
Ἀφίξη στὸ Νταράν	11.30 μ.μ.	Κυρ., 27 Φεβρ.
Ἀφίξη στὴ Μανίλα	8.00 μ.μ.	Δευτ., 28 Φεβρ.
Ἀφίξη στὴ Χαβάη	7.15 μ.μ.	Τρίτη, 1 Μαρτ.
Ἀφίξη στὸ Φόρθ Γουόρθ	10.22 π.μ.	Τετ., 2 Μαρτ.

(Ἀνατολικὴ Ὁδὸς)

μέσῳς ἔδωσε διαταγὴ ν' ἀπογειωθῇ τὸ δευτέρω ἀεροπλάνο.

Τὸ «Λαίντη» εἶναι ἓνα ἀεροπλάνο γιὰ στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, μὲ τὰ συνηθισμένα 12 ὀλοπολυβόλα τῶν 50, ἀλλὰ χωρὶς βόμβες ἢ πυρομαχικά. Γιὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ ἐπάρκεια τῶν καυσίμων καὶ γιὰ νὰ ὑπάρχῃ μεγαλύτερη ἀσφάλεια, τοποθετήθηκαν εἰδικὲς δεξαμενὲς βενζίνης. Ὅταν προσγειώθηκε τὸ ἀεροπλάνο εἶχε καύσιμη ὕλη γιὰ 7½ ὥρες ἀκόμη.

Ὁ λοχαγὸς Γκάλλαγκερ εἶπε ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ συνάδελφοί του κράτησαν τὸ ἀεροπλάνο σὲ ὕψος μεταξὺ 3.000 καὶ 6.000 μ. καὶ ὅτι ἡ ταχύτητα ἦταν κατὰ μέσο ὁρο περίπου 239 μίλ. τὴν ὥρα.

Τὸ πλήρωμα ἐργαζόταν κατὰ ὁμά-

δεσ. Οἱ ἄνδρες ἔμειναν στὴ θέσιν τους 4-6 ὥρες καὶ μετὰ ἀναπαύονταν 4-6 ὥρες. Γιὰ κάθε δουλειὰ ὑπῆρχαν δύο ἄνδρες καὶ οἱ πιλότοι ἦταν τρεῖς.

Τὸ B-50 πὺν τὸ συνώδευσαν ἀπὸ τὴν Ἀεροπορικὴ Βάση Νταϊνβις-Μόνθαν τοῦ Τάκσον τῆς Ἀριζόνας τρία B-29, γιὰ νὰ προσγειωθῇ, πέρασε πάνω ἀπὸ τὸν πυργίσκο στὴν 10.22 π.μ. (ἰνατολ. ὥρα) καὶ προσγειώθηκε στὴν 10 καὶ 31. Ἀμέσως ἔτρεξαν ἐκεῖ αὐτοκίνητα τοῦ Σταθμοῦ Πρώτων Βηθειῶν καὶ πυροσβέστες ἀλλὰ δὲν χρειάστηκαν γιὰτὶ ἡ προσγείωση ἦταν ὁμαλή. Ἀφοῦ περιμέναν λίγα λεπτά ἐφυγαν, ἐνῶ τὸ ἀεροπλάνο ἔτρεχε στὸν διάδρομο προσγειώσεως καὶ στὸ τέλος στάθηκε κοντὰ στὸν πυργίσκο.

Ἡ οὐσία τοῦ λαζιδίου

τῆς ELLA MAILLART

(Ἀπὸ μιὰ ὁμιλία στὸ Τρίτο Πρόγραμμα τοῦ BBC)

Ἡ Ἑλλα Μαγιάρ γεννήθηκε στὴ Γενεύη, στὰ 1903. Ἀπὸ τὰ εἴκοσι τῆς χρόνια ἦταν ἡ πιὸ περιπετειώδης καὶ τολμηρὴ γυναῖκα τοῦ καιροῦ μας, καὶ ἔξερε τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα ἀνέχει στὴν δυσκολίαν καὶ τῶν δύο.

Ἐχει γράψῃ βιβλία μὲ πολλὴ ἐσωτερικότητα καὶ εὐαισθησία, μὲ θέματα ἀπὸ τὰ ταξίδια καὶ τὴν περιπλάνησιν τῆς: *Parmi la jeunesse Russe, 1932, Des Monts Célestes aux Sables Rouges (1934)*, ὅπου μιλεῖ γιὰ τὸ Ρωσικὸ

Τουρκιστάν και τὸ Oasis Interdites (1937), όπου περιγράφει τὸ ταξίδι της μὲ τὸν Πήτερ Φλέμινγκ ἀπὸ τὴ Μαντζουρία στὴς Ἰνδίες μέσα ἀπὸ τὰ βουνὰ Κοκονώρ. ἔχει ἀκόμη γράψει τρία βιβλία ἀπ' εὐθείας στὰ Ἀγγλικά: Gypsy Afloat (1942), Cruises and Caravans (1942), καὶ The Cruel Way (1946) όπου μιλεῖ γιὰ ἓνα ἄλλο πρωτότυπο ταξίδι, ἀπὸ τὴν Γενεύη στὸ Καβούλ.

Μερικοί ταξιδευτές δίνουν τὴν ἐντύπωση πὼς μετακινούνται ἀπὸ ἓναν τόπο σὲ ἄλλον, μόνο καὶ μόνο γιὰ αὐτὴ ἡ κίνηση τοῦς κάνει νὰ νοιώθουν πὺδ ζωντανοί. Ἄλλοι, λιγότερο ἄλλοι στὴς ἀντιδράσεις τους, ζητοῦν νὰ δοῦν ἂν ἄλλοι λοιοὶ ζοῦν καλύτερα ἀπὸ μᾶς παρ' ὅλες μᾶς τὶς ἐφευρέσεις.

Συνὰ ὅμως σκέπτομαι ὅτι τὸ σπουδαιότερο πὺν προσφέρει τὸ ταξίδι εἶναι πὼς ἀναπτύσσει ἓνα αἶσθημα ἀλληλεγγύης. Σχενοῦμε τις διαφορές μας καὶ δίνουμε μεγάλτερη σημασία στὰ κοινὰ χαρακτηριστικά ὅλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ κατανόησή μας ἀπέναντι τους γίνεται βαθύτερη καὶ πὺδ πλατειά.

Δυὸ φορές ξεκινώντας ἀπὸ τὸ σπίτι μου, θυμοῦμαι πὼς εἶχα ἓνα αἶσθημα σὰν ἐπρόκειτο νὰ κατακτήσω τὸν κόσμο ἢ μᾶλλον νὰ πάρω στὰ χέρια μου μιὰ κληρονομιά πὺδ μου ἀνήκε. Μᾶς ὁρέσει νὰ νοιώθουμε πὼς ἡ γῆ εἶναι ὅλη δική μας — ὅπως τὸ πατρικό μας σπίτι ὅταν εἴμαστε παιδιά. Ὅταν ἔχουμε γυρίσει δλόκληρο τὸν πλανήτη μας θὰ ἀντιδρούμε διαφορετικὰ στοὺς κακούς μας γείτονες ἢ στὸ τραχύ μας κλίμα. Ἐπρεπε νὰ μείνω στὴν ἔρημο γιὰ νὰ μάθω τί ἀξίζει μιὰ χλοερὴ βουνοπλαγιά ἢ μιὰ πράσινη ρεματιά.

Ἐνας ἄλλος λόγος πὺν ταξιδεύουμε εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴ ρουτίνα πὺν σκοτῶνει τὴ φαντασία καὶ τὸν ἐνθουσιασμό, γιὰ νὰ μάθουμε γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη νὰ θαυμάζουμε τὴ ζωὴ μὲ τὸν τρόπο

τοῦ παιδιοῦ. Ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι πορὰ μιὰ ψυδαίσθησι γιστὶ στὸ τέλος κάθε ταξιδιοῦ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας θὰ ξαναβροῦμε καὶ ὅσο πὺδ γρήγορα τὸν ξαναβροῦμε τόσο τὸ καλύτερο.

Ὅπως εἶπε καὶ ὁ Ἀντουὰν ντε Σαίντ Ἐξυπερύ «ἡ φυγὴ δὲν ὀδηγεῖ πούθενά.»

Οταν ἤμουν παιδί μου ἄρεσε νὰ χαίρομαι τὸ νερό, τὸν ἥλιο, τὸν ἄερα, τὸ χιόνι. Κοπέλλα στὴ Γενεύη τριγύριζα μὲ τὴ βάρκα μου στὰ μικρὰ κολπάκια τῆς λίμνης μας καὶ τὸ χειμῶνα μὲ τὰ σκι γλιστροῦσα σ' ὅλες τις πλαγιές. Μετὰ ἄφησα τις σπουδές μου, καὶ μοῖσι μὲ μιὰ ἄλλη κοπέλλα κάναμε τὸ γύρο τῆς Μεσογείου μὲ τὸ «Περλὲ» ἓνα μικρὸ κότερο 3 τόνων. Δυὸ χρόνια ἀργότερα πήγαμε στὴν Ἑλλὰδα, τέσσερα μόνο κορίτσια, σ' ἓνα κορβὸ 10 τόνων τὴν «Μπονίτα». Ὑστερα μὲ τὸ «Αταλάντη», 45 τόνων μὲ πλήρωμα πάλι μόνο γυναῖκες, βγήκαμε στὸν Ἀτλαντικό γιὰ ψόρεμα τόνων, καὶ σχεδιάσαμε νὰ πᾶμε στὶς νότιες θάλασσες. Τότε ἡ φίλη μου παντρεύτηκε καὶ τὸ πρῶτο μέρος τῆς ζωῆς μου — τὸ ναυτικό — τελείωσε.

Ἀφοῦ πέρασα μερικά χρόνια προσπαθώντας νὰ κερδίσω τὴ ζωὴ μου, ἄρχισα τὴν πορεία πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὸ σακκίδιο στὴν πλάτη. Πήγα στὸ Βερολίνο — ἔγραφα ἄρθρα, ἔπαιζα σὲ κινηματογραφικὲς ταινίες, ἔδινα μαθήματα — μετὰ στὴ Μόσχα, στὸν Καύκασο, στὸ Τουρκιστάν... Ἦθελα νὰ φθάσω σὲ μιὰ κοιλάδα ἀνέγγιχτη ἀπὸ τὸν ἐκνευρισμὸ τῆς Εὐρώπης. Προσπάθησα νὰ βρῶ τις ρίζες τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς νοοτροπίας.

Στὸ μεγάλο μου ταξίδι στὴν Κεντρικὴ Ἀσία μὲ τὸν Πήτερ Φλέμινγκ ἔμαθα ἓνα σωρὸ πράγματα. Βρεθήκαμε στὸ Βόρειο Θ βέτ, πέρα ἀπὸ χρόνο καὶ τόπο. Ποιὲ δὲν μᾶς ἔτυχε κανένα δυσάρεστο ἀπρόοπτο, ποτὲ δὲν πεινάσαμε, ποτὲ δὲν φυλά-

κιστήκαμε... Ἦταν ὅμως συναρπαστικοὶ μήνες. Ἀρχισα σιγά-σιγά νὰ βλέπω τὰ πράγματα καὶ νὰ ἐπηρεάζομαι ἀπ' αὐτὰ — ἀπέκτησα τὴν ψυχραιμία τοῦ αἰώνιου ταξιδευτῆ.

Βρήκα πὼς ἤμουν ἀπολύτα εὐχαριστημένη ἂν καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μου καὶ τοὺς φίλους μου, δίχως σπίτι, δίχως ξέσι, δίχως ψωμί..., σὲ ὕψος 4000 μ. μέσα σὲ χειμῶνα, μὲ δυὸ φλυτζάνια ζουμι βρώμης τὴν ἡμέρα. Εἶναι εὐκολο νὰ πιάσει κανεὶς τὴν εὐτυχία ὅταν δὲν τὸν σκίζει στὰ δυὸ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀποκτήσει κατὶ ἑξῶ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του.

Μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεκινήσει ἀμέσως γιὰ τὸ Θ.βέτ ὅπως ἔκανα ἐγώ. Ἀλλὰ ἔμένα μὲ ὠδήγησε τόσο μακριὰ ἡ ὁρμή μου. Κ' ἔβενος ἀπὸ μᾶς ἔχει τὸ δικὸ του Θ.βέτ, τὴ δική του ἔρημο νὰ περάσει. Ἴσως ὁ πὺδ φρόνιμος νὰ εἶναι ἑκείνος πὺν τὸ βρίσκει μέσα στὴν Ἐκκλησία του, ἢ στὸν κῆπο του.

Τέσσερεις φορές ξεκίνησα γιὰ τὴν Κεντρικὴ Ἀσία. Κάθε φορὰ ὅμως, σὲ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ ἔβρισκα τὸν ἑαυτό μου τὸ ἴδιο ἀνικανοποίητο. Μὲ τις ταραχές πὺν γίνονταν δὲν μπορούσα νὰ μείνω περισσότερο, καὶ στὸν καιρὸ τοῦ πολέμου, ἡ κατάσταση μὲ ἀνάγκασε νὰ στραφῶ πρὸς τις Νότιες Ἰνδίες. Ἐκεῖ ἀνακάλυψα αὐτὸ πὺν ἐντελῶς ἀσυνείδητα ζητοῦσα στὰ ταξίδια μου.

Ἐπὶ τέλους εἶχα τὸν καιρὸ νὰ δῶ μέσα μου τί ἄξιζαν τὰ ταξίδια μου. Σιγά-σιγά μὲ ὠδήγησαν σ' αὐτὸ πὺν ἀξίζει πὺδ πολύ. Μόνο τὸ ἔσωτερικὸ ταξίδι εἶναι ἀληθινό. Βρήκα τὸν τρόπο νὰ ἐλευθερώνομαι ἀπὸ τὸ μὴ — λογικό μου. Τώρα ἔξω πὺν ὑπάρχει ἓνας δρόμος πρὸς τὸ ἀμετάβλητο κέντρο, πρὸς τὴν ψυχὴ πὺν εἶναι ἡ ἴδια σὲ ὅλους μας. Μὲ τὴν πλήρη αἰσθησι τῶν πραγμάτων, μπρῶ τώρα νὰ προχωρήσω πρὸς αὐτὴ τὴ Μοναδικότητα, πὺν ὅλοι μας ἀναγνωρίζουμε πὼς εἶναι ἡ τελικὴ καὶ συγχρόνως ἡ πρῶτη λέξη τῆς ζωῆς.

Ἀποστείλατε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἑτησίας, εἰς τὸ Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43, ἢ εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκλογή», Μέγαρον Μετοχ. Ταμείου Στρατοῦ Τσῶρτσιλ 4, 5ος ὄροφος, Ἀθήνας, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπίτι σας. Τὸ καλύτερον δῶρον διὰ τοὺς φίλους σας εἶναι μὴ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ περιοδικοῦ πού σας κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνή ζητήματα.

«Έκλογη» για τούς φίλους σας

Σας παρακαλούμε πολύ να μᾶς δώσετε τὰ δνόματα δύο φίλων σας πού νομίζετε ὅτι θὰ ἐνδιαφέρονταν νὰ ἐγγραφοῦν στὴν «Έκλογη». Συμπληρώσετε τὰ δνόματα καὶ τὶς διευθύνσεις τους μὲ κεφαλαῖα γράμματα στὶς παρακάτω θέσεις καὶ ἡμεῖς θὰ τοὺς στείλωμε ΔΩΡΕΑΝ τεύχη τῆς «Έκλογῆς» γιὰ νὰ τὴν γνωρίσουν.

Όνομα

Διεύθυνσις

Όνομα

Διεύθυνσις

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας

Ἡ ἀπάντησίς σου στὰ γράμματα τοῦ δεκανεῖα Σ. Π. (4/48) καὶ τοῦ Στρατιώτη Γ. Π. (6/7/49) ἔχουν μιὰ μεγάλη δόση ὑπεκφυγῆς πὶ ὃ δὲν θὰ τὴν ἤθελα ἀπὸ τὴν «Έκλογη». Θέλω νὰ διευκρινίσω ὅτι ἡ καλὴ γνώμη μου γιὰ τὸ περιοδικὸ εἶναι δικαιολογημένη γι' αὐτὸ θὰ περιμένα ἀπάντησιν.

Η. Α., Ἀθήνα

Μὲ τὸν τρόπο πού θέτετε τὸ ζήτημα νομίζουμε ὅτι ἀδικεῖτε τὴν «Έκλογη». Ἡ «Έκλογη» εἶναι περιοδικὸ ἑλληνικὸ, διαφορετικοῦ ὅμως τύπου ἀπὸ τὰ ἄλλα. Πολλοὶ ἀναγνώστες εἶναι ἐυχαριστημένοι ἀπὸ τὸν τύπο αὐτόν, ἀκριβῶς γιὰτὶ ξεστέγει ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ ἄλλα περιοδικά.

Ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἐπιθυμίας σας—πού εἶναι καὶ δική μας—προσκόπτει σὲ ὁρισμένους δυσκολίες. Οἱ συγγραφεῖς τῶν ἀρθρῶν πού ζητᾶτε, δίνουν τὸ copyright σὲς ἐφημερίδες, ἄλλοτε γιὰτὶ εἶναι προτιμοῦν καὶ ἄλλοτε γιὰτὶ δεσμεύονται ἀπὸ συμφωνίες. Ἐπειτα ἔχουμε τὴν ἀρχὴ νὰ μὴν ἀναδοχολογεῖμε ἀρθρα ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ τύπο. Πάντως προσπαθοῦμε νὰ ὑπερνικήσουμε τὶς δυσκολίες καὶ ἐλπίζουμε στὸ προσεχὲς τεῦχος νὰ ἱκανοποιήσουμε τὴν ἐπιθυμίαν σας.

Τὸ ἐνδιαφέρον μου γιὰ σᾶς μὲ κάνει τώρα νὰ θέλω νὰ πῶ καὶ ἐγὼ δύο λόγια πᾶνω σ' ἓνα ζήτημα πού ἀπασχολεῖ πᾶν τοὺς ἀναγνώστες σου. Πρόκειται γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀντικειμενικότητός σου. Βρίσκω πὼς τόσο οἱ ἐπικριτὲς σοῦ καὶ κείνοι πού ἀνταλαμβάνουν τὴν ὑπεράσπισή σου πᾶνω στὸ συγκεκριμένο αὐτὸ θέμα πέφτουν ἐξω στὴν τοποθέτησιν τῆς γνώμης τους, μιὰ καὶ ξεκινοῦν ἀπὸ μιὰ ἐσφαλμένη ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ δροῦ τῆς ἀντικειμενικότητος. Γιὰτὶ δύο παθητικὰ καὶ ἀν ἀποδέχεται ἓνα περιοδικὸ τὶς ἀπειρας ἐπιδράσεις τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς καὶ ὅσο ἀντικειμενικὰ καὶ ἂν θελήσῃ νὰ δώσῃ τὴν εἰκόνα τους μέσα ἀπὸ τὴν ἐξερ τοποθέτησιν, τὴν σύνδεσιν καὶ τὴν συναρμογὴ τῶν ἐτερόκλητων αὐτῶν στοιχείων θὰ ξεπροβάλλῃ δειλὰ—δειλὰ ἢ δική του θέσιν.

Τὸ ζήτημα πρέπει νὰ περιορισθῇ στὴν ποιότητά αὐτῆς τῆς θέσεως. Καλὴ θέσιν καὶ σύγχρονα ἀντικειμενικὴ εἶναι ἐκεῖνη πού ἔχοντας σὰν κέντρο τοῦ ἐνδιαφέρον-

τος καὶ τῆς ἀγάπης τῆς τῶν ἀνθρώπων στὴν γενική καὶ τὴν μοναδική του ἐννοια προσπαθεῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἀνθρωπιά, τὸν σεβασμὸ στὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐξω ἀπὸ κάθε προκατάληψιν κοινωνικῆς, τοξικῆς ἢ φυλετικῆς φύσεως. Ἡ «Έκλογη» μ' αὐτὴ τὴν ἐννοια εἶναι ἀντικειμενικὴ. Γιὰτὶ δὲν κοιτάει τὸν ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀκρὴ τοῦ δρόμου ἀλλὰ τὸν θέτει πυρῆνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ ὁμοκέντρων κύκλων πού διαγράφουν οἱ κοινω-νικὲς καὶ πολιτικὲς θέσεις.

Καὶ τώρα λίγα γιὰ τὰ περιεχόμενα· δὴ πῶς πολλοὶ ἄλλοι εἶναι κι ἐγὼ θάθελα νὰ δῶ δημοσιευμένα περισσότερα ἀρθρα γενικοῦ κοινωνικοῦ περιεχομένου καὶ πρὸ παντός ἀρθρα μὲ ὅλη λογοτεχνική.

Κ. Α., Κολωνὸς—Ἀθήνα

Σὲ παῖρνω αὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς σου καὶ διὰ νὰ εἶμαι εὐκρινὴς εἰμαι ἀρκετὰ ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸ ὅλον περιεχόμενό σου. Εἰς τὴν σημερινήν μου δέσιν ἐπιστολὴν ἔχω σκοπὸν ἐκτός τῶν ἐπιστῶν ἐπαίνων διὰ τὴν ἀρίστην ἐμφάνισίν σου νὰ σὲ παρακαλέσω, ὅπως συμπεριλάβῃς—εἰ δυνατόν φυσικά—εἰς τὴν πλουσίαν ὕλην καὶ διάφορα ἀρθρα διεθνούς ἐπικαιρότητος. Ἐπίσης κατὰ τὶ τὸ σχετικόν μὲ τὴν ζωὴν τῶν φοιτητῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ κυρίως διὰ τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων αὐτῶν.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς ὅμως σήμερον νὰ σοῦ κάμω καὶ μιαν ἰδιαιτέραν αὐστηρίαν. Ἀφορὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης. Ἐχω δηλαδὴ τὴν γνώμην ὅτι πρέπει οἱ μεταφράσεις τῶν ξένων ἐργῶν νὰ γίνωνται εἰς τὴν καθαρὴν γλῶσσαν ἢ τοὐλάχιστον εἰς τὴν σχετικὴν τοιαύτην. Ἀλλ' ὥστε ὁ κίνδυνος τῆς πορροληψείας σου ἐφ' ὅσον χρησιμοποιεῖς τὴν ἀκαθόριστον Δημοτικὴν εἶναι ὀλοὴν ἀμεσος.

Ι. Κ., Καλάμα

Νομίζουμε ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀρθρα πού δημοσιεύονται στὴν «Έκλογη» εἶναι ἐπικαιρα ὅπως π.χ. στὸ σημερινὸ τεῦχος τὰ ἀρθρα «Στρασβούργο», «Δευκοτομή»... κ.

Γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ τονώσουμε ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὰ πολιτικὰ φρονήματα καὶ ποτὶ δὲν πρέπει νὰ γίνετα ἀπὸ τὴν

σύγχυση Στη δημοτική γλώσσα είναι γραμμένη η νεότερη λογοτεχνία του "Εθνους μας, αυτήν γράφουν οι συγγραφείς και οι ποιητές μας. Τη δημοτική γλώσσα άνομη μεταχειρίζονται τα περιοδικά και οι εφημερίδες σε χοντρογραφήματα κλπ. Είναι η γλώσσα που μιλούμε, και στην "Εκλογή" χρησιμοποιείται σύμφωνα με την επίσημη γραμματική της δημοτικής. Αν έχετε παρακολουθήσει αυτές τις σελίδες θα έχετε διαπιστώσει ότι αυτήν προτιμούν οι περιπότεροι άναγνώστες μας. Δημοσιεύουμε και άρθρα στην καθαρεύουσα, για όσους την προτιμούν.

Σε διαβάξω από το πρώτο σου τεύχος και η χαρά μου ολοκληρώνεται κάθε μέρα στο βλέω και άποκτάς τη μορφή που σου ταίριαζει.

Είμαι στρατιώτης αλλά δεν παύω να σε γυρεύω κάθε φορά.

Όσον αφορά για την όλη σου θα σου ζητούσα και γω κάτι.

Ο μεγάλος μας Ιθνικός ποιητής Παλαμάς είναι ολόκληρα ξεχασμένος από τις σελίδες και τσών να τον άδικοουμε.

Θά ήθελα να έβλεπα κάτι γιαυτόν γραμμένο από ξένη σκοπία και την θέση του μέσα στην σύγχρονη παγκόσμια λογοτεχνία.

Και κάτι άλλο. Πώς βλέπει ο άλλος κόσμος την "Ιδρυση" του "Ισραηλτικού Κράτους και τον ρόλο του στο μέλλον του Κόσμου.

Στρατ. Α. Β., "Ιωάννινα

Ο Παλαμάς δεν είναι ξεχασμένος από μας, απόδειξη ότι πολύ συχνά δημοσιεύουμε ποιήματά του. Ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο για τον Παλαμά γραμμένο από τον "Αγίλο Καθηγητή Τζένκινς δι.μ. στείθηκε στο τεύχος 2/1949 της "Αγγλοελληνικής" "Επιθεωρήσεως. Σας στείλαμε το σχετικό τεύχος.

Θά παρακαλούσα πολύ την διεθύνση της "Εκλογής" να μου επιτρέψει να εκθέσω μερικά άποψεις σχετικά με τη γραμμή που πρέπει να ακολουθή ένα περιοδικό που έχει την αξίωση να γίνει ο συνδυαστικός κρίκος ανάμεσα στους λαούς. Πιστεύω πως τα συμπεράσματα τότε μονάχα είναι αντικειμενικά όταν αποταλούνε το κατασταλαγμα μιας συζήτησης που θ' αντιπροσωπεύονται αντίθετες ιδέες και παποθήσεις. Πιστεύω ακόμα πως τούτη τη φορά η "Εκλογή" θά δείξει περισσότερη κατανόηση στα ιδώδη της Δημοκρατίας που τις άρχες της πρεσβεύει. "Ετσι θ' άφισε έλευθερους τους άναγνώστες να αντιτόζουνε ή επιχειρήματά τους για ένα βασικό θέμα άναφορικά και με την ύπόστασή της άκόμα θ' ένα πλατό κοινό που ξέρει να σε σπαίνη όπως ξέρει και να μιλά.

"Η λευτεριά της σκέψης, της έκφρασης και του λόγου είναι θεωρητικά τα κυριότερα στοιχεία της δικτικής μερίδας του κόσμου. Μία τέτοια λευτεριά πρέπει (πάντα θεωρητικά) να είναι άπόλυτη και άλοκληρωτική και να ακολουθεί όλα τα πεδία της ανθρώπινης σκέψης. Μία τέτοια λευτεριά δίνει στο αντίπαλο το δικαίωμα να υποστηρίξει τις γνώμες του δημόσια και δίχως περιορισμό. Αότη είναι η μεγάλη θεωρητική βάση του φιλελευθερισμού.

Είναι άνόητο λοιπόν ένας όπαδός της δόξης, ένας που όνομάζει τον έαυτό του λάτρη της έλευθερίας, να άπορνιέται αότην την έλευθερία κι αότο το κοινωνικό σύστημα. Δυστυχώς τούτη η αντίφαση όπάρχει σε τεράστιο βαθμό.

"Ετσι έπιμένω ξανά στο αίτημα κάθε ελληκρινούς άναγνώστη της "Εκλογής". Η "Εκλογή" άσκει μία άντατη έλξη σε πολλούς. "Ας γίνει το περιοδικό της ένότητας και όχι της διαίρεσης. "Ας γίνει το πρότυπο της έλευθερίας του τόπου.

"Από το φύλλο Μαΐου 1949, όμέσως ξεχωρίζει άπ' όλα τα άλλα δημοσιεύματα το άπόσπασμα από την "Αντιγόνη" του "Ανούι. Φαίνεται διαλεγμένο με προσοχή, και οι φωτογραφίες είναι από τις καλύτερες που είδαμε ως τα σήμερα. Θερμά συγχαρητήρια. Το άποτέλεσμα της προσπάθειας για την βελτίωση της όλης είναι λαμπρό. Χαίρουμαι που άναπιφύλακτα μπροά να παινώω την "Εκλογή" για την έπιτυχία της.

"Η "Αντιγόνη" του "Ανούι μας παρουσιάζεται ποτισμένη από βιβλικά άπαισιόδοξα. Δεν έχει τα ιδανικά, την διαύγεια και την συγκρότηση της άρχαίας τραγωδίας. Πιο πολύ είναι ένα κοριτσόπουλο άνήσυχο από τη μοίρα του και τη μοίρα των άλλων, που προσπαθεί να λυτρωθεί μ' έντυπωσιακές πράξεις από την κανότητα που το περιστοιχίζει. Θάλεως πως θάβει τον άδελφό της από καρπίσιο, από παιδιαστικό πείσμα. Δεν είναι η ήρωίδα του Σοφοκλή που έχει βαθεία τη συναίσθηση της πράξης και της θυσίας της. Ο Α. Keller στο διήγημα "Κάτω η διάσπαση του ατόμου" άποκαλύπτει πολύ καλός διγούργος. Το σπουδαιότερο προτέρημά του είναι πως δίνει με πρωτότυπο τρόπο σκέψεις που σε πολλούς ανθρώπους έχουν γεννηθεί.

Και τώρα θέλω να έκφρασω το θαυμασμό μου μπροστά στο έξαισιο άρθρο του Ν. Κοιμής: "Κοινοδρία πατρίδες για έκατομύρια ανθρώπους. Τα δραματικά γεγονότα της κατοχής, η άπόγνωση, η "Αυλάτεια Πάλη μ' ότι πνευματικότερο έχει το άτομο, ο μανισμός, ο πόθος για την έπιβίωση με κάθε θυσία κι έπειτα οι τόψεις γι' αότόν τον πόθο και τη θυσία, όλα ζετυλίζονται συγκλονιστικά σε μάτια μας με μίαν άνατριχίλα φρίκης. Να κάτι τέτοιο ζή-

τάει ο καιρός μας για να άποκτήσει κουράγιο από τη συμφορά και πίστη από το θάνατο.

Μ. Κορωναίος, "Αθήνα

Το τεύχος Μαρτίου 1946 έχει ξανηλεθθ.

Μόλις πρό ενός εξαμήνου για πρώτη φορά ένοιωσα τη χαρά να συγκαταλέγμαι στους άναγνώστες σου. Είναι διέ τοτο πολύ άνόητο, γιατί από όνα παίρνω μία ιδέα του τι γίνεται γύρω μας θ' όλον τον πολιτισμένο κόσμο, μαθαίνω τις σύγχρονες κατευθύνσεις στα πεδία της διεθνούς συνεργασίας και της έπιστήμης, από όνα άνταλ άκόμα γνώσεις πολύτιμες για μακρινούς λαούς και ξένες χώρες που άλλοιως θά ήταν για μένα ένα έρωτηματικό που θά έμενε αγέδον για πάντα άλυτο. "Ακόμη μού δέλωσες τους πάγους του σοβινισμού που με περιέκλειαν από παντού και με έκανες ένθερμο θιασώτη μιας διεθνούς συνεργασίας, που να άπλώνεται στο δυνατό πιδ πλατεία στις χώρες της Οικουμένης, τόσο θ' αότες που οι πολίτες της άπολαμβάνουν τα αγαθά της πνευματικής και σωματικής έλευθερίας. Στο και σε κείνας—κατά το δυνατόν βέβαια—που κάθε σωματική και κυρίως πνευματική έκδήλωση ή καταπνίγεται ή διεθύνεται από μία άπόλυτη άνώτερη δύναμη που έχει το έπνοαίδιστο όνομα "Βίος.

Θ' ήθελα να γνωρίσω σε μία σειρά άρθρων ή και σε ένα συνοπτικό μόνο, τον τρόπο που κυβερνάται κάθε λαός. Συγκεκριμένα, πως έκλεγει τους άρχοντες του και γενικά τους δημοσφους λειτουργούς, πως αότοι άσκουν τα έργα τους, το πολιτεύμα γενικά κάθε χώρας.

Γ.Σ.Κ., "Αερα

Θά ήθελα να παρακαλέσω να άσχολησαι περισσότερο με τους "Αρχαίους "Ελληνες σοφούς που έθεσαν τα θεμέλια του σημερινού λεγομένου "Δυτικού Πολιτισμού", για να αότες γνωρίσουμε καλύτερα και να άντλήσουμε περισσότερα διδάγματα.

Α. Σ., "Ηράκλειο" "Αττικής

Είσαι το μόνο περιοδικό που άνταπακρίνεται στις έπιθυμίες όλων των ανθρώπων. Με την ποικίλη σου όλη και με την άπλη γλώσσα που μεταχειρίζεσαι είσαι σε όλους άγαπητή και νοστή.

Θά έπρεπε όμως καπου-κάπου να δημοσιεύεις στις σελίδες σου και μερικά διηγήματα "Ελλήνων Λογοτεχνών.

Νάκος Τ., "Αμφισσα

Τα τεύχη 2 και 3 του Α' τόμου έχουν δυστυχώς ξανηλεθθ.

Γιατί ή συμπαθής "Εκλογή"— που τα δημοσιεύματά της πάντοτε ένδιαφέροντα—σημαίνει μία έλλειψη: "Έννοθ την άπουσία μιας μελέτης για το χιόμορ. Και όμως το θέμα αότο δεν νομίζω ότι είναι άνόητο προσοχής. Γιατί ένω όλοι μας μιλούμε για χιόμορ και συνεχώς το άναζητούμε, έλάχιστα πράγματα γνωρίζουμε στον άρραθ της φύσης του, τις διαφορές έκδηλώσεις του, την ιστορία του, τις διαφορές του από το πνεύμα και γενικά κάθε τι που θά άποτελούσε μία έπιμελή μελέτην και θεώρησιν του λεπτού αότου φαινομένου. "Εάν δεν έχετε άποκεί άντίθετον γνώμη φροντίσατε να δημοσιεύθ "εκατ" έκλογην", μία σχετική μελέτη, που σε βεβαίω θά ένδιέφερε πολύ αξιόλογη μερίδα του μορφωμένου άναγνωστικού κοινού.

Θ. Γ., "Αθήνα

Πρέπει να πω και γω αότα που σου γράψανε άρκετα ως τώρα: Νομίζω ότι. Προσπάθησε να άποβάλεις τις τοξίνες της πιδ κούφιας πεζότητας, στατιστικές, νοόμερα, άεθλα με προπαγανδιστικό περιεχόμενο. Να μας δώσεις τα δ. μορφα γεγονότα της ζωής με διαλεγμένες φιλολογικές σελίδες που άνθίζουν το μέσο της έξυψώσεως του ανθρώπου. Να δώσεις θ' αότι ός που έχουν τη χ-ρά να σε διαβάσουν πληρότητα, δύναμη και γνώση, συνδένοντας τους με την ουσία και το βάθος των πραγμάτων.

"Ολύμπιος Μύρων, "Αθήνα

Σας συγχαίρω και ένω πως και τόσοι άναγνώστες σας για το πολύτιμο έργο που άναλάβετε: Να συνδέσετε πνευματικές δλους τους λαούς. Θά ήθελα όμως να σου κάνω την παρατήρηση ότι πρέπει να δημοσιεύετε και άρθρα για το "Εβραϊκό Κράτος.

Μ. Κ., "Αθήνα

Θά σε παρακαλέσω πολύ αν είναι δυνατόν να μού άπαντήσης σχετικά με την "Αντιγόνη" του "Ανούι που δημοσιεύεις άπόσπασμα στο τεύχος Μαΐου. Δηλαδή αν βρίσκεται ολόκληρο το έργο στο χιρια σου ή αν μπορείς να το προμηθευθεις για μένα.

Θ. Γ. Κ., Κρήτη

"Η "Αντιγόνη" υπάρχει στα γαλλικά στο Βιβλιοπωλείο Κάπφμαν (Τσιόργκι 28 "Αθήναι). Μπορείτε να γράψετε να σας το στείλουν.

Τα άρθρα από τη φοιτητική ζωή διάφορων χωρών είναι έξαιρετικά ένδια-

φέροντα κυρίως το τελευταίο για το καιμπριτζ με τις τόσες πληροφορίες του. Πολύ καλή ιδέα να δημοσιεύσεις και τον λόγο του μεγάλου φίλου της Ελλάδας Στρατάρχη Γιόν Σμάις. Θα ήθελα πολύ, αλληθεία, να διάβαζα συχνά άρθρα σχετικά με τη φοιτητική ζωή και κίνηση διαφόρων χωρών.

Σ. Α. Θ., Κόρινθος

Στο προσεχές τεύχος θα διαβάσετε για τη φοιτητική ζωή στην Ολλανδία και θα ακολουθήσουν και άλλα άρθρα γιατί το θέμα ενδιαφέρει πολύ.

Ζητώ αλληλογραφία με παιδιά από τη Δωδεκάνησο άνω των 16 ετών.

Δημ. Αντωνιάτος,

Αργοστολίου-Κεφαλληνίας

Η έτησία συνδρομή του εξωτερικού είναι 1 λίρα Άγγλιας.

Ο άναγνώστης του περιοδικού «Echo»:

Richard L. Wright
«Les Goflands», Avenue des Lilacs
La Baule, Loire Inférieure
France

Ζητεί να αλληλογραφήση γαλλικά ή αγγλικά με φίλους της «Εκλογής».

ΜΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στο τεύχος Ιουνίου-Ιουλίου σελ. 192 στήλ. β' δημοσιεύθηκε μία άγγελία του κ. Σ. Δ. Θωμόπουλου.

Παρακαλούμε να διορθωθεί η διεύθυνση ως εξής:

Λαμασσηνού 10, Κόρινθος

Εάν ο κ. Θωμόπουλος θέλει να διορθώσει την άγγελία του, να την στείλει στο περιοδικό «Εκλογή».

Στο τεύχος Ιουνίου-Ιουλίου της «Εκλογής» (σελ. 661) δημοσιεύσαμε την διάλεξη του Άγγλου φιλοσόφου Μπέριτσαντ Ράσελλ. «Ολόκληρη αυτή η σειρά των διαλέξεων, που έγινε πρώτα από το BBC, μεταδίδεται τώρα από τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών (μυσαίων κυμάτων) κάθε Πέμπτη και ώρα 6.15 μ.μ.

Εάν ο κ. Ράσελλ ή ο κ. Μπέριτσαντ θέλουν να διορθώσουν την άγγελία τους, να την στείλουν στο περιοδικό «Εκλογή».

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην «Εκλογή» με την άδεια των δικαιούχων εκφράζουν τις απόψεις των συγγραφέων. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

Η «Εκλογή» πωλείται σε όλα τα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα Αθηνών και Επαρχιών. Κυκλοφορεί κάθε μήνα με 132 εικονογραφημένες σελίδες. Παλαιότερα τεύχη μπορείτε να προμηθευθείτε από το «Πρακτορείον Έφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου», Τμήμα Βιβλίων, Σωκράτους 43, Αθήναι.

Στο τεύχος Σεπτεμβρίου της 'Εκλογής

θα διαβάσετε:

Αθλητικά

Μια σειρά από ενδιαφέροντα άρθρα για τον αθλητισμό και τους πρωταθλητές του.

Οί άνθρωποι που όνειρεύτηκαν την ένωση της Ευρώπης

Από τριακόσια χρόνια τώρα οί άνθρωποι προσπάθησαν να ενώσουν την Ευρώπη. Ποιοί ήταν οί πρωτοπόροι της ιδέας;

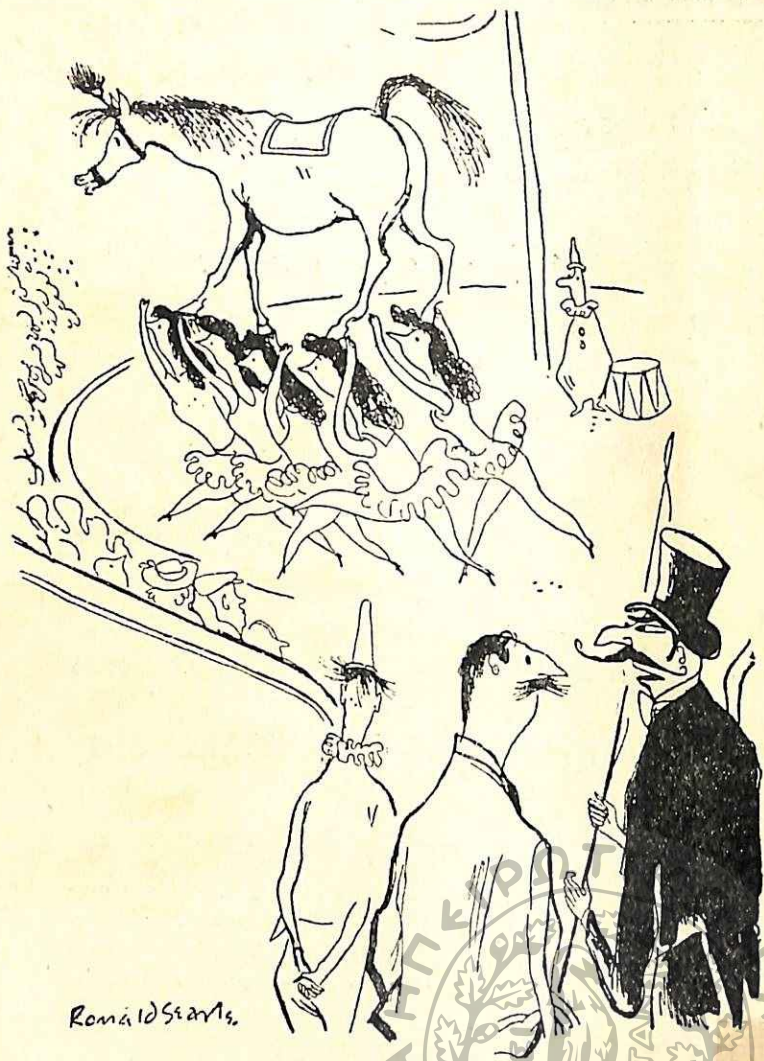
Φοιτητική ζωή στην Ολλανδία

Ένα παιδί δαύμα

«Ένα παιδί δικό χρονών δεν ξέρει να παίξει...», λέει ο σκηνοθέτης Κάρολ Ρήντ. Γιατί ο μικρός Μπόμπι Χένον, είχε τόση επιτυχία στο «Γκρεμισμένο είδωλο»; Είναι ζήτημα εμπειρίας, ταλέντου ή σκηνοθεσίας;

ΚΑΙ ΕΙΚΟΣΙ ΑΛΛΑ ΑΡΘΡΑ

στην «Εκλογή» του Σεπτεμβρίου

Ronald Searle

— Νά πάρη ή όργή! Σαν κάπως άλλιώς νά τό είχα καγονίσει
αυτό τό ρούμερο...

Σκίτσο τού Ronald Searle άπό τό «Lilliput», Λονδίνο

(Στό τεύχος τού Σ/βρίου δημοσιεύονται σκίτσα τού R. Searle καί σχετικό άρθρο.)